

Lasipalatsin rakennushistoriaselvitys

LASIPALATSI JA LASIPALATSIIN AUKIO

Perustiedot

Lasipalatsin elokuva- ja mediakeskus sekä Lasipalatsin rakennusten rajaama aukio ovat Helsingin kaupungin omistamat. Helsingin kaupungin omistama Lasipalatsin Mediakeskus Oy hallinnoi rakennusta ja aukiota.

Katuosoite: Mannerheimintie 22-24 / Simonkatu 1, 00100 Helsinki
Kiinteistötunnus: 091-004-0194-0001

Rakennustunnus: 944

Korttelin numero: 4218

Käyttötarkoitus

Alkuperäinen käyttötarkoitus: Liike- ravintola- ja toimistotiloja, elokuvateatteri. Aukiolla Linja-autoaseman laituripiha.

Nykyinen käyttötarkoitus: Liike- ravintola- ja toimistotiloja, elokuva- ja mediakeskus. Aukiolla ravintoloiden kesäterasseja.

Suunnitteluajankohta

Rakennusluvan myöntämisaikajankohta: kesä 1935

Rakennuksen valmistuspäivämäärä: 31.12.1935

Kaava- ja suojelutilanne

Lasipalatsi arvokkaine sisätiloineen ja sen piippu on esitetty suojeltaviksi parhaillaan valmisteilla olevassa asemakaavan muutoksessa: Lasipalatsin kortteli (Amos Anderssonin taide-museo) asemakaava 12298 2014-011895. Kaava-alue käsittää Lasipalatsin, Turun kasarmin ja näiden välisen Lasipalatsinaukion. Lasipalatsi on merkitty 14.4.2015 päivättyyn kaavaluonnokseen suojelumerkinnällä sr-1 ja piippu merkinnällä sr-p. Kaavaa ei ole vielä vahvistettu.

Voimassa oleva asemakaava on vuodelta 1906, jossa on vain korttelialueen rajat. Ensimmäinen asemakaava, kaavatunnus 447 Vahvistettu 23.10.1906

Kiinteistöllä on voimassa rakennuskielto asemakaavan muuttamista varten.

Rakennuskiellon tunnus: 12293.

Rakennuskielto vahvistettu ja tullut voimaan 15.9.2014

Lasipalatsin kortteli sisältyy valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009).

Kohteen koko ja rakennusoikeus

Tilavuus 25 603 m³

Bruttoala 5 810 m²

Kerrosala 5458 m²

Kerroksia 2

Maanpäällinen rakennusoikeus 5810 k-m²

Maanalainen rakennusoikeus 5250 k-m²

Suunnittelijat

Arkkitehtiylioppilaat Viljo Revell (s.1910, k.1964), Heimo Riihimäki (s.1907, k.1962), Niilo Kokko (s.1907, k.1975)

RAK: diplomi-insinöörit Arno Hannelius & Yrjö Oksanen

LVI: insinööri Emil Keso

S: sähkötekniikko Niilo Jernvall

Valaisimet: muotoilija Paavo Tynell

Sisätilojen värisuunnitelmia ja seinämaalausten toteutus: koristemaalari Eino Kauria

Bio Rexin esiripun suunnittelu: tekstiilitaiteilija Kolsi-Mäkelä ja koristemaalari Eino Kauria

Palmuhuoneen puutarhasuunnitelma: puutarha-arkkitehti Paul Olsson

Urakoitsijat

Pääurakoitsija: Rakennusliike Oy Rakennustoimi

LVI-urakointi: Veljekset Lampila

Sähkötyöt: Sähköliike K. Lehtinen

Rakennuttaja

Suomen osuuskauppojen keskuskunnan (SOK) ja voinvientiteollisuusliike Valion omistama Oy Lasipalatsi Ab

Rakennuksen peruskorjaus v.1995-1998

Suunnittelijat

Arkkitehtisuunnittelu, pääsuunnittelu: Arkkitehtitoimisto Alli Oy / arkkitehdit Pia Ilonen & Minna Lukander

Työhön osallistuneet myös Alli Oy:n Mailis Mandelin, Gianluigi Rossi, Riitta Tuomisto, Aulikki Korhonen, Martti Lukander ja Pasi Hämäläinen

Sisustussuunnittelu: Suunnittelutoimistot Hämäläinen & Lukander sekä Arkkitehtitoimisto Alli Oy

RAK: Insinööritoimisto Pontek Oy / Jarmo Honkanen

LVI: AIR-IX Suunnittelu / Jarmo Laaksonen

Sähkösuunnittelu: Insinööritoimisto Olof Granlund Oy / Jari Suuronen

Akustinen suunnittelu, puheäänijärjestelmä: Akukon Oy / Jan Holm

Elokuvaäänijärjestelmä, projisointilaitteisto: Cinema Mondo Oy / Markku Eriksson

Urakoitsijat

Pääurakointi: Rakennusliike Leo Heinänen Oy

Kaivu- ja runkourakka: Polar Oy

Sähkötyöt: Sähkö-Soikkeli Oy

Putket: Vesijohtoliike Halmesvaara Oy

Ilmastointi: Ilmastointiliike Halmesvaara Oy

Säätölaitteet: Tour & Andersson Control Oy

Entistämismaalaus: Ancelo Oy

Työmaan aliurakoitsijat ja –hankkijat

Maalaus: Maalaamo Tom Warelus Oy

Ovien ja ikkunoiden kunnostus: Fimoc Oy

Ulko-ovet ja -ikkunat, puiset sisäovet, Bio Rexin lippukassa:

Ruutupuuh Oy

Ulko-ovien rst-vetimet, Palmuhuoneen kasvitaset: Vanttinen

Metallirakenteet Oy

Markiisit: Tampereen Markiisi Oy

Valomainokset: Markum Neon Oy

Palmuhuoneen ja Bio Rexin teräsrungot: Svets & Smide Oy

Tuulikaapit: Saajos Oy

Teräslasiväliseinät: JP-Konepaja Oy

Lasitustyöt: Lasimasi Oy

Mosaiikkibetonityöt: Lemminkäinen Oy

Lattianpäällysteet: Tekstiililattiat Oy

Opasteet: Kilpiset Oy

Kalusteurakoitsijoita:

Alkuperäiskopiot teräspuutihuonekaluista: Selkalin Oy

Kirjaston kalusteet: HKR Konepaja

Ravintolan kalusteet: Peruskaluste Oy

Ravintolan tuolit: Pedro Oy

Kompassin kalusteet: Fassenda Oy

Kalusteita aulatiloiissa: Punavuoren puuhevoset Oy

Rakennuttaja

Helsingin kaupungin Rakennusvirasto

Sisällysluettelo

JOHDANTO	4
KORTTELI	5
1 LASIPALATSI 1935 – 1995	9
1.1 Basaarirakennuksen suunnittelu ja rakentaminen	10
1.2 Lasipalatsi valmistuessaan	12
1.3 Loisto himmenee – Lasipalatsi ennen restaurointia	14
1.4 Väliaikaisesta pysyväksi: Lasipalatsin restaurointipäätös	16
2 1995 – 1998 RESTAUROINTI	17
2.1 Elokuva- ja mediakeskus	18
2.2 Lasipalatsin restauroinnin suunnitteluperiaatteet	19
3 2015 INVENTOINTI	25
3.1 Tilat ja toimijat	26
3.2 Lasipalatsin aukio	28
3.3 Julkisivut	32
3.3.1 Pinnat ja väritys	38
3.3.2 Markiisit, valaisimet ja julkisivumainonta	40
3.4 Vesikatto	44
3.5 Kellari ja lämpökeskus	46
3.6 Rakenteet ja talotekniikka	48
3.7 Rakennusosien inventointi (Inventointipohjat)	51
3.7.1 Ulko-ovet	54
3.7.2 Tuulikaapit	56
3.7.3 Ikkunat ja teräslasiseinät	59
3.7.4 Sisäovet ja -ikkunat, teräslasiväliseinät	62
3.7.5 Alakatot ja valaistuksen pääpiirteet	66
3.7.6 Hissit, portaat, kaiteet ja käsijohteet	72
3.8 Tilaryhmät	74
3.8.1 L1–18 Liiketilat	74
3.8.2 S1 Pääsisäänkäynti, aulakahvila ja porras	79
3.8.3 S2 Suurravintola	87
3.8.4 S3 Palmuhuone	104
3.8.5 S4 Bio Rex Sisäänkäyntiaula	109
3.8.6 S5 Bio Rex Lämpö ja kattoterassi	113
3.8.7 S6 Bio Rex Elokuvasali, aitiot ja konehuone	124
3.8.8 T1–5 Toimistot	131
3.8.9 Wc-tilat	133
LÄHTEET	135
LIITTEET	136

Johdanto

Lasipalatsilla, 1930-luvulla rakennetulla funkisbasaarilla, oli valmistuessaan suurta uutuusarvoa optimistisen, valloisan ja modernia elämäntapaa ilmentävän arkkitehtuurinsa johdosta. Tämän päivän perspektiivistä katsottuna Lasipalatsin ikä ja tyyli ovat jo itsessään tärkeitä historiallisia arvoja; funktionalististen rakennusten merkitys on suuri nuorena rakennusperinnössämme. Omassa tyyllajissaan basaarirakennus edustaa nuorekasta ja lennokasta arkkitehtuuria verrattuna tyyppillisen suomalaisen funktionalismin monumentaalisuuteen. Lasipalatsi on yksi olympiarakennuksista, ja näin yksi sen tärkeistä arvoista on myös historialliseen tapahtumaan liittyminen. Se oli valmistuessaan myös uusi rakennustyyppi, ja lisäksi varhainen esimerkki rakennuksesta, joka on toteutettu uusien rakenne- ja LVI-järjestelmiä hyödyntäen.

Jo 1940-luvulla alkaneen rapistumisen seurauksena Lasipalatsista tuli vähitellen kaupunkilaisten silmissä häpeäpilkku ja kiinteistöjalostajien puheissa liian pieni rakennus paikalleen. Vähitellen sen historialliset ja esteettiset arvot kuitenkin korostuivat, kunnes se 1990-luvun lopussa päätettiin peruskorjata. Käytännössä rakennus huolellisesti restauroitiin ja jopa osin rekonstruoitiin lähelle alkuperäistä asuaan, vuosikymmenten laiminlyönnin ja purku-uhan jälkeen.

Nyt lähes 20 vuotta restauroinnin jälkeen rakennukseen on tulossa suuria muutoksia. Föreningen Konstsfundetin ja Helsingin kaupungin perustama kiinteistöyhtiö suunnittelee Amos Andersonin taidemuseon rakentamista osin Lasipalatsiin, Lasipalatsin aukiolle ja aukion alle vuoteen 2018 mennessä. Tämän johdosta on vuoden 1998 restauroinnin laatineelta toimistoltamme¹ tilattu rakennushistoriallinen selvitys, joka keskittyy esittelemään restauroinnin tuottamaa asua, sekä inventoi sen jälkeen tehtyjä muutoksia. Tämän selvityksen kanssa samaan aikaan laadittavassa asemakaavan muutoksessa

¹ Entinen Arkkitehtitoimisto Alli Oy, joka on toiminut vuodesta 2007 lähtien nimellä Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli Oy.

tullaan rakennus ja päätilojen interiöörit vihdoinkin merkitsemään suojelumerkinnällä.

Koska restauroinnin johtajatuksena oli palauttaa rakennuksen 1930-luvun tunnelma mahdollisimman alkuperäisenä, teetettiin vuonna 1996 suunnittelun rinnalla tutkija Hilka Högströmillä rakennushistoriallinen selvitys alkuperäisasun kartoittamiseksi. Vuotta aiemmin oli valmistunut arkkitehti Majja Kairamon johdolla teetetty Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston oppilastyö Lasipalatsin silloisen asun inventoinnista, mikä puolestaan oli osittain Högströmin selvityksen pohjana. Tämä työ täydentää osaltaan Lasipalatsista laadittujen selvitysten sarjaa, jotka yhdessä kuvaavat Lasipalatsin koko tähänastisen elinkaaren rakennushistorian. Kokonaiskuvan aikaansaamiseksi viitataan tässä työssä myös näihin aikaisemmin laadittuihin selvityksiin.

Restauroinnin suunnittelufilosofia on kirjattu tähän selvitykseen, jotta se avautuisi tämän hetken muutostöitä suunnitteleville tahoille ja myös tuleville. Suunnittelufilosofian seurauksena syntynyt asu ei nimittäin ole helppolukuinen sen suhteen mikä rakennuksessa on alkuperäistä, mikä kunnostettua, mikä rekonstruoitua tai mikä kokonaan uutta. Lavea, monta tulkintaa mahdollistava käsite "palauttaa" tuli restauroinnin yhteydessä muotoilla omaksi restaurointifilosofiaksi; Lasipalatsin restaurointityö haastoi vuosina 1995-1998 suunnittelijat kyseenalaistamaan niin omia kuin yleisesti hyväksytyjä restaurointiperiaatteita. Modernin rakennuksen restaurointi oli tehtävä, johon ei vielä löytynyt teorioita ja periaatteita, mutta työ opetti. Suunnittelufilosofia on koottu jälkikäteen Pia Ilosen lisensiaatintyöhön, jota on myös käytetty tämän selvityksen lähdemateriaalina.

Selvityksen sisältö

Selvitys rakentuu kolmesta pääosiesta, joista ensimmäinen käsittelee suppeasti Lasipalatsin rakentamista sekä

rakennukseen tehtyjä muutoksia aina vuoteen 1996 saakka. Tätä seuraa kuvaus vuoden 1998 restauroinnista ja sen suunnittelua ohjanneista periaatteista sekä muista kunnostustoimenpiteistä ohjanneista vaikuttamista. Kolmas osio käsittää varsinaisen rakennushistoriallisen inventoinnin. Tämän lisäksi alkuun käsitellään lyhyesti Lasipalatsin korttelin vaiheita kuluneen vuosisadan ajalta aina nykypäivään saakka.

Selvityksen loppuun on koottu liitteiksi restauroinnin aikaisia suunnitteluasiakirjoja, joiden sisältö on yhä ajankohtainen ja hyödynnettävissä Lasipalatsin tulevaisuus- ja kunnostustoimenpiteissä.

Suomen v. 1947 suurkisojen avajaismarssi kulki Lasipalatsin ohitse. Kuvasta käy ilmi näyteikkunoissa joitain vuosia ollut ruutupuitejako.

Kuva: HKM / Väinö Kannisto

Kortteli

KORTTELIN RAKENTUMINEN JA KAAVOITUS

Lasipalatsin paikalla sijainnut venäläisen jalkaväkipataljoonan kasarmi rakennettiin 1830-luvun alkuvuosina silloisen kaupungin ulkolaidalle Kamppiin, Espoon tullin tuntumaan, Turun maantien varteen. Tämän ns. Turun kasarmin rakennukset raunioituivat yhtä lukuun ottamatta sisällissodassa vuonna 1918. Kasarmin rauniot jäivät sisällissodan jälkeen lähes pariiksi vuosikymmeneksi paikoilleen. Tuleva Lasipalatsin tontti, jolla sijaiti myös säilynyt kasarmirakennus, siirtyi valtiolta kaupungin omistukseen vuonna 1934.

Kasarmirakennukseen päätettiin vuonna 1935 sijoittaa väliaikaisesti paikallis- ja kaukoliikenteen linja-autoasema, ja entisen kasarmin päärakennuksen paikalle rakentaa väliaikainen kauppabasaari; Lasipalatsi. Näiden väliin muodostunut aukio varattiin linja-autoliikenteen laitureille, jotka ympäröivät aukion keskeltä kohoavaa Lasipalatsin lämpökeskuksen komeaa piippua.

SOK:n omistaman Oy Lasipalatsi Ab:n ja Helsingin kaupungin välinen vuokrasopimus tehtiin vain kymmeneksi vuodeksi. Vuonna 1949, kun SOK:n uusi liiketalo valmistui Mannerheimintien toiselle puolelle, Lasipalatsi siirtyi Helsingin kaupungin omistukseen. Vuonna 1959 kaupunki suunnitteli myyvänsä tai vaihtavansa tontin pankille 40000 k-m² rakennusoikeudella, mutta hanke raukesi¹. 1970-luvulla tutkittiin Lasipalatsin korvaamista kerrosalaltaan kaksinkertaisella uudisrakennuksella, mutta tämäkin hanke jäi toteutumatta. Toisaalta 1970-luvun kantakaupungin yleiskaavan liitekartasta² löytyy suositus korttelin merkittämiseksi kulttuurihistorialliseksi rakennussuojelualueeksi.

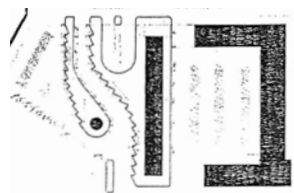
Lasipalatsin ympäristössä tapahtuu jatkuvasti suuria muutoksia. Restauraation suunnittelun aikaan vuonna 1996 valmisteltiin asemakaavan muutosluonnos koskien Kampin linja-autojen terminaalialia, toimisto- ja asuinrakennuksia sekä hotelleja. Ne ovat sittemmin rakentuneet viereisten kaupunginosien korkuisiksi, mikä on korostanut Lasipalatsin tonttia matalana alueena keskellä uutta liikekustaa.

Lasipalatsin korttelin osalta on edelleen voimassa vuonna 1906 vahvistettu ensimmäinen kaava: Kaavakartta Helsingin kaupungin luoteisesta laajennuksesta. Nyt Amos Andersonin taidemuseon rakentamishankkeen yhteydessä laaditaan kaavamuutosta, jossa Lasipalatsi piippuineen on vihdoin saamassa suojelumerkinnän³. Suojelumerkinnän selosteosassa suojelu ulotetaan koskemaan rakennuksen arvokkaita sisätiloja sen ulkoisten osien lisäksi.

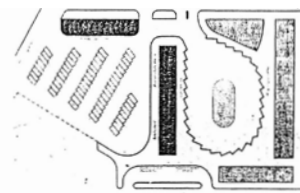
1 Ilonen 2004, s.9: Kiinteistöviraston sisäinen laskelma PYP:n ja KOP:n vaihto-tarjouksista päiväysmerkinnällä 21.1.1959/kk

2 Ilonen 2004, s.9: Alue ei sisällynyt kaupunginvaltuuston 23.6.1976 hyväksymään kantakaupungin yleiskaavaan. Kaupunkisuunnittelulautakunta merkitsi 20.6.1974 tiedoksi yleiskaavan liitekartan nro 5 (rakennussuojelun suositukset), josta löytyy em. merkintä.

3 23.2.2015 nähtävillä asetetussa asemakaavaluonnoksessa Lasipalatsi on merkitty suojeltavaksi sr-1 ja aukion piippu sr-p merkinnällä. Kaavaa ole vielä vahvistettu tätä selvitystä laadittaessa.

Helsingin kaupungin kiinteistökonttorin asemakaavaosaston (arkk. B. Brunila) ehdotus Helsingin linja-autoasemaksi.

Viljo Revellin ehdotus Helsingin linja-autoasemaksi vuodelta 1934.

Kuva: HKM

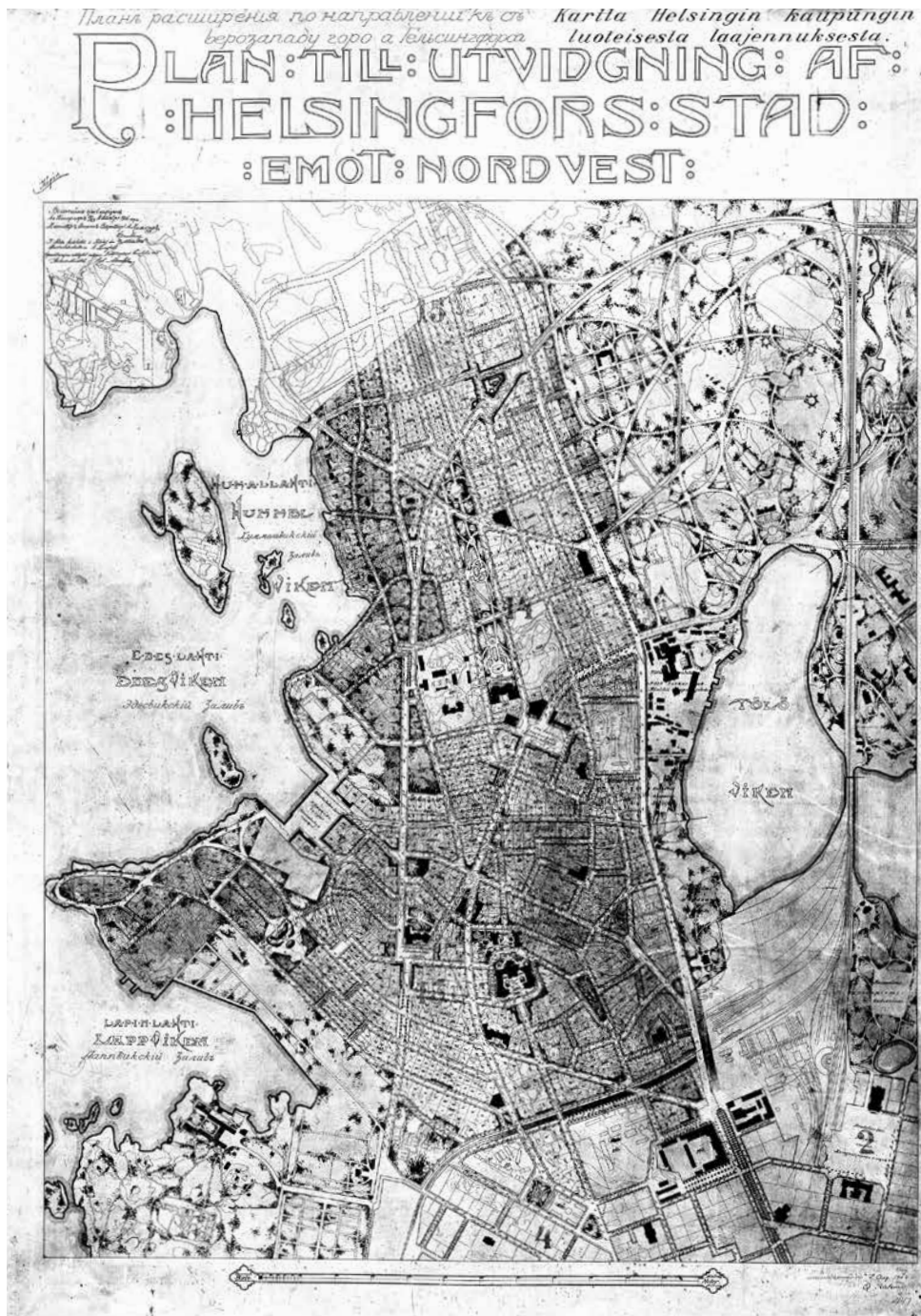
Yllä: Lasipalatsin paikalla sijainnut kasarmirakennus.

Vieressä: kaupunkikuvaa Lasipalatsin ympäriltä 1930-40 luvulta.

Alla: näkymä 1960-luvulta.

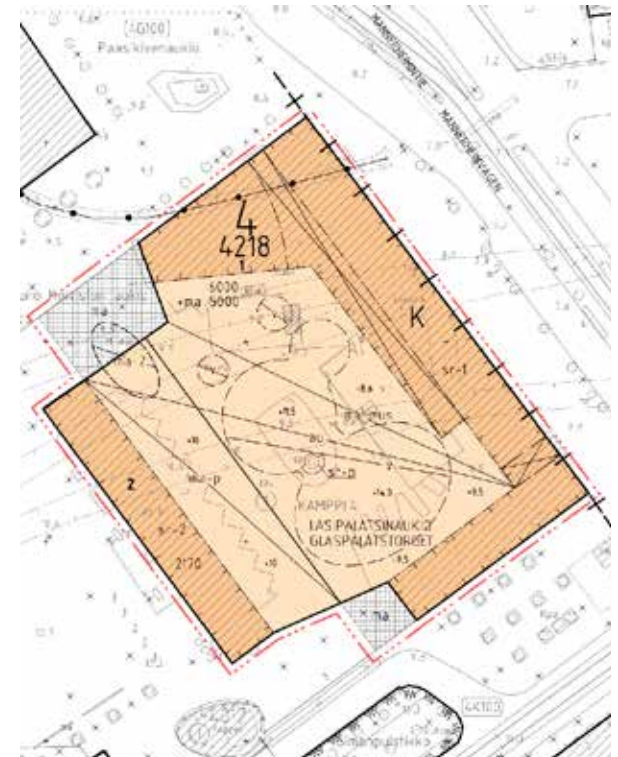
Kuva: SRTM

Lasipalatsin korttelin osalta on voimassa oleva asemakaava yhä vuonna 1906 vahvistettu suunnitelma Helsingin kaupungin luoteisesta laajennuksesta (vasemmalla).

Korttelin ja sen ympäristön ajantasa-asemakaavan otteesta (yllä) käy ilmi korttelia myös koskeva, vuonna 1975 vahvistettu maanalainen kaava.

Nyt valmisteilla olevassa asemakaavan muutoksessa (kaavaluonnos oikealla) kortteli 4218 on jaettu kahdeksi tontiksi ja rakennukset merkitty suojeltaviksi.

Kaavakartat: Helsingin kaupungin karttapalvelu

Amos Andersonin taidemuseohanke etenee

Näin Lasipalatsi muuttuu taidemuseoksi – kuvat Helsingin keskustan muutoksesta julki

KULTTUURI 20.1.2015 10:00

Aino Frilander HELSINGIN SANOMAT

Aino Frilander

Kirjoittaja on Helsingin Sanomien toimittaja.

[Sähköposti](#)

JKMM

Amos Andersonin taidemuseo julkisti tänään Lasipalatsin ympäristöön sijoittuvan uuden museonsa havainnekuvat.

Amos Andersonin taidemuseo on julkistanut Lasipalatsiin ja sen alle sijoittuvan uuden museon tarkentuneet piirustukset ja havainnekuvat. Rakennustöiden on tarkoitus alkaa syksyllä 2015 ja museon aloittaa toimintansa vuoden 2018 alussa.

Amos Andersonin taidemuseo on tänään julkistanut Lasipalatsiin ja sen alle sijoittuvan uuden museonsa havainnekuvat. Arkkitehtitoimisto JKMM:n tuottamista kuvista selviää sekä Lasipalatsin aukion että tulevan museon näyttelytilojen ulkoasu.

Kuvien mukaan Lasipalatsin aukiolle tulee loivia kumpareita, joista nousevat museon kattoikkunat. Kumpareista muodostuu aukiolle oleilutasoja ja katsomoita.

Lasipalatsin aukiolla seisovan savupiipun on määrä säilyä osana suunnitelmaa, samoin aukiolla sijainneet terassit, joskin terasseista tulee rakenteeltaan kevyempiä. Käynti museoon tapahtuu nykyisen Bio Rexin sisäänkäynnistä.

JKMM

Tammikuussa 2015 Helsingin sanomat julkaisi suunnitelmat Amos Andersonin taidemuseosta.

I. Lasipalatsi 1936-1995

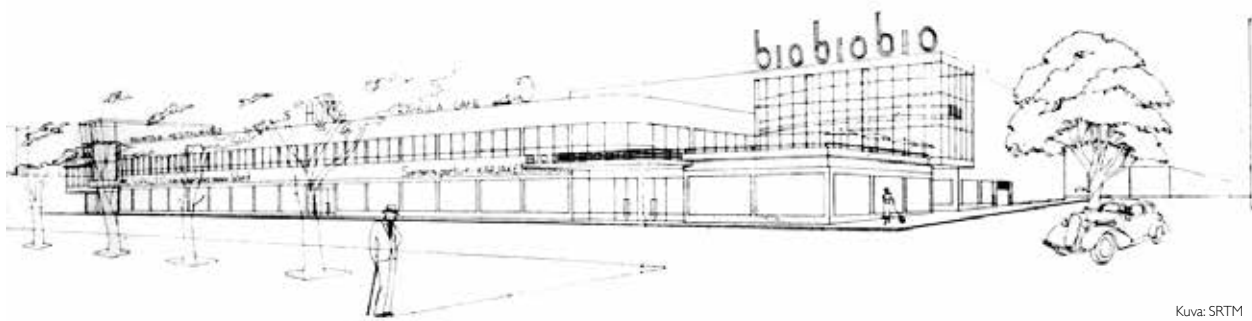

I.1 BASAARIRAKENNUKSEN SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN

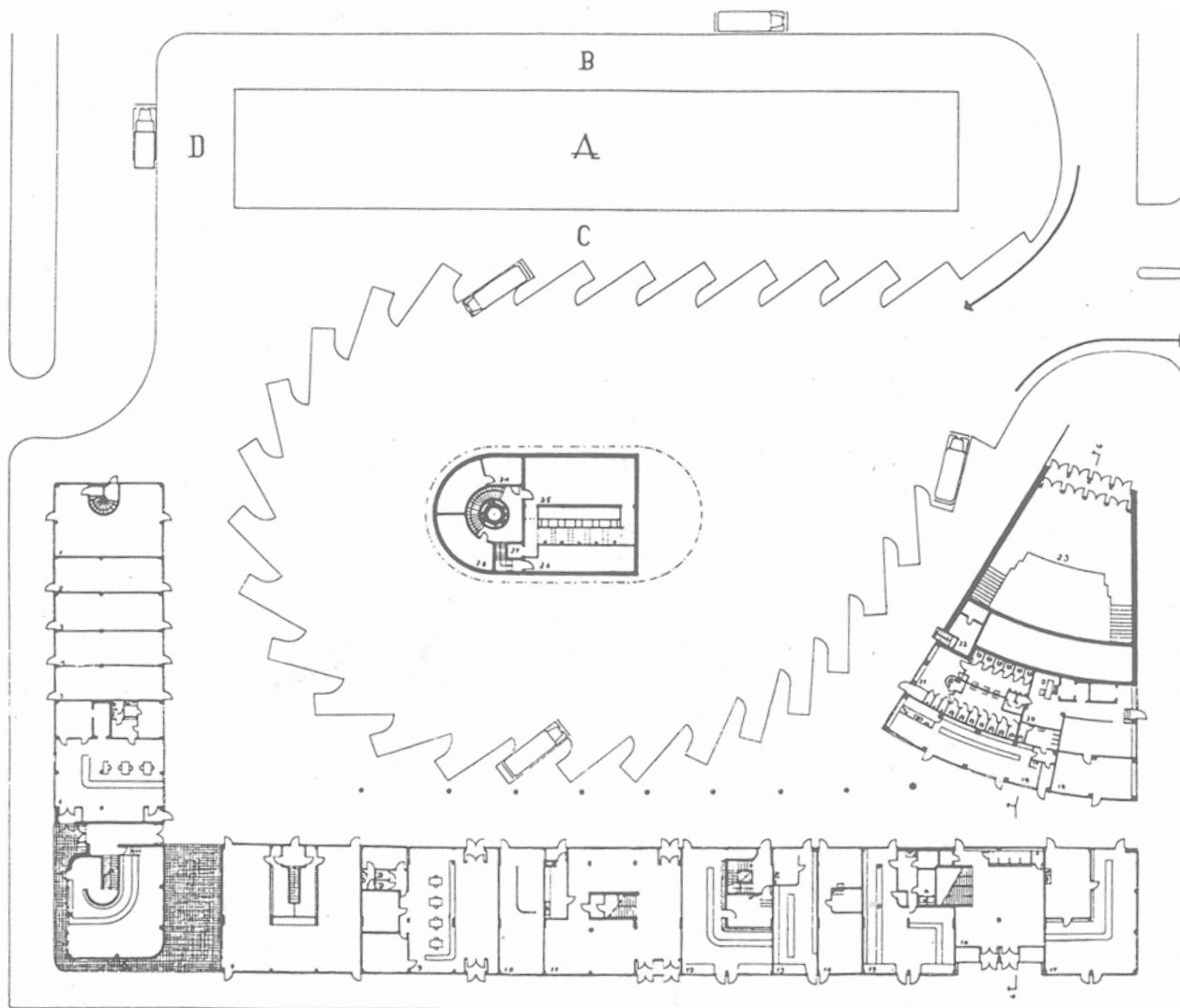
Arkkitehtiylppiopilaat Arvo Aalto, Niilo Kokko, Olavi Laisaari, Viljo Revell ja Heimo Riihimäki perustivat vuonna 1933 Oy Lasipalatsi Ab:n, tarkoituksenaan vuokrata sisällissodassa vuonna 1918 raunioituneen kasarmin tontti väliaikaisen liikerakennuksen rakentamiseksi. Idea esiteltiin apulaiskaupunginjohtaja Erik von Frenckellille, joka vei hanketta eteenpäin.

Asemakaavaosastolla laadittiin suunnitelma opiskelijoiden liikerakennuksesta ja linja-autoasemasta. Viljo Revell näki suunnitelman puutteet ja jätti lautakunnalle oman parannusehdotuksensa lokakuussa 1934 – siihen sisältyi linja-autoasema, basaarirakennus ja huoltoasema. Ehdotus todettiin paremmaksi ja hyväksyttiin.

SOK ja Valio ostivat yhdessä vuonna 1935 Oy Lasipalatsi Ab:n arkkitehtiopiskelijoilta. Yhtiö vuokrasi Lasipalatsin maa-alueen kaupungilta, antoi arkkitehtisuunnittelun Niilo Kokon, Viljo Revellin ja Heimo Riihimäen tehtäväksi ja rakennutti Lasipalatsin. Osa liikkeistä avasi ovensa jo saman vuoden joulumarkkinoille.

Kuva: SRTM

Yllä Lasipalatsin ensimmäisiä luonnoksia.

Oikealla Lasipalatsin 1 krs. pohjapiirros vuodelta 1936, 11 krs. viereisellä sivulla. Pohjapiirustukset eivät täysin vastaa lopullista toteutusta, mikä käy ilmi Lasipalatsin vuoden 1936 valokuvista, verrattaessa mm. oviaukotusta.

Pohjapiirroksen: Arkkitehti-Arkitekten -lehti 1937:3

A = linja-autoasema. B = tulolaituri. C = lähtölaiturit. D = tavaralaituri.

I.2 LASIPALATSI VALMISTUESSAAN

Lasipalatsin suunnittelijat saivat vapauden toteuttaa arkkitehtuuriaan ihanteellisella tavalla, kenties siksi että rakennus oli suunniteltu vain väliaikaiseksi. Arkkitehtiopiskelijat toteuttivat ideansa funktionalismin kansainvälistä tyyliä kokonaisvaltaisesti noudattaen ja lopputuloksena syntyi tinkimätön kokonaistaideteos: väliaikaisuudesta huolimatta Lasipalatsi suunniteltiin yksityiskohtia ja kalusteita myöten ja toteutettiin laadukkaista materiaaleista.

Lasipalatsi tehtiin uutta tekniikkaa ihannoivana aikana, liikennevirtojen leikkaukseen. Rakennus suunniteltiin läpikuljettavaksi, läpinäkyväksi ja loistavaksi; mieltä ylentäväksi julkiseksi tilaksi. Kaupungin kuhinaa pystyi tarkastelemaan rakennuksen kaikista sisätiloista käsin – nykyäänkin harvinainen mahdollisuus – ja toisaalta yhtenäisesti sisustetut sisätilat olivat tärkeä osa kaupunkikuvaa kaiken paljastavien ikkunoiden kautta.

Basaariin sijoitettiin yli kaksikymmentä eri alan pientä liikettä palvelemaan kaupunkilaisia ja linja-autoaseman kautta matkustavia maalaisia. Vetonaulana oli HOK:n 700 hengen ravintola ja 800 hengen elokuvateatteri, joiden suunnitteluun osallistui arkkitehtien lisäksi nimekkäitä muotoilijoita.

Kuva: Poutainen / Suomen Kuvalehti 1936

Kuva: SRM

Kuva: R.Roos / HKM

Kuva: Suomen elokuva-arkisto

Kuva: Valio

1.3 LOISTO HIMMENEÄ – LASI- PALATSI ENNEN RESTAUROINTIA

Basaarin loistokausi jäi lyhyeksi, ja 1940-luvun lopulta lähtien rakennukseen tehtiin lukuisia piittaamattomia muutostöitä niin, että alkuperäinen asu hämärtyi suurelta osin. Pääosa alkuperäisistä toimintaideoista oli kuitenkin 60 vuoden jälkeen ennallaan: toimistosiipi oli edelleen toimistokäytössä, katutason liikehuoneissa oli pääosin myymälöitä. Entisessä HOK:n suurravintolan tiloissa oli osittain ravintolatoimintaa, ja Bio Rexiä käytettiin vielä elokuvateatterina. Elokuvateatterin tiloja lukuun ottamatta, oli rakennuksen alkuperäinen tilajäsentely lähes täysin hävinnyt, samoin pintamateriaalit, värit ja kalusteet. Keskeinen, entinen suurravintolan pääsisäänkäynti porrassauloineen ei ollut enää hahmotettavissa lainkaan.

Kuva: v.1956-57 Grünberg / HKM

Lasipalatsi 1950-luvulla.

Kuva: Suomen Kuvalehti

Kuva: SRTM

Lasipalatsi ennen restaurointia v. 1994 - 96

1.4 VÄLIAIKAIKAIKSESTA PYSYVÄKSI: LASIPALATSIN RESTAUROINTIPÄÄTÖS

1970-luvun purkuaikeita seurasi 1980-luvun erilaiset käyttötarkoituksen muutosideat. Erityinen Lasipalatsityöryhmä sai vuonna 1987 tehtäväkseen laatia raportin Lasipalatsin ja mahdollisen lisäalueen käytöstä kulttuurin monitoimitalona, josta merkittävä osa suunniteltaisiin palvelemaan erityisesti nuorisoa. Työryhmän perustamissuunnitelmassa esitettiin entistettävän Lasipalatsin lisäksi linja-autoaseman laajentamista tai korvaamista uudisrakennuksella sekä maanalaisia harrastetiloja, studioita ja näyttelytiloja yhteensä noin 5000 h². Raskaasta tilaohjelmasta huolimatta raportissa todettiin, että rakennukseen sijoitettaville toimintoille tullee asettamaan rajoituksia se, että sisätilat tulee entistää alkuperäiseen funktionalistiseen asuun. 1990-luvun herkyneitä suojelunäkemyksiä ennakoivaa kaupunkisuunnittelulautakunnan lausunto, jossa mainitaan mm. että: "Lasipalatsi on suunniteltu liiketaloksi ja sen pohjakerros on aina ollut jaettuna pieniin, kapeisiin liikehuoneisiin. Rakennuksen funktionalistisen luonteen säilyttäminen edellyttää tällaisen pienijakoisen pohjakaavan säilyttämistä. Laajojen, keskinäisiä yhteyksiä edellyttävien monitoimitilojen sijoittaminen rakennuksiin on hankalaa, miltei mahdotonta. Perustamissuunnitelmassa monitoimitilat onkin jouduttu sijoittamaan lähes kaikki maan alle."¹ Perustamissuunnitelma tarkistettiin vuonna 1992 Kampin-Töölönlahti-osayleiskaavan laatimisen rinnalla, ja kaupunginvaltuusto päätti vuonna 1993 hyväksyä suunnitelman siten, että hankkeen laajuus on 6.385 brm². Samalla edellytettiin, että suunnittelun yhteydessä pyritään edulliseen kustannustasoon. Mitään laajennusta ei näin enää esitetty.

1990-luvun laman johdosta uutta käyttötarkoitusta oli etsittävä kokonaan uudelta taloudelliselta pohjalta, ja hankkeesta tehtiinkin kaupungin ensimmäinen julkisen ja yksityisten tahojen yhteishanke (PPP). Kulttuuripoliittista linjausta hanke sai Elokuva 100 vuotta -työryhmän ehdotettua vuonna 1994 Lasipalatsin muuttamista audiovisuaalisen kulttuurin keskeiseksi. Tämän jälkeen Helsingin kaupungin kulttuuri- ja mediakeskuksen perustamista.

Teatteritekniikan kehittämiskeskukselta tilattiin vuonna 1995 suunnitelma toiminnallisista ja mediateknisistä mahdollisuuksista, ja Arkkitehtitoimisto Allilta ideasuunnitelma, jossa testattiin toimintojen soveltuvuutta korjattavaksi aiottuun Lasipalatsiin. Sen pohjalta laadittiin myös EU-Ur-

¹ Ilonen 2004, s.9: Kaupunkisuunnittelulautakunnan lausunto Lasipalatsin monitoimikeskuksen perustamissuunnitelmasta kaupunginhallitukselle, 30.8.1990.

ban Pilot Project -hakemus, jolla myöhemmin saatiin hankkeelle rahoitusta 16 Mmk. Käytännössä ideasuunnitelma toimi tulevan korjaushankkeen tilaohjelmalla. Arvokeskustelua käytiin kuitenkin monen eri toimijan välillä ja tavoitteet olivat hankkeen käynnistyessä osin kaukana toisistaan. Lopullinen käyttötarkoitus, koskien erityisesti Bio Rexin toiminnallista ideaa, ratkesikin vasta korjaustöiden edettyä jo pitkälle.

Helsingin Sanomat, lauantaina 2. maaliskuuta 1996

KAUPUNKI

Lasipalatsista multimediatekeskus

Funkistyylinen 1930-luvun rakennus säilyy ulkoapäin lähes ennallaan Kaupunki vuokraa tilat "mediakeskuksen henkeen sopiville" yrityksille

HEIKKI KOTILAUREN / HS

LAURA PEKONEN
Helsingin Sanomat

Helsingin Kampin Lasipalatsi peruskorjataan ja muutetaan multimediatekeskukseksi vuoteen 1998 mennessä. Pariatipaikkalla Mannerheimintien varrella seisova Lasipalatsi on tarkoitus remontoida uuden vuosituhatosen elokuvaja mediakeskukseksi, jossa voisi vaikkapa käyttää tietokonetta ja tiettopäätteitä, verkkolla internetiä, puuhata videopajassa, lukea sähköisiä sanomalehtiä ja katsella kahvilassa elokuvia monitoimitiloista.

Puhasti rapistuneen rakennuksen korjauks alkua syksyllä. Ulkoasu säilyy funkistyylinen: seinät väri maalataan ja ikkunoita vaihdetaan.

Sisätilojen remontti alkaa keväällä 1997

Sisätilojen remontti päätettiin aloittamaan keväällä 1997, jolloin tulo pannaan pakettiin. Lämmitys- ja vesijärjestelmät uusitaan ja sisäseinät puretaan, joita tiloihin suunnan alkuperäistä vällytyä. Tarkoituksena on, että pohjakerroksen liikkeiden läpi pääsee taas kävelemään Mannerheimintieltä Linja-autoasemalle.

Suunnittelijat halusivat myös palauttaa katolle alkuperäiset neonvalot, joista Bio Rexin vilokyltti on yhä jäljellä. Uuteen ulkoon rakennuksen tulisi kääntyä kesään 1998 mennessä.

Korjauksen haetaan ehkä myös EU-rahoitusta

kon alle sopivia yrityksiä. Vuokralaiset saavat sanoa sanansa myös sisätilojen entisöinnissä.

Lasipalatsissa tällä hetkellä toimiva kaupungin nuorisosaisainkeskus Kompussi ja Mainostelevisiion ohjelmastudio sopisivat kauniin mukaan jatkossakin mediakeskuksen tyyliin. Sen sijaan kaupunginmuseon tilat muuttanevat Lasipalatsista Linja-autoaseman yläkerroksiin.

"Lasipalatsista ei tarvitse tehdä pelkkiä taidelaitostia, vaan se voi olla myös bisnes". Kujantie visioi.

"Nythän sähköinen verkko-homma jakaa ihmiset: jotkut osaavat käyttää sitä, jotkut eivät. Lasipalatsissa voitaisiin opettaa, että se on itse asiassa aika yksinkertainen."

Luistelua savupiipun ympäri

Kujantie toivoo, että Nykyaikainen museo, Tennispalatsi ja Lasipalatsi muodostaisivat uuden 2000-luvun keskuksen Helsingin historiallisen keskustan rinnalle. Lasipalatsin sijaintia pidetään ihanteellisena, sillä Linja-autoaseman ihmisvirrat kulkeutuvat jatkuvasti rakennuksen läpi.

Linja-autot siirtyvät Lasipalatsin takaa Ehdellinaukolle, jonne valmistuu muutaman vuoden sisällä uusi bussiterminaali. Asemakaavasuunnitelmassa linja-autoaseman ja Lasipalatsin välinen paha on korjotettu jalankulkunäköiseksi. Suunnittelijat ovat jopa ideoineet aukion käyttämistä talvisin luistimattana ja kesäisin ulkoilmaelokuvateatterina.

"Aukiolla voisi seurustella, syödä ja katsella leffaa, joka heijastettaisiin Bio Rexin ulkoseinään. Kyllä ulkoilmaelokuvien

Entisen HOK:n funkistiravintolan tiloissa on nykyisin Ale-pubi, joka myy nimensä mukaisesti halpaa olutta.

2. Restaurointi 1995-98

2.1 ELOKUVA- JA MEDIAKESKUS

Elokuva- ja mediakeskuksen ideana on ollut tarjota tietotekniikkaan perustuvia palveluja kansalaisille; 1990-luvulla internetin käyttö yleisty, Suomi oli johtavia it-alan maita ja Helsingin kaupunginkirjasto maailman modernimpien joukossa. Ajatus mediakeskuksen leviämisestä myös tilansa ulkopuolelle nopeita verkkoja pitkin ympäri maailmaa on ollut kiehtova mielikuva ja se on innostanut hankkeen parissa toimivia ihmisiä.

Lyhyeksi jäänyt kukoistuskausi on ollut palauttavan restauroinnin lähtökohdana, ja vuoden 1936 tilallinen perusidea näytti sopivan hyvin uuden urbaanin kulttuurin käyttöön. Keskeistä alkuperäisen tunnelman palauttamisessa on ollut se, että toimintaidea on pystytty sovittamaan restauroitavan rakennuksen arkkitehtuurin reunaehtoihin – ei toisin päin. Tällä on haluttu varmistaa se, että rakennuksen perusominaisuudet säilyvät mahdollisista toimijavaihdoksista huolimatta.

Toimintojen sijoittelussa on pyritty siihen, että Lasipalatsiin syntyisi keskeinen tila, josta käsin rakennus voitaisiin mieltää "keskukseksi". Alkuperäisen ravintolan pääportaikko tarjosi tähän hyvän mahdollisuuden, ja tärkeimmät tilat on haluttu saada siitä käsin hahmotettaviksi: ravintola, kirjasto ja yhteys Bio Rexin aulaan. Tällainen sisätilojen avoimuus tuki myös alkuperäisen tilajäsentelyn palauttamista. Toinen tärkeä pohjaratkaisuja määrittävä tekijä on ollut liikehuoneistojen läpikuljettavuuden palauttaminen. Tilojen suunnittelulla on tuettu kaupallisen ja ei-kaupallisen sekoittumista. Kaupunginkirjasto ja kaupungin muut informaatiopalvelut yhdessä kahviloiden, ravintolan, elokuvateatterin ja TV-studioiden kanssa tarjosivat uudenlaisen kohtaamisjärjestelmän.

Kuva: Matti Similä

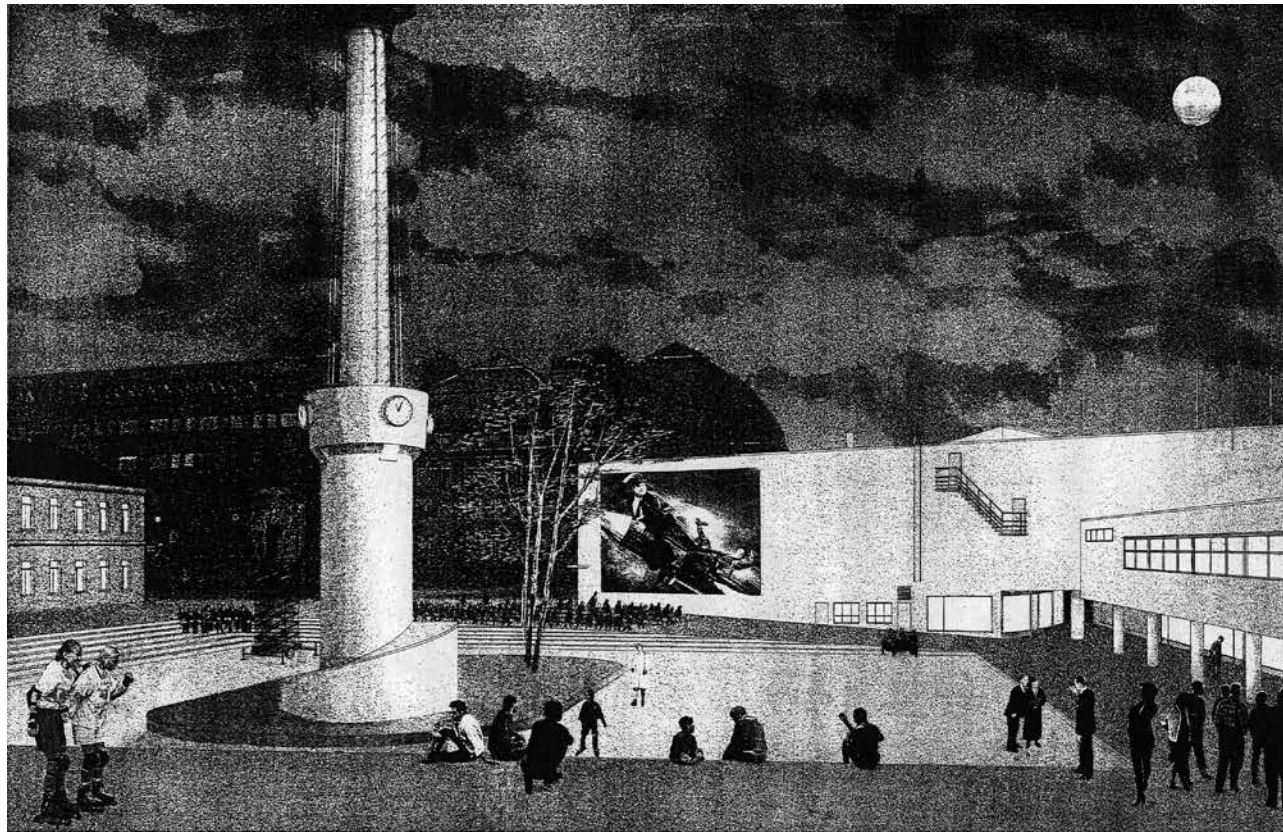

Näkymiä juuri restauroidusta Lasipalatsista elokuva- ja mediakeskuksena.

Kuva: Matti Similä

Restauroinnin ideasuunnitelma vuodelta 1995 (Alli Oy)

2.2 LASIPALATSIN RESTAUROINNIN SUUNNITTELUPERIAATTEET

Lasipalatsin restauroinnissa rakennus riisuttiin kaikesta menneen 60 vuoden aikana kertyneestä: bingohallit, kaljakupilat ja niiden lastulevyseinät ovat saaneet väistyä virtaviivaisuuden tieltä; lähes kaikki väliseinät ja alakatot kantavia rakenteita lukuun ottamatta on purettu. Rakennusosia ja kalusteita on konservoitu, uudistettu, rekonstruoitu ja kopioitu arkistovalokuvien ja alkuperäisten piirustusten perusteella. Samentunut ulkohahmo on kirkastettu ja räystäslinjat on kruunattu jälleen humoristisilla neonvalomainoksilla. Tilajäsentely on palautettu pääpiirteissään alkuperäiseksi.

Lasipalatsin restauroinnin suunnittelua on ohjannut tavoite rakennuksen palauttamisesta tyyllisesti eheäksi. Näin suunnittelufilosofia on sivunnut ainakin retorisella tasolla 1800-luvun tyylirestauroivien arkkitehtien ajatuksia: Lasipalatsi on "palautettu" sellaiseen asuun, jota sillä ei koskaan ole ollut. Uusille, tai myöskään uudistetuille rakennusosille, ei ole haluttu antaa alkuperäisestä poikkeavaa muotokieltä. Tyyllistä eheyttä ei ole haluttu rikkoa erottamalla välttämättömät lisäykset selkeästi arkkitehtonisesta kokonaisuudesta. Aikakerrostumia ei ole jätetty kuin vähäisessä määrin.

Seuraavassa on lueteltu restauroinnissa käytetyt keinot.

1. Rakennusajankohdan jälkeen tehtyjen muutostöiden ja lisäysten purkaminen. Tehtyjen inventointitöiden perusteella on todettu että ne eivät olleet esteettisesti tai historiallisesti merkittäviä.

2. Alkuperäisen tilajäsentelyn pääpiirteiden palauttaminen. Tilojen alkuperäiset volyymit, niiden väliset kulkuyhteydet ja näkymät on palautettu pääpiirteissään. Tarkkaan alkuperäiseen asuun on pyritty aulojen kohdalla.

3. Alkuperäisten rakennusosien konservointi. Ensisijainen tavoite on ollut kaikkien alkuperäisten rakennusosien ja kalusteiden säilyttäminen ja korjaaminen. Jos huolellisen kunnokartoituksen jälkeen osa on todettu korjauskelvottomaksi, ne on joko uudistettu tai rekonstruoitu.

4. Alkuperäisten rakennusosien uudistaminen. Taloteknisten uudistusten tai rakennusosien huonon kunnon vuoksi on joitain rakennusosia päätetty korvata uusilla.

5. Alkuperäisten rakennusosien rekonstruointi. Varsinainen rekonstruointi on koskenut pääasiassa pintamateriaaleja ja

sävyjä, yksityiskohtia, varusteita ja kalusteita sekä osaa ikkunoista ja ulko-ovista.

6. Alkuperäisten rakennusosien kopiointi. Sisätilat on toteutettu käyttämällä konservoitujen tai rekonstruoitujen rakennusosien muotokieltä myös uusissa osissa.

7. Uuden muotokielen käyttö. Mikäli kysymyksessä on ollut kokonaan uusi tekijä on käytetty uutta, vanhasta erottuvaa muotokieltä, jonka on pitänyt kuitenkin sopeutua kokonaisuuteen.

Keinot 1 ja 2 ovat koskeneet koko rakennusta. Muilta osin keinojen käyttö on painottunut seuraavasti:

Bio Rexin sisätilat: Tilat on voitu pitkälti konservoida määrällisen säilyneisyyden vuoksi. Salissa konservointi (3) ja uusi muotokieli (7) rinnastuvat voimakkaimmin.

Muut päätilat: Tilat on voimakkaasti rekonstruoitu (5), sillä säilyneitä rakennusosia ei ole ollut tai ne on jouduttu uudistamalla "rekonstruoimaan" (4). Rekonstruktioita on täydennetty kopioimalla muotokieltä myös uusissa rakennusosissa (6).

Myymälä- ja toimistotilat: Näissä tiloissa rekonstruktio on kohdistettu erityisesti sellaisiin rakennusosiin, joilla on ollut merkitystä Lasipalatsin kokonaisvaikutelmassa (valaisimet, yleisväritys).

Julkisivut: Koska alkuperäisen tilajäsentelyn pääpiirteet on palautettu, on voitu myös palauttaa alkuperäinen ikkuna- ja oviaukotus. Keinot ovat olleet konservointi (3) ja uudistaminen (5). Mainoslaitteet ja varusteet on toteutettu konservoimalla (3), rekonstruoimalla (5) ja kopioimalla tyyliä jäljitellen (6).

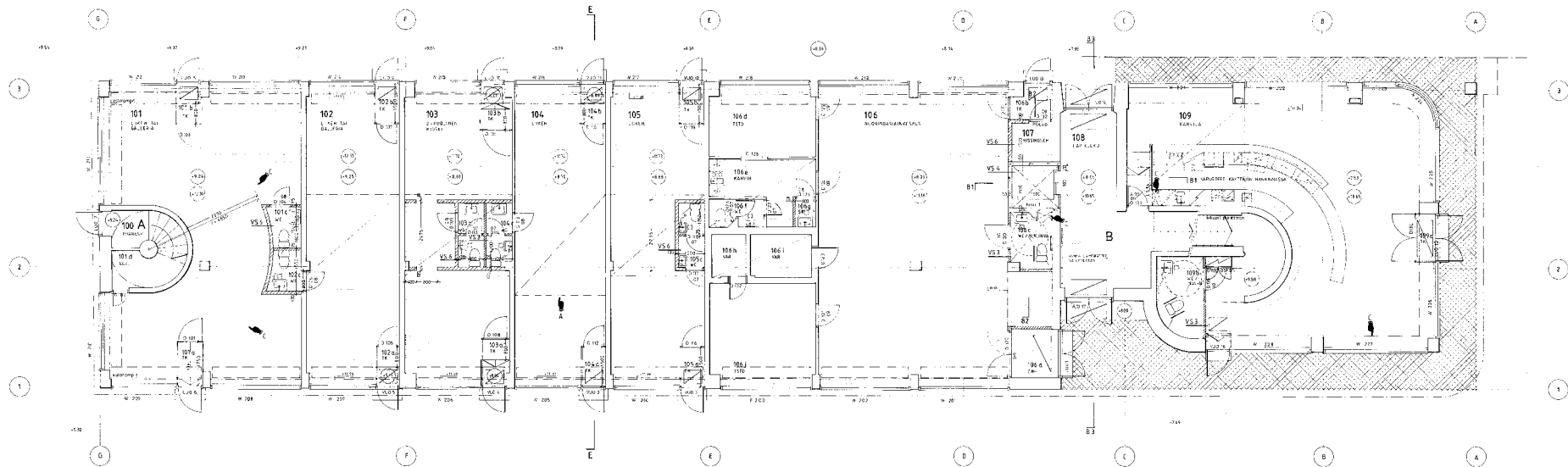
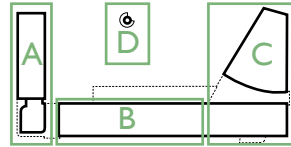
Alkuperäisiä työselityksiä ei ole ollut käytettävissä restauroinnin suunnittelun aikana, joten työtavat, materiaalit ja käsittely-yhdistelmät on päätelty ajankohdan yleisestä rakennustavasta ja sovellettu nykyaikaisiin menetelmiin. Restauroinnin valmistuttua työselitys kuitenkin löytyi arkistoista, ja tuolloin voitiin todeta työtapojen osuneen oikeaan.

*Lasipalatsin ravintolasali vuonna 1998, restauroinnin jälkeen.
Kuva: Veikko Niemelä v.1998*

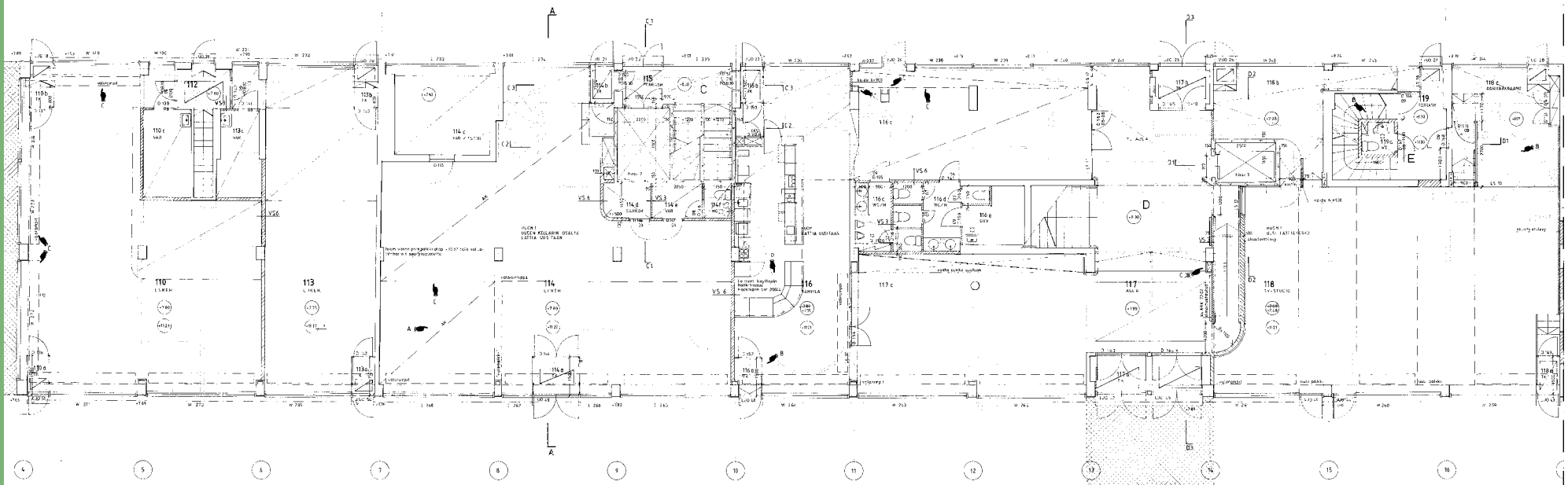

POHJAPIIRUSTUKSET I KRS.

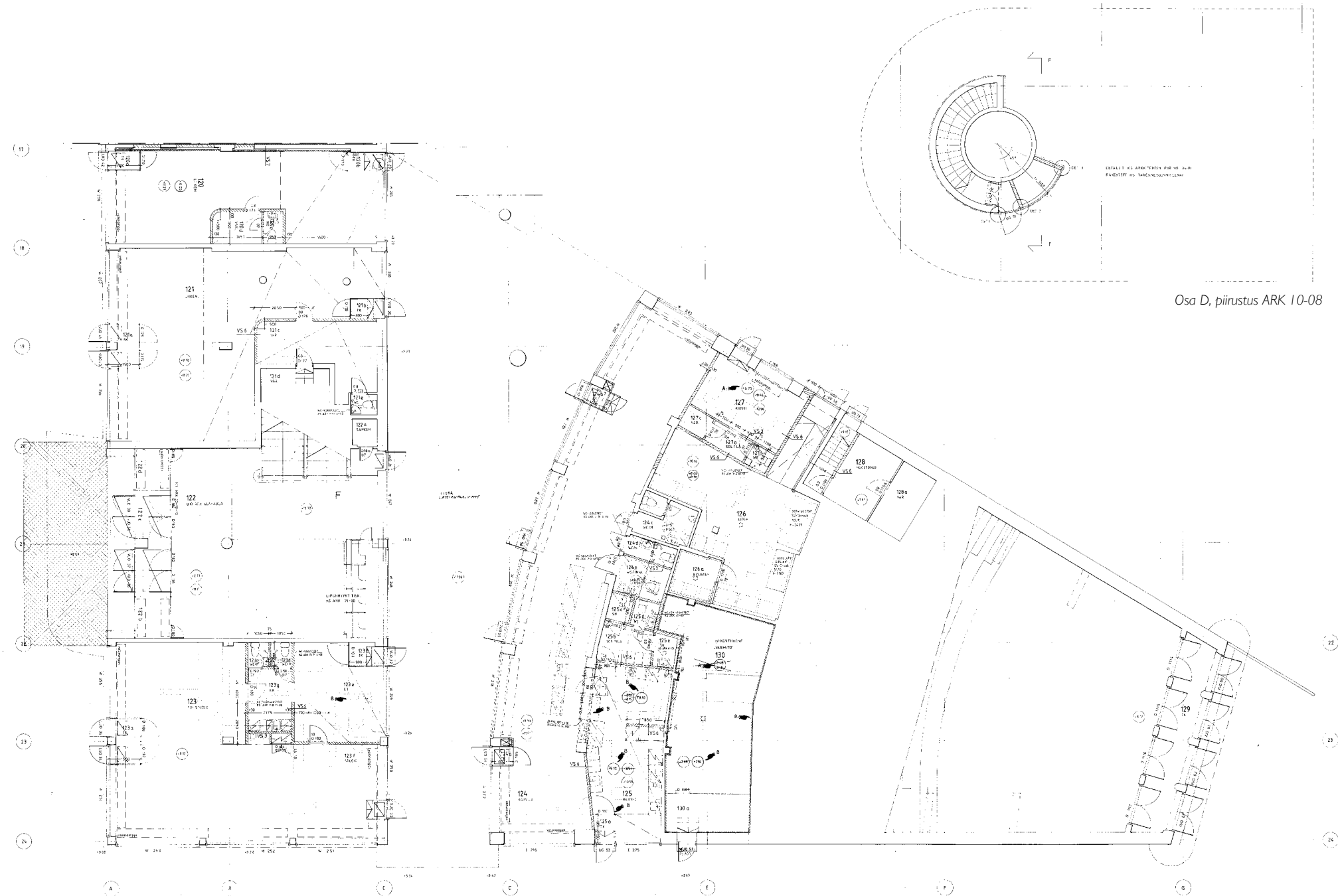
Työpiirustukset 11.4.1997
 Arkkitehtitoimisto Alli Oy

Osa A, piirustus ARK 10-05 C

Osa B, piirustus ARK 10-06 D

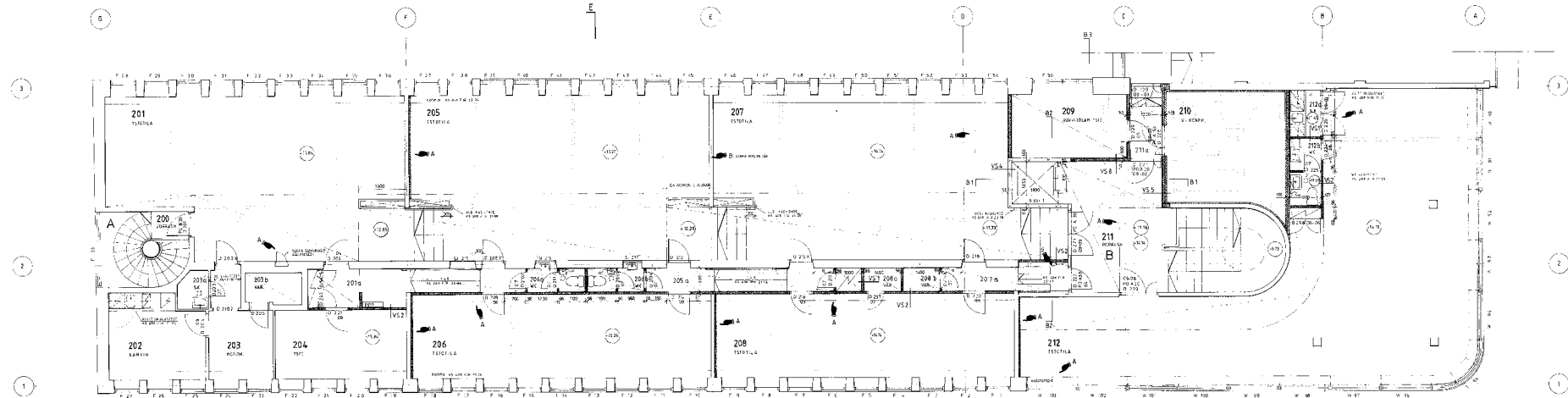
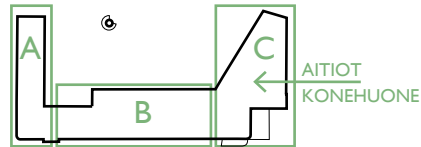

Osa D, piirustus ARK 10-08

Osa C, piirustus ARK 10-07 B

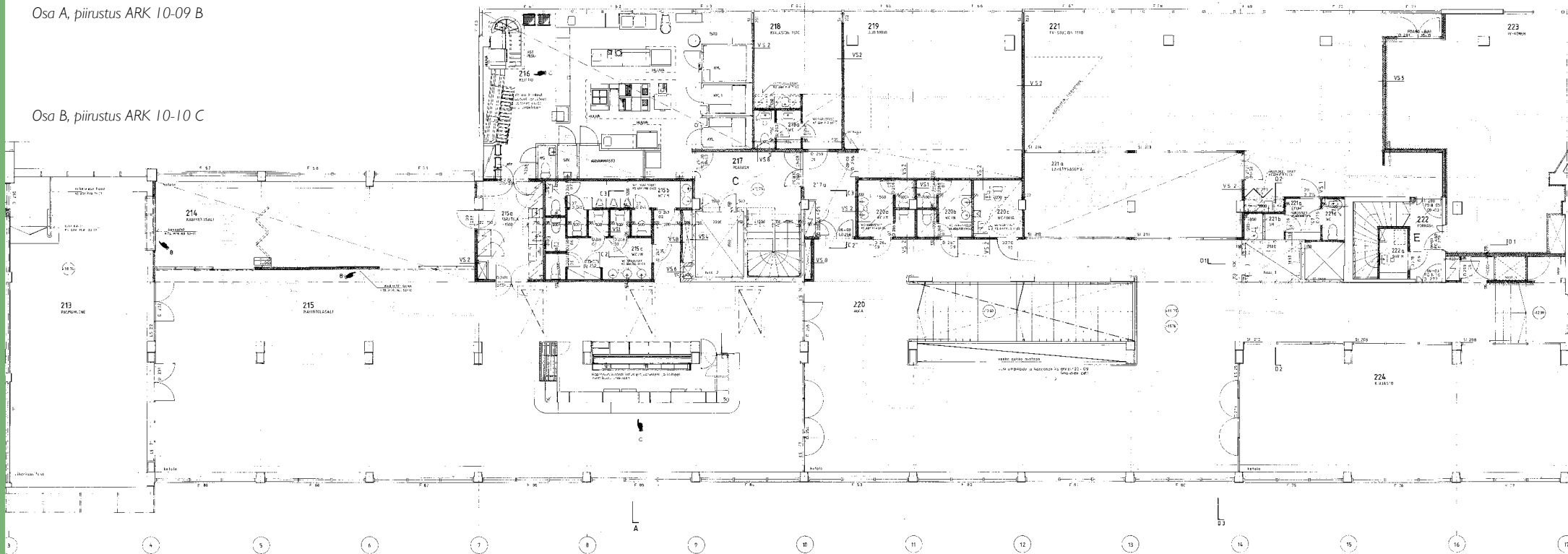
POHJAPIIRUSTUKSET II KRS.

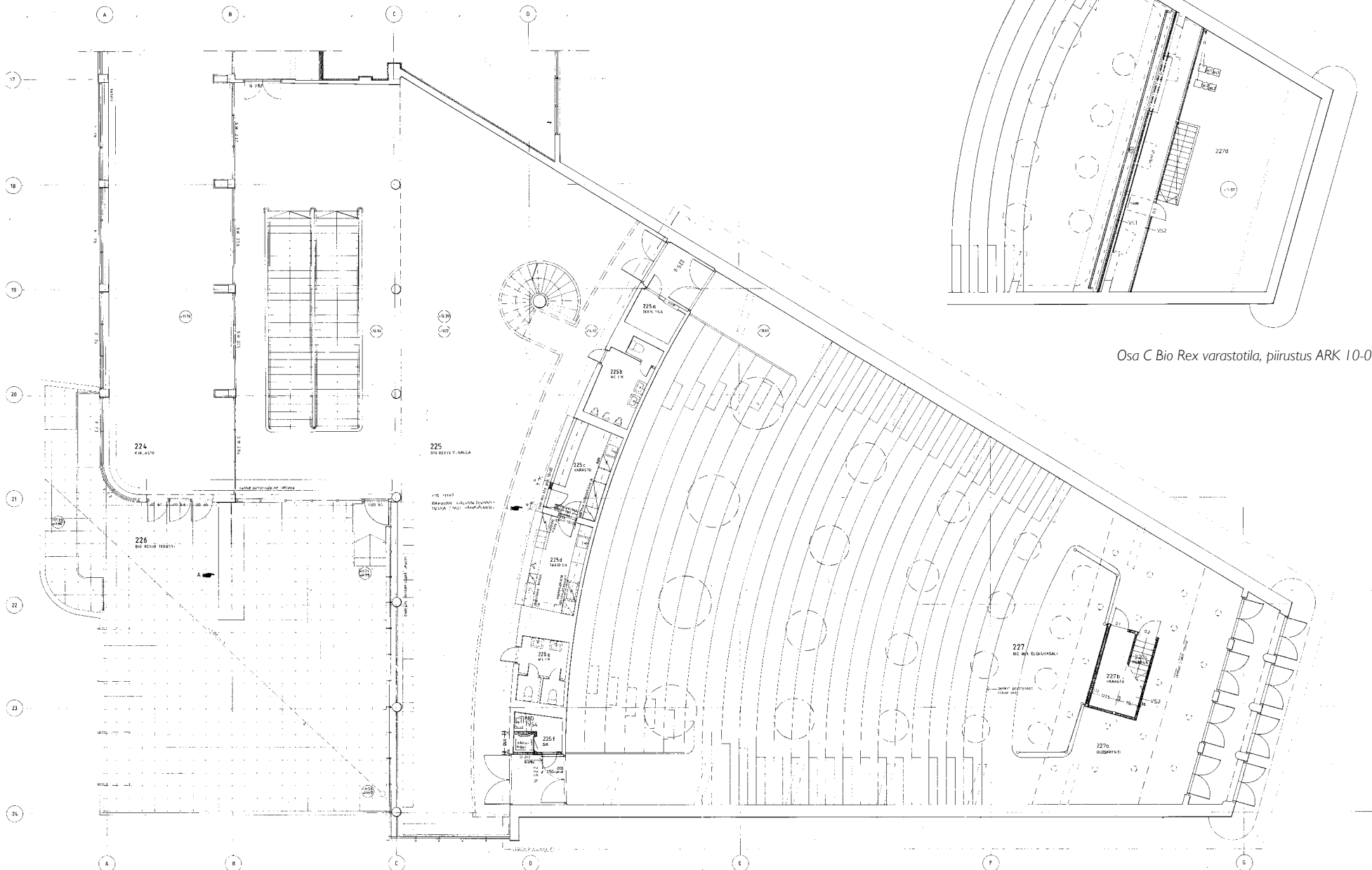
Työpiirustukset 11.4.1997
Arkkitehtitoimisto Alli Oy

Osa A, piirustus ARK 10-09 B

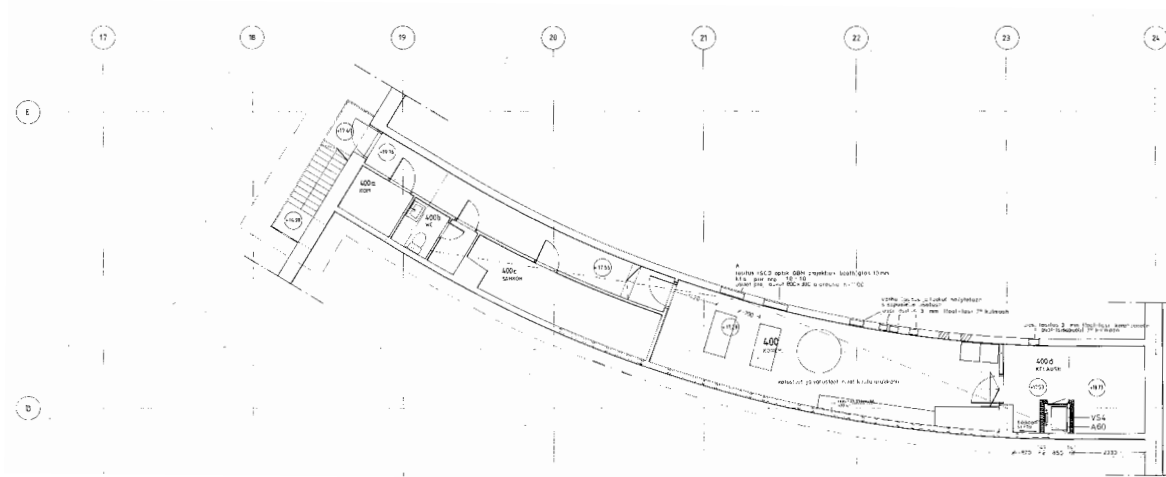
Osa B, piirustus ARK 10-10 C

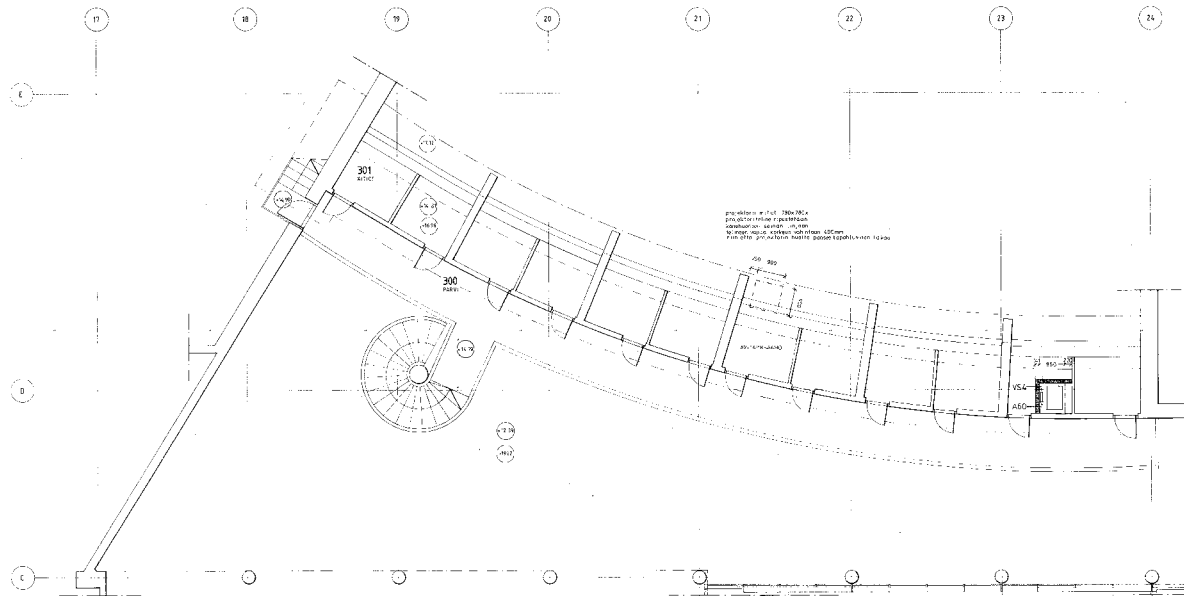

Osa C Bio Rex varastotila, piirustus ARK 10-04

Osa C, piirustus ARK 10-01 A

Osa C Bio Rexin konehuone, piirustus ARK 10-03 A

Osa C Bio Rexin parvi ja aitiot, piirustus ARK 10-02 A

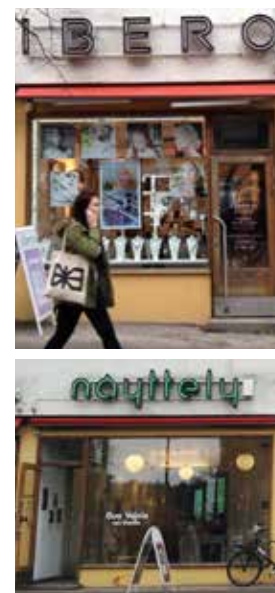
3. Inventointi 2015

Koska Lasipalatsiin kohdistuneet vuosikymmenten aikaiset muutokset olivat tuhonneet alkuperäisasia runsaasti, on nyt suojeltava ulkoasu suurelta osin restauroinnissa rekonstruoitua. Tästä johtuen tämän inventoinnin ns. lähtötilanteeksi on valittu restauroinnin aikaansaama ulkoasu, jota on sitten verrattu nykyiseen asuun. Tämä inventointi ei kuitenkaan osoita ainoastaan viimeisimpiä, restauroinnin jälkeisiä muutoksia, vaan siitä käy ilmi myös restauroinnin mukanaan tuomat lisäykset sekä ne restaurointia edeltäneet vähäiset muutokset, jotka oli päätetty säilyttää.

Inventoinnin pohjalla on käytetty Tietoa Finland Oy:n laatimia, 17.11.2014 päivättyjä, mittauspiirustuksia, joihin dokumentoitua tilannetta on verrattu Lasipalatsin aikaisempien vaiheiden piirustuksiin, valokuviiin, vuosien 1994 -96 inventointidokumentteihin, restauroinnin suunnitteluasiakirjoihin vuosilta 1996-98 ja kirjallisiin aineistoihin sekä nyt tehtyihin havaintoihin paikan päällä. Rakennusosat on näiden perusteella ajoitettu alkuperäisiin, vuosikymmenten 1940-90 välisiin, vuonna 1998 valmistuneen restauroinnin tuottamiin sekä restauroinnin jälkeisiin, uusiin lisäyksiin. Lisäksi tässä selvityksessä on inventoitu alkuperäiset ja restauroinnin yhteydessä toteutetut valaisimet sekä kiinto- ja irtokalusteet. Inventointipohjat on esitetty kerroksien 1 ja 2 osalta luvussa 3.6, vesikaton osalta luvussa 3.4 ja kellaritilojen osalta luvussa 3.7.10.

Lasipalatsin näyteikkunoita: mustavalkoiset kuvat vuodelta 1996, värikuvat vuodelta 2015.

3.1 TILAT JA TOIMIJAT

Tässä selvityksessä Lasipalatsi on jaettu tiloittain kolmeen ryhmään: liikehuoneistot (L), toimistotilat (T) ja nyt tekeillä olevassa kaavamutoksessa suojeltavat päätilat (S). Tiloihin viitataan oheisissa kaavioissa esitetyn, edellä kuvattuun jaotteluun perustuvan nimeämistavan mukaan. Tilojen, rakennusosien ja kalustuksen inventointi koskee pääasiassa näiden kolmen tilaryhmän tiloja. Lisäksi suurpiirteisemmin on tarkasteltu porrashuoneita ja käytäviä, wc-tiloja sekä kellarin ja lämpökeskuksen tiloja. Tarkemman tarkastelun ulkopuolelle on jätetty myös IV-konehuoneet, jätehuone, keittiöt ja varastot.

Lasipalatsin vuokralaiset ja toiminnot ovat vaihtuneet useaan kertaan rakennuksen elinkaaren aikana. Tästä aiheutuneiden muutosten jäljittämiseksi ja ymmärtämiseksi on vuokralaisvaihdosten kartoittaminen ollut tarpeen. Vuokralaiset on kartoitettu tässä selvityksessä tarkasteluajankohdiksi valituilta vuosilta: Lasipalatsin valmistumisvuosi 1936, restaurointia edeltänyt tilanne vuonna 1996, restauroinnin valmistumisen jälkeen mediakeskuksen ensimmäiset vuokralaiset vuonna 1998 ja nyt laaditun inventoinnin aikaiset vuokralaiset vuonna 2015.

Piiipun ympärillä:
 1936 Rikassäätiöt
 1950 Roskanpolttoaini
 1968 Taimimymälä

1936 Suomen autoteollisuus Oy
 1996 Kukkakauppa
 1998 SPR
 2015 Tori (L3) / Aikuna (L4)
 1936 Kultasepäntiike
 1998 Eurooppa-tiedotus
 2015 Globe hope

1936 Amaradio Oy
 1996 & 1998 R-kioski
 2015 Itamae Sushi
 1936 Rohdos Kauppa
 1996 Kemikalio
 1998 Original fashion
 2015 Ibero
 1936 Paperikauppa
 1996 Ibero
 1998 Luckan
 2015 Kanniston leipomo

1936 Pohjoismaiden yhdyspankki
 1996 Tila tyhjänä
 1998 Kompassi
 2015 Tila tyhjänä

1936 Varuboden hedelmä- ja siirtomaatavaramymälä
 1996 Kynttiläkauppa
 1998 café Panorama
 2015 da Vinci bar & Ristorante

1996 Kioski
 1998 Kioski
 2015 Tyhjä tila

1996 Kahvila
 1998 Meteori Net Cafe
 2015 Mbar

1936 Valion jäätelöbaari 1936 ESPE Laukkukauppa

1998-2015 Helsingin juhlaiviikot
 1936 Helsingin meijeriliike
 1996 Helsingin kaupungin taidemuseo

1998-2015 Helsinki filmifestival R&A

1936 Kastor Oy
 1998-2015 Mediakeskus Oy

1936 Varuboden kenkäkauppa
 1996 Kompassi
 1998 Nykyaika-näyttämö
 2015 da Vinci bar & Ristorante

1936 Helsingin meijeriliikkeen leipämyymälä
 1996 Pullapuoti
 1998 Setete
 2015 Nissen

1936 Valio Ruokapalatsi
 1998 Helplet
 2015 Caffi

1936 Kansallisosakepankki
 1996 Kirjakaapeli exchange/Otto
 1998 TVTV
 2015 Reel One
 2015 Reel One
 2015 Säästöpankki

1936 Kukka-kauppa
 1996 Lasipalatsin kukka
 1996 Pääaula & kahvila HOK
 1996 Kaunis nainen
 1996 Tunnin kuva
 1996 ovi
 1996 ovi
 1996 Ale
 1996 Ros
 1996 pub

1936 HOK Siirtomaatavaramymälä
 1996 Ravintola Rosso
 1998 MTV3 Kaupunkistudio
 2015 Elisa Studio

1936 Parturi
 1996 Siemen Oy
 1998 Laatu
 2015 Näyttely
 2015 video
 2015 Kukka
 1998-2015 Bukett
 2015 Karhu

1998 Café Skenet & Pääaula
 2015 Cafe Lasipalatsi & pääaula

2015 Ravintola Lasipalatsin keittiö
 1998 Ravintola Lasipalatsin keittiö
 1996 KOP

1998 Mediakeskuksen studio
 1996 Rosson sosiaalitiilat / 1996 Fysikaalinen hoitolaitos

2015 Kirjaston toimisto
 1998 CityTV / Funny Films
 1998-2015 IV-konehuone

2015 Pisararadan toimisto

1936 HOK:n ravintolan keittiö, toimisto-, varasto- ja sosiaalitiiloja

1996 Ale Pub
 1998-2015 Ravintola Lasipalatsi

1936 HOK Suurravintola

1996 MTV / Jyrki
 1998 Helsingin kaupunginkirjaston Kirjakaapeli / 2015 Kaupunkiverstas

Aukio restauroinnin jälkeen, kuvassa näkyvät tuolloin uusitut valaistut opastetaulut.

Nykyiset aukion terassit ovat rakentuneet useassa vaiheessa 2000-luvun puolella.

Oikealla: linja-autoliikenteen loputtua, on valaisinylväistä poistettu opastintaulut ja valaisimet on uusittu. Valaisinylväiden yhteyteen on lisätty ulkonäytelyitä varten mainostaulut.

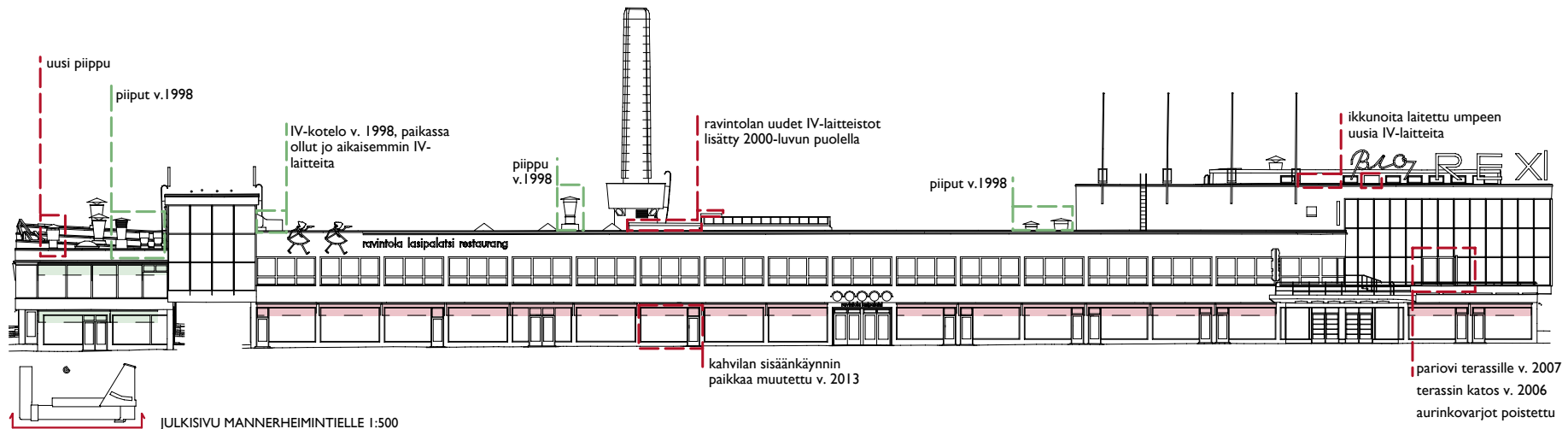
Lasipalatsin aukio terasseineen huhtikuussa 2015

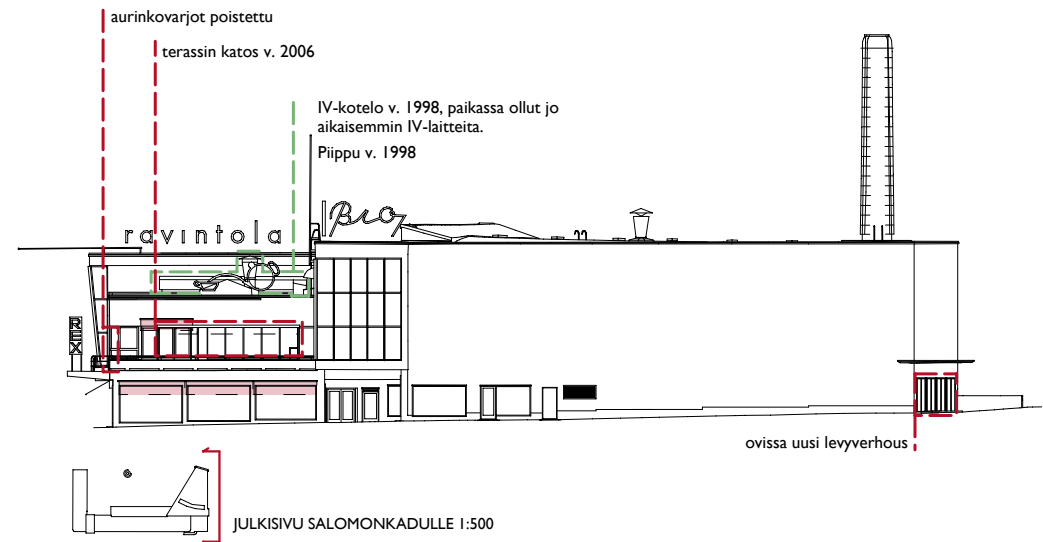
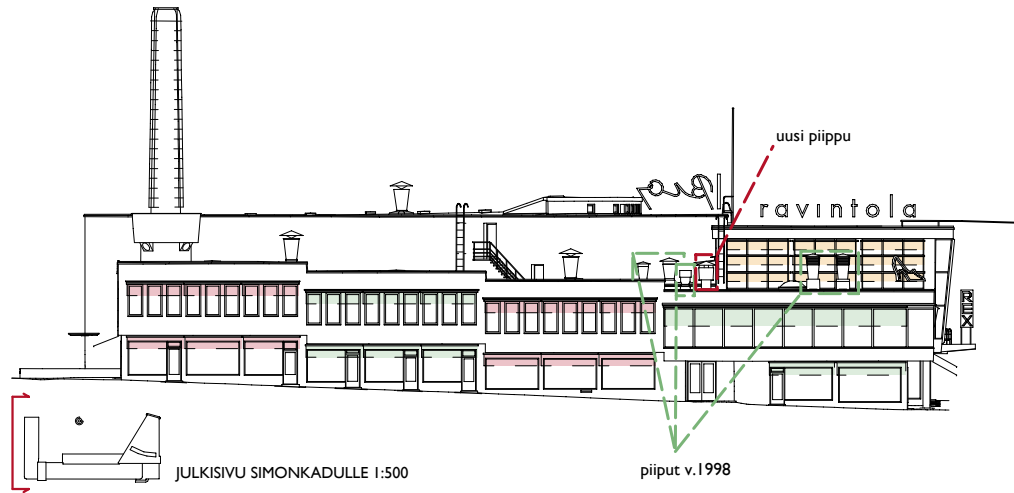
3.3 JULKISIVUT

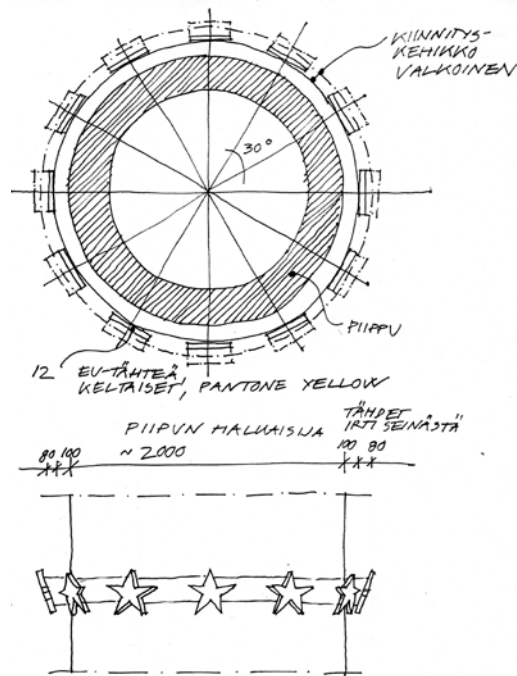
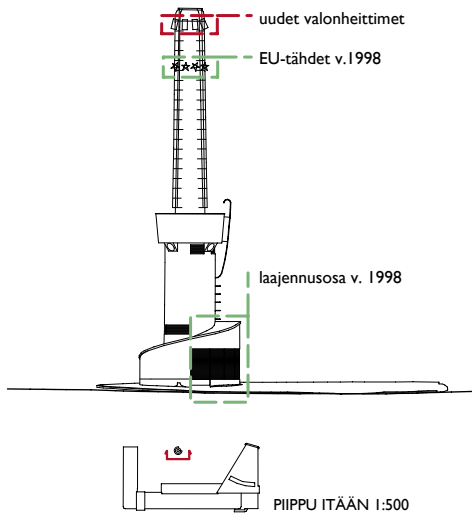
Lasipalatsiin ei ole missään vaiheessa rakennettu laajennusosia (kellaritiloja lukuun ottamatta) ja sen julkisivut ovat säilyneet hyvin alkuperäisasussa. Restauraation pääasialliset toimenpiteet keskittyivät pintakäsittelyjen uusimiseen sekä ikkunoiden ja ovien kunnostukseen. Restauraointia edeltävinä vuosikymmeninä muutoksia oli tehty jonkin verran aukotukseen ja mm. kaakkoiskulman kaarevalasinen ikkuna oli vaihdettu suoraksi umpiolasiksi. Restauraointi palautti aukotuksen lähelle alkuperäisasua ja muutamat tarpeelliset ovilisäykset on sovitettu rakennukseen sen alkuperäisiä aukotuseraateita noudattaen.

Restauraation jälkeen tehdyt muutokset katujulkisivuissa ovat vähäiset. Kulmaravintolan yläpuoliselle katonlelle on lisätty uusi piippu, joka ulkonäkönsä puolesta toistaa katon alkuperäisten piippujen ilmettä. Aulakahvilan näyteikkunan ja ulko-oven paikkoja on vaihdettu keskenään. Merkittävämpi muutos on uuden uloskäynnin avaaminen elokuvateatterin lämpiöstä kattoterassille. Lisäksi kattoterassille on toteutettu uusi markiisikatot.

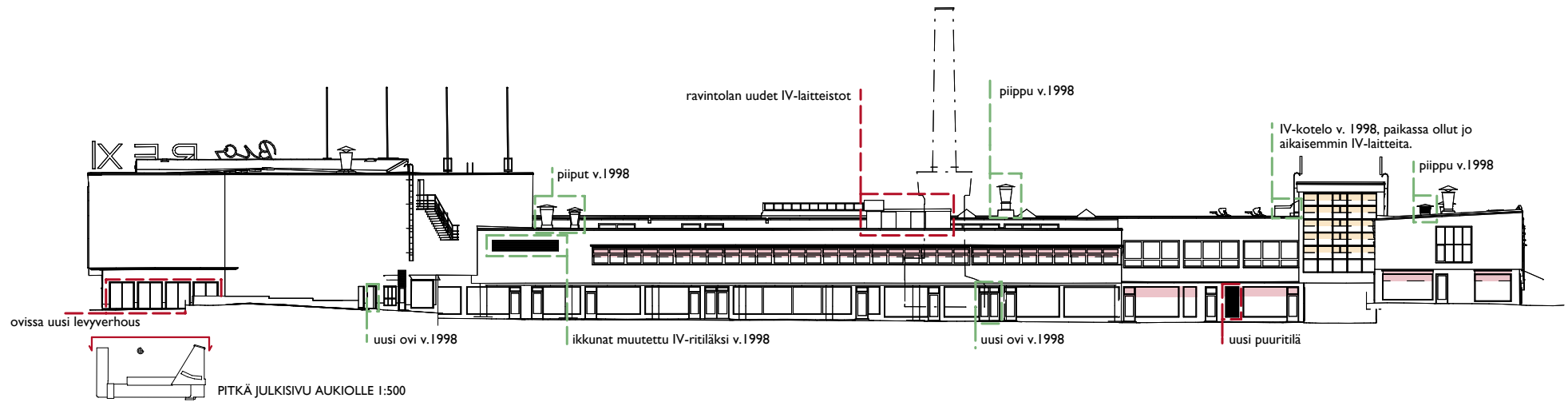
Vuoden 1998 restauroinnissa Lasipalatsin julkisivut palautettiin alkuperäisasuun. Julkisivujen inventointikaavioihin on merkitty vihreällä ainoastaan ne restauroinnin aikaiset muutokset, jotka ovat poikenneet rakennuksen alkuperäisestä asusta. Palauttavia toimenpiteitä ei ole merkitty. Punaiset merkinnät ovat restauroinnin jälkeen tulleita muutoksia. Lisäksi kaavioihin on merkitty markiisien sijainnit ja värit.

Funkikselle tyypilliset kaarevat muodot näkyvät Lasipalatsin yksityiskohdissa kuten katoksissa. Elokuvateatterin laaja seinäpinta houkuttelee "koristelemaan" seinää mainoksilla ja graffiteilla, minkä seurauksena on seinää jouduttu paikoitellen korjausmaalaamaan ja katoksen alle on hankittu valvontakamera.

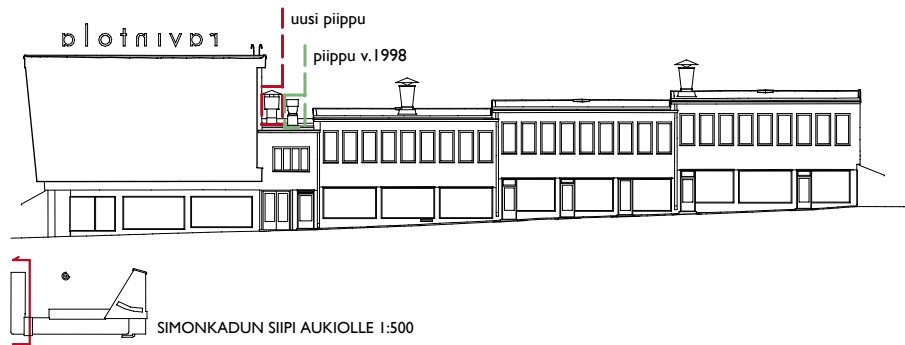
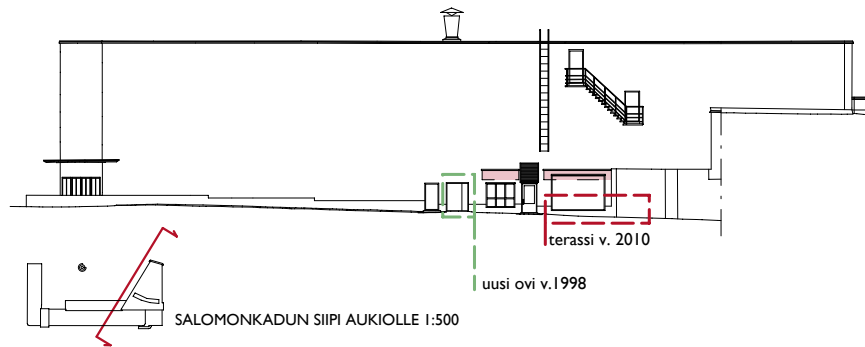

Restauroinnissa uusi ilmanvaihdon konehuone on sijoitettu yhteen toisen kerroksen aukionpuoleisista tiloista, minkä seurauksena tilan kapeat yläikkunat on muutettu raittiinilmanottoaukoiksi. Toinen restauroinnin aikainen muutos aukionpuoleisessa julkisivussa on uuteen porrashuoneeseen johtavan parioven lisäys. Lisäksi restauroinnissa katolle lisätyt piiput ovat erityisesti havaittavissa aukion puolelta. Myös viimeaikaisista muutoksista näkyvin koskee katon IV-laitteistojen lisäyksiä. Tarkemmin vesikaton laitteet on esitetty luvussa 3.4.

Restauroinnin jälkeen on liiketiloihin asennettu ilmalämpöpumppuja. Näistä kaksi peittää nykyisen Elisan liikkeen (L13) aukionpuoleisten ulko-ovien päällä olevia ikkunoita. Kolmas ilmalämpöpumppu on sijoitettu tilan L9 ikkunaa peittävän vaakapuoritilän taakse.

Elokuvateatterin uloskäynnin vaneripintaisiin oviin on restauroinnin jälkeen lisätty uudet levyverhoilut.

Ylin kuva: Mbarin terassi on siirretty kadun puolelta aukiolle v.2010.
 Keskellä: Restauroinnissa on lisätty jätehuoneeseen vievä, leveä ovi. Kioskin tila on nyt inventoinnin aikaan tyhjiällä.
 Alin kuva: Restauroinnissa suunnitellut piipput ovat mittakaavaltaan alkuperäisten piippujen kaltaiset, vaikka muuten eroavatkin niistä ulkonäöltään.

Restauroinnin merkittävimpiä lisäyksiä on ollut uuden huoltoportaan rakentaminen. Aukion puolelle on tuolloin puhkaistu porrashuoneeseen johtava pariovellinen sisäänkäynti.

Restauroinnin jälkeen toteutetut terassit ovat muuttaneet arkadin luonnetta suljetummaksi, jota vahvistavat myös liiketilojen verhoihin tai tarrapinnoin peitetyt näyteikkunat.

3.3.1 Pinnat ja väritys

Lasipalatsin toisen kerroksen sekä elokuvateatterin seiniä on alun perin peittänyt tiilikuvion paljastava, valkoinen slammaus – suunnittelijoiden kielellä ”navetan seinä”. Vuonna 1985 alkuperäisen rappauksen elävä pinta on peitetty värilaastirappauksella, jonka vuoksi rappauspintaa ei restauroinnissa ole onnistuttu palauttamaan täysin alkuperäisen kaltaiseksi. Restauroinnissa julkisivupinnat on pesty, pohjustettu, kalkkisementtislammatu ja lopuksi maalattu valkoisiksi!

Ensimmäisen kerroksen seinien alun perin keltaiseksi läpivärjätty betonilaatat oli maalattu vuoden 1985 julkisivuremontissa. Restauroinnissa betonilaattojen ja sokkeleiden keltainen maalaus käsittely on päädytty uusimaan. Aukionpuoleisten pilareiden alaosiin on restauroinnissa määritelty harmaa sävy ja yläosaan sekä arkadin kattoon vaaleankeltainen.²

Elokuvateatterin konehuoneeseen johtava, alun perin punaiseksi läpivärjätty, betoni-porras on yksi Lasipalatsin julkisivujen herkkuisimmista yksityiskohdista. Restauroinnissa porras on osittain käsitelty katodisella suojauksella ja suuret lohkeamat on valukorjattu. Portaiden päällisiin ja askelmien reunojen betonipintoihin on harjattu punainen joustopinnoite. Alapuolelta porras on maalattu valkoiseksi.³

Nyt kun restauroinnista on kulunut jo lähes 20 vuotta, on julkisivujen rappauspinnat luonnollisestikin kuluneet ja värit tummuneet. Ikkunoiden ja ovien puuosat on selvästi jätetty huoltamatta - esimerkiksi saarnipuisten näyteikkunoiden öljykuultomaalikäsittely - ja kaipaavat siksi kunnostusta. Metallisiin ovilehtiin on ilmestynyt graffiteja. Sinkityistä syöksytorstista maalipinnat ovat kuluneet, teräksiset huoltotikkaat ovat paikoitelleen ruostuneet ja IV-luukkujen ritilöissä on vääntymiä.

1 Ilonen 2004

2 Ilonen 2004

3 Rakennusselitys 11.4.1997, Arkkitehtitoimisto Alli Oy

Restauroinnin ulkovaärisuunnitelman värit perustuvat samassa yhteydessä tehdystä väritutkimuksesta löydettyihin alkuperäisväriin. Väritutkimuksen värimallit ovat liitteenä tämän selvityksen lopussa.

ALLI
ULKOVAÄRITYSSUUNNITELMA 9.6.20
LASIPALATSI M.L.

NUMERO	MAALIN NIMI VÄRI	YK. KÄYTTÖKOHDE	TUOTE
1.	MC N 003 OKKA	X SOUKKI	LUVUN TA KUVIEN (OVEL- MASTA POUREN)
2.	MC 5 083 VAAL-KELT.	X- ARKADIN KATTO PILAREIDEN ALAOSIIN PILARIT	CT SLAMMAUSMAALI T-SOVENTTI VÄRI OHJELMASTA PÄINTE T-SOVENTTI VÄRI CT SLAMMAUSMAALI T-SOVENTTI VÄRI
3.	PUNAINEN MC M 131	X- KONEHUONEEN PORRAS TERASSIN HATTEEN YLÄOSA	CT JOSTOPINNOITE
4.	SÄVY CT LAMPUNVALON VALAISIN	X- ULKOSEINÄT KATOSTEN YLÄ- PINNAT	CT HIEKOIMAALI T-SOVENTTI VÄRI CT HIEKOIMAALI T-SOVENTTI VÄRI CT JOSTOPINNOITE

Keväällä 2015 julkisivujen rappauspinta kaipaa kunnostusta, portaan punainen pinnoite on kulunut ja markiisien värit ovat paikoitellen haalistuneet.

Kuva: SOK 1936

Lasipalatsi avattiin tiilipintaisena. Julkisivut slammattiin vasta avaamista seuraavana keväänä. Kuva vuodelta 1936.

Lasipalatsin valkoiset julkisivupinnat olivat pahasti tummuneet ennen restaurointia. Kuva vuodelta 1996.

Kuva julkisivumateriaaleista nykytilassa; rappauksen kunto vaihtelee rakennuksen eri puolilla.

3.3.2 Markkiisit, valaisimet ja julkisivumainonta

Rakennuksen ulkonäköä ennen restaurointia ovat merkittävimmin muuttaneet liikkeiden moninaiset valomainokset, näyteikkunoiden mainostarraukset sekä monen väriset ja muotoiset markiisit. Restauroinnissa markiisit ja mainoskilvet on jälleen yhdenmukaistettu, ja näitä ja mainostarrauksia varten on tuolloin laadittu ohjeistus. Kyseinen ohjeistus on liitetty tämän selvityksen loppuun¹.

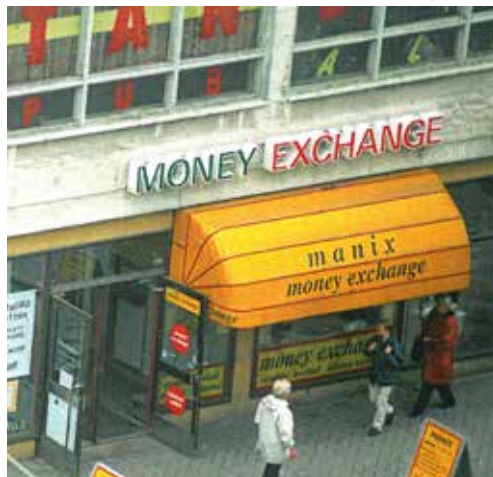
Restauroinnissa haasteelliseksi tehtäväksi osoittautui alkuperäisten markiisien värien määrittäminen, joka ei mustavalkokuvien perusteella ollut mahdollista. Lopulta elokuvarkivistä löydetyn, vuoden 1938 värillisen mainosfilmin perusteella onnistuttiin markiisien värit selvittämään. Alkuperäisille paikoilleen palautetut punaiset, vihreät ja keltaiset markiisit ovat yhä paikoillaan, tosin niiden kunto on nykyisellään huonohko. Markkiisien paikat ja värit on merkitty oheisiin julkisivujen inventointikaavioihin.

Rakennuksen alkuperäisistä ulkovalaisimista ovat säilyneet elokuvateatterin sisäänkäynnin betonilipan alapuolelle upotetut valaisimet sekä ravintolan pääsisäänkäynnin ovien päälliset viisi seinävalaisinta. Valaisimet ovat yhä ulkoisilta osiltaan ehjät. Muut seinä- ja kattopintoihin kiinnitetyt ulkovalaisimet ovat restauroinnin aikaan valmismallistoista hankittuja.

I Liite nro 2: Yleisohje julkisivumainonnan suunnittelua varten 9.9.1998

Kuva: HOK, 1930-luku

Kuva vuodelta 1996

Mannerheimintieltä 1930-luvun lopussa otetusta väridiakuvasta käy ilmi markiisien alkuperäiset sävyt. Vuoden 1998 restauroinnissa (kuvat yllä) markiisit palautettiin alkuperäisen kaltaisiksi. Restauroinnin jälkeen vuokralaisilla ei ole ollut lupaa vaihtaa markkiseja ja ne ovatkin säilyneet restauroinnissa osoitetuilla paikoilla (kuva alla v.2015).

Olennainen osa Lasipalatsin ilmettä ovat rakennuksen katolle ja ulkoseiniin kiinnitetyt neonputkivalaisimet, joiden alkuperäisversiot olivat talon arkkitehtien suunnitteleimia. Alkuperäisistä valoista on säilynyt ainoastaan elokuvateatterin katolla oleva Bio Rex -neonvalo, ja se on kunnostettu restauroinnissa. Muut neonvalokuviot: korkokenkä, tarjoilijatyöt, räystäslinjan valoraita, kahvikuppi ja pannu sekä Bio Rexin kaksipuolinen valokyltti, ovat kaikki restauroinnissa alkuperäisten työpiirustusten mukaan rekonstruoituja. Aukion piippuun on restauroinnissa lisätty EU-tähdet, merkiksi mediakeskushankkeen saamasta EU-rahoituksesta.

Liikkeiden valomainoskyltit ovat jo alun perin komeille liiketilojen näyteikkunoiden päällä. Valomainosten kirjo ja tyyli oli vuosikymmenten aikana kuitenkin villiintynyt. Uudet valomainokset tehtiin alkuperäisiä kirjaintyyliä soveltaen. Restauroinnin aikaiset mainoskylttien suunnitteluohjeet ovat toimineet melko hyvin ja julkisivut ovat näiltä osin pysyneet siisteinä.

Aivan yhtä hyvänä ei tilanne ole pysynyt näyteikkunamainonnan suhteen. Suunnitteluohjeesta huolimatta on muutamissa liiketiloissa näyteikkunoita jälleen teipattu umpeen tai peitetty digitaalisin mainostauluin. Näyteikkunoiden peittäminen ei ole Lasipalatsin alkuperäishengen mukaista.

Julkisivujen alkuperäisvalaisimia ja liiketilojen valomainoksia inventoinnin aikaan v.2015.

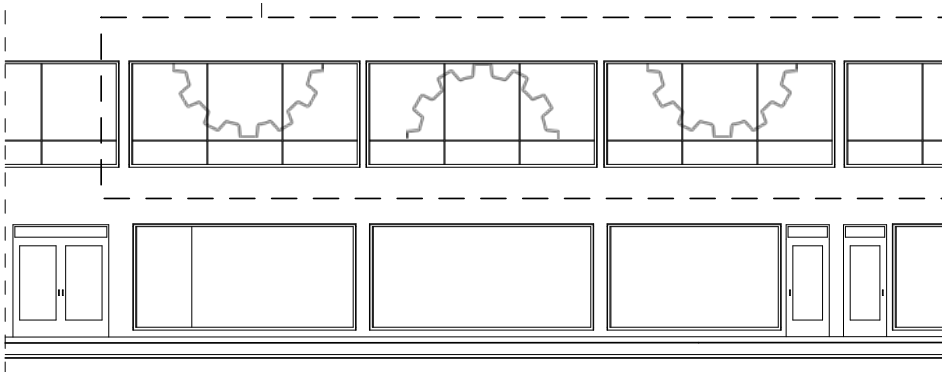
Bio Rexin sisäänkäynti vuonna 1936.

Kuva: SRTM 1936

Uusien toimintojen myötä on restauroinnin jälkeen uudistettu myös Lasipalatsin valaisinkuviovalikoimaa. Alla suunnitelma Kaupunkiverstaan ikkunoiden led-valoista ja yllä kuva toteutuksesta. (Talli Oy)

Kuva: SRTM

Siemen Oyn 1930-luvun näyteikkunan minimaaliset mainostarraukset mahdollistivat kadun ja aukion välisen näkymäyhteyden läpi liiketilan.

Nykyinen näyteikkunamainonta tarrauksin ja digitaalisin mainostauluin ei ole rakennuksen alkuperäishengen mukaista.

Kuva: Y. Rikala

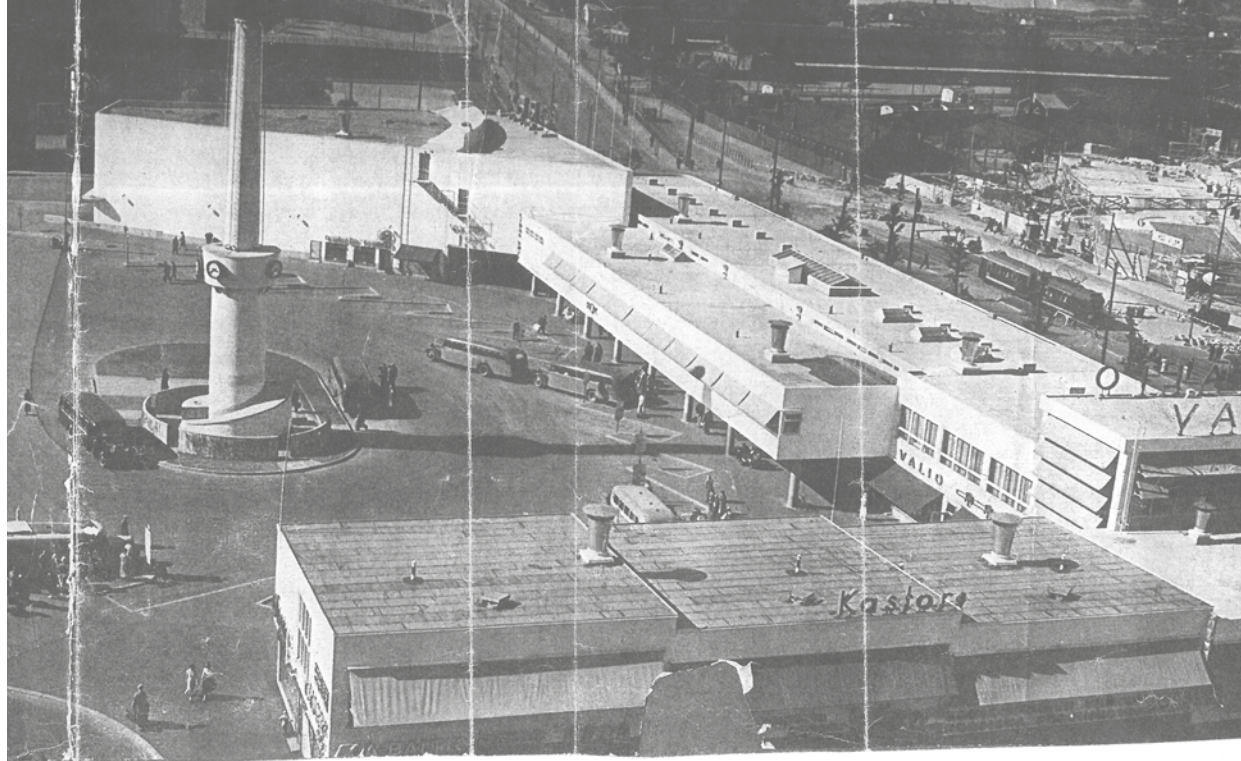
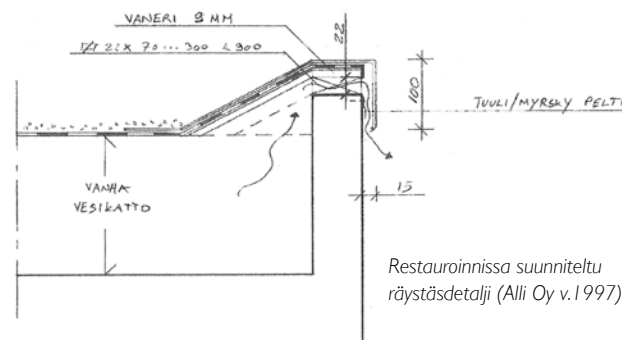
3.4 VESIKATTO

Korkeiden rakennusten ympäröimän Lasipalatsin katonäkymä aukeaa useaan suuntaan. Restauroinnissa yhdeksi tavoitteeksi oli asetettu katon pitäminen mahdollisimman vapaana samassa yhteydessä uusitun IV-tekniikan vaatimista kanavista ja piipuista. Uudet IV-konehuoneet ja -kanavareitit on siksi sovitettu sisätiloihin.

Vuonna 1977 Lasipalatsiin tehtiin perusteellinen vesikattokorjaus, jossa kaikki katteet pellityksineen uusittiin ja lämmöneristystä parannettiin. Tästä johtuen vuoden 1998 restauroinnissa katteita ja pellityksiä on uusittu vain osittain. Bio Rexin salin yläpuolisen vesikaton kate on säilytetty ja katon muihin osiin on asennettu kaksinkertainen kumibitumikermi. Uusittavien räystäiden detaljisuunnitteluun on kiinnitetty erityishuomiota. Alkuperäiset peltiset ilmastointipiiput on kunnostettu ja hyödynnetty alkuperäiskäytössään. Tämän lisäksi on valmistettu uusia ilmastointipiippuja vanhojen piippujen mallia mukaillen.

Huopakate on uusittu vuoden 2010 tienoilla ainakin Simonkadun siiven ja Palmuhuoneen päällisten kattojen osalta. Kulmaravintolan laajennuttua toiseen kerrokseen, on ilmanvaihtoa myös tehostettu, mistä näkyvänä merkkinä katolla on uusi, tosin ulkonäöltään vanhoja piippuja muistuttava piippu. Tätä merkittävämpi, aukiollekin näkyvä vesikatolla tapahtunut muutos, on runsas IV-kojeiden lisäksi ravintola Lasipalatsin keittiön päällisellä katon osalla.

Myös Bio Rexin konehuoneen ikkunarivistön edustalle on restauroinnin jälkeen asennettu ilmanvaihtolaitteita, mistä johtuen kaksi konehuonekerroksen ikkunaa on poistettu. Ilmanvaihdon läpiviennit on mahdollisesti johdettu näiden ikkuna-aukkojen kautta. Lisäksi eri puolille kattoa on restauroinnin jälkeisinä vuosina sinne tänne asennettu uusia lämpökompresseja.

Yllä olevasta, 1930-luvun lopun kuvasta on nähtävillä lasipalatsin alkuperäinen kattomaailma. Alempi kuva on otettu pian restauroinnin valmistumisen jälkeen; katto on pyritty palauttamaan lähelle alkuperäistä.

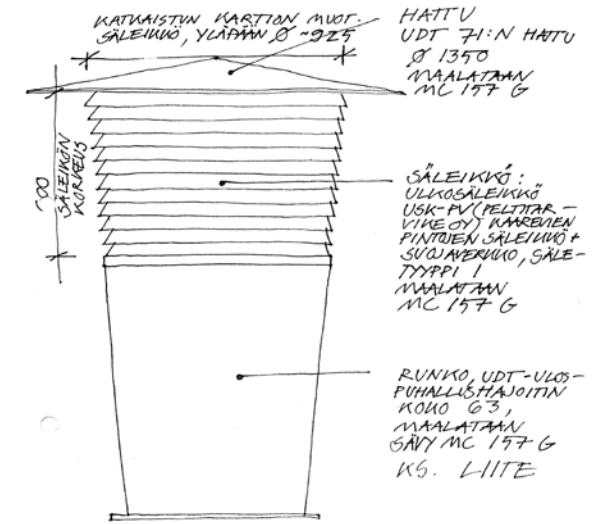

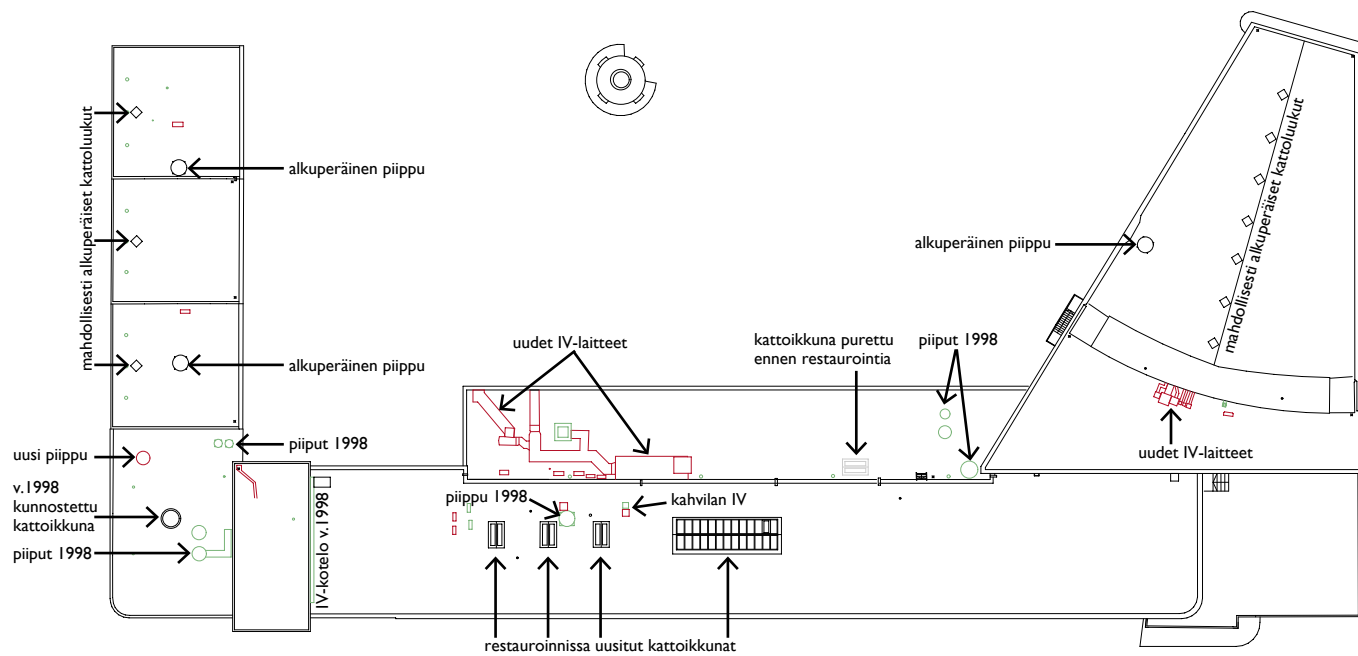
Kuva: KSV/kartta.hel.fi

Katto nykyasussaan.

Inventointikaavioon on merkitty vihreällä restauroinnin aikaiset ja punaisella uudemmat muutokset.

Restauroinnissa suunnitellut raittiinilmantoppiput,
mallin mukaisia piippuja on toteutettu
tuolloin 2 kpl. (15.6.1998 Alli Oy)

Ravintolan katon uudet IV-kanavat ja -laitteet aukiolta
päin nähtyinä v.2012 (kuva alla).

3.5 KELLARI JA LÄMPÖKESKUS

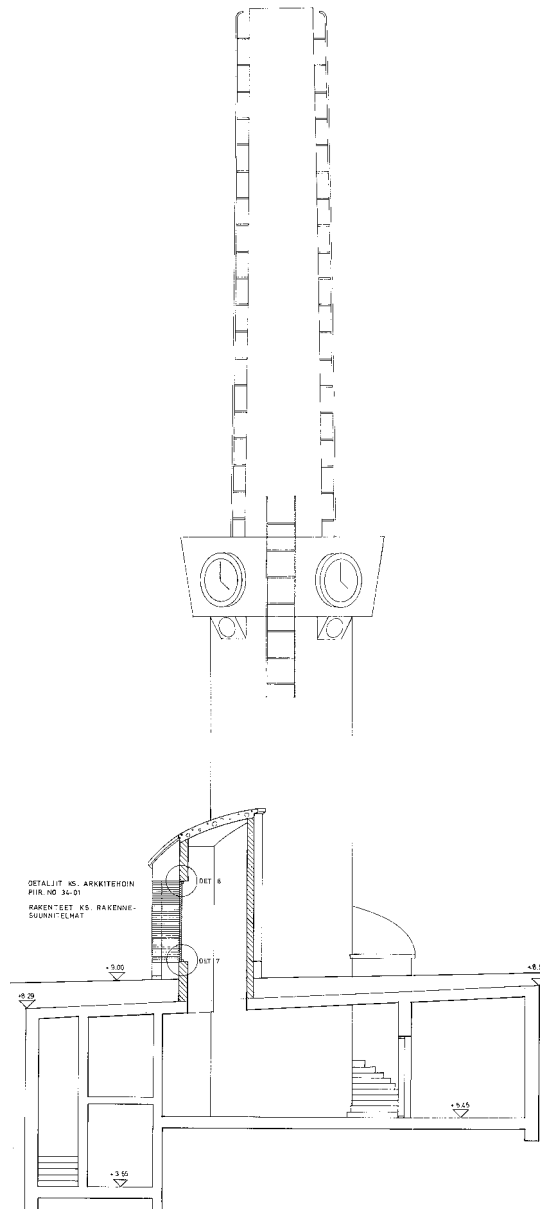
Säilyneisyys ja laajennusosat

Kellarikerros putkitunneleineen sekä piipun alapuolinen lämpökeskus olivat säilyneet lähes muuttumattomina läpi vuosikymmenten. Restauroinnissa kellarisiin toteutettiin laajennusosa liiketilan L12 ja Café Lasipalatsin alapuolelle, jonne sijoitettiin henkilökunnan sosiaalitylöitä, hissikonehuone sekä varasto- ja teknisiä tiloja. Simonkadun puoleisen siiven kellaritilaan on tuolloin sijoitettu kulmakahvilan sosiaalitylit. Restauroinnin jälkeen tilaan on rakennettu uusi väliseinä.

Vuoden 2014 mittauspiirustuksesta käy ilmi, että elokuvateatterin alapuoliseen putkitunneliin on restauroinnin jälkeen tehty jonkinlainen laajennusosa. Tilaa ei ole kuitenkaan tätä selvitystä laadittaessa nähty eikä sen luonteesta ole tarkempaa tietoa.

Lämpökeskuksen tilajako on restauroinnissa säilytetty alkuperäisenä. Restauroinnin jälkeen on lämpökeskuksen porrastilan ja putkitunnelin välinen ovi poistettu ja välitilaan on rakennettu uusi seinä tunnelin seinälinjan jatkeeksi.

Lasipalatsin aukiota komeana hallitsevan lämpökeskuksen piipun juurelle on eri vuosikymmeninä sijoitettu niin jätteiden keruuta, roskanpolttoa kuin taimimyyntiäkin sekä näiden toimintojen vaatimia rakennelmia. Restauroinnissa jätehuoltopiste poistettiin ja piipun ympärille kiertyvää porrashuonetta jatkettiin uudella laajennusosalla. Itse piippu on restauroinnissa muutettu jäähdytyskoneiden lauhdutusilmakanavaksi. Uudisosa on sulautettu vanhaan rakenteeseen huomaamattomasti, sen katon jatkaessa porrashuoneen katon nousukulmaa.

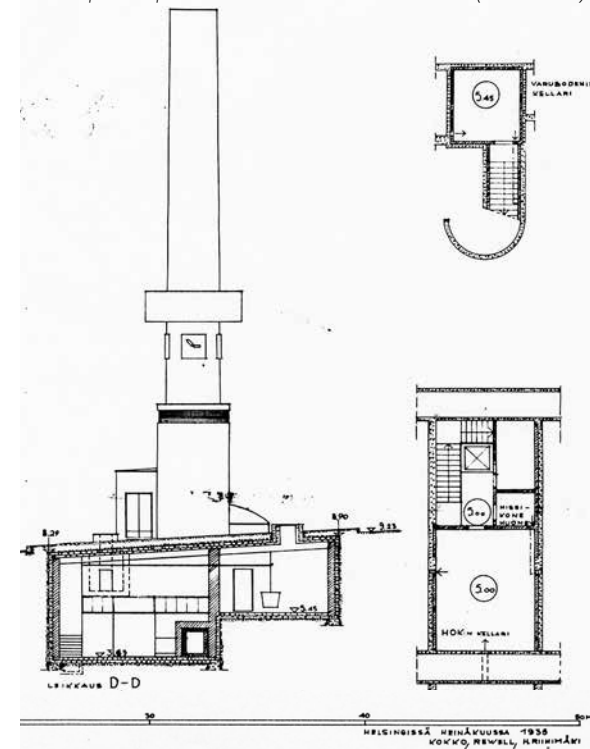

Leikkaus ff lämpökeskuksesta, työpiirustus ARK 10-18, 11.04.1997 (Alli Oy)

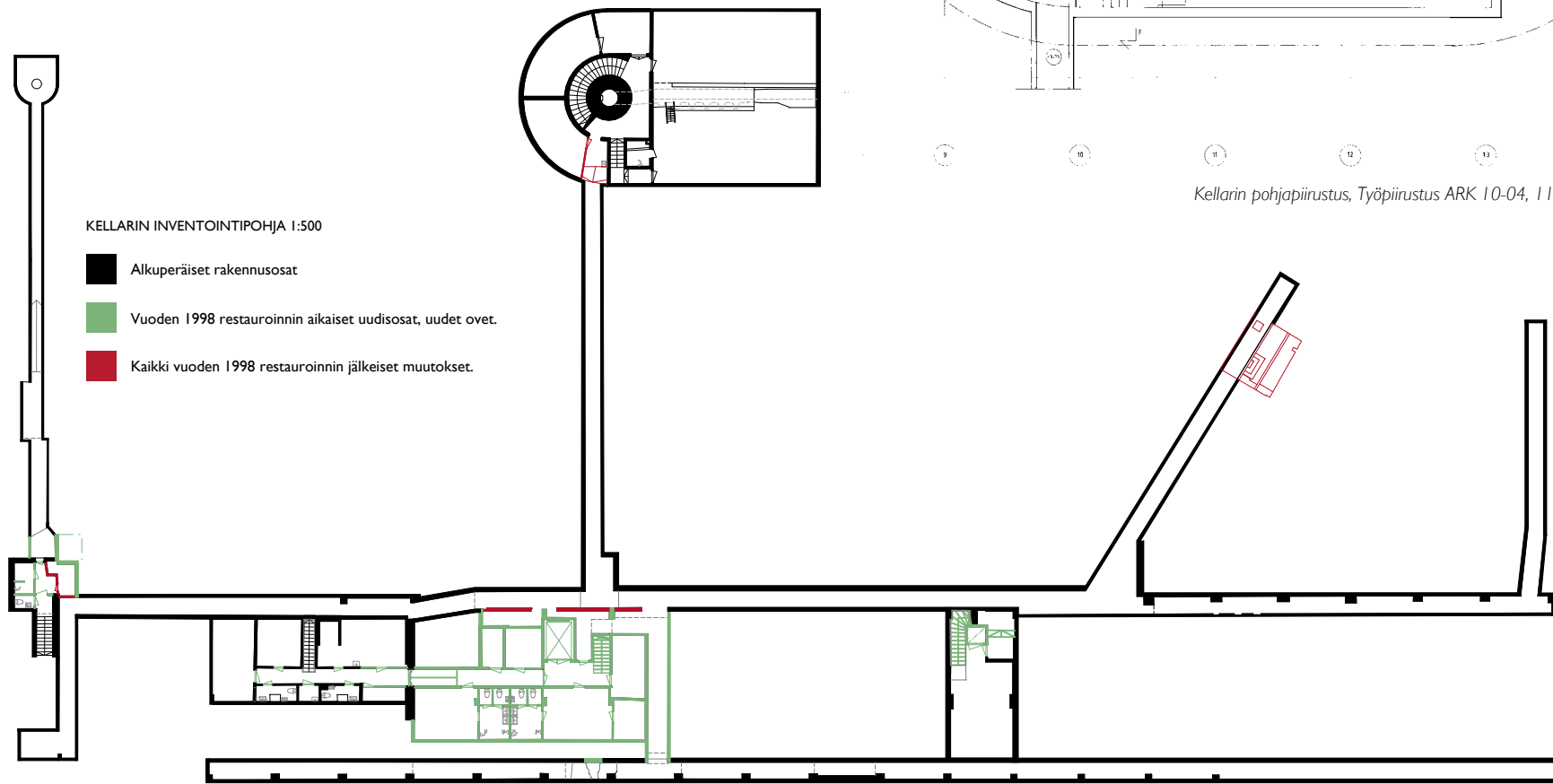

Lämpökeskuksen piippu v.1950 Kuva: Suomen kuvalehti

Alla alkuperäisiä piirustuksia kellaritiloista vuodelta 1935 (KRR / SRTM)

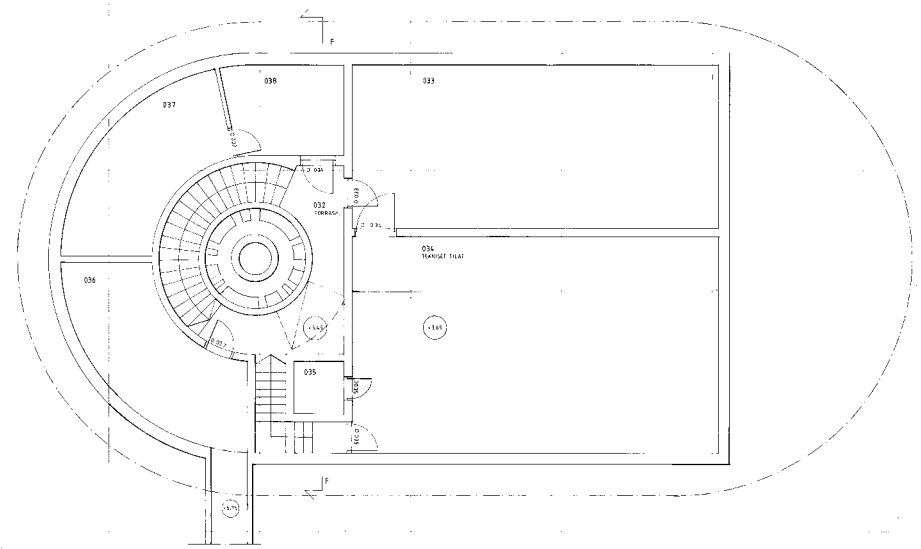

HELSINGISSÄ HEINÄKUUSSA 1935 KOKO: REUSSEL, KIRKONMÄKI

KELLARIN INVENTOINTIPOHJA 1:500

- Alkuperäiset rakennusosat
- Vuoden 1998 restauroinnin aikaiset uudisosat, uudet ovet.
- Kaikki vuoden 1998 restauroinnin jälkeiset muutokset.

Kellarin pohjapiirustus, Työpiirustus ARK 10-04, 11.04.1997 (Alli Oy)

3.6 RAKENTEET JA TALOTEKNIikka

Lasipalatsin kantavana runkona on teräsbetonista valettu pilarirunko, joka mahdollistaa väliseinien vapaan sijoittelun ja suuret ikkunapinnat julkisivuissa. Paikoitellen kantava runko muodostuu myös massiivisista tiiliseinistä. Rakennuksen rakenneratkaisut ja rakennusmateriaalit ovat pääasiassa alkuperäisiä.

Elokuvateatterin länsipääty on perustettu kalliolle ja rakennuksen muut pilarit kitkamaalle. Alapohja on maanalaisen putkikanavien kohdalla kantava ja muilta osin maanvarainen. Välipohjarakenteena sekä Mannerheimintien suuntaisessa osassa yläpohjana on kaksoislaattapalkisto. Rakennuksen kahdessa muussa siivessä puurakenteinen vesikatko on rakennettu alalaattapalkiston varaan.¹

Alun perin Lasipalatsia lämmitettiin hiilellä. Piipun alapuolisesta lämmönjakohuoneesta lämpöjohdot kuljivat maanalaisia putkitunneleita pitkin rakennukseen. Piipun paisuntasäiliöllä varmistettiin lämpimän veden tasainen kierto talon kaikissa pattereissa. Myöhemmin, jo ennen restaurointia, rakennus on liitetty kaukolämpöverkkoon ja restauroinnin yhteydessä alkuperäiset lämpöjohdot putkitunneleista on tarpeettomina purettu.

Vuosien 1994-95 inventoinnin aikaan Lasipalatsissa on ollut vielä runsaasti alkuperäisiä lämpöpattereita². Vaikka restauroinnissa tavoitteena oli säilyttää alkuperäiset patterit, oli niistä suuri osa vaihdettava uusiin lämmitysjärjestelmän uusimisen myötä. Osa alkuperäisistä pattereista on kuitenkin onnistuttu säilyttämään päätiloissa sekä toimistosiiivessä.

Vuoden 1998 restauroinnissa merkittävä muutostyö on ollut IV-tekniikan uusiminen. Elokuvateatterin salissa oli jo alun alkaen ollut ajalleen hyvin uudenaikainen, koneistettu ilmanvaihtojärjestelmä³. Elokuvateatterin lämpiössä ja palmuhuoneessa olevat suuret, koneistetut poistoilmapuhaltimet ovat myös alkuperäisiä. Nämä alkuperäiset IV-järjestelmät on kunnostettu restauroinnissa ja ne ovat yhä käytössä. Rakennuksen muissa osissa ilmanvaihto oli alun perin järjestetty painovoimaisesti. Restauroinnissa rakennus varustettiin myös muilta osin koneellisella ilmanvaihdolla, mistä johtuen lähes kaikki alkuperäiset alakatot ja osa niihin liittyvistä seinistä on jouduttu purkamaan ja rakentamaan uudestaan.

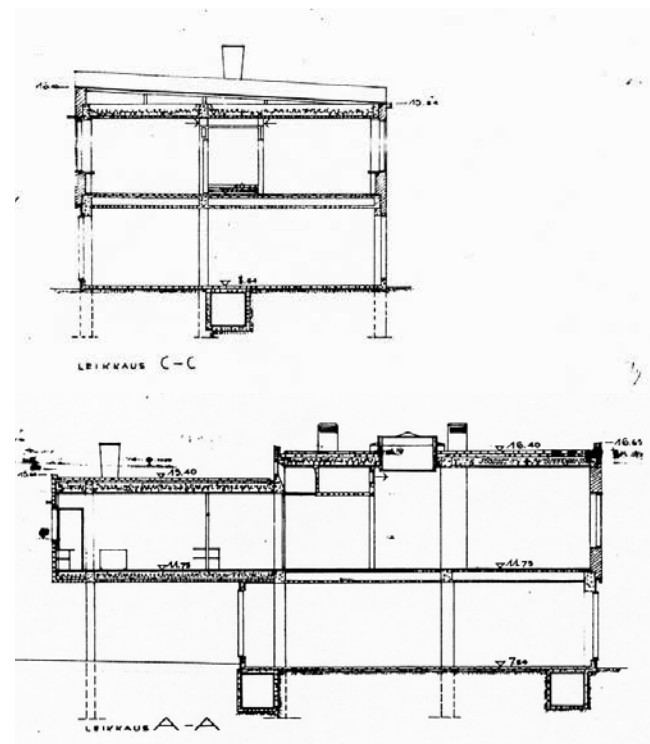
Uuden ilmanvaihtojärjestelmän vaakakanavisto on kuljetettu rakennuksen keskiosien alakatoissa ja uudet ilmanvaihtokonehuoneet on sijoitettu toiseen kerrokseen, yksi toimisto- ja toinen Mannerheimintien suuntaiseen siipeen. Kerrosten vä-

lillä ilmanvaihtokanavat kulkevat osaksi pilareita rakennetuissa kanavissa. Ilmanvaihdon hormit oli jo alun perin integroitu pilareihin. Tiilestä muurattujen hormien tilavuus ei kuitenkaan riittänyt kaikille uusille putkille ja kaapeleille, minkä vuoksi restauroinnissa alkuperäiset hormit on korvattu metallirunkoisilla, kipsilevyseinäisillä hormeilla. Uusiin hormeihin on vedetty myös sähkö- ja ATK-kaapelit. Muutos on mitoitettu pilareiden alkuperäiset mittasuhteet on säilyttäen.

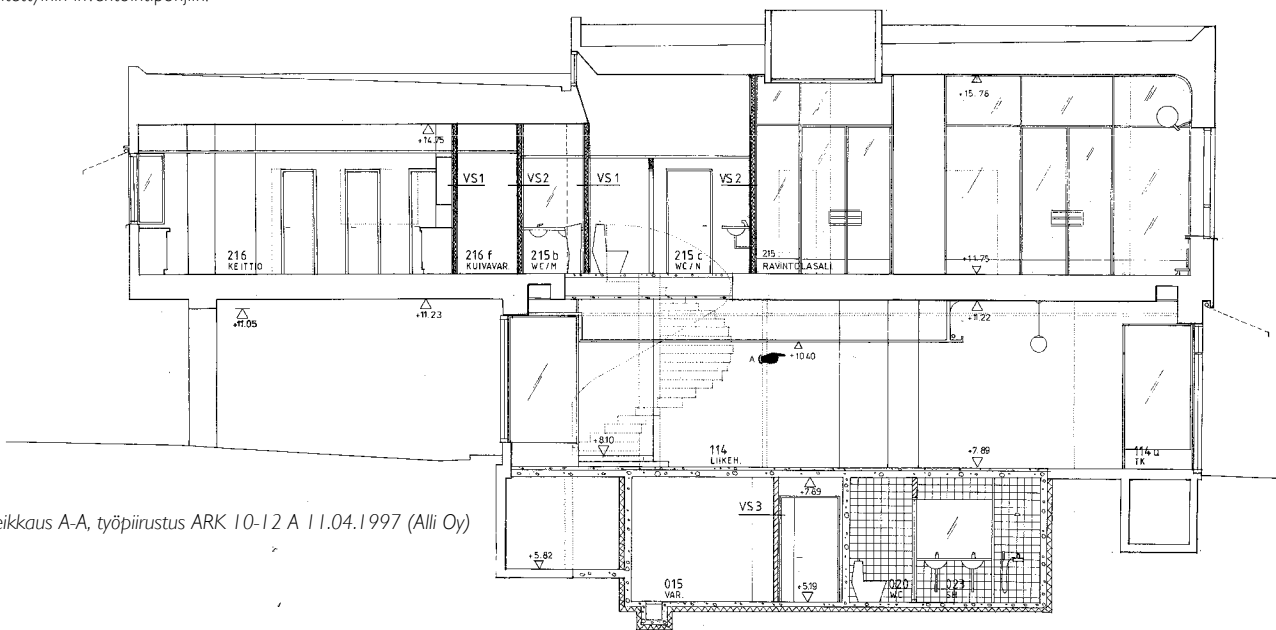
Myös koko sähköjärjestelmä on uusittu peruskorjauksessa. Samassa yhteydessä rakennukseen on asennettu ATK-kaapeloinnit. Ensimmäisessä kerroksessa uudet kaapelit on sijoitettu alakattoon ja seinävedot on upotettu. Toisessa kerroksessa uutena aiheena on toteutettu ikkunaseinille seinä- ja lattiapinnan rajaan pistorasia- ja patteriputkikotelot⁴, joihin pistorasiat, putki- ja sähköjohtovedot on piilotettu. Koteloloita on kahta mallia: Mannerheimintien siiven tiloissa edestä ja Simonkadun siiven toimistotiloissa päältä avattava malli. Harmaaksi maalattujen, mdf-levystä valmistettujen koteloiden kansi- tai etulevyt on suunniteltu avautuviksi ja nykyisen Kaupunkiverstaan tiloissa kova käyttö on vuosien myötä irrottanut osan avautuvista kansista.

Restauroinnissa uusittiin myös kaikki vesi- ja viemäri-laitteet.

4 Pistorasia- ja patteriputkikoteloiden sijainnit on merkitty kappaleessa 3.7 esitettyihin inventointipohjiin.

Oy Lasipalatsi Ab:n leikkauksia heinäkuulta 1935 / Kokko, Rewell, Riihimäki (SRTM)

Leikkaus A-A, työpiirustus ARK 10-12 A 11.04.1997 (Alli Oy)

1 Högström 1998, s.6

2 Lasipalatsin rakennushistoriallinen inventointi 1994,TKK

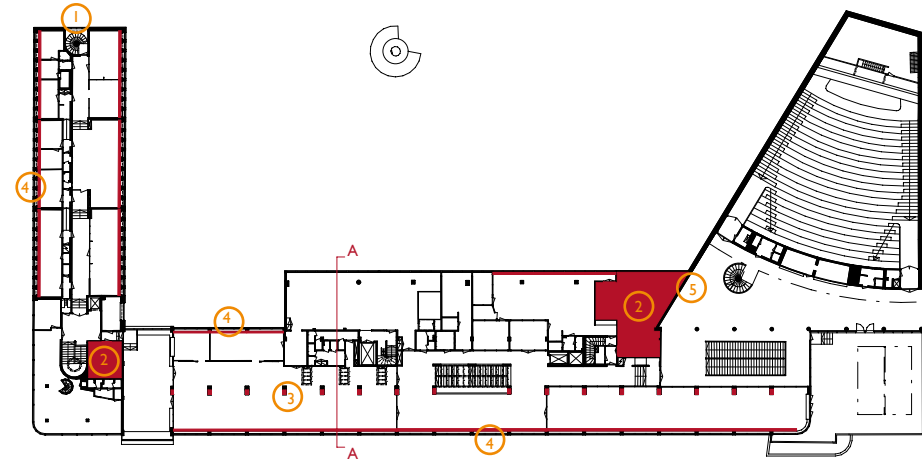
3 Elokuvateatterin ilmanvaihtojärjestelmä on kuvattu tarkemmin tilakortissa S6.

Alkuperäinen patteri, kuva vuodelta 2015

Restauroinnissa rakennettu uusi IV-konehuone, kuva vuodelta 1998.

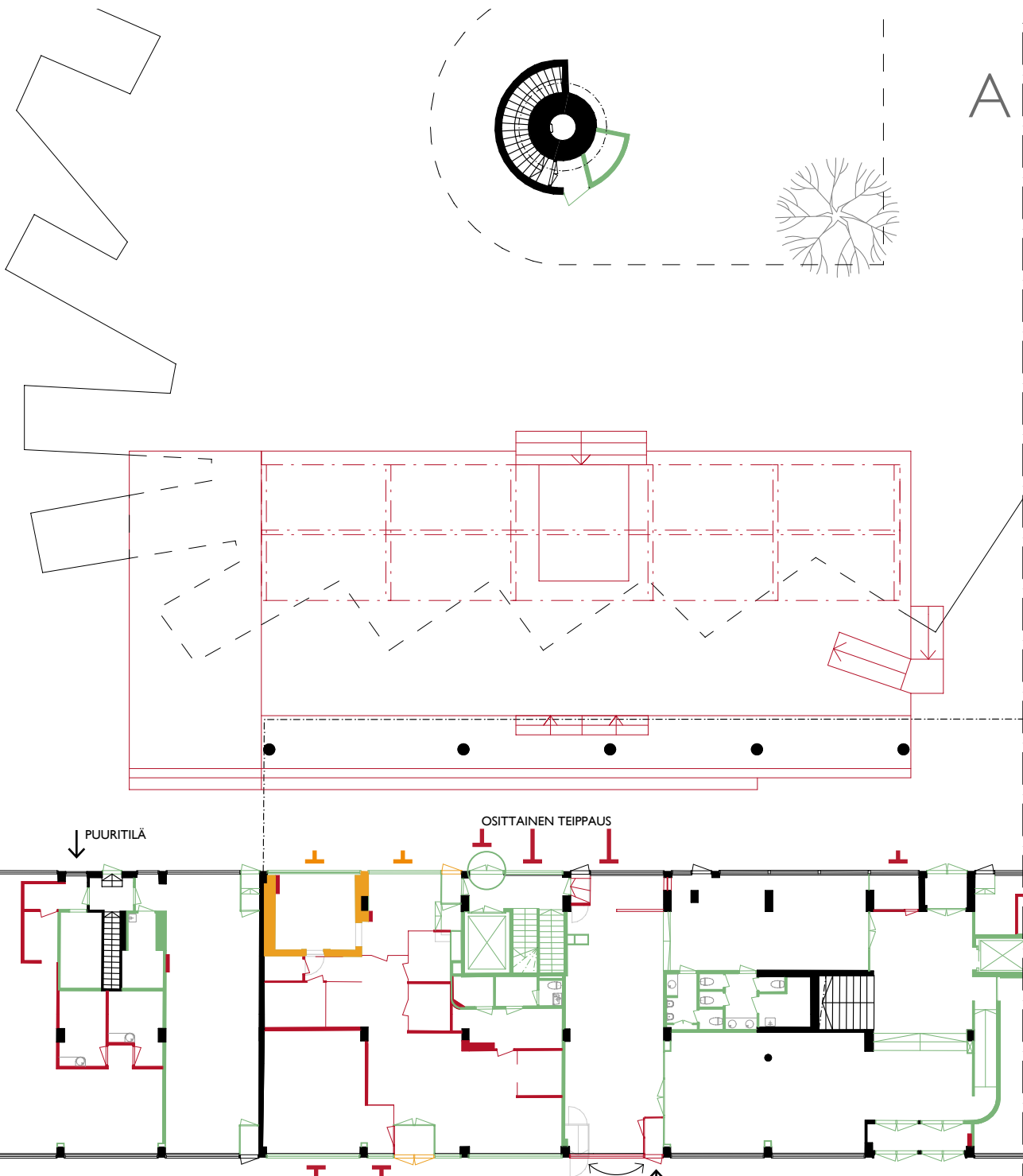
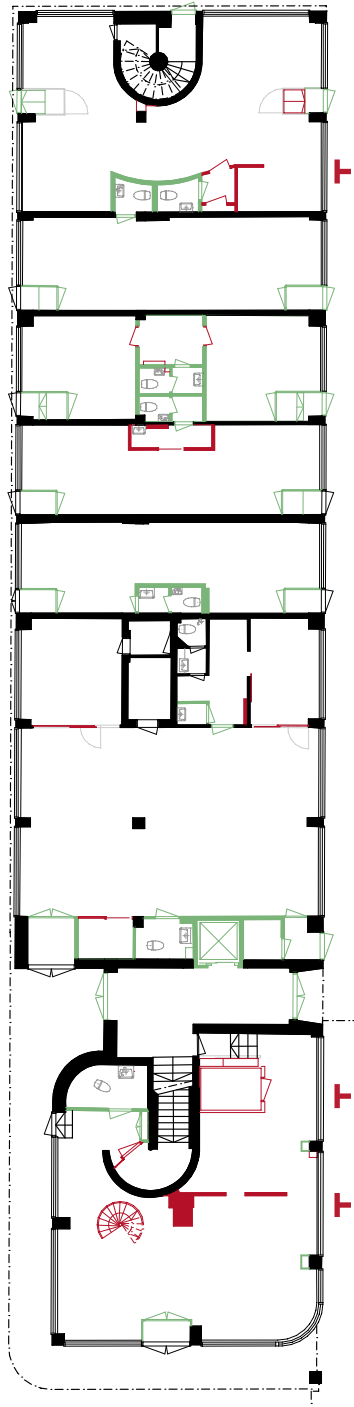
Restauroinnissa IV-hormit toteutettiin osaksi pilareita. Kuvat yllä restauroinnin aikaisia.

Alla pistorasia- ja patteriputkikoteloita nykyasuissa. Työpiirustus kotoista liitteenä selvityksen lopussa.

Yllä: Bio Rexin lämpiössä alkuperäiset patterit on voitu säilyttää. kuva v.1998.
Vasemmalla: alkuperäiset patterit entisen suurvintolasalin ulkoseinällä. Patterit vaihdettiin uusiin restauroinnissa.

A

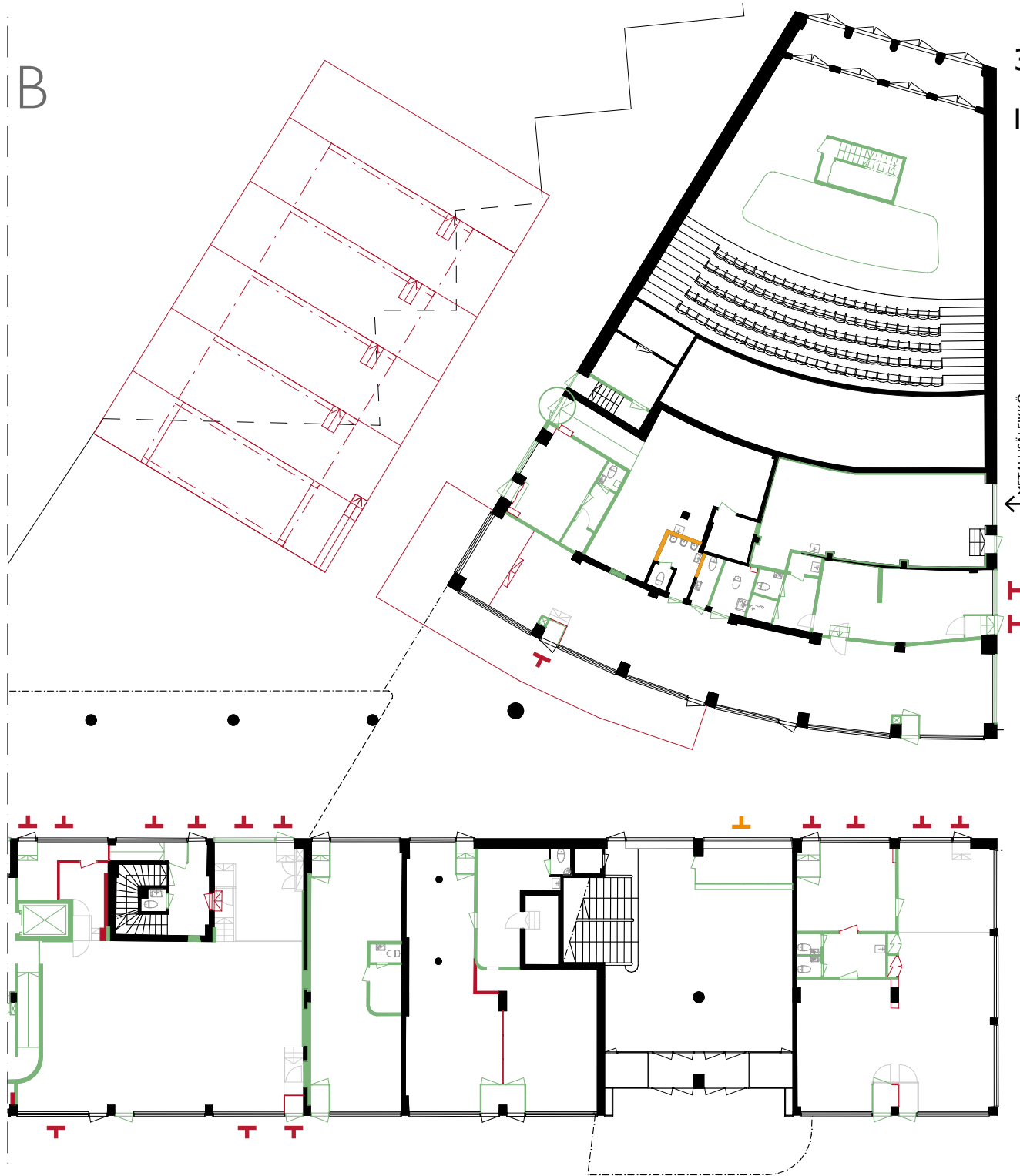
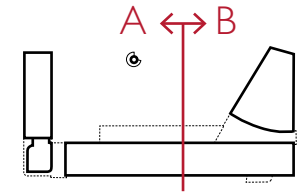
PUURITILÄ

OSITTAINEN TEIPPAUS

OVIAUKKO JA TUULIKAAPPI
VUODELTA 2013. OVET SIIRRETTY
VANHASTA TUULIKAAPISTA.

B

3.7 RAKENNUSOSIEN INVENTOINTI INVENTOINTIPOHJA I KRS. 1:300

- Alkuperäiset seinät, pilarit ja portaat.
- Ulko-ovet: alkuperäiset, v.1998 restauroinnissa kunnostetut.
- Ikkunat: alkuperäiset, v.1998 restauroinnissa kunnostetut.
- Sisäovet: alkuperäiset, v.1998 restauroinnissa kunnostetut.

- v.1998 restauroinnissa toteutetut seinät, pääosin seinää palautettu alkuperäisille paikoille.
- Ulko-ovet: v.1998 restauroinnissa alkuperäisille paikoille valmistetut uudet ovet.
- Ympyröidyt ulko-ovet: v.1998 restauroinnissa uusille paikoille valmistetut ovet.
- Ikkunat: v.1998 restauroinnissa alkuperäisille paikoille valmistetut uudet ikkunat.
- Sisäovet: v.1998 restauroinnissa valmistetut uudet ovet.

- 1970 ja 80 -luvuilla rakennetut seinät.
- Ulko-ovet: vuonna 1975 lisätyt uudet oviaukot, joihin on rekonstruoitu alkuperäisen kaltaiset ovet v.1998 restauroinnissa.

- Kaikki v.1998 restauroinnin jälkeiset muutokset.

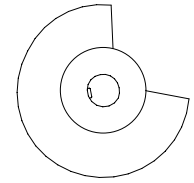
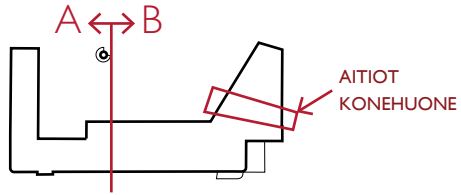
- v.1998 restauroinnissa rakennetut osat, jotka sittemmin purettu.

- Ikkunat ja ovet, joiden läpinäkyvyys peitetty rakenteellisesti tai mainosteippauksin.
- Ikkunat, joissa peittävät verhot.

INVENTOINTIPOHJAT 1:300

II KRS.

AITIOT KONEHUONE

 Alkuperäiset seinät, pilarit ja portaat.
 Ulko-ovet: alkuperäiset, v.1998 restauroinnissa kunnostetut.
 Ikkunat: alkuperäiset, v.1998 restauroinnissa kunnostetut.
 Sisäovet: alkuperäiset, v.1998 restauroinnissa kunnostetut.
 Ympyröidyt sisäovet: alkuperäinen ovi, joka kunnostettu ja siirretty uudelle sijainnille v.1998 restauroinnissa.

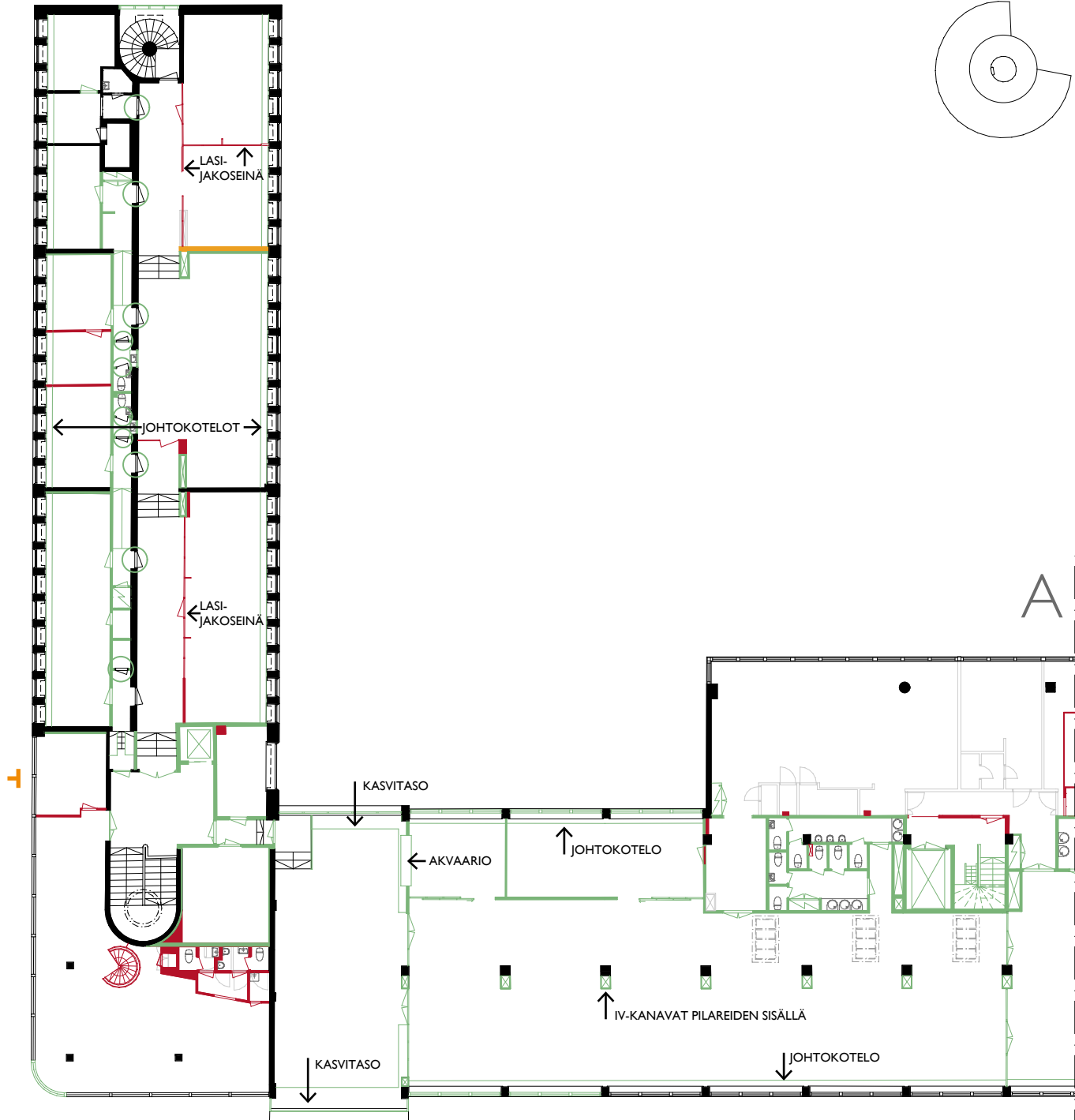
 v.1998 restauroinnissa toteutetut seinät, pääosin seiiniä palautettu alkuperäisille paikoille.
 Ulko-ovet: v.1998 restauroinnissa alkuperäisille paikoille valmistetut uudet ovet.
 Ikkunat ja teräslasijulkisivut: v.1998 restauroinnissa alkuperäisille paikoille valmistetut uudet ikkunat.
 Sisäovet: v.1998 restauroinnissa valmistetut uudet ovet.

 1940 - 50-luvuilla rakennetut seinät.

 Kaikki v.1998 restauroinnin jälkeiset muutokset.

 v.1998 restauroinnissa rakennetut osat, jotka sittemmin purettu.

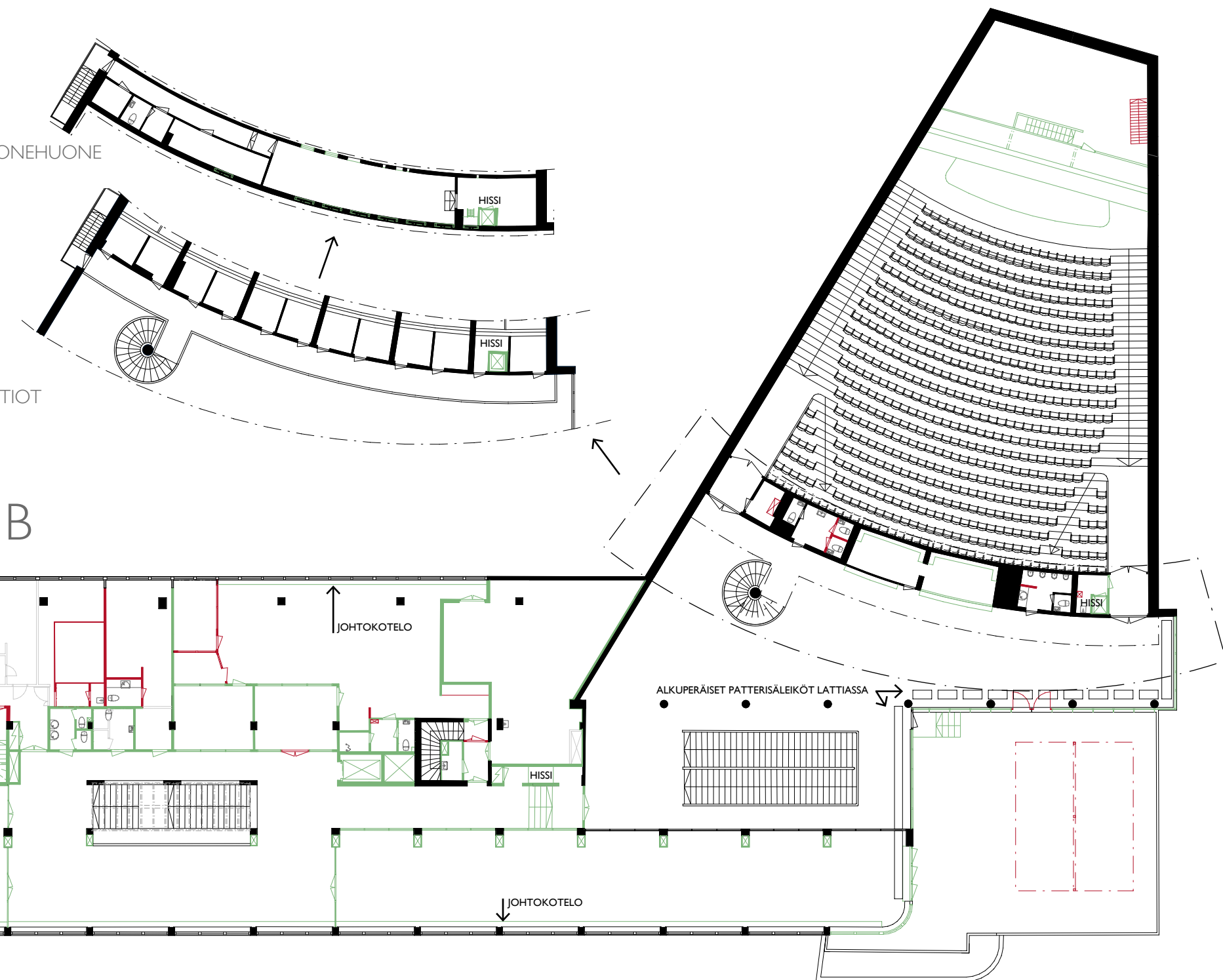
 Ikkunat, joissa peittävät verhot.

A

KONEHUONE

AITIOT

3.7.1 Ulko-ovet

Lasipalatsin ulko-oviaukotus on säilynyt lähes alkuperäisenä. Uusia oviaukkoja on puhkaistu vain muutamia, joista kaksi 70-luvulla, kaksi vuoden 1998 restauroinnissa ja viimeisin vuonna 2013 kun aulakahvilan sisäänkäynnin paikkaa on muutettu.

Lasipalatsin ulko-ovet ovat liiketiloissa lasipuuovia, Bio Rexin sisäänkäynnin ja kattoterassin ovet lasiteräsovia ja elokuvasalin uloskäynnin ovet vaneripintaisia umpiovia, joihin myöhempana muutoksena on kiinnitetty levyverhoilu. Huoltotilojen ovet ovat teräsrakenteisia umpiovia.

Ulko-ovien karmit, painikkeet ja vetimet olivat säilyneet hyvin, ja restauroinnissa noin puolet saarnipuisista ulko-ovista on voitu kunnostaa. Loput ovista on tuolloin jouduttu uusimaan huonon kunnan vuoksi. Ovien kunnostus ja uusien ovien valmistus on tehty noudattaen tarkkaan alkuperäistä ovimallia. Oviin on myös valmistettu alkuperäisen kaltaisia metalliputkivetimiä sekä visakoi-vuisia "työntölimppuja".

Puisissa ulko-ovissa on okranruskea öljykuultomaalikäsitteily. Tämän inventoinnin ajankohtana ovien puuosat ovat melko hyväkuntoiset huollon laiminlyönnistä huolimatta, mutta aurinko ja sääolosuhteet ovat toki kuluttaneet niitä pintapuolisesti. Arkandin kodalla, sateelta ja auringolta suojattuina, ovet ovat säilyneet parhaiten. Puuosien iän pidentämiseksi tulisi öljykuultokäsittely uusia säännöllisin väliajoin. Joidenkin ikkunoiden ja ovien puuosia on kuultokäsittelyn sijasta lakattu ilmeisesti aivan viime vuosina. Työntölimput ovat myös paikoitellen halkeilleet.

Bio Rexin sisäänkäynnin teräslasiovet, kuten myös tuulikaappi ja vitriinit on restauroinnissa kunnostettu kokonaisuudessaan alkuperäisasuun. Nyt kunnostustarve on jälleen ajankohtainen.

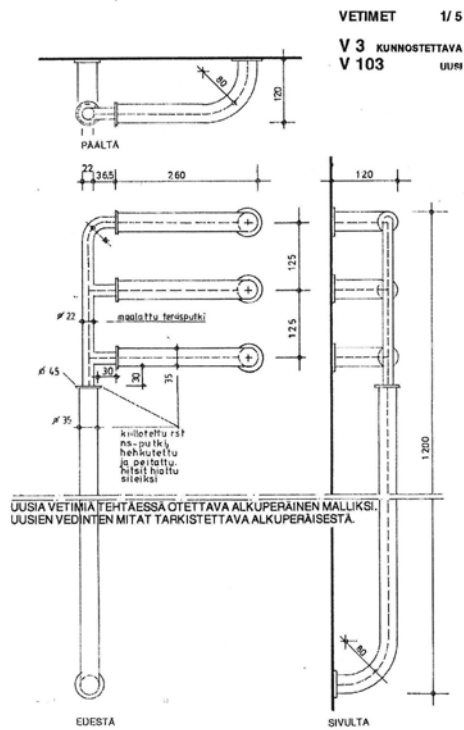
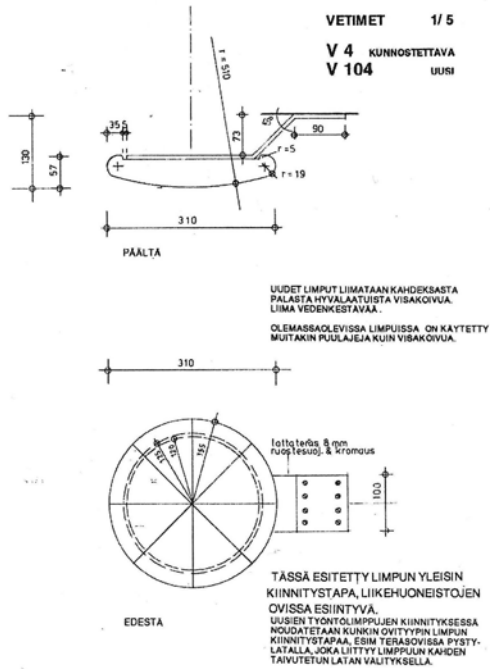

Restauroinnissa lisätty jätehuoneeseen johtava teräsovi vetimiseen kaipaa kunnostusta.

Bio Rexin uloskäynnin vaneripintaisiin oviin on restauroinnin jälkeen kiinnitetty mainosten kiinnittämiseen soveltuvat levyt.

UUSIA TYÖNTÖLIMPPUJA TEHTÄESSÄ OTETTAVA ALKUPERÄINEN MALLIKSI: UUSIEN TYÖNTÖLIMPPUJEN MITAT TARKISTETTAVA ALKUPERÄISESTÄ.

Elokuvateatterin sisäänkäynnin teräslasiovet ja puiset lasituslistat v.2015.

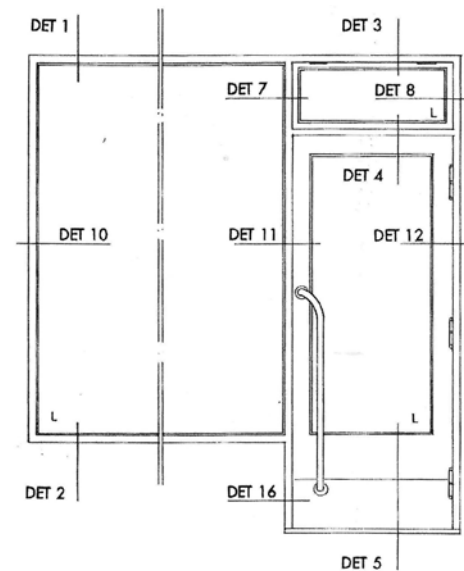

Restauroinnissa valmistettiin uusia ovia alkuperäisen kaltaisin detaljein. (Kuvat: Alli Oy, v.1998)

Kuva: SRTM

Bio Rexin ulko-oven alkuperäiset vetimet, kuva vuodelta 1936.

3.7.2 Tuulikaapit

Kolmekymmenluvulla ei Lasipalatsin liiketilojen yksioivissa sisäänkäynneissä ollut lainkaan tuulikaappeja. Sen sijaan parioivellisissa sisäänkäynneissä on ollut tuulikaapit jo alun perin.

Teräsrakenteiset tuulikaapit on uutena lisäyksenä toteutettu myös yksioivisiin sisäänkäynteihin restauroinnin yhteydessä. Ne eroavat tarkoituksella tyyliiltään hieman alkuperäisistä rakennusosista. Kadunpuoleiset tuulikaapit on toteutettu varsinaista huonekorkeutta matalampina, jotta alkuperäiset, kattoon upotetut valaisinyvennykset on voitu säilyttää ehjinä. Aukion puolella osa tuulikaapeista ulottuu kattoon saakka. Väriytykseltään tuulikaapit muistuttavat muita Lasipalatsin teräslasiseiniä: teräsosat on maalattu vaalean harmaalla ja lasituslistat ovat koivua tai saarnea.

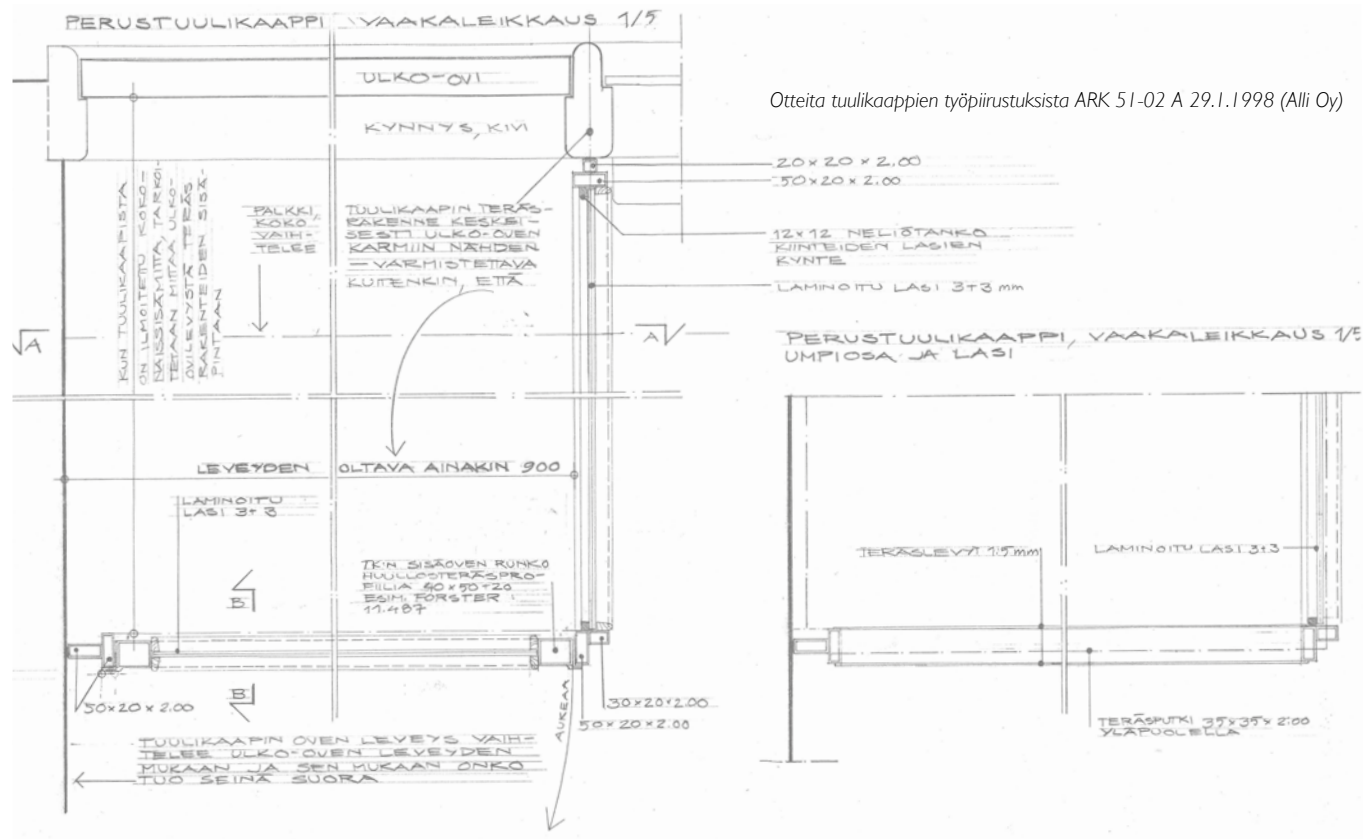
Suurimmassa osassa tuulikaappeja on alkuperäiset, restauroinnissa kunnostetut mosaiikkibetoniset porraskaskelmat. Mosaiikkibetonin väri vaihtelee tiloittain mustasta vihertävään. Liiketiloiissa L14, L15 ja L16 tuulikaapin lattia on päällystetty mustalla kumimatolla, kuten myös tilan L1 Simonkadun puoleisen sisäänkäynnin uusi, restauroinnissa valettu porraskaskelma.

Täysin uutena lisäyksenä on restauroinnissa toteutettu kaikkien tuulikaappien lattioihin muovimattopäällysteiset mattosyvennykset. Tämän selvityksen laadinnan aikaan suuri osa tuulikaappien lattioista on kuitenkin peitetty erilaisin kuramatoin, joiden alle mattosyvennykset jäävät piiloon. Muutamissa tuulikaapeissa mattosyvennykset on valettu umpeen.

Myöhemmin restauroinnin aikaisia tuulikaappeja on poistettu muutamasta liiketilasta. Seuraavasta taulukosta käy ilmi vuoden 1998 restauroinnin jälkeiset tuulikaappimuutokset tiloittain.

Tilan tunnus Restauroinnin jälkeinen muutos

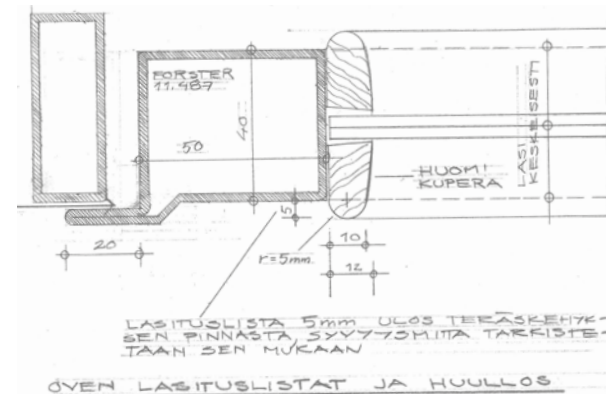
L1	Tuulikaapit poistettu.
L11	Uusi ovi tuulikaapin sivuseinässä.
S1 kahvila	Aukion puoleinen tuulikaappi poistettu. Kadun puoleinen tuulikaappi siirretty.
L13	Tuulikaappi poistettu.
L17	Tuulikaappia kavennettu.
L18	Toinen asiakastilan tuulikaapeista verhoiltu umpeen liiketilan puolelta. Uloskäynti ei käytössä. Keittiön tuulikaapin sisempi ovi poistettu.

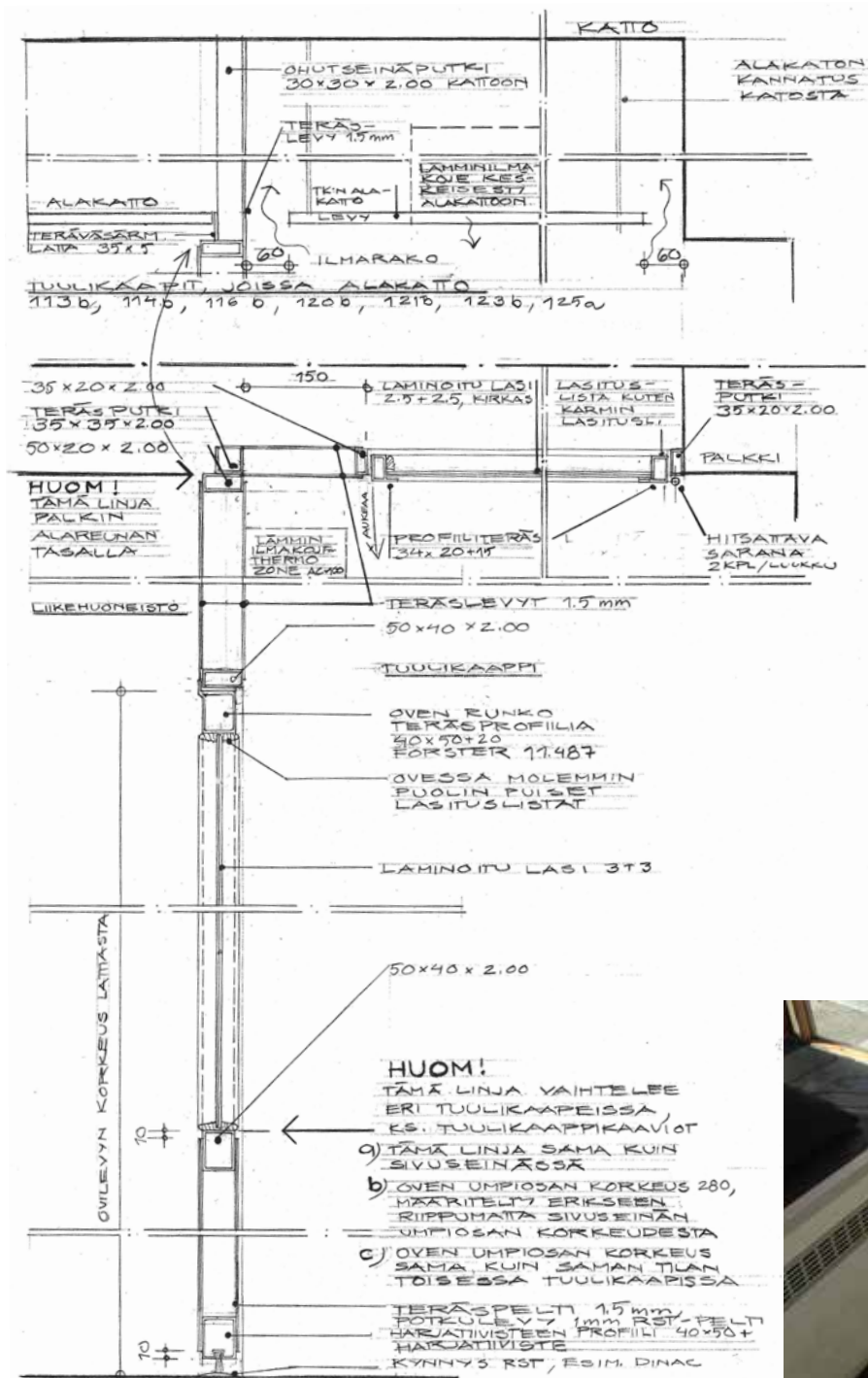
Otteita tuulikaappien työpiirustuksista ARK 51-02 A 29.1.1998 (Alli Oy)

LASITUSLISTAT JA HUULLOS 1/1

KARMIN LASITUSLISTAT

OVEN LASITUSLISTAT JA HUULLOS

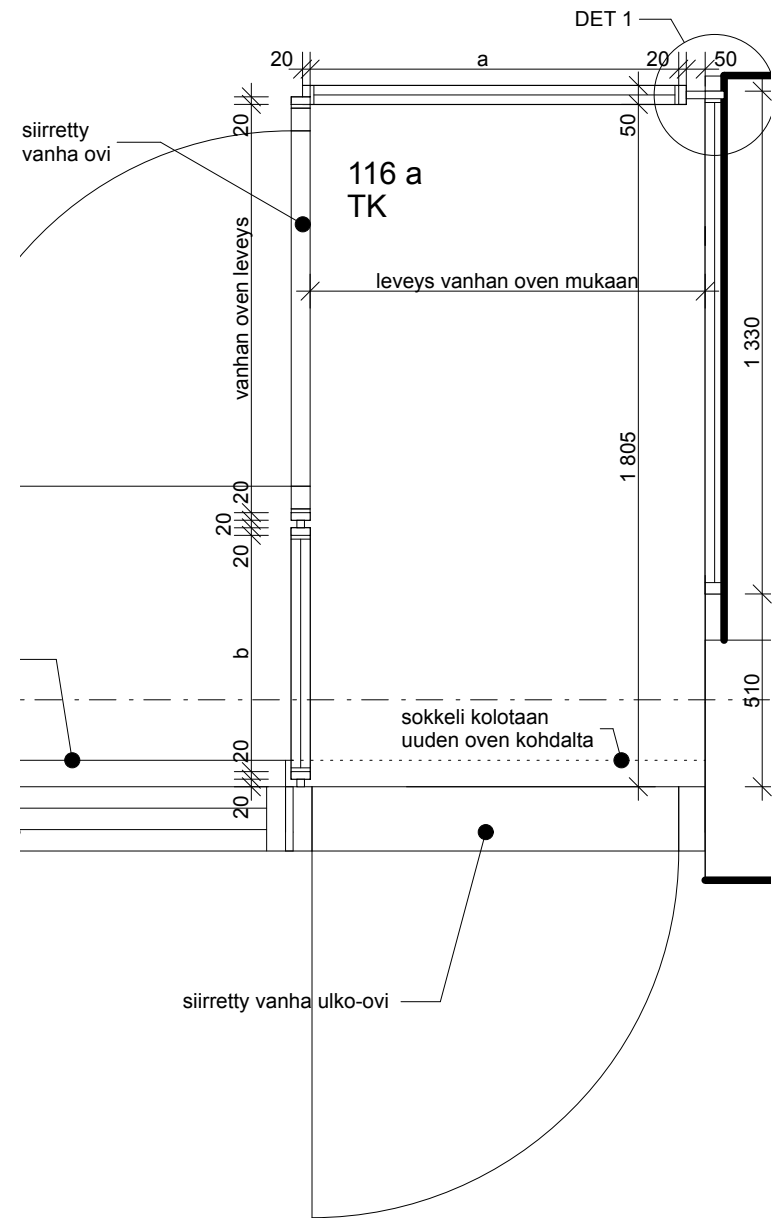

Osa tuulikaapeista on rakennettu huonekorkeutta matalammiksi, jotta valaisinsyvennykset on voitu säilyttää katkeamattomina. Yllä rakennusaikainen kuva, muut kuvat v.2015.

Restauroinnin jälkeen tiloissa L1 ja L13 tuulikaapit on poistettu. Tilassa L18 tuulikaappi on poistettu käytöstä ja päällystetty kangasverhoilulla.

Aulakahvilan tuulikaapin paikkaa on muutettu. Ote työpiirustuksesta ARK 411-101, 28.1.2013 (Talli Oy).

3.7.3 Ikkunat ja teräslasiseinät

Lasipalatsissa on teräsikkunoita, teräsrakenteisia lasiseiniä, kiinteitä ja avattavia puuikkunoita sekä kattoikkunoita. Ikkunalasi on alun alkaen ollut kirkasta ja peittämätöntä, onhan rakennuksen yksi perusajatuksista ollut läpinäkyvyys. Läpinäkyvyyttä kuvaa hyvin lainaus vuoden 1936 Osuuskauppalehdestä: "Lasipalatsi on nähtävä illalla, jolloin siinä lasi valaistuna pääsee kaikkiin oikeuksiinsa ja tekee tästä rakennuksesta tosiaankin palatsin."

Vaikka Lasipalatsin ikkunat sen valmistumisen aikaan olivat puitteettomia, piirsi Revell jo vuonna 1945 näyteikkunoihin ruutupuitteet. Puitteet valmistettiin tuolloin, mutta ne on poistettu myöhemmin, toisen kerroksen kaarevaa ikkunaa lukuun ottamatta, jossa puitejako oli nähtävissä vielä vuoden 1996 inventoinnin aikaan.

Vuoden 1998 restauroinnissa pääosa ikkunoista on kunnostettu, ja osa ikkunoista on jouduttu uusimaan kokonaan. Restauroinnin aikaisessa ikkunoiden kunnostuksessa tavoitteena on ollut korjata mahdollisimman paljon uusimisen sijaan sekä palauttaa ikkunoiden alkuperäinen puitejako. Ikkunakohtaiset korjaustoimenpiteet on suunniteltu hyvin tarkasti. Osassa ikkunoita kunnostustoimenpiteitä on ollut niin runsaasti, että uusimisen ja kunnostuksen välinen ero hämärtyy. Kuitenkin kaikissa kunnostetuissa ikkunoissa on yhä jäljellä alkuperäisiä rakennneosia.

Alun perin ensimmäisen kerroksen puiset näyteikkunat ovat olleet kiinteitä, yksinkertaisia saarni-ikkunoita. Kaikkiin näyteikkunoihin on kunnostuksessa vaihdettu umpiolasielementit lämmöneristysvaatimusten vuoksi. Kuten ulko-ovissa, myös ikkunoiden puuosissa on okranruskea öljykuultomaalikäsittely.

Restauroinnin jälkeisiä muutoksia näyteikkunoiden osalta on vain ensimmäisen kerroksen aulakahvilan myyntitilassa. Tuulikaapin siirron vuoksi kadunpuoleinen näyteikkuna on uusittu. Uusi ikkuna on tehty vanhojen ikkunoiden mallin mukaiseksi.

Toisen kerroksen puuikkunat ovat pääosin sisäänpäin avautuvia, kaksinkertaisia mäntyikkunoita ja nämä on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kunnostettu vuoden 1998 restauroinnissa. Muutama ikkuna on jouduttu uusimaan huonon kunnan vuoksi. Alkuperäisessä

Aukion puoleiset toisen kerroksen puuikkunat ja kammit on kunnostettu restauroinnin ensimmäisessä urakassa. Oikeanpuoleisessa kuvassa kunnostetut ikkunat asennettuina. (Kuvat 1998)

Näyteikkunoiden kammit tulevat ulos julkisivupinnasta. Markisiiton näyteikkuna on suojattu peltiilipalla. (Kuva 2015)

¹ Osuuskauppalehti 1.4.1936, mainonta- ja myyntitekniikka – palsta "Muutamia pikakuvia Lasipalatsista" kirj. N.L.nen.

asussaan avautuvien puuikkunoiden alapuutteen detaljisuunnitteluvirheen vuoksi oli vesi päässyt vaurioittamaan puuainesta. Tästä syystä on puitedetalji sekä alakarmi suunniteltu uudestaan ja ikkunat on korjattu uuden detaljin mukaisiksi. Alkuperäisen mallin mukaisia heloja (saranat) on teetetty puuttuvien tilalle sekä hankittu antikvariaateista. Ikkunoiden puuosat on maalattu vaalean harmaiksi.

Alkuperäiset teräsikkunat ovat olleet kiinteitä, yksilaisia ikkunoita sekä umpiolaisia teräslasiseiniä. Nämä on kaikki kunnostettu tai uusittu restauroinnissa. Sekä palmuhuoneen että Bio Rexin lämpiön yksilaiset teräslasiseinät oli alun alkaen toteutettu detaljilla, jonka vuoksi teräsosat olivat ajan kuluessa päässeet painumaan ja ikkunarakenteen läpäisevän lattateräs muodosti kylmäsilan ja sen myötä kondenssiongelman. Kokonaan uusittujen teräslasiseinien rekonstruktioissa alkuperäistä detaljia on muutettu kylmäsilan katkaisemiseksi. Lisäksi ikkunoihin on tuolloin sovitettu umpiolasielementit. Muutoksista huolimatta ikkunoiden ulkonäkö on alkuperäisen kaltainen. Metalliosien maalipinta on vaaleanharmaa, ja lasituslistat ovat puisia.

Lasipalatsissa on alun perin ollut myös kuusi kattoikkunaa: pääportaan päällinen ikkuna, ravintolasalin kolme kattoikkunaa, pyöreä ikkuna toimistosiiven porrashuoneessa sekä yksi ikkuna nyt Pisararadan toimistona toimivassa tilassa. Viimeksi mainittu ikkuna on 1930-luvulla valaissut muuten ehkä pimeää käytävää ja sen sijainti tuon ajan tilajaossa on ollut perusteltu. Myöhemmin ikkuna on purettu, eikä sitä ole restauroinnissa palautettu.

Restauroinnissa säilytettyjen kattoikkunoiden sisäpuoliset osat on kunnostettu ja ulkopuoliset osat uusittu. Pyöreä kupuikkuna on kunnostettu myös ulkopuolisilta osilta. Kaikkien ikkunoiden betoniset jalustat on kunnostettu.

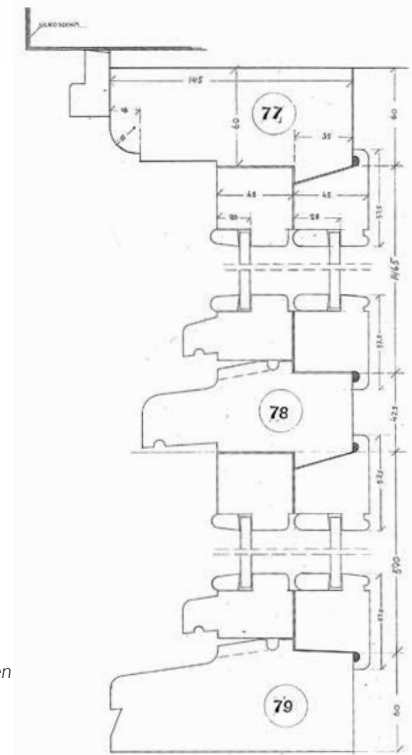
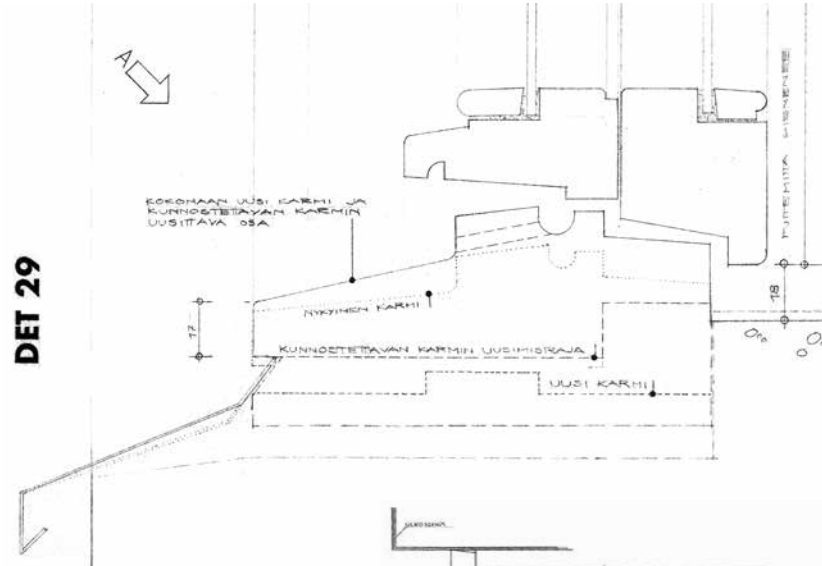
Restauroinnissa säilytettyjen kattoikkunoiden sisäpuoliset osat on kunnostettu ja ulkopuoliset osat uusittu. Pyöreä kupuikkuna on kunnostettu myös ulkopuolisilta osilta. Kaikkien ikkunoiden betoniset jalustat on kunnostettu.

Toisen kerroksen ikkunat Mannerheimintien puoleisissa tiloissa vuonna 2015.

DET 29

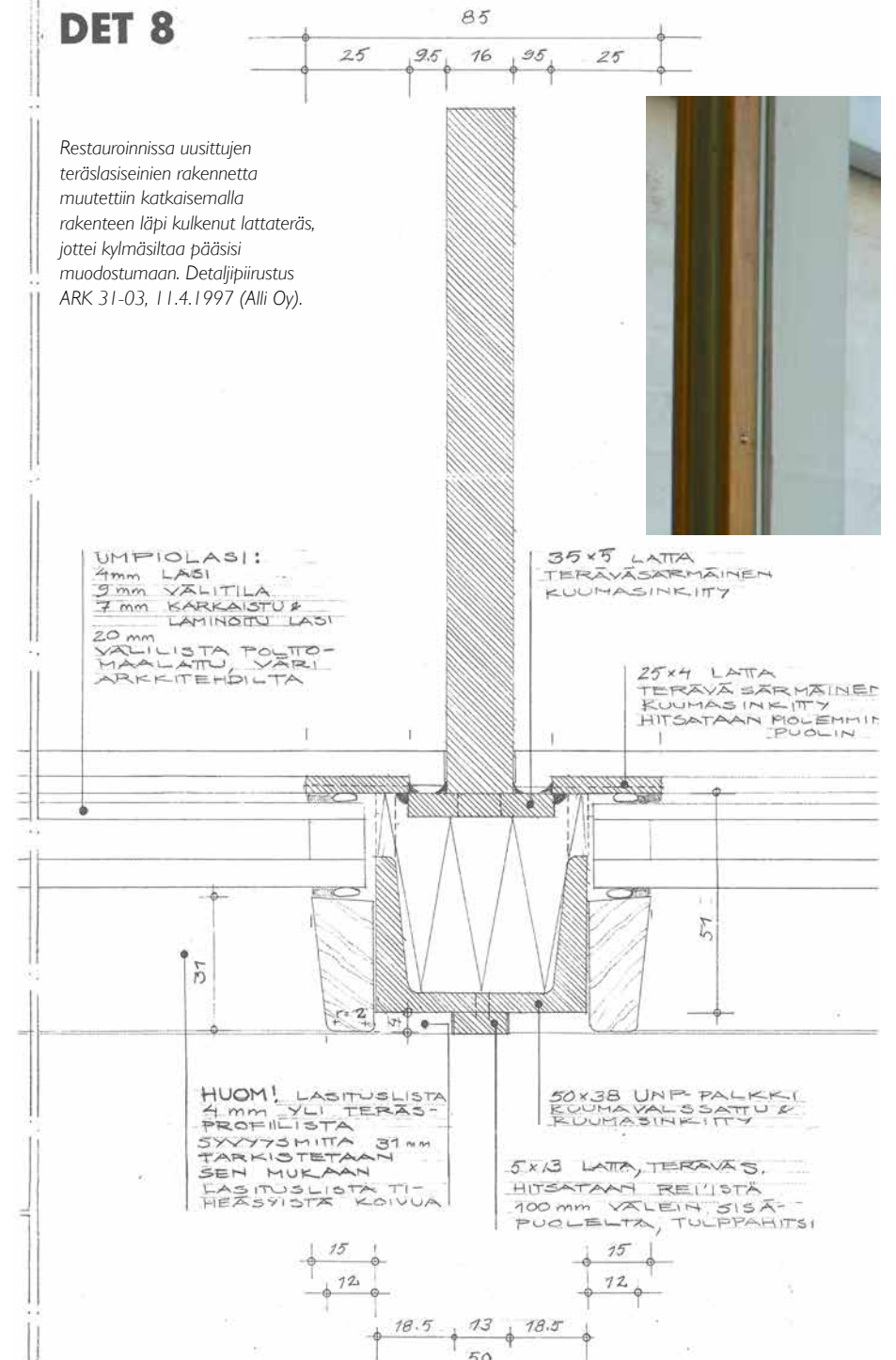
Ylhäällä restauroinnissa toisen kerroksen avautuvien puuikkunoiden uusittu puitedetalji ja karmi vuoden 1998 detaljipiirustuksessa (Alli Oy). Oikealla alkuperäisten ikkunoiden leikkauspiirustus. (SRTM)

Kokko Rewell Riihimäki

DET 8

Restauroinnissa uusittujen teräslaseiseinien rakennetta muutettiin katkaisemalla rakenteen läpi kulkenut lattateräs, jottei kylmäsiltaa pääsisi muodostumaan. Detaljipiirustus ARK 31-03, 11.4.1997 (Alli Oy).

3.7.4 Sisäovet ja -ikkunat, teräslasiväliseinät

Restauroinnissa alkuperäiset sisäovet on kunnostettu ja kokonaan uudet ovet on suunniteltu detaljeja myöten alkuperäisten ovimallien mukaan. Puuväliovet ovat joko maalattuja tai loimukoivupintaisia, reunoistaan ympäriuritettuja. Alkuperäisiä ovia löytyy yhä Bio Rexistä, Simonkadun siiven toimistokerroksesta, teknisistä tiloista ja piipun alapuolisesta kellarikerroksesta.

Sisäikkunoista alkuperäisiä ovat Bio Rexin lämpiön ja entisen suurravintolasalin väliset ikkunat. Muut sisäikkunat ovat restauroinnin aikaisia lisäyksiä. Sen sijaan alkupe- räisiä lasiväliseiniä ja niihin liittyviä pariovia ei Lasipalatsissa enää ole, vaan kaikki teräslasiväliseinät on toteutettu restauroinnissa tai sen jälkeen. Malli uusiin teräslasiväliseiniin on saatu alun perin Palmuhuoneen ja ravintolasalin välissä sijainneesta seinästä. Palautettua seinää lukuun ottamatta on uusille sijainneille valmistettujen lasiväliseinien puitejakoa tarkoituksella muutettu: lasipinnoista on tehty mahdollisimman suuria.

Koska alkuperäisen suurravintolan kaltaista ravintolatilaa ei ollut mahdollista toteuttaa, on entinen ravintolasali jouduttu jakamaan kolmeen. Jako on toteutettu lasiseiniin, jotta visuaalinen yhteys tilojen välillä säilyisi ja valaisinrivistöjen sekä katon kuvioinnin jatkuvuus olisi

Oikealla Restau- roinnissa kunnos- tettu puuovi ja uutena valmis- tettu teräslasiovi nykyasuissa.

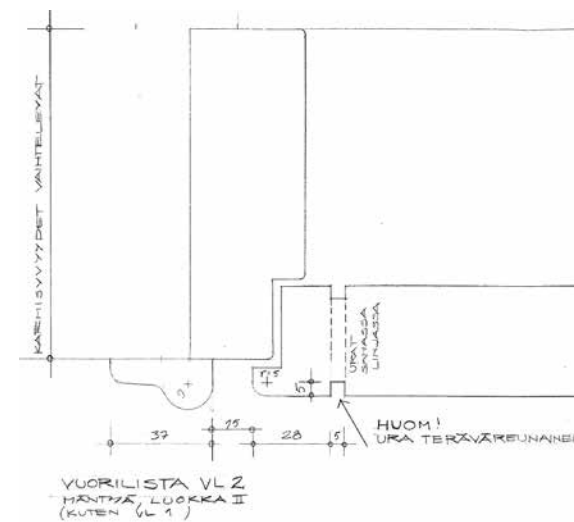
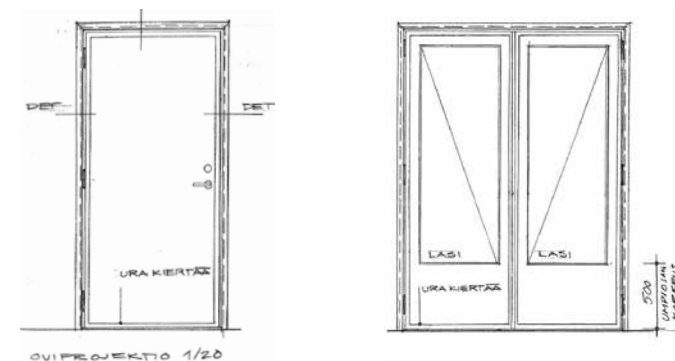
Vasemmallä Bio Rexin loimukoivuvuili- pintainen pariovi vuonna 1936.

Kuva: SRTM v.1936

yhä hahmotettavissa. Lasiseinien läpinäkyvyyden ei ilmeisesti ole koettu täysin tukevan tilojen nykyistä käyttöä sillä ravintolan ja aulan välistä näkymää peittää läpikuultava verho ja Kaupunkiverstaan lasiseiniin on kiinnitetty laajapintaisia opas- tetarrauksia.

Restauroinnin jälkeisiä väliovi- ja teräslasiväliseinämuutok- sia on jonkin verran niin liike- kuin toisenkin kerroksen tiloissa. Toimistosiiven uudet lasiväliseinät on toteutettu rakennuksen muiden lasiväliseinien tyyliin. Sen sijaan liiketiloissa uudet väli- ovet ovat useimmiten vakiomallisia laakaovia.

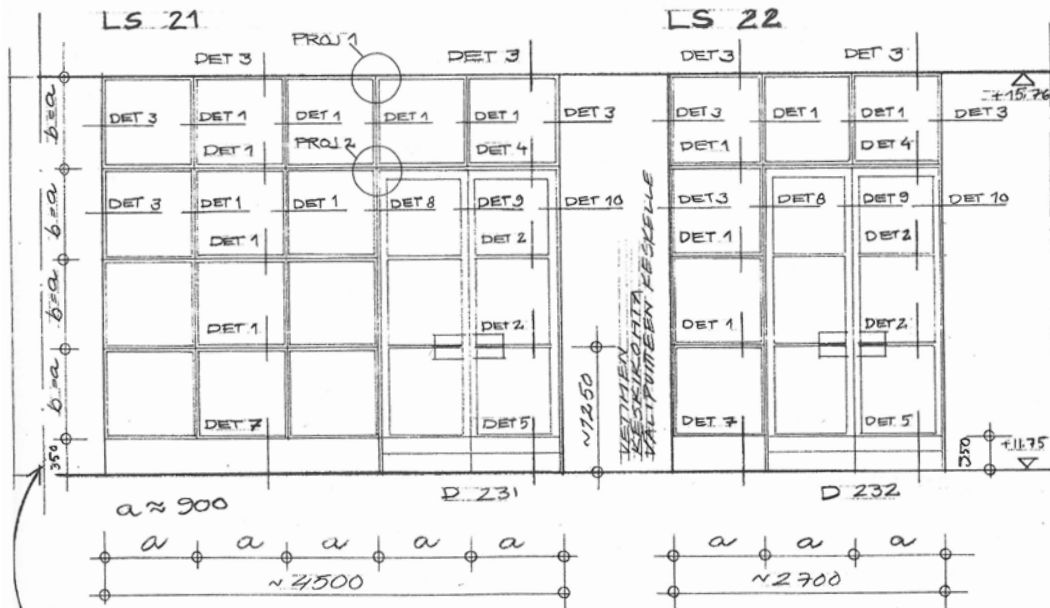
OVITYYPIT O2 JA O4, JA NIIDEN MUUNNOKSET
 URA KIERTÄÄ OVILEYVÄ MOLEMILLA PUO-
 LILLA (SAMASSA LINJASSA) HUULOLESEN
 PUOLELLA 28 MM PÄRSYKÄ REUNASTA
 URA O4 TERÄSVÄREUNAINEN

Restauroinnissa toteutettiin uutena lisäyksenä toisen kerroksen tiloihin sisäikkunoita, alkuperäisiä väliovia kunnostettiin sekä uusia valmistettiin alkuperäisovien mallien mukaan. Restauroinnin jälkeen on erityisesti liiketiloihin lisätty uusia väliovia, jotka ovat yleensä perusmallisia laakaovia. Sivun kuvat v.2015.

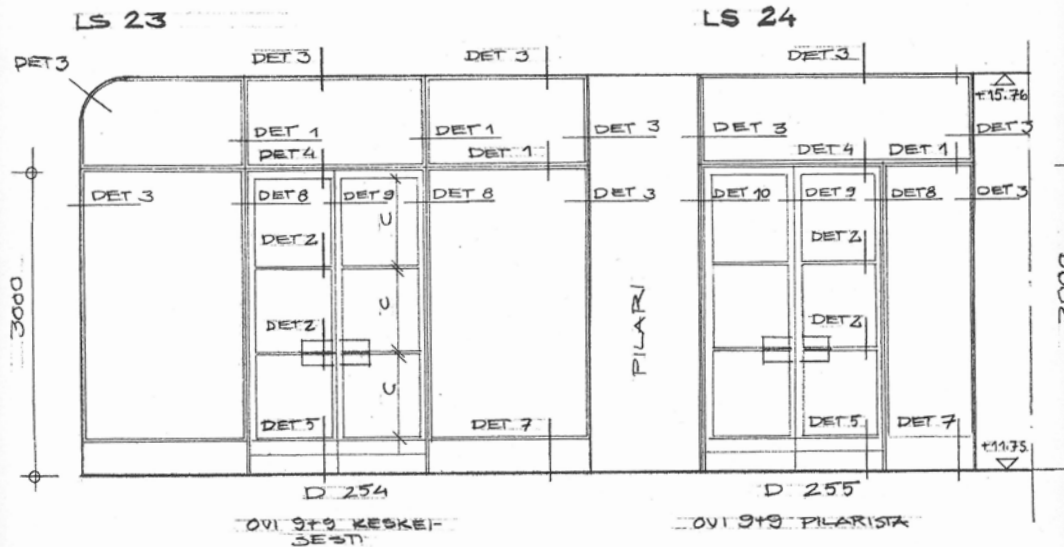

LASISEINÄPROJEKTIT 1/50

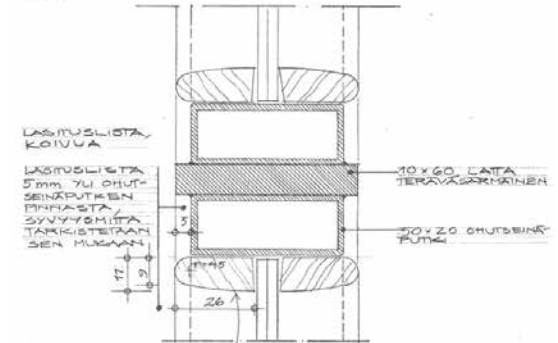

D 231, D 232 OVEN VAAKAJAKO NOUDATTAA LASISEINÄN VAAKAJAKOA

UMPIOSSAN LINJA SAMASSA KUIN VINOSSA ULKOLASISEINÄSSÄ HUOM! VHTENÄINEN KUKKATASO KIERTÄÄ LASISEINIEN 22, 23, 24, 25 UMPIOSSA LASISEINÄN 21 UMPIOSSAN MUKAAN

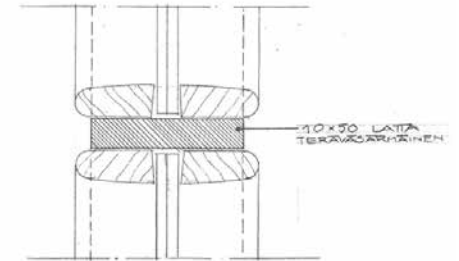

DET 1 TERÄSLASISEINÄN VAAKAJAKO 1/1

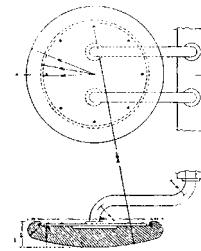
HUOM! KUPERA

DET 2 OVEN VAAKAJAKO 1/1

Otteita restauroinnissa valmistettujen lasiväliseinien työpöyrustuksista v.1997 (Alli Oy).

Alla detaljipiirustus alkuperäisestä ovipainikkeesta v. 1936.

Kuva: KRR 1936

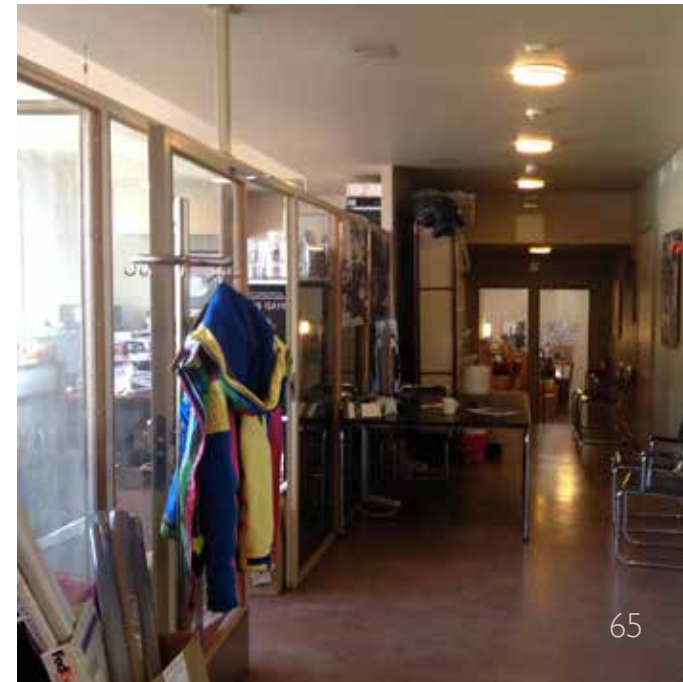
Kuva alla: R.Roos 1936 / HKM

Toisen kerroksen tilaa jakavat lasiseinät, kuten myös ravintolasalin ja kabinetin väliset lasiliikuseinät ovat restauroinnin tuoma lisäys. Sivun kuvat ovat vuodelta 2015.

Lasiväliseinä liiketilojen L15 ja L16 välillä on rakennettu restauroinnin jälkeen. Myös toimistosivun lasiväliseinät ovat restauroinnin jälkeisiä muutoksia.

3.7.5 Alakatot ja valaistuksen pääpiirteet

Lähes kaikki alkuperäiset alakatot on jouduttu purkamaan vuoden 1998 restauroinnissa LVIS-tekniikan uusimisen seurauksena. Uutta IV-tekniikkaa peittämään on toteutettu alakattovyöhykkeet liike- ja toimistotiloihin. Ainoa alkuperäinen alakatto löytyy Bio Rexin lämpiöstä.

Koska alakatot ovat restauroinnissa olleet selkeästi uusi aihe rakennuksen muuten alkuperäiseen ilmeeseen tähtäävissä korjaustoimenpiteissä, on niiden värikyseksi valittu muusta sisustuksesta poikkeavana värinä valkoinen. Ilmettä alakatoille antavat myös niitä reunustavat valaisinlipat, joita on sekä liiketilojen että toisen kerroksen toimistosiiven alakatoissa.

Mediakeskukseen TV-studiotiloissa (L13 & L17) alakatot ovat olleet rakenteellisesti muiden liiketilojen alakatoista poikkeavat. Näihin kattoihin on sijoitettu vaimentavaa materiaalia, jäähdytyspalkit ja näkyvät sähköarinat. Studio-toiminnan loputtua näiden tilojen alakattoja on muutettu useasti ja nykyasussaan katot poikkeavat merkittävimmin restauroinnissa toteutetusta alakattomaailmasta. Myös muiden liiketilojen alakattoja on sittemmin muutettu ja enää vain muutamassa tilassa alakatot ovat yhä nähtävillä restauroinnin aikaisessa asussa. Toimistotiloissa alakatot sen sijaan ovat säilyneet paremmin.

Myyvälätiloissa valaisun pääperiaatteena 1930-luvulla olivat Mannerheimintien puoleisten ikkunoiden päälliseen kattoon upotetut valaisinsyvennykset. Läpi vuosikymmenten säilyneet valaisinsyvennykset lasieineen on restauroinnissa kunnostettu ja päivitetty uudella valaisintekniikalla. Uudessa ratkaisussa on käytetty loisteputkilamppuja. Useimmissa liikehuoneistoissa valaisinsyvennykset ovat yhä käytössä, vain yhdessä liiketilassa (L13) ne on kokonaan purettu. Myyvälätilassa L17 valaisimet ovat jääneet piiloon uuden alakattoritilän yläpuolelle, tilassa L18 syvennykset on täytetty eristeillä ja tilan L1 valaisimien lasit on maalattu.

Lasipalatsiin on restauroinnin yhteydessä suunniteltu yhtenäinen, 1930-luvun henkeen sopiva valaistus. Aukionpuoleisten näyteikkunoiden yläpuolisiin, liiketilojen keskiosien sekä vanhojen tuulikaappien alakattoihin on määriteltä upotetut valaisimet valmismallistosta. Näitä pyöreitä valaisimia on ollut useita eri tyyppiä¹. Toisessa kerroksessa

¹ Näyteikkunoiden päällisissä alakatoissa ja tuulikaapeissa valaisintyyppinä Discet: Thorn, liiketilojen keskellä olevissa alakatoissa ja toisen kerroksen alakatoissa valaisintyyppinä Louis Poulsenin mallistosta Arne Jacobsenin suunnittelema Munkegård.

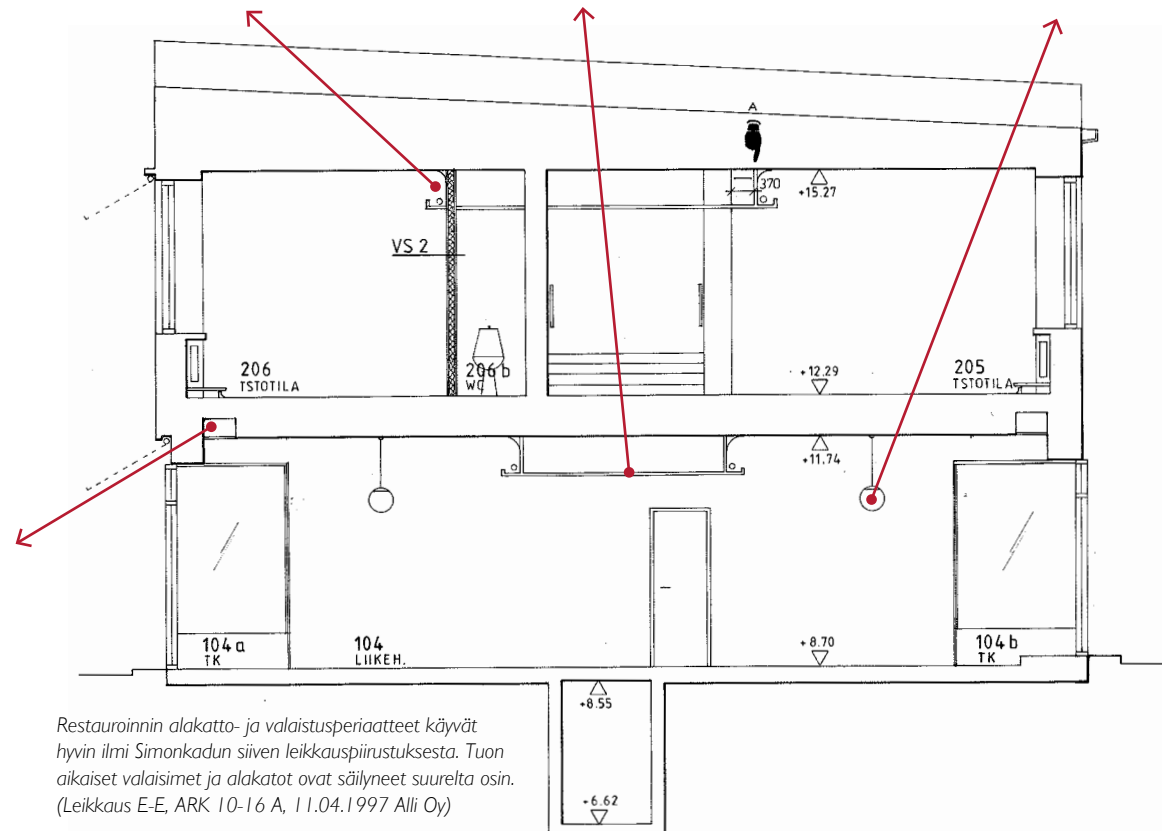

upotetut valaisimet on sijoitettu pääosin toimistosiiven keskiosan sekä käytävien ja porraskäytävien alakattoihin. Oma pyöreä upotettu valaisintyyppinsä löytyy ravintolatilan L8.1 ikkunoiden päällisestä alakatosta. Samassa kohtaa toisessa kerroksessa (L8.2) on yhä nähtävillä edellä kuvaillun kaltaiset valaisinsyvennykset, poikkeuksena muista toisen kerroksen tiloista.

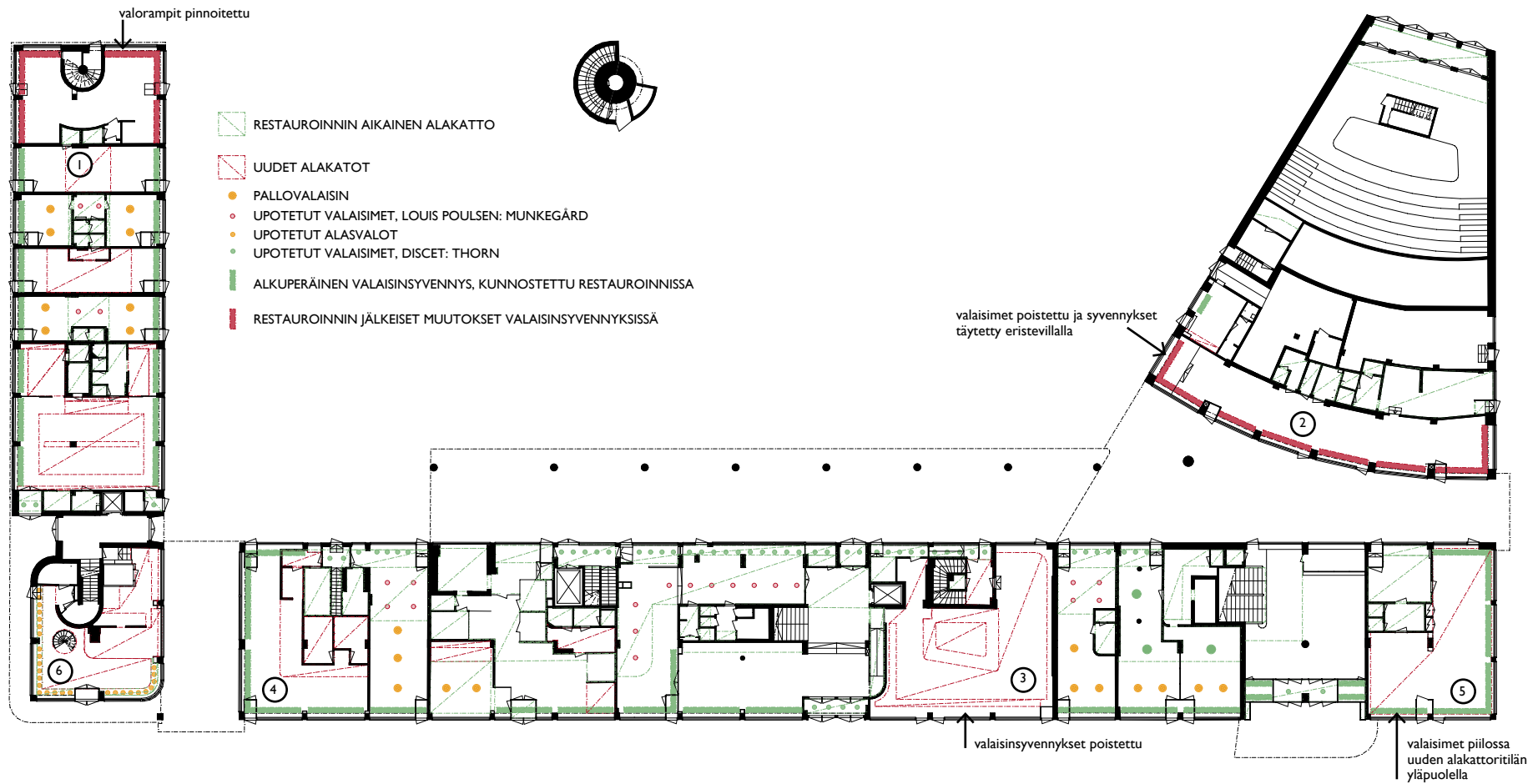
Näyteikkunoiden takainen pallovalaisinrivistö on ollut olennainen osa liiketilojen alkuperäissivustusta. Liiketiloihin sekä mm. toisen kerroksen porrashuoneisiin on restauroinnissa määriteltä 1930-luvun valokuvien perusteella riippuvat pallovalaisimet valmismallistosta. Sittemmin useista liiketiloista pallovalaisimet on poistettu. Pallovalaisinten palauttaminen olisi tärkeä rakennuksen ilmettä palauttava toimenpide.

Restauroinnissa Lasipalatsiin on myös rekonstruoitu useita rakennuksen alkuperäisvalaisimia sekä suunniteltu kaksi 1930-luvun hengen mukaista uutta valaisintyyppiä. Simonkadun siiven toimistokerroksen tuolloin suunnitellut riippuvalaisimet ovat kokonaisuudessaan säilyneet ja niiden sijainnit on esitetty oheisissa alakatto- ja valaisin-kaavioissa. Muut restauroinnissa suunnitellut valaisimet sijaitsevat päätiloissa ja ne on esitelty näitä tilaryhmiä tarkemmin käsittelevissä tilakorteissa.

Valaistukseen on tullut muutoksia restauroinnin jälkeen alakattomuutoksien ja toimijavaihdosten myötä. Uudet valaisimet eivät noudata mitään yhteisistä linjaa, vaan ovat lähinnä kaupallisten toimijoiden imagoon sopivia. Liiketilojen kattopintoihin on kiinnitetty myös kiskoja, joiden kohdevalaisimet vaihtelevat tiloittain.

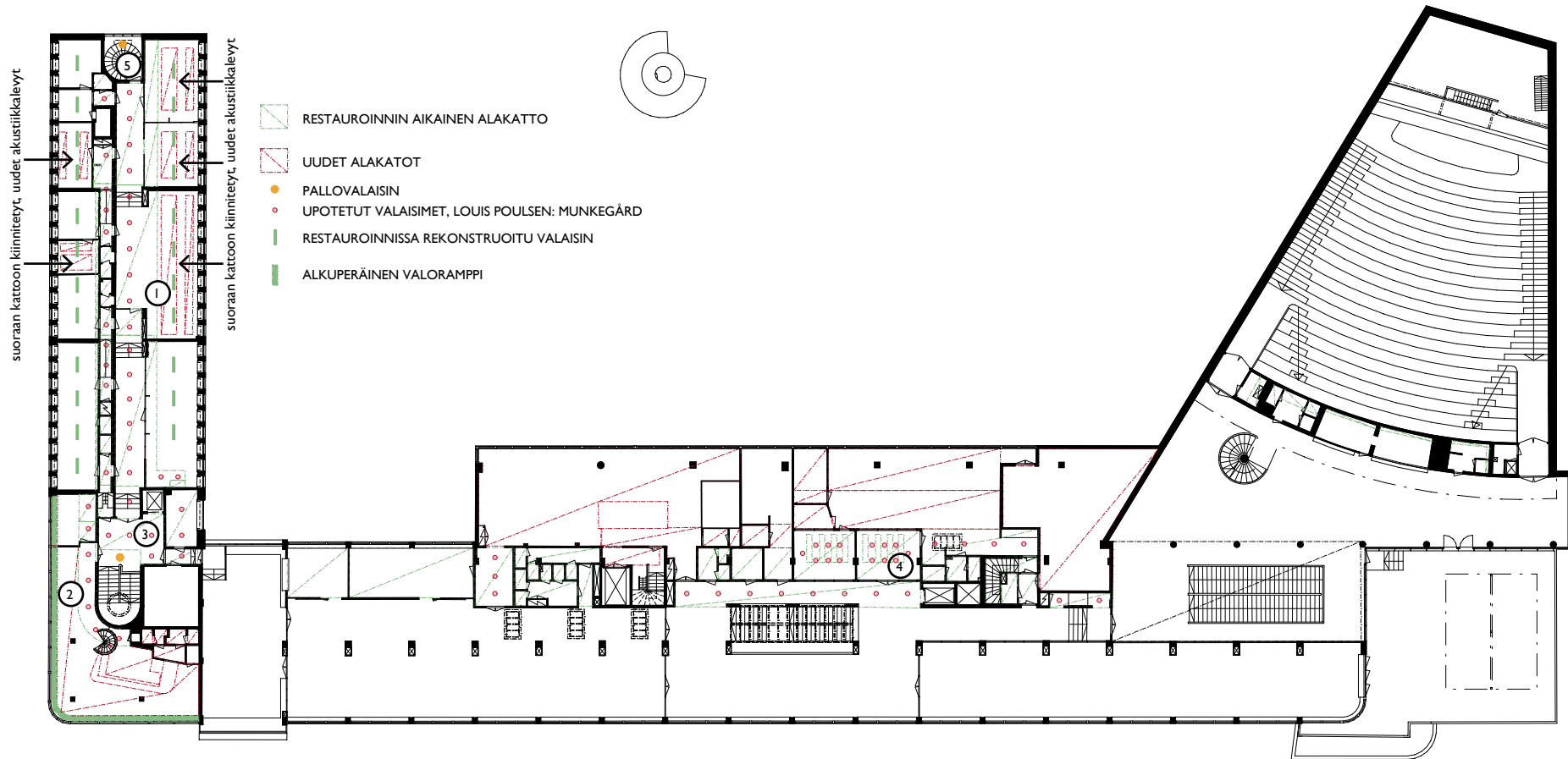
ALAKATOT JA VALAISIMET | KRS. 1:500

Alakatto- ja valaisinkaaviossa on esitetty valaistuksen pääpiirteet liiketilojen ja toimistohuoneiden osalta sekä toisesta kerroksesta niiltä osin, joissa restauroinnin aikaiset alakatot ovat yhä olemassa. Upotettujen valaisimien sijoittaminen perustuu restauroinnin alakattopiirroksiin sekä nyt tehtyihin havaintoihin paikan päällä. Kaikkia tiloja ei kuitenkaan ole ollut mahdollista tarkistaa ja siksi kaavio voi jonkin verran poiketa nykytilanteesta. Tiloihin, joissa on ollut alakattomuutoksia restauroinnin jälkeen, ei uusia valaisimia ole inventoitu. Päätilaryhmien valaisimet on esitetty myöhemmin tilaryhmiä käsittelevässä osiossa.

ALAKATOT JA VALAISIMET II KRS. 1:500

3.7.6 Hissit, portaat, kaiteet ja käsijohteet

Suurin osa Lasipalatsin portaista on alkuperäisiä ja restaurointi palautti ne alkuperäisasuun. Lasipalatsissa on mosaiikkibetonisia portaita, maalattuja betoniportaita sekä kumimatolla päällystettyjä portaita. Uusina portaina on toteutettu toisen kerroksen ravintolaan johtava huoltoporras sekä Bio Rexin valkokankaan taakse huoltotilaan johtava porras. Restauroinnin jälkeen on kyseiseen huoltotilaan rakennettu välipohja ja uudelle tasolle johtava porras.

Alkuperäisten portaiden puiset, kromatuin teräskannakkein tuetut käsijohteet ja muuratut kaiteet olivat kaikki säilyneet ja ne on kunnostettu restauroinnissa. Uusiin portaisiin ja inva-luiskiin on valmistettu käsijohteet vanhojen mallien mukaan.

Suuri restauroinnin tuoma muutos on ollut hissien rakentaminen. Tuolloin on toteutettu henkilöhissit Simonkadun siiven porrashuoneeseen ja Mannerheimintien siiven pääsisäänkäynnin aulaan, tavarahissi ravintolaan johtavaan uuteen porrashuoneeseen sekä lisäksi avonainen nostotahohissi toisesta kerroksesta elokuvateatterin lämpiöön johtavien portaiden viereen. Filmikeloja Bio Rexin lämpiöstä yhden aition läpi konehuoneeseen nostava pieni tavarahissi on myös restauroinnin tuoma lisäys.

Simonkadun ja aukion välisessä porrashuoneessa sekä ravintolan huoltoportaana aulassa on löydettävissä puisia postilaatikoita. Nämä viilupintaiset laatikot on suunniteltu restauroinnin yhteydessä. Ei ole tiedossa, onko porrashuoneissa ollut postilaatikoita alun perin.

Restauroinnissa rakennettu uusi ravintolan ja kellarin välinen huoltoporras ja tavarahissi; porras on mustaa mosaiikkibetonia ja kaiteet maalattua terästä.

Restauroinnin myötä lisätty henkilöhissi.

Kaavioihin on merkitty keltaisella alkuperäiset tai alkuperäisille paikoille restauroinnissa palautetut portaat, vihreällä restauroinnissa toteutetut uudet portaat, hissit ja luiskat ja punaisella uudet, restauroinnin jälkeen lisätyt portaat.

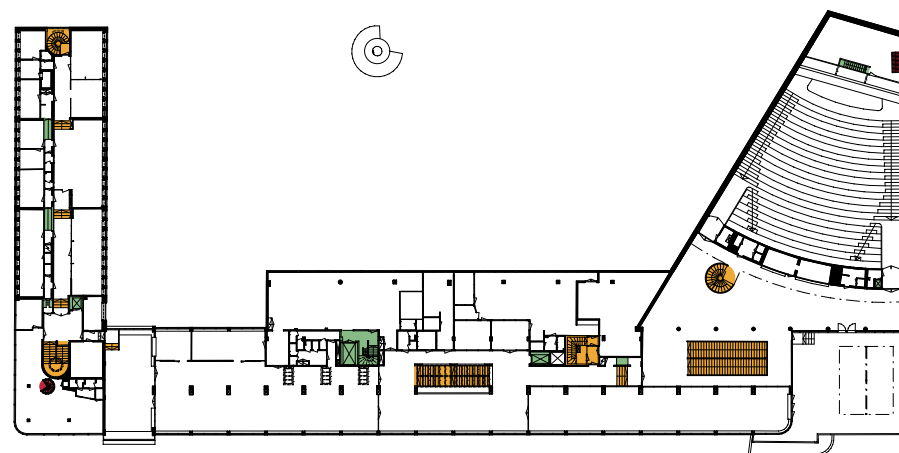
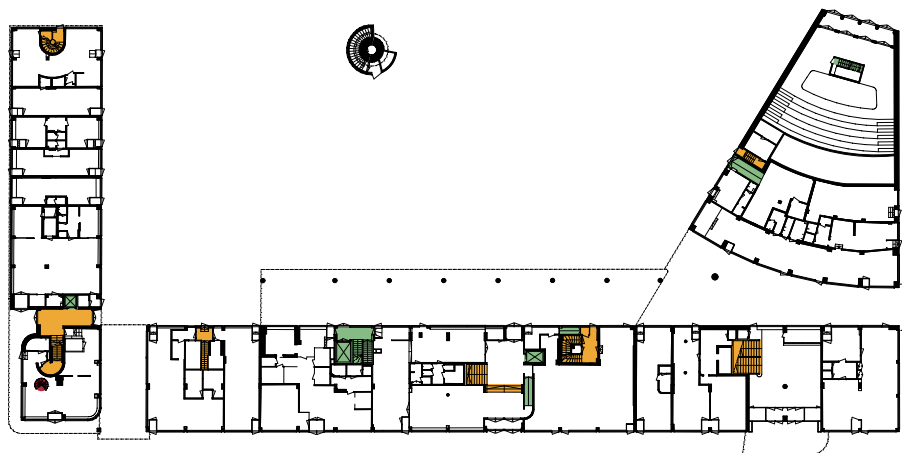
Kuvat viereisellä sivulla: 1. Kunnostetut portaat, kaiteet ja käsijohteet

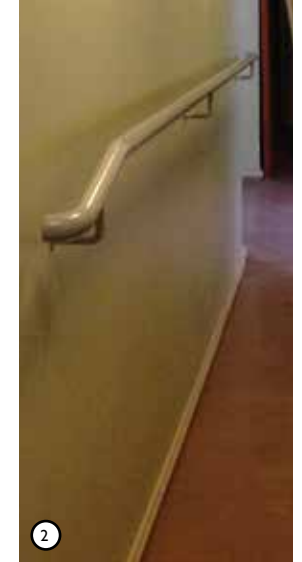
2. Restarutoinnin aikaiset uudet puu- ja metallikaiteet

3. Restauroinnissa lisätty uusi nostohissi

4. Loimukoivuviiluiset postilaatikot ovat restauroinnin tuoma lisäys

5. Restauroinnin jälkeen on valkokankaan takaiseen huoltotilaan tehty uusi porras

BITILATASON
MAX. KUORMITUS
200 KG / M²

3.8 TILARYHMÄT

3.8.1 LI-18 Liiketilat

Muuntojoustavuutta 1930-luklaisittain

Lasipalatsin joustava pilarirunko, yhdessä tilojen läpikuljettavuuden sekä suurten näyteikkunoiden kanssa, on luonut joustavat puitteet kaupallisten toimintojen muutoksille.

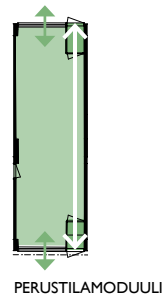
Lasipalatsin yhden liiketilayksikön perusleveys on yhden pilarivälin mittainen. Väliseiniä poistamalla on liiketiloja mahdollista yhdistää suuremmiksi tiloiksi. Lasipalatsin alkuperäisessä tilajaossa on ollut sekä yhden, kahden että kolmen pilarinvälin levyisiä liikehuoneistoja. Simonkadun puoleisen siiven tilajako on säilynyt alkuperäisenä, mutta Mannerheimintien puoleisessa siivessä on liiketilojen välisiä seiniä siirretty vuosien saatossa. Vaikka vuoden 1998 restaurointi pyrki palauttamaan tilojen väliset seinät mahdollisimman lähelle niiden alkuperäisiä sijainteja, ei rakennuksen rakennushistoriallinen arvo suoranaisesti kiteydy liiketilojen välisten seinien sijainteihin. Ensimmäisen kerroksen liiketilojen osalta rakennus kestää siksi suurtakin tilajaollista eloa, jos muita arkkitehtonisia peruseriaatteita samalla kunnioitetaan: läpikuljettavuutta, näyteikkunoiden avoimuutta sekä valaistuksen yhdenmukaista ilmettä.

Alun alkaen Lasipalatsin liikevalikoima haluttiin monipuoliseksi, jotta siellä oli mahdollista hoitaa lyhyessä ajassa useita asioita¹. Kauppabasaareille tyypilliseen tapaan rakennukseen sijoitettiin useita pieniä liikkeitä. Rakennukseen kohdistuvien muutospaineiden äärellä on pienten liiketilojen suosiminen suurten yhtenäistilojen sijaan helppo perustella Lasipalatsin alkuperäishengen mukaisena.

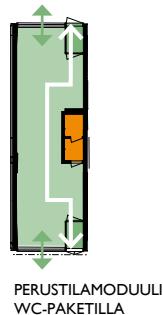
Yhtenäisilme

Vaikka 1930-luvulla liikehuoneistot sisustettiin yksilöllisesti, toteuttivat ne kaikki ajan tavoitteiden mukaista ilmettä: tarkoituksenmukaista, yksinkertaista, järjestelmällistä, valoisaa ja hygieenistä. Rakennuksen suunnitelleet arkkitehdit suunnittelivat myös osan liiketilojen sisustuksesta.²

Vuosikymmenten myötä toiminnot Lasipalatsissa muuttuivat ja liiketilojen sisustukset eriytyivät yhä enem-

PERUSTILAMODUULI

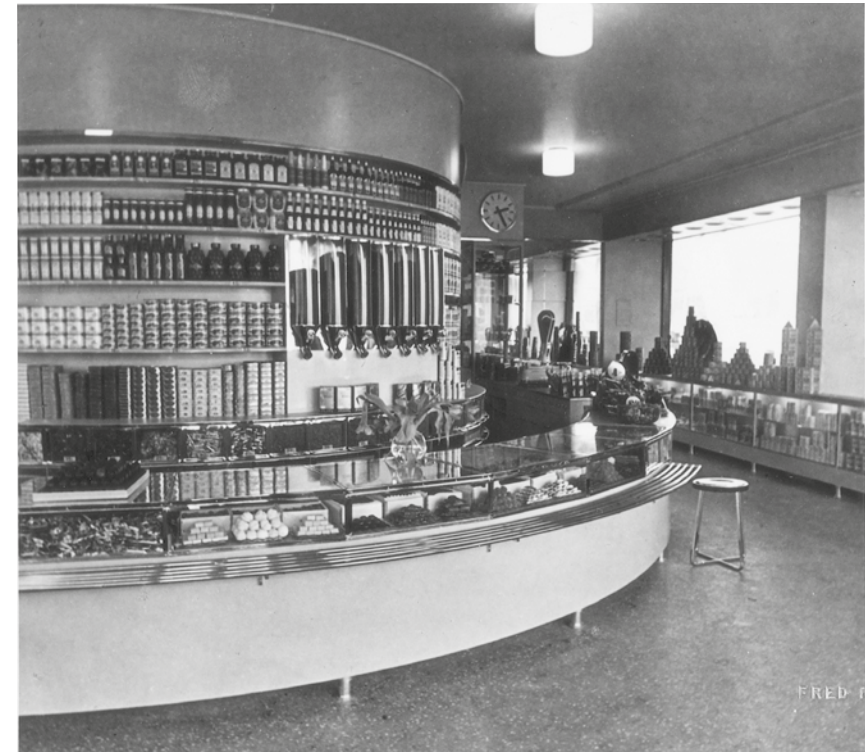
PERUSTILAMODUULI
WC-PAKETILLA

KOLMEN MODUULIN TILA, JOISTA
YHDESSÄ SULJETTU VYÖHYKE

ASIAKKAILLE AVOIN ALUE,
NÄKYMÄT TILAAN JA KULKU
TILAN LÄPI

SULJETTU WC-, VARASTO-
TAI TOIMISTOTILAPAKETTI

Varuboden siirtomaatavaramyymälä v.1936

Kuva:Valio

Valion jäätelöbaari v.1936

Kuva: SRTM

¹ Högström 1996, s.12

² Högström 1996, s.12

män toisistaan. Tiloja muokattiin ja läpikuljettavuutta ei hyödynnetty, vaan yhteyksiä kadun ja aukion välillä tuokittiin. Tiloja sisustettiin aikakausien trendien ja liikkeiden imagojen mukaisesti.¹

Vuoden 1998 restaurointi on poistanut kaikki aikaisempien vuosikymmenten mukanaan tuomat kerrokset ja palauttanut Lasipalatsin alkuperäishengen: valon, selkeyden ja yhtenäisilmeen tilojen välille. Läpikuljettavuuden idea on palautettu, kevyet väliseinät liiketiloihin sisältä on purettu. Seinä- ja lattiapintoihin on palautettu alkuperäisen kaltaiset värit ja materiaalit. Valaistus on toteutettu yhtenäisenä läpi liiketiloihin, alkuperäisiä valaistuksen periaatteita kunnioittaen. Alkuperäisilmeestä poiketen on liiketiloihin toteutettu luvun 3.6.5 kuvailemat alakatot, mikä on mahdollistanut koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän mukanaan tuoman tekniikan sijoittamisen melko huomaamattomasti. Uusi lisäys on ollut myös tuulikaappien rakentaminen² sekä saniteettitilojen lisääminen rakennusrungon keskilinjaan. Alun perin ei liiketiloissa ole ollut lainkaan wc-tiloja, vaan myymälöiden henkilökunta on käyttänyt joko kellarissa sijainneita tai Bio Rexin alapuolisia wc-tiloja³.

Liiketiloja on viimeisten 20 vuoden ajan muokattu paikoitellen runsaastikin, minkä seurauksena ilmava yhtenäisilme on heikentynyt. Toisaalta, yhä on löydettävissä muutamia liiketiloja, joissa persoonallista ilmettä on onnistuttu toteuttamaan rakennuksen perusolemusta kunnioittaen. Hyviä esimerkkejä tästä on nähtävissä mm. liiketiloissa L6, L10 ja L15. Selkeimmillään restauroinnin jälkeen jättämän tilallisen ulkoasun hahmottaa tilassa L14 ja 1930-luvun ilmettä toistavan materiaali- ja värimaailman tilassa L16, jossa seinän vihreää sävyä ei ole maalattu valkoiseksi ja lattiassa on yhä näkyvillä alkuperäinen klinkkeri.

Toiminnot muuttavat tiloja

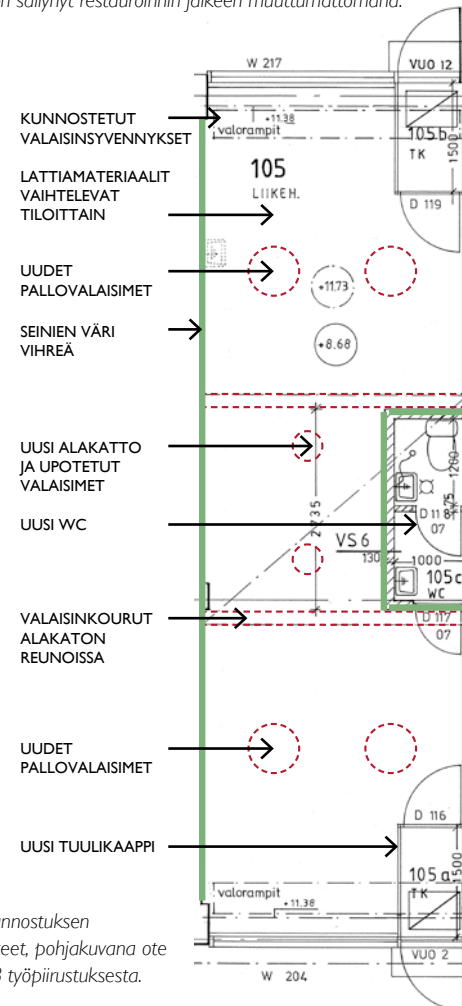
Lasipalatsissa yhden pilarivälän levyisissä liiketiloissa on restauroinnin tuottama ilme säilynyt suurina liikehuoneistoja paremmin. Osaltaan tätä selittävät tiloihin sijoittuneet toiminnot ja niiden tilalliset tarpeet: suuriin tiloihin on luonnostaan asettunut toimintoja, joiden tilamuutos-

¹ Lasipalatsin rakennushistoriallinen inventointi 1994, TKK
² Tuulikaapeista tarkemmin luvussa 3.7.2
³ Högström s. 12

Esimerkki restauroidusta, tyyppillisestä liiketilasta. Kuva vuodelta 1998.

Oikealla liiketila L15 nykyasussaan: ainoastaan seinät on maalattu valkoiseksi, muuten tila on säilynyt restauroinnin jälkeen muuttumattomana.

Liiketilojen kunnostuksen perusperiaatteet, pohjakuvana ote vuoden 1998 työpiirustuksesta.

vaatimuksiin pienet tilat ovat olleet liian pieniä.

Jo alun perin on suuremmissa tiloissa, L7 ja L12, sijainnut pankkitoimintaa, mikä on jatkunut tilan L12 osalta tähän päivään saakka. 1930-luvun pankin tiloissa yksi tilamoduuli oli varattu suljetuille toiminnolle, ja loput kaksi tilamoduulia on jätetty avoimiksi asiakastiloiksi. Tilan L7 plaani noudattaa yhä tätä alkuperäisen kaltaista tilajärjestelyä, tosin asiakastilan keskelle on restauroinnin jälkeisenä muutoksena toteutettu korkea, tilan kahtia jakava lasiseinäke. Tilassa L12 sitä vastoin nykyisen pankkitoiminnan tilalliset tarpeet eivät ole sopeutuneet Lasipalatsille ominaiseen, avoimeen tilaan, vaan huoneistoon on rajattu suljettuja työpisteitä ja neuvottelutiloja kevein väliseinäratkaisuin. Lopputulos on ahdas ja visuaalinen yhteys kadun ja aukion välillä on kadotettu.

Vuoden 1998 restauroinnissa Lasipalatsia on korjattu tulevaa Mediakeskuksen toimintaa varten, jonka toteutuminen on ollut ensiarvoisen tärkeää mm. keskuksen perustamiseen saadun EU-hankerahoituksen vuoksi. Toimintaidean kantavana voimana on ollut saada rakennukseen audiovisuaalista toimintaa harjoittavia vuokralaisia, ja siksi rakennuksen suojelullisiin tavoitteisiin on tehty myönnytyksiä tiloissa L13 ja L17 tuolloin sijainneiden TV-studiotilojen osalta (mm. alkuperäisen lattiarakenteen purku studiotilan korkeuden saavuttamiseksi tilassa L13). Sittemmin studiotointiminta on poistunut molemmista tiloista, ja tiloja on muutettu hyvin voimallisesti niihin sijoittuneiden kaupallisten toimijoiden ilmeen mukaisiksi.

1930-luvulla kaakkoiskulmassa sijainneen kenkäkaupan asiakkaat kulkivat liikkeen toiseen kerrokseen Simonkadun ja aukion yhdistävän porrashuoneen kautta. Restauroinnissa kulku toisen kerroksen liiketilaan L8.2 pidettiin entisellään, kunnes Mediakeskuksen aikaan näyttelytilaksi suunniteltu toinen kerros muutettiin osaksi alakerran ravintolaa. Nykypäivän järjestyshäiriöiden johdosta porrashuoneen pitäminen avoimena kulkureittinä ei enää ole ollut toimiva ratkaisu, mistä johtuen alkuperäisiin, kantaviin rakenteisiin on jouduttu kajoamaan, kun kerrosten välille on rakennettu kierreporras. Tämän lisäksi kulmakahvila on käynyt läpi useita muutoksia keittiö- ja tar-

Ylhäällä: tilaan L6 on rakennettu restauroinnissa kapea wc-paketti. Tilaan ei ole tehty rakenteellisia muutoksia restauroinnin jälkeen.

Keskellä: tila L10 on puhdas esimerkki vapaasta, läpikuljettavasta liiketilasta. Alakatto valaisimineen on säilynyt restauroinnin jättämässä asussa.

Alhaalla; kukkakaupassa (L16) on nähtävissä alkuperäinen klinkkerilaattalattia sekä restauroinnissa liiketilojen seinien yleisvärnsi valittu vihreä.

Yllä: kulmaravintolan (L8.1-2) uusi kierreporras

Alla: tila L12 on nykyisellään jaettu osiin kevytrakenteisin väliseinien; tila on ahdas eikä läpikuljettavuus toteudu

joilualueiden osalta. Restauroinnin jälkeen katutasossa sijaitseva kahvila muistutti kaarevine tarjoilutiskeineen 1930-luvulla tilassa sijainneen myymälän valoisaan ilmeeseen, mutta tämä avaruuden tunto on myöhempien muutosten ja sisustuksen myötä kadonnut.

Seinä- ja kattopinnat

Restauroinnin aikaan laaditun väritutkimuksen, purkutöiden paljastamien seinäpintojen sekä vanhojen valokuvien perusteella on liiketilojen seinäväritusten päätelty olleen alun perin myymälätiloissa vaaleanvihreitä ja päätiloissa vaaleanruskeita. Tämän lisäksi päätiloissa on ollut eri tehostevärejä.¹ Restauroinnissa liiketilojen seinät maalattiin alkuperäissävyyn kaltaisella vaaleanvihreällä, kahvilatilaa L8.1-2 lukuun ottamatta, joissa seinien yleisväri on vaaleanruskea. Alakatot on liiketiloissa maalattu valkoisiksi.

Restauroinnin aikaista seinäväritystä ei ole myymälätiloissa juurikaan säilynyt. Useimmiten seinät ovat saaneet päälle valkoisen maalikerroksen, mutta myös tummia sävyjä on käytetty, kuten turkoosia ja limen vihreää (L9), keltaista ja tummanharmaata (L8.1-2) ja tummanpunaista (L18). Maalauksen lisäksi on seiniin lisätty erilaisia pinnoitteita, kuten keraamisia laattoja (L1), puinen levypanelointi (L6) tai tapettia (L2).

Myymälätilojen lattiat

1930-luvun arkkitehtipiirustuksen mukaan ensimmäisen kerroksen liiketilojen lattiat olisivat olleet alun perin suurelta osin Pukkilan klinkkerilaatoilla päällystettyjä. Nykypäivään saakka klinkkerilattiat ovat säilyneet vielä muutamissa liiketiloissa: tiloissa L15 ja L16 ovat punaruskea-valkoiset lattialaatat yhä näkyvissä ja tilassa L10 alkuperäinen, restauroinnissa kunnostettu harmaa-valkoinen shakkiruutulaatoitus on myöhemmin asennetun lattiapinnoitteen alla. Myös tilassa L9 on restauroinnissa säilytetty alkuperäinen shakkiruutulaatoitus, mutta laatoituksen päälle on tuolloin asennettu uusi lattiapinnoite. Alkuperäinen lattia on mahdollisesti yhä löydettävissä ja kunnostettavissa.

Yhä lähes kaikissa Simonkadun siiven liiketiloissa on jäljellä alkuperäiset, restauroinnissa kunnostetut mosaiikkibetonilattiat. Liiketilaan L7 on restauroinnin yhteydessä asennettu kumimatto, joka on sittemmin joko poistettu

tai jätetty nykyisen laattalattian alle.

Mannerheimintien suuntaisessa liikesiivessä on lattioiden kirjo laajempi. Klinkkerilattioiden kunnostuksen ohella restaurointi palautti mosaiikkibetonilattian tiloihin L11 ja L12, joista tilassa L12 on lattia myöhemmin päällystetty uudelleen kokolattiamatolla. Loppuihin liiketiloihin on restauroinnissa asennettu kumimatto. Nykyisellään kumimatto on liiketilojen osalta enää näkyvillä tilassa L14 sekä mahdollisesti tilassa L19. Lopuissa tiloissa on lattiaa päällystetty uudelleen mm. laminaatilla sekä keraamisilla laatoilla.

Alkuperäinen puinen jalkalista oli yhä vallitseva listatyyppi restaurointiin saakka. Tuolloin tämän alkuperäisen listamallin mukaista profiloitua mäntylistaa valmistettiin käytettäväksi eri puolilla rakennusta.

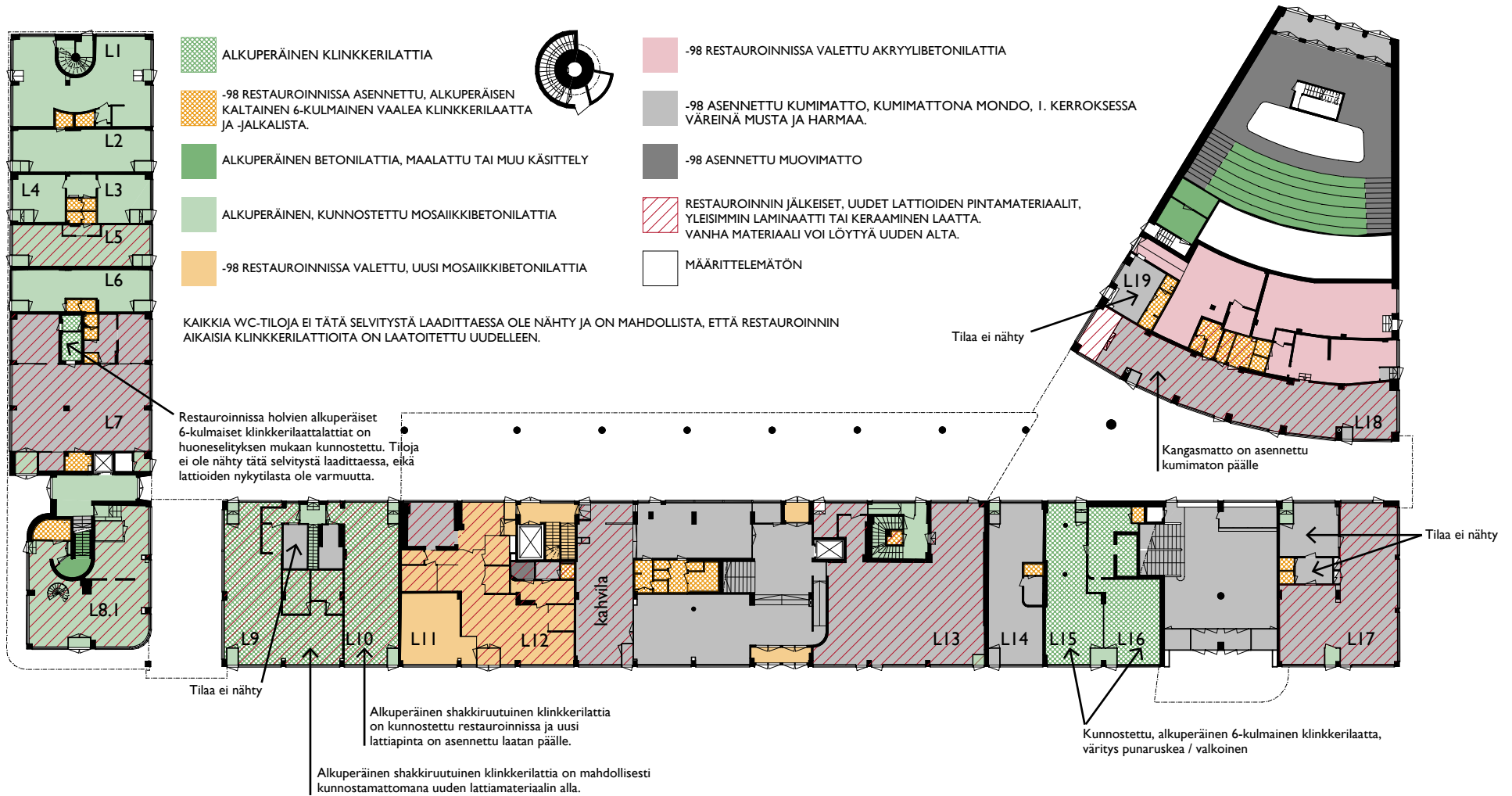
Restauroinnissa tuulikaappien lattioihin toteutetut kuramattosyvennykset ovat säilyneet muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Liiketilojen lattia- ja seinäpintoja on uusittu moninaisin materiaalein ja sävyin.

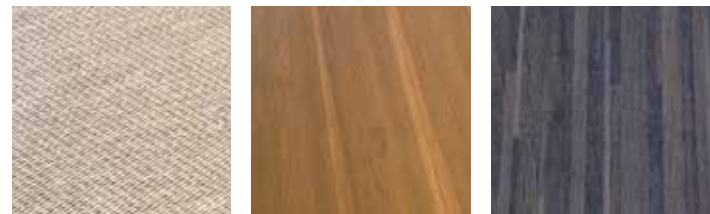
¹ Väritutkimus, Ancelo Oy, 19.9.1996

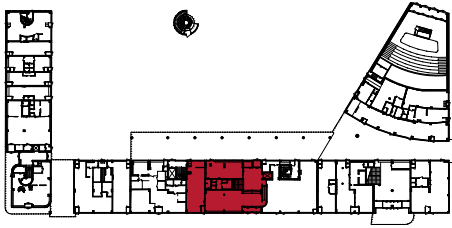
LATTIAMATERIAALIT I KRS.

< Lasipalatin lattioiden alkuperäismateriaaleja ovat klinkkerilaatat, mosaiikkibetoni, kumimatto ja linoleum.

Liiketoloissa käytettyjä uusia lattiamateriaaleja. >

3.8.2 SI Pääsisäänkäynti, aulakahvila ja porras

Tilan yleiskuvaus

Kun Lasipalatsi vuonna 1936 avattiin, hallitsi rakennuksen toista kerrosta HOK:n suurravintola koko Mannerheimintien suuntaisen siiven pituudelta. Ravintolan pääsisäänkäynti komeine porrassauloineen sijaitsi keskellä siipeä ja avautui rakennuksen läpikuljettavuuden periaatteen mukaisesti sekä Lasipalatsin aukiolle että Mannerheimintielle. Sisääntulokerroksessa porrasta ympäröivässä aulatilassa toimi kahvila.¹

Ala-aulan kahvilatoiminta loppui jo 1940-luvun lopussa, minkä jälkeen tilaa on muutettu useasti vuokratilaisuuksien myötä. Vuoden 1996 inventoinnin aikaan kahden parioven levyisen sisäänkäynnin paikalla oli yhden parioven levyinen sisäänkäynti, joka johti toisen kerroksen Ale pub -anniskeluravintolaan. Toisen parioven kautta kuljettiin katutasossa sijaitsevaan ravintola Rossoon. Entisen aulakahvilan tiloissa toimi valokuvausliike Tunnin Kuva sekä kosmetiikkaliike Kaunis Nainen.²

Useiden vuosikymmenten aikaiset muutokset tilajärjestelyissä olivat häyttäneet pääsisäänkäynnin merkittävyyden siinä määrin, ettei sisäänkäynti enää erottunut muista julkisivun sisäänkäynneistä. Avoimen kahvilatilan ja ilmavan portaan paikalla oli umpiseinäinen, suljettu porras ja sitä ympäröivä ketjuliikkeiden sokkelo runsaine sisustuksineen.³

Vuoden 1998 restauroinnin yksi merkittävimmistä toimenpiteistä on ollut pääsisäänkäynnin keskeisen roolin ja tilan alkuperäistä muistuttavan tunnelman palauttaminen. Toiminnallisesti tila on palautettu myös alkuperäisen kaltaiseksi: kaksoispariovet johtavat läpikuljettavaan aulatilaa, josta nousevaa leveää porrasta ympäröi kahvila.

Restauroinnin jälkeen ovat toiminnot tässä tilakokonaisuudessa pysyneet samoina eikä tilajaossa ole tapahtunut muutoksia. Merkittävimpiä muutoksia ovat kalustevaihdokset sekä muiden sisustuselementtien lisäys.

Tilajako, väliseinät ja rakennusosat

Alun perin porrassaula ja aula-kahvila sijoittuivat kolmen pilarinvälin leveydelle. Portaan alta pääsi kulkemaan kahvilan salista toiseen. Lasiset väliseinät erotivat kahvilan viereisestä kukkakaupasta ja porrassaulan HOK:n siirtomaatava-

¹ Högström 1996

² Högström 1996, Ilonen 2004

³ Lasipalatsin rakennushistoriallinen inventointi 1994,TKK

1936

kuva: SRTM

1998

ramyymälästä mahdollistaen kuitenkin näkymät näihin. Avaran porrasaukon kautta oli visuaalinen yhteys myös toiseen kerrokseen.

Vuoden 1998 restauroinnissa on aula- ja kahvilatila palautettu vastaamaan sekä tilallisesti että toiminnallisesti vuoden 1936 periaatteita. Sisääntulo on palautettu kahden parioven levyiseksi ja kulkuyhteys Lasipalatsinaukiolle on jälleen avattu. Alkuperäisestä asusta poiketen on porrasaulan ja aikoinaan viereisen siirtomaatavaramyymälän välisen lasiseinän paikalle rakennettu umpiväliseinä TV-studion johdosta ja tila luiskalle. Aulatilän ylätasanteelle on sijoitettu hissi. Luiskan ylätasanteen kohdalla on seinään toteutettu täyskorkea ikkuna, kuin muistumana paikalla aikaisemmin sijainneesta lasiväliseinästä. Mediakeskuksen valmistumisen aikaan on entisen siirtomaatavaramyymälän paikalle toteutettu studiotilat MTV:lle ja ikkuna on mahdollistanut näkymän studiotilasta ala-aulan läpi aina toiseen kerrokseen saakka. Nyt 2015 on tämä ikkuna teipattu umpeen, eikä suunniteltu näkymälinja enää toteudu.

Restauroinnissa tiloja ei ole täysin palautettu alkuperäisen kaltaiseksi vaan tulevan käytön vaatimat tilat on pyritty sijoittamaan siten, että lopputulos olisi kuitenkin mahdollisimman lähellä alkuperäisiä toiminnallisia ja tilallisia periaatteita. Näin on toimittu mm. kun portaan alapuoliseen tilaan on rakennettu wc-tilat ja siivousvälinevarasto, minkä seurauksena läpikulkuyhteys portaan alitse on jouduttu sulkemaan. Koska viereinen, alkuperäisen kukkakaupan myymälätila, on restauroinnin yhteydessä muutettu kahvilan myyntipisteeksi, on alkuperäistä mukaileva kulku portaan ympäri edelleen tehty mahdolliseksi. Kahvilan myyntitilan ja kadun puoleisen kahvilasalin väliin on palautettu lasiväliseinä ja siihen alkuperäisestä poiketen korkea lasipariovi.

Lasipalatsinaukion puoleinen kahvilasali on vuoden -98 restauroinnissa suunniteltu kahvilan anniskelualueeksi, missä myös tupakointi on ollut sallittu. Tämän vuoksi tila on eristetty aulasta ovelisella lasiseinällä. Vuonna 2007 voimaantullut tupakkalain muutos teki kahvilasta savuttoman ja nykyisellään ovi aulaan pidetäänkin auki.

Restauroinnin mukainen tilajako on sellaisenaan säilynyt aulassa ja saleissa. Muutoksia on pääasiassa tapahtunut kahvilan myymälätilassa, missä aukionpuoleiseen päätyyn on rakennettu seinäke erottamaan tiskausnurkkaus myyntilinjastosta. Aukionpuoleinen tuulikaappi on purettu ja uloskäynti on poistettu asiakaskäytöstä. Mannerheimintien puoleisessa päädyssä myyntitiskille on saatu lisätilaa siirtämällä tuulikaapillinen uloskäynti alkuperäiseltä paikaltaan lasiväliseinän viereen. Samassa yhteydessä on tuulikaapin viereinen ikkuna uusittu.

2015

2015

Seinä-, katto- ja lattiapinnat

Vuoden 1998 restauroinnin tuloksena on alkuperäiset värit pyritty palauttamaan aulatilaa ja portaan osalta. Aulan ja kahvilan välisessä seinässä sekä aulan pilareissa on kullanvärinen lyöntimetallikäsitteily, ja pyöreässä pilareissa käsittely on hopeanvärinen. Muilta osin aulakahvilan seinä- ja kattopinnat on maalattu vaaleanruskealla. Varsinaisen liiketilan puolella on otettu vapauksia: kahvilan myyntitilan pitkä seinä on tummanpunainen, ja aukion puoleisen kahvilasalin seinäpintaan on lisätty loimukoivuviilupanelointi heti restauroinnin valmistumisen jälkeen. Tuolloin on myös maalattu pilareiden vaakaraidoitus.

Lasipalatsin sisätilojen alkuperäisväriä suunnitellut koristemaalari Eino Kauria maalasi pääaulan portaan seinään suuren maakotkia esittävän seinämaalauksen. Vuosien saatossa oli maalaus jäänyt useiden maalikerrosten alle piiloon. Vuoden -98 restauroinnissa alkuperäinen maalaus on paljastettu ja konservoitu nykyiseen asuunsa.

Lattiapäällysteenä on aulatilassa ja portaassa musta marmorikuvioitu kumimatto (Mondo). Kahvilassa lattia on myöhemmin päällystetty keraamisilla laatoilla. Mannerheimintien puoleisten pääovien edustalla kuramattomana on lattiaan upotettu kookosharjamatto. Lattioiden materiaalit, kahvilaa lukuun ottamatta, toistavat tilojen alkuperäisasua.

Valaisimet

Sisääntuloaulaan ja Mannerheimintien puoleiseen kahvilasaliin on restauroinnissa rekonstruoitu alkuperäisen kaltaiset kattovalaisimet vuoden 1936 valokuvien perusteella. Vain yksi valaisin on säilynyt alkuperäisen kaltaisena. Kolmeen muuhun on rikkoutuneet lasikuvut korvattu pinta-alasvaloilla.

Jo aikaisemmin luvussa 3.7.5 käsitellyjen valaisinyvennysten ja alakattoihin upotettujen valaisimien lisäksi on kahvilan myyntitilaan sekä aukionpuoleiseen saliin määritelty restauroinnissa Lasipalatsin alkuperäishengen mukaisia valaisimia. Esimerkit näille valaisimille on löydetty Lasipalatsista 1930-luvulla otetuista valokuvista. Restauroinnin jälkeisiä lisäyksiä ovat käyttäjän hankkimat valaisinkiskot kohdevalaisimineen sekä mustat riippuvalaisimet aukionpuoleisessa salissa.

Kahvilan alkuperäisväriä palautettiin restauroinnissa. Kuva vuodelta 1998.

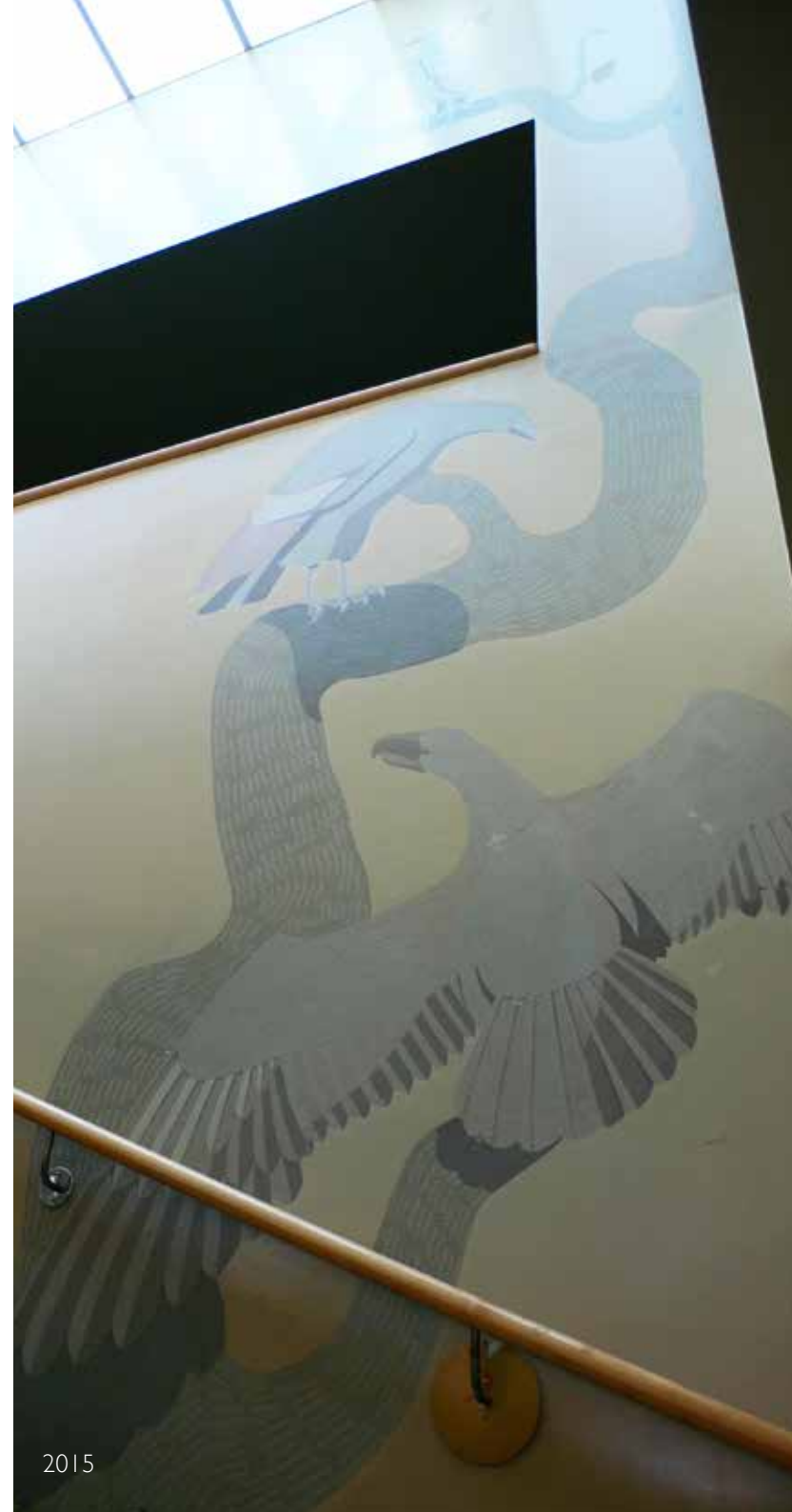

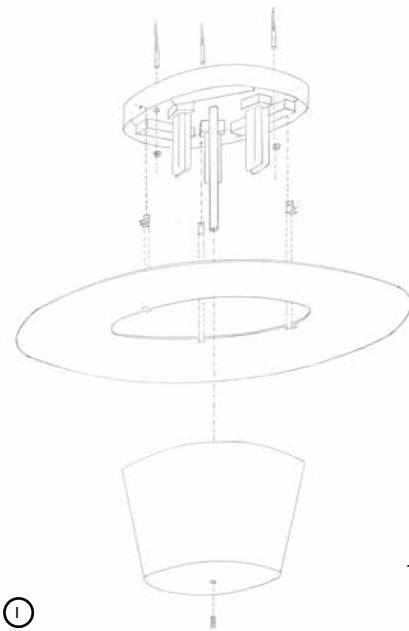
Restauroinnissa portaan alkuperäinen seinämaalaus löytyi maalikerrosten alta. Kuva vuodelta 1997.

Kahvilan aukionpuoleinen sali v.1998.

Kuva: Matti Similä

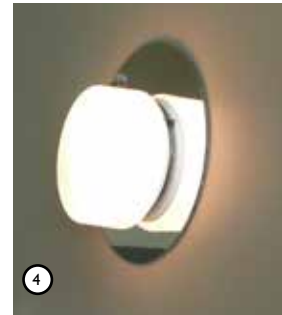
1
Restauroinnissa rekonstruoitujen, tilan alkuperäisvalaisimia jäljittelevien valaisimien toteutuspiirustus ARK 71-01 (Alli Oy). Yksi valaisimista (kaaviossa vihreällä) on säilynyt ehjänä.

PÄÄAULAN JA AULAKAHVILAN INVENTOINTIPOHJA 1:150

- ALKUPERÄINEN & V.1998 KUNNOSTETTU
- 1998 RESTAUROINNISSA RAKENNETTU TAI UUSITTU
- RESTAUROINNIN JÄLKEISET MUUTOKSET

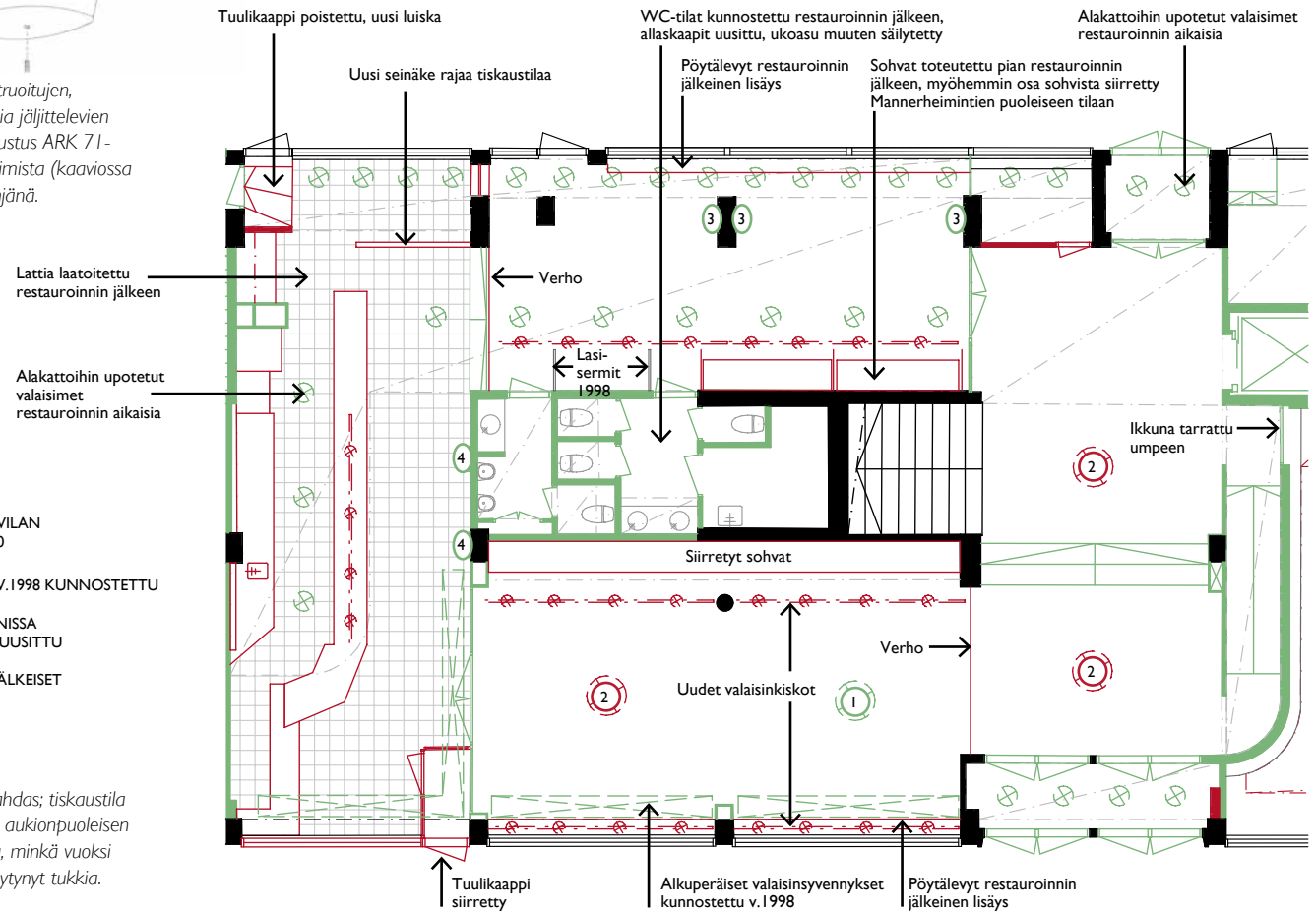
Kahvilan keittiötila on ahdas; tiskaustila on jouduttu rajaamaan aukionpuoleisen näyteikkunan edustalta, minkä vuoksi läpikulku aukiolle on täytynyt tukkia.

3 ja 4 ovat restauroinnissa valmismallistosta määritellyjä valaisimia

Restauroinnissa rekonstruoitujen valaisimien rikkoutuneet lasikuvut on korvattu poikkeavilla valaisimilla.

Kiintokalusteet

Kahvilasaleihin ei restauroinnissa ole toteutettu kiinteää kalustusta, aukionpuoleisen salin lasiseinäkkeitä lukuun ottamatta. Melko pian restauroinnin jälkeen on saleihin kuitenkin lisätty kiinteät pöytälevyt ikkunaseinille sekä kivipenkit näiden alle. Myös 1930-luvulla on joissain myymälätiloissa ollut marmoriset ikkunapenkit, mutta näitä ei ole palautettu restauroinnin yhteydessä.

Pian restauroinnin jälkeen on aukionpuoleiseen saliin suunniteltu kiinteät sohvut. Näistä osa on myöhemmin siirretty kadunpuoleiseen saliin, missä ne ovat yhä käytössä. Kahvilan myyntitilaan restauroinnissa suunniteltuja kiintokalusteita on myöhemmin muutettu useasti, mm. myyntitiskiä on pidennetty.¹

Rekonstruoidut irtokalusteet: putkituolit, pöydät ja naulakot

1930-luvun asussa aulakahvila oli kalustettu siroin putkituolein². Vuoden 1998 restauroinnissa alkuperäisen, kellaritiloista löydetyn tuolin mukaisia putkituoleja on valmistettu Lasipalatsin päätilojen ja kaupungin omien tilojen kalustamista varten. Tuoleja tehtiin käsinojilla ja ilman, ja ne verhoiltiin punaisella, vaaleanruskealla, harmaalla ja tummanvihreällä nahkalla. Kahvilan tuoleissa värinä on ollut vaaleanruskea. Samoin rekonstruointiin alkuperäisten mallien mukaiset pyöreä ja suorakulmainen pöytä.

Tämän selvityksen laatimisen aikaan ei kahvilassa ole enää käytössä em. putkituoleja vaan ne on korvattu uusilla valmismallistosta hankituilla tuoleilla. Myös pöydät on uusittu. Putkituoleja on löydettävissä kuitenkin edelleen eri puolilta Lasipalatsia, kuten toimistotiloista ja Bio Rexin lämpiöstä.

Valokuvissa vuodelta 1936 näkyy eri tiloissa pyöreitä, kromin värisiä jalkanaulakoita. Näitä ei kuitenkaan ole säilynyt ja restauroinnin yhteydessä on käyttäjä hankkinut valmismallistosta funkistyyllisiä jalkanaulakointa, joita on käytössä ravintoloitsijan vuokraamissa tiloissa, eli aulakahvilan lisäksi ravintolasalissa ja Palmuhuoneessa sekä Bio Rexin sisäänkäyntiaulassa ja lämpiössä.

¹ Restauroinnin yhteydessä suunniteltu kahvilan kalustus, kuten myös myöhemmät kalustemuutokset on suunniteltu arkkitehtitoimisto Allissa (nyk. Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli Oy).

² Lasipalatsin alkuperäiset putkituolit ovat olleet Veljekset Lampila Oy:n vakiotuotantoa. Tuolien esikuvana on ollut Mart Stamin vuonna 1926 suunnittelema ja Thonetin valmistama tuoli; S33. Lasipalatsin restauroinnin yhteydessä Veljekset Lampila Oy myönsi luvan putkituolien rekonstruointiin ainoastaan Lasipalatsin sisustamistarkoitukseen. Lupaa tuolien kaupallista valmistamista varten ei myönnetty.

Vuoden 1998 restauroinnin yhteydessä rekonstruointiin 1930-luvulle tyyppilinen putkituoli, jota on käytetty yleistuolina ympäri rakennusta luomaan alkuperäisen kaltaista tunnelmaa. Alla kuvassa vuodelta 1998 aulakahvilan tuoleja ja alkuperäisten piirustusten mukaan rekonstruoitu pöytä. Oikealla v. 2015 inventoinnissa elokuvateatterin tiloista löytyneitä tuoleja.

Nykytilassa kahvilaa kalustavat uudistuotannon mukaiset putkituolit ja baarijakkarat. Kiinteät sohvut on toteutettu restauroinnin jälkeen.

2015

3.8.3 S2 Suurravintola

Tilan yleiskuvaus

Vastavalmistuneessa Lasipalatsissa porras pääaulasta johti suoraan toisen kerroksen HOK:n suurravintolaan, jota mainostettiin aikanaan otsikolla: "Helsingin uusi ihme ja nähtävyys"¹. 700 asiakaspaikan ravintola oli kooltaan ja paikkaluvultaan maan suurin. Kun ravintola vuonna 1949 siirtyi Lasipalatsista Mannerheimintien toiselle puolelle avattuun uuteen liiketaloon, aloitti se pitkän ravintolasalin pilkkoutumisen pienempiin tiloihin. Tilojen muutokset jatkuivat aina 1990-luvulle saakka, minkä seurauksena alkuperäinen ravintolasali peittyi "monien vuosikymmenten sillisalaatin alle"². Kun Lasipalatsin restaurointi vuonna 1996 alkoi, oli juhlan suurravintolasalin paikalla mustaseinäinen Ale pub -aniskeluravintola.

Restauroinnissa ei suurravintolan aikaista ravintolasalia ole voitu palauttaa enää alkuperäisen kokoiseksi vaan toisen kerroksen tila on jaettu teräslasiseinän kolmeen osaan: ravintolaan, kirjastoon ja lehtilukusalina toimineeseen porrasaulaan. Entisen suurravintolasalin alkuperäisilme kuitenkin palautettiin yhtenäisenä, ikään kuin koko kerros olisi yhtä suurta tilaa. Tilajako on toteutettu lasiväliseinän avulla, jotta visuaalinen yhteys koko toisen kerroksen läpi aina kattoterassilta palmuhuoneeseen saakka säilyisi. Avaamalla lasiseinien suuret ovet tilat olisi helppo yhdistää jällen myös toiminnallisesti.

Restauroinnin myötä tiloihin sijoittuneet toiminnot ovat säilyneet pääosin samanlaisina tämän selvityksen laadinta-ajankohtaan saakka. Eteläpäädyssä toimii edelleen ravintola. Aulassa ja pohjoispäädyssä on yhä kirjaston toimintoja, joskin toiminnan ydin on muuttunut. Elokuva- ja mediakeskuksessa keskeisessä roolissa ollut kirjastotila Kirjakaapeli, oli niin kutsuttu mediateekki: yleisöä palveleva keskus, joka toimi uuden median välittäjänä ilmaisten työasemien kautta. Sen suosio oli kuitenkin niin suuri että tilat jouduttiin siirtämään Postitaloon nimellä Kirjasto 10. Nykyisin tilassa toimiva Kaupunkiverstas tarjoaa kaikille avointa ja maksutonta työpajatilaa. Porrasaulaan on nykyisellään sijoitettu mm. kaupunkiverstaan työskentelypisteitä.

¹ Högström 1996, ss. 27-28

² Högström 1996, s. 35

HOK:n suurravintolasali v.1936 tienoilla, näkymä kohti palmuhuonetta.

Kuva: HKM / R. Roos

Porrasnäkö v. 1996 ennen restaurointia, ja sama näkö v. 2015 inventoinnin aikaan.

Väliseinät, rakennusosat ja kattoikkunat

Restauroinnissa toisen kerroksen entistä ravintolasalia rajanneet seinät on pyritty palauttamaan alkuperäisille paikoilleen. Käytännössä tämä on tarkoittanut lähes kaikkien väliseinien purkua Mannerheimintien suuntaisen siiven osalta ja uusien väliseinien rakentamista. Ainoa alkuperäinen väliseinä on Bio Rexin lämpiön ja nykyisen Kaupunkiverstaan välinen seinä sisäikkunoineen.

Lasipalatsin alkuperäisasussa on nykyisen ravintolasalin ja keittiön välisen seinän paikalla ollut myös seinä. Samoin aulassa portaan suuntainen seinä seurailee alkuperäistä seinälinjaa. Sen sijaan täysin uutena restauroinnin aikaisena muutoksena alkuperäiseen nähden on teräslasiväliseinien lisäksi rakennettu Bio Rexin lämpiön ja nykyisen Kaupunkiverstaan väliselle seinälle jatkoa kolmen pilarinvälin verran, mikä on mahdollistanut kulkuyhteyden ravintolasta elokuvateatteriinkin myös kirjaston sulkemisajan jälkeen.

Pääportaaseen restaurointi on palauttanut sen ilmavan luonteen. Alkuperäiset metallirakenteiset kattoikkunat portaan päällä on kunnostettu. Samoin on kunnostettu kolme ravintolan katossa olevaa ikkunaa.

Alkuperäisestä suurravintolasalista oli pilareihin kiinnitetyin paljeseinin erotettavissa kabinetti sadalle hengelle. Restauroinnissa kabinetti on sijoitettu alkuperäiselle paikalle, mutta siitä on tehty asiakaspaikoiltaan pienempi. Keittiön ja salin välistä seinälinjaa on jatkettu kabinetin erottavalla, osittain liukuovilasiseinänä toteutetulla väliseinällä. Itse kabinettiin on toteutettu paljeseinä, jolla tila on jaettavassa kahteen osaan.

Koko toisen kerroksen päätilasarja on säilyttänyt restauroinnin jälkeen jättämän tilallisen muodon.

1 Piirros teräslasiväliseinistä luvun 3.7.4 yhteydessä

Kuva: HKM / R. Roos

Kuva: HKM / R. Roos

Yllä näkymä vuodelta 1936 suurravintolasalista kohti kattoterassia. Sama näkymä palmuhuoneesta kuvattuna restauroinnin purkutöiden aikaan ja alla v.1998 restauroinnin valmistuttua. Viereisessä kuvassa vuodelta 1936 alkuperäinen, ravintolasalista paljeovin erotettu kabinetti.

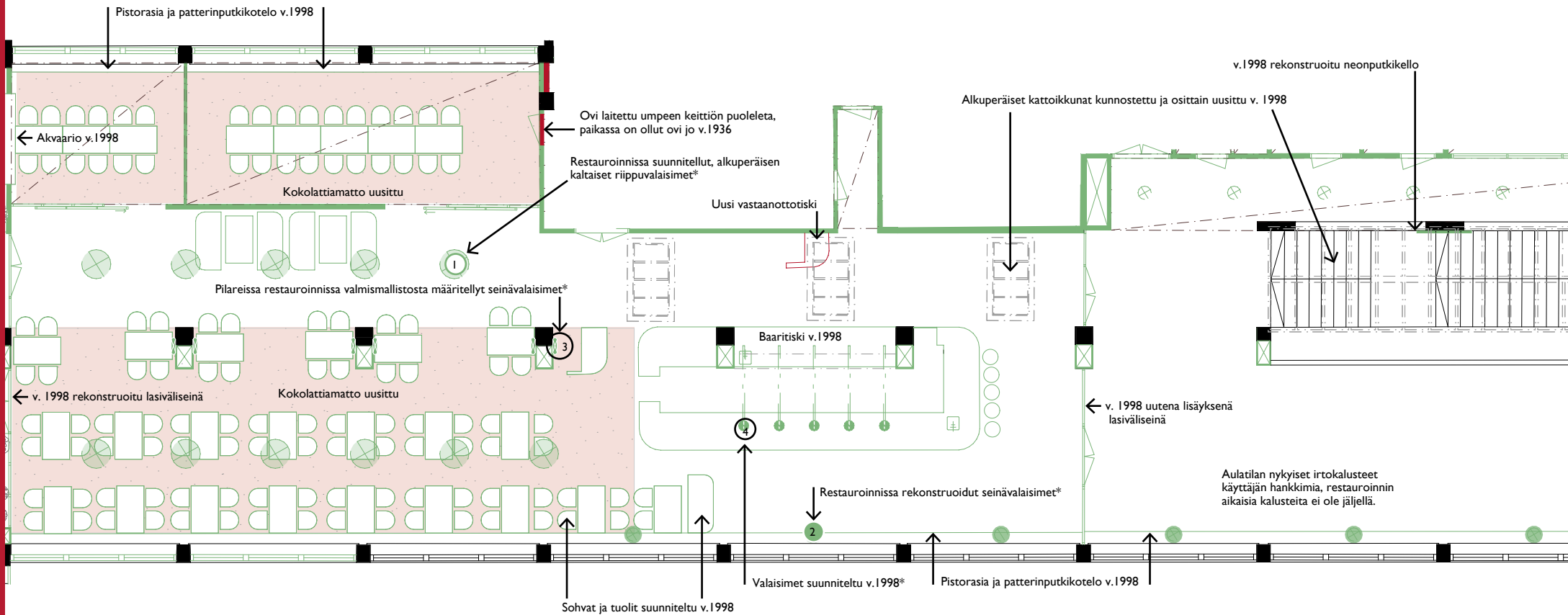
ENTISEN SUURRAVINTOLASALIN
INVENTOINTIPOHJA 1:150

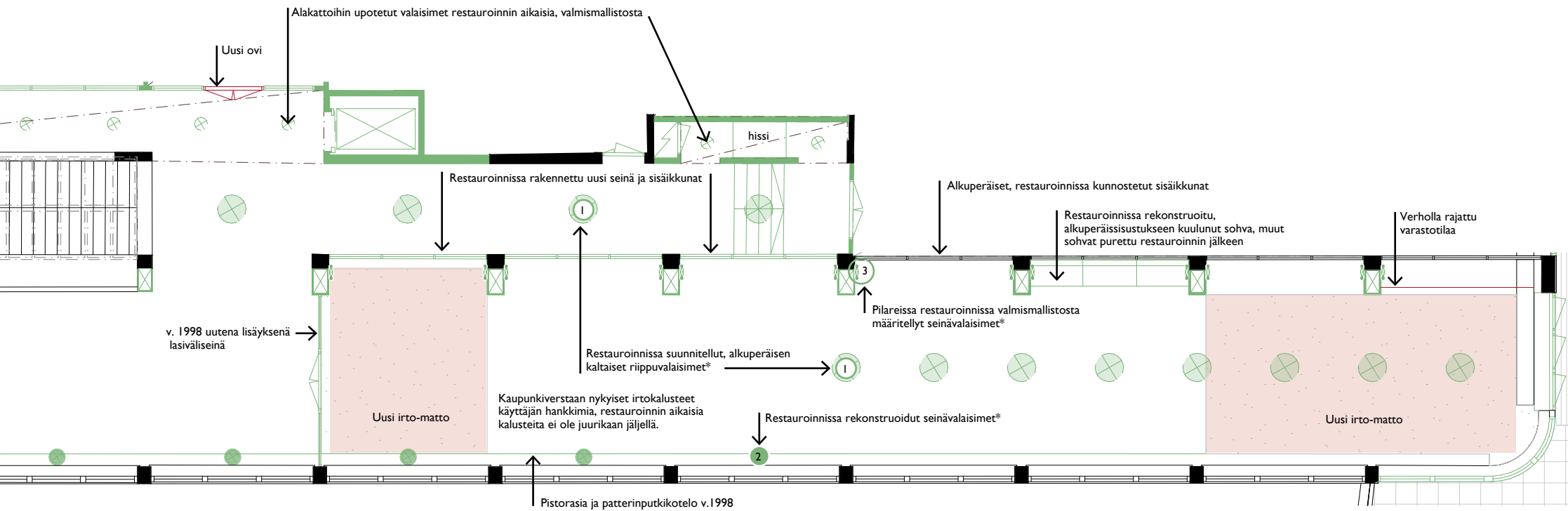
■ ALKUPERÄINEN & V.1998 KUNNOSTETTU

■ 1998 RESTAUROINNISSA
RAKENNETTU TAI UUSITTU

■ RESTAUROINNIN JÄLKEISET
MUUTOKSET

* Valokuvat valaisimista sivuilla 95-96

v. 1936 ravintolan vaatesäilytystila (kuva alla v.1936 / HKM) on sijainnut portaasen avautuvassa tilassa. Restauroinnissa (kuva yllä v.1998) tila on muutettu käytäväksi, jolta on avautunut näkymä studiotilojen sisäikkunoiden kautta aukiolle saakka. Nyt sisäikkunoita peittävät suljetut sälekaihtimet. Restaurointi palautti myös alkuperäisen ravintolasalin neonputkikellon, joka on yhä hyvässä kunnossa (viereinen kuva v. 2015).

Näkymä aulasta kohti ravintolaa. Kuva on otettu pian restauroinnin valmistumisen jälkeen.

Näkymä aulasta kohti kirjaston tilaa. Kuva vuodelta 2015.

Seinä-, katto- ja lattiapinnat

Toisen kerroksen päätilojen selkärankana oli alun perin öljymaalattu tummanpunainen seinä, joka ulottui ravintolan palmuhuoneesta Bio Rexin lämpiöön asti. Pääportaan kohdalla väri vaihtui koristemaalauksen reunustamana vaaleanruskeaksi. Pilareissa ja osassa seinäpintoja oli kullan- ja hopeanvärinen lyöntimetallikäsittely.

Restauroinnin alkaessa kultapilareita peitti kirkkaan siniset, punaiset ja keltaiset maalipinnat ja lasikutukastapetit. Osa pilareista ja seinistä sekä kattopinnoista oli mustan maalin peitossa. Sisäikkunat oli myös maalattu umpeen ja katoista riippui eri kokoisia ilmastointiputkia ja alakattorakenteita.

Restauroinnissa värimaailma on palautettu alkuperäisen kaltaiseksi, millaisena se on yhä nähtävissä. Uusi, kirjastoa rajaava seinä on sulautettu kokonaisuuteen jatkamalla siinä ympäröivää värimaailmaa. Restauroinnissa myös öljymaalattu katto on saanut jälleen alkuperäisen väriyksiensä: vaaleanruskea vaihtuu tummempaan ruskeaan shakkiruudutuksen välityksellä. Alun perin shakkiruudutus oli sijainnut vain terassin puoleisessa salin osassa, mutta restauroinnin suunnittelijat ottivat taiteellisen vapauden toteuttaa se myös uuden ravintolan kattoon salin toiseen päähän. Kuten portaan maakotkia esittävä seinämaalauk, oli suurravintolan muikin alkuperäisväritys koristemaalari Eino Kaurian suunnittelemaa.

Ravintolasalin lattia on alun perin ollut linoleumia. Restauroinnin suunnitteluvaiheessa ei alkuperäistä työselvitystä ollut käytettävissä ja lattiapäällysteeksi on valokuvien perusteella määritelty musta ja harmaa marmorikuvioitu kumimatto. Akustisten olosuhteiden parantamiseksi on osaan ravintolasalia ja kabinetteihin kuitenkin päädytty jo restauroinnin aikana asentamaan ääntä vaimentamaan kokolattiamatto. Väriyksieltään kokolattiamatto on mukailut marmoroitua, musta-harmaa-raidallista lattian alkuperäiskuviointia. Myöhemmin kokolattiamatot on uusittu yksivärisellä matolla.

Valaisimet

Ravintolasaliin on restauroinnissa valokuvien perusteella rekonstruoitu alkuperäisiä muistuttavia valaisimia, joilla on merkittävä rooli rakennuksen 1930-lukua henkivän tunnelman luomisessa. Alkuperäiset suurravintolasalin riippuvalaisimet sekä ikkunaseinän osittain hiekkapuhalletusta lasista valmistetut pallovalaisimet olivat molemmat Paavo Tynellin suunnittelema ja hänen yrityksensä Oy Taito Ab:n valmistamia. Restauroinnissa valaisimia sijoitettiin alkuperäistä sijoittelua mukailien, ei kuitenkaan kaikkia alkuperäisiä valaisimien paikkoja orjallisesti noudattaen.

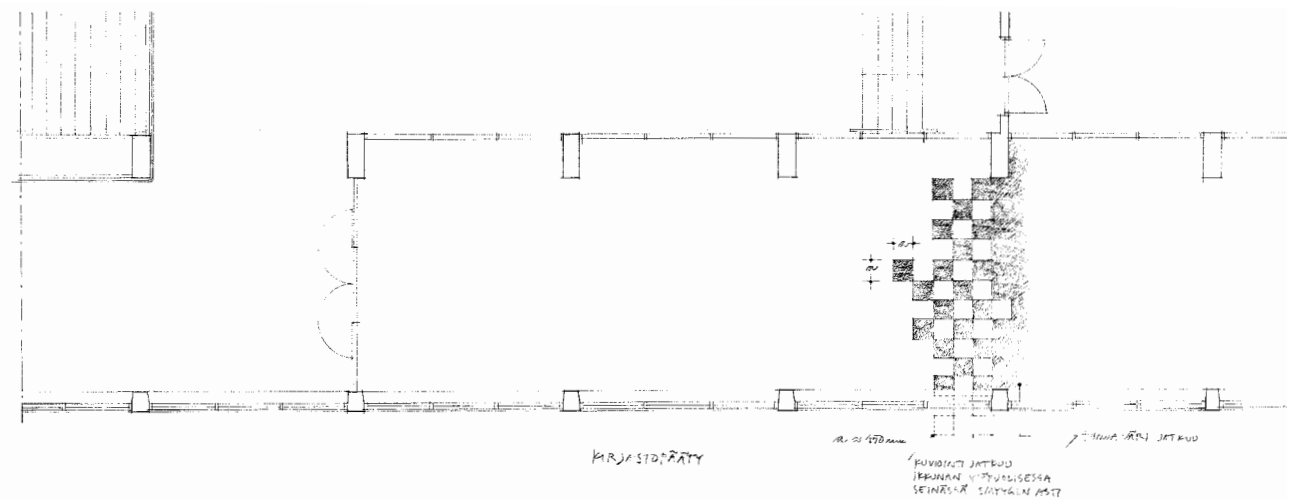
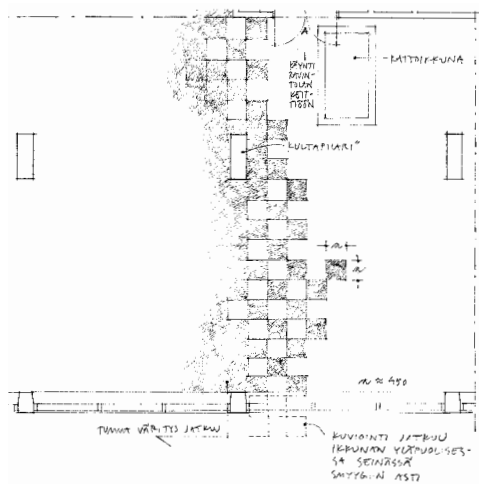
Pääportaan päällinen neonputkikello on myös alkuperäismallin mukaan rekonstruoitu. Rekonstruoitujen

valaisimien lisäksi restauroinnin yhteydessä on toisen kerroksen tiloihin määritelty tyylinmukaisia valaisimia valmisvalikoimasta. Näitä ovat pilareihin kiinnitetyt kohdevalaisimet¹. Ravintolan baaritiskiinkin päälliset valaisimet taas on valmistettu sisustusarkkitehdin suunnitelmien mukaan.

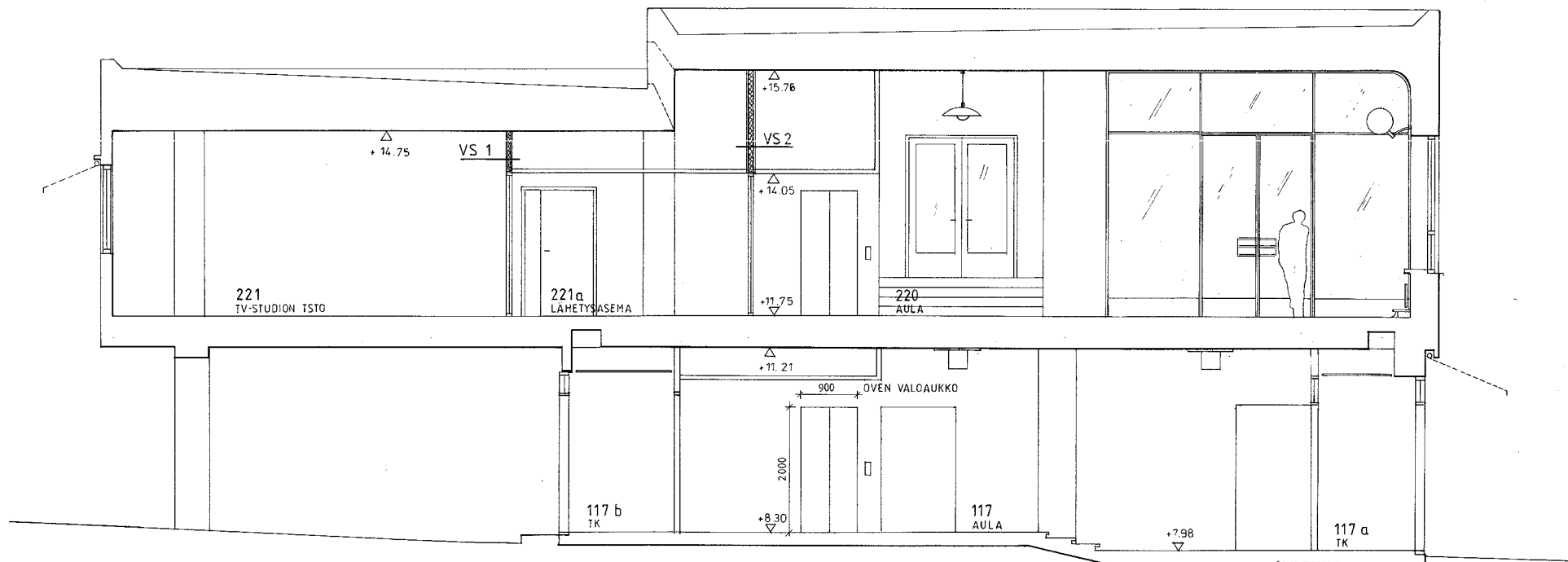
Toisen kerroksen ravintola- ja aulatilat valaisimet yhä paikoillaan eikä uusia valaisimia ole käyttäjien toimesta lisätty, joitain irtovalaisimia lukuun ottamatta. Aulan kohdalla tosin seinään kiinnitettyjen pallovalaisimien lasikutut ovat kaikki rikkoutuneet. Nykyisen Kaupunkiverstaan kattoon on restauroinnin jälkeen kiinnitetty valaisinkisko, johon on kohdevalaisimien lisäksi ripustettu opastetauluja.

¹ Valaisintyyppi Fotana Arte: 1383 Tubicino

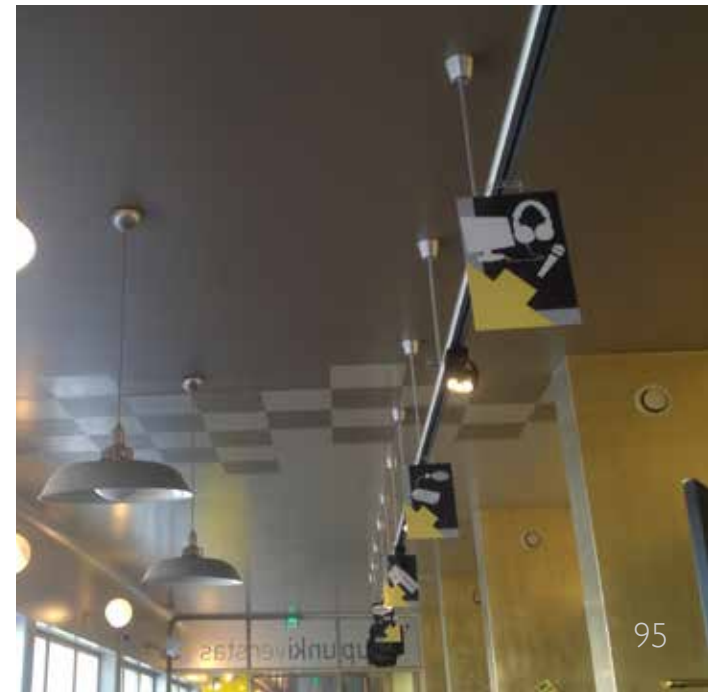

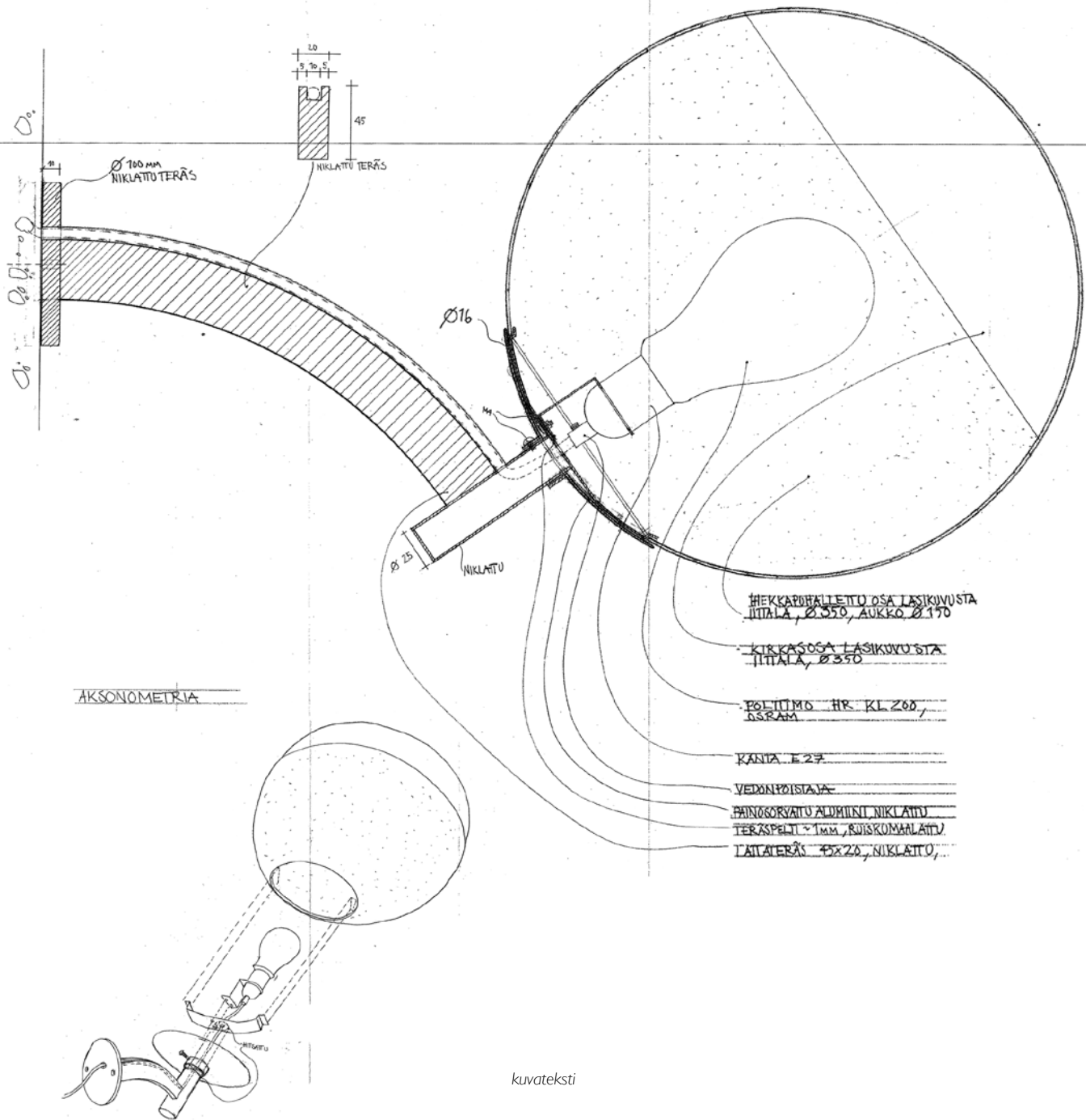
AUONESELITYKSEN LIITE

LASIPALATSI 2. KERROKSEN KATTOKUVIOINNIT 1/50
ARHITEHTITOIMISTO ÄLLI OY/PASI HÄMÄLÄINEN 3/3 -98

Leikkaus D3-D3, Työpiirustus ARK 10-15 A, 30.10.1997. (Alli Oy)

Kiintokalusteet

Alkuperäisen suurravintolasalin varsinaisista kiintokalusteista ei mitään ole säilynyt tähän päivään saakka. Vuoden 1998 restauroinnissa kirjaston tilaksi varattuun päätyyn on kuitenkin rekonstruoitu ravintolasalissa aikanaan olleet kiinteät nahkasohvat. Nämä neljä sohvaa sijaitsivat Bio Rexin lämpiön ja suurravintolan välisen seinän pilarisyyvenyksissä. Myöhemmin kirjaston toiminnan muututtua, on kolme neljästä sohvasta purettu.

Restauroinnissa ravintolasaliin suunniteltiin uutena lisäyksenä baaritiski. Baaritiski on suunniteltu muodoltaan ja materiaaleiltaan yksinkertaiseksi, pyrkimyksenä sulauttaa se osaksi ravintolasaliin suunniteltua sisustuksellista kokonaisuutta. Baaritiskin pyöristetyt kulmat toistavat funkiksen muotokieltä ja tiskin loimukoivuuliverhoilu sekä marmorinen pöytälevy täydentävät Lasipalatsin sisustuksessa käytettyjen alkuperäismateriaalien valikoimaa.

Restauroinnin aikainen toteutus jakoi ravintolasalin kahteen, kalustukseltaan erilaiseen osaan. Baaritiskiä ympäröivä tila on erotettu matalin lasiseinäkkein varsinaisesta ruokailutilasta. Jakoseinäkkeet ovat tyyliltään ensimmäisen kerroksen aulakahvilan lasiseinäkkeiden kaltaiset.

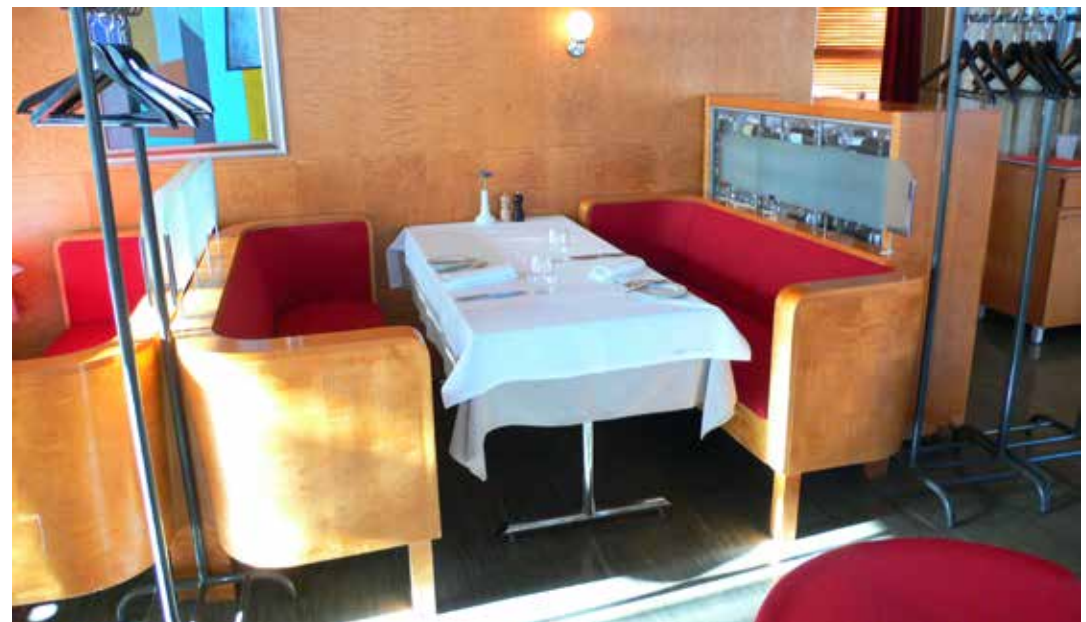

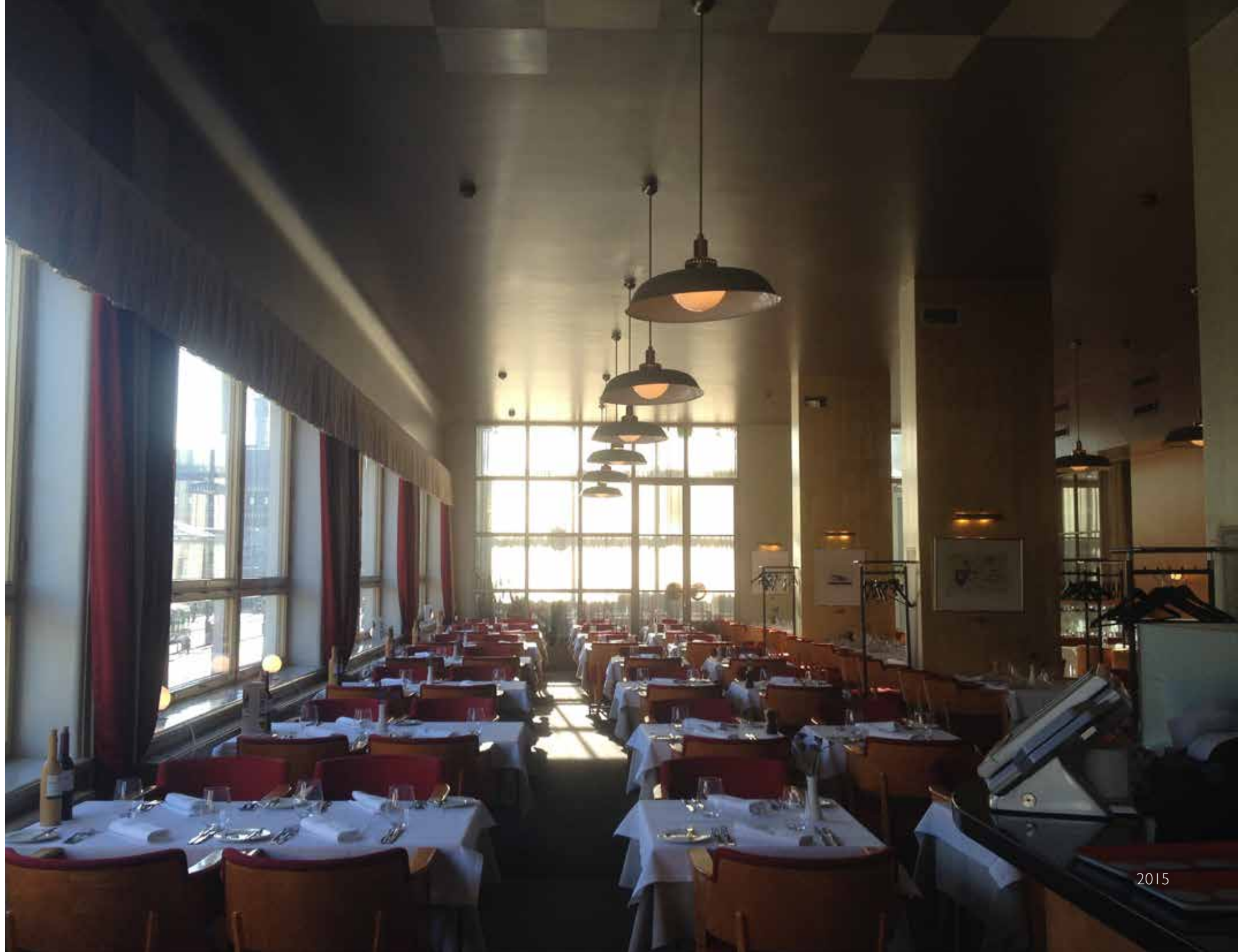
Irtokalusteet

1930-luvun suurravintolan kalustus oli pelkistetty ja yhdenmukainen läpi ravintolasalin. Aikanaan valmismallistosta hankitut, tummat puutuolit ja valkoisin pöytäliinoin peitetyt pöydät täyttivät pitkän salin. Rottinkiverkkoselkäisiä, istuinpehmusteella varustettuja, kaarevaselkäisiä tuoleja oli kahta mallia: käsinojaton ja käsinojallinen.

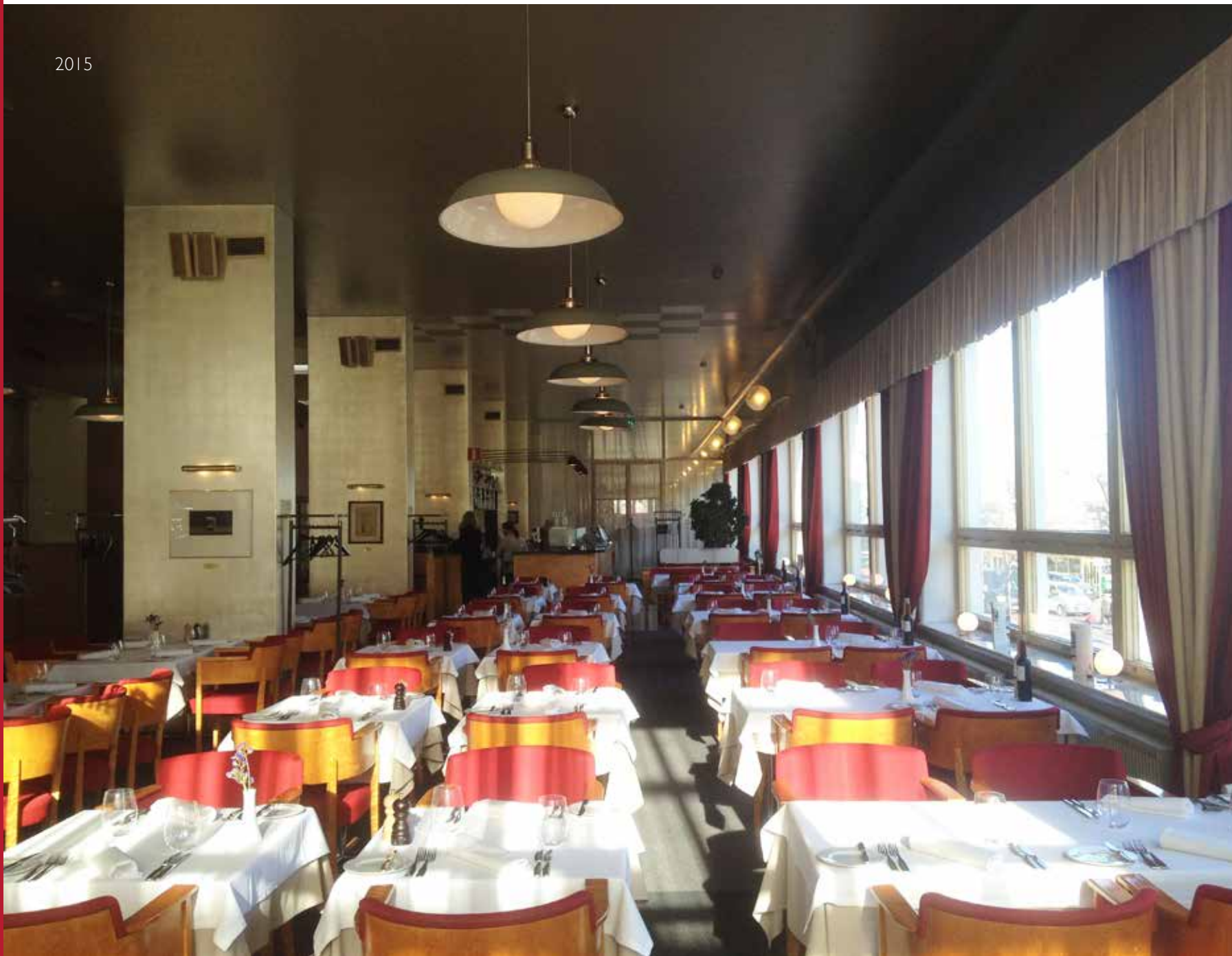
Restauroinnin yhteydessä uuteen ravintolasaliin on suunniteltu yhteneväinen kalustus myös irtokalusteiden osalta. Suunnittelua on ohjannut päätös luoda tilaan täysin uudenlainen kalustus, joka tyyllisesti kuitenkin jatkaisi Lasipalatsiin kauttaaltaan palautettavaa 1930-lukulaista henkeä. Merkittävimmät ravintolaan suunnitelluista kalusteista ovat istuimet: loimukoivuviilupäällysteiset tuolit ja kaarevaselkäiset sohvut. Ravintolan tuolit ovat inventointihetkellä yhä hyvässä kunnossa, kulumista on lähinnä punaisissa kangasverhoiluissa.

Ravintolasalin baarin pääty on restauroinnin valmistuttua kalustettu palmuhuoneeseen rekonstruoiduin putkituolein. Myöhemmin on irtokalustusta kuitenkin tältä osin muutettu. Baaritiskin edustalla olevalle ikkunaseinälle on suunniteltu sohvarivistö ja valmismallistosta on hankittu kangaspäällysteiset irtotuolit. Pöydät on siirretty aula-kahvilasta, johon ne restauroinnin yhteydessä oli rekonstruoitu 1930-luvun pöytämallin mukaan. Baaritiskin nahkapäällysteiset baarijakkarat ovat myös restauroinnin aikana valmismallistosta hankittuja. Samoja jakkaroita on myöhemmin hankittu myös ala-aulan kahvilaan.

2015

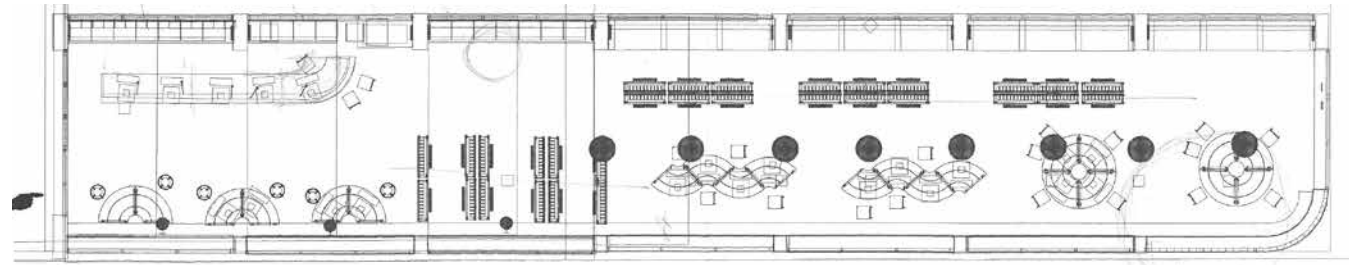

1998

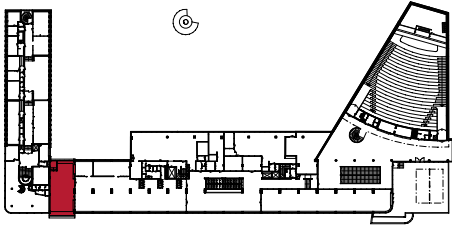
Restauroinnin aikaisesta kaluksesta on jäljellä enää kolme tuolloin rekonstruoitua sohvaa sekä joitain irtokalusteita. Niin aulatila kuin Kaupunkiverstaskin on kalustettu uusiin pöydin, tuolein ja sermeihin. Oikealla restauroinnin aikainen kalustusuunnitelma (Kalustepohjapiirustus 224-01, Suunnittelutoimisto Martti Lukander).

Nykyisen Kaupunkiverstaan paikalla restauroinnin jälkeen sijainneen mediateekin koko kalustus oli suunniteltu kauttaaltaan muunneltavaksi ja liikuteltavaksi. Kalustus on sisältänyt 20 liikuteltavaa asiakastyöasemaa, erilaisia hyllyjä, telineitä ja lokerikkoja sekä jalkanaulakot. Sittemmin kalustus on täysin muutettu. Pöydät ja tuolit on vaihdettu, hyllyt on poistettu ja tiski purettu. Inventointihetkellä Kaupunkiverstaan kalustuksena on kokoelma erilaisia tuoleja ja pöytiä sekä liikuteltavia sermejä jne. Restauroinnin yhteydessä piirrettyjä jalkanaulakoita on vielä muutamia kappaleita käytössä kirjaston lisäksi satunnaisissa liiketiloissa.

3.8.4 S3 Palmuhuone

Tilan yleiskuvaus

Lasipalatsin ravintolan loistoa on alunperin täydentänyt trooppiseksi keitaaksi luonnehdittu talvipuutarha, palmuhuone, Loch Ness -hirviöineen ja suihkulähteineen. Talvipuutarhan alkuperäissuunnitelmat laatinut puutarha-arkkitehti Paul Olsson määritteli palmuhuoneeseen kasveja, jotka tuotiin Göteborgista ja Kööpenhaminasta asti. Ylipuutarhuri K.E. Liljeströmin suunnittelema viisimetrisen akvaario palmuhuoneen ja ravintolan kabinetin välisessä seinässä loi tilaan vielä lisää eksotiikkaa.¹

Kun restaurointi vuonna 1996 aloitettiin, koristi palmuhuoneen suuria lasiseiniä Ale pubin mainostarrat. Restauroinnissa talvipuutarha on jälleen palautettu entiseen käyttöönsä ja asuunsa vesiallasta ja Loch Nessin -hirviötä lukuun ottamatta.

Seinä-, katto- ja lattiapinnat

Restaurointi palautti ravintolasalin ja palmuhuoneen väliin siinä alun perin olleen teräslasiväliseinän korkeine pariovineen. Seinä rekonstruoiitiin vanhojen piirustusten ja valokuvien perusteella². Samoin kaikki huoneen pintamateriaalit on palautettu mahdollisimman lähelle alkuperäisilmettä.

Restaurointia edeltävien purkutöiden aikana oli alkuperäinen klinkkerilaattalattia löytynyt poistetun lattiapinnoitteen alta, mutta huonon kunnon vuoksi ei alkuperäisen laattalattian kunnostus ole ollut mahdollista. Lattian laatoitus on uusittu kokonaan vanhan laatoituksen mukaiseksi.

Seinät on maalattu vaaleanruskean, harmaan ja vihreän sävyillä. Katossa on restauroinnin jäljiltä ollut vihreäksi maalattu, sileäpintainen rappaus. Huonojen

Kuva: R.Roos / HKM.

Palmuhuone loistossaan vuonna 1936 sekä restauroinnin purkutöiden aikaan. Viereisen sivun kuvassa tila restauroinnin jälkeen.

¹ Högström 1996, s. 27. & Ravintola Lasipalatsi <<http://ravintolalaspalatsi.fi/index.php?pagelid=7>> (viitattu 10.4.2015)

² Teräslasiväliseinistä tarkemmin kappaleessa 3.7.4

akustiikkaominaisuuksien parantamiseksi on kattoon vuonna 2010 lisätty 40 mm akustiikkalevyverhous sekä ruiskutettava akustiikkapinnoite, jonka myötä kiiltävä kattopinta on vaihtunut rosoiseksi ja mattapintaiseksi'.

Vuosien 1936 – 49 valokuvissa kasvit kiertävät Palmuhuoneen kaikkia seiniä. Restauroinnin yhteydessä on akustiikan parantamiseksi pitkälle seinälle asennettu kangaspintaiset paneelit, joihin kiinnitettyjä naruja pitkin köynnöskasvit ovat jälleen kivunneet. Myöhemmin köynnöskasveista on luovuttu ja nyt paneloitua seinää koristavat taulut.

Kalusteet, varusteet ja valaisimet

Restaurointi palautti palmuhuoneeseen betonista valetut kasvitasot alkuperäisille paikoilleen, ikkunoiden edustoille. Myös kasvivalikoima on pyritty tuolloin palauttamaan vanhojen valokuvien perusteella alkuperäisen kaltaiseksi.

Kiinteää kalustusta ei tilassa ole alun alkaen ollut. Restauroinnissa uutena kalusteena on toteutettu kylmäkaapillinen tarjoilutiski, joka on suunniteltu samaan tyyliin ravintolasalin baaritiskin kanssa. Toimistosiipeen johtavan portaan kaiteeseen on lisätty kiinteä sermi näköesteeksi. Tämän selvityksen laadinnan aikaan käytetään porrasta varastotilana ja näkymää peittämässä on portaan edessä lasiseinäinen naulakko

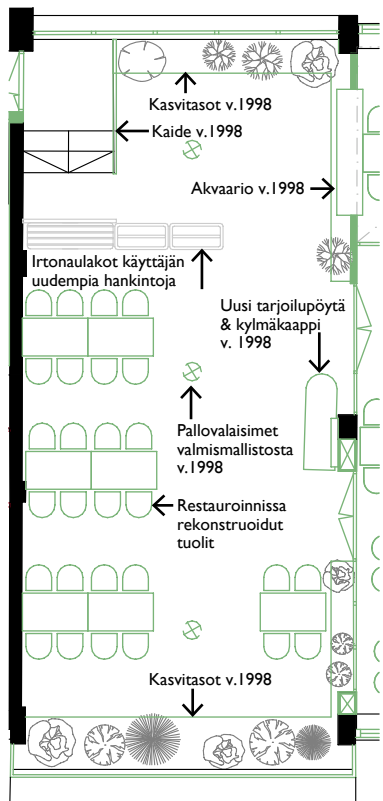
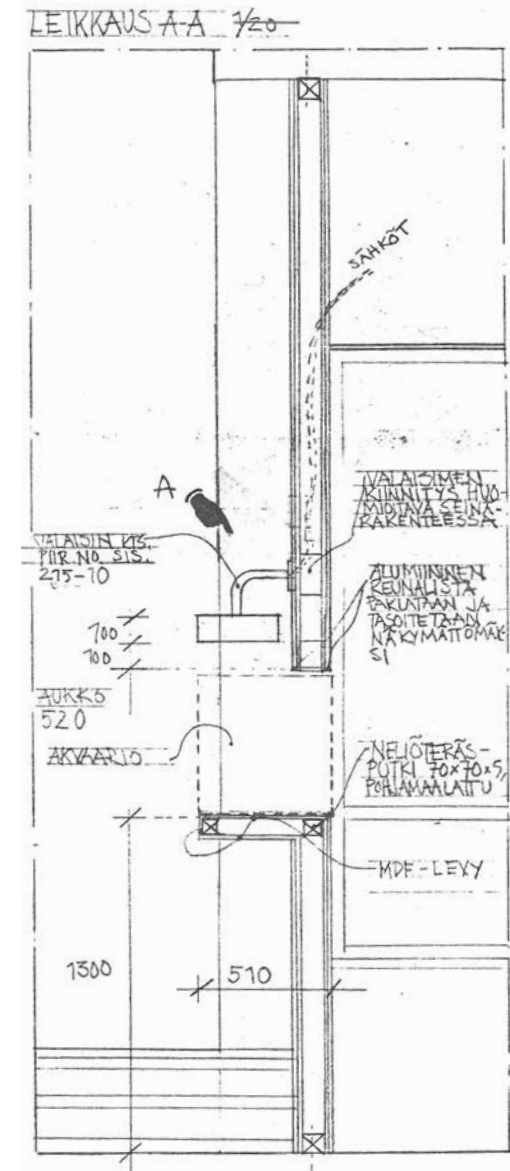
Palmuhuoneessa yhä käytössä oleva putkituoli on restauroinnin aikainen, tilan alkuperäistuolin rekonstruktio. Alkuperäiset tuolit oli valmistanut Heteka O.Y. arkkitehtien piirustusten mukaan. Restauroinnin jälkeen on nykyisten tuolien jalkaosiin lisätty vahvistusosat – alkuperäisessä tuolissa käytetyn teräksen laatu lienee ollut vahvempaa.

I Pinnoitteen väri NCS S 4020G30Y

Restaurointi palautti myös akvaarion, tosin alkuperäistä puolet lyhyempänä, palmuhuoneen ja kabinetin väliseen seinään. Nykyisellään pimeä akvaario ei kuitenkaan enää nouse esiin tilaa kruunaavana yksityiskohtana.

Kattovalaisimia ei tilassa näyttäisi vielä olevan 1930-luvun lopulla Palmuhuoneesta otettujen valokuvien perusteella. Varmaa ei ole, missä vaiheessa riippuvat pallovalaisimet on tarkalleen ottaen lisätty tilaan, mutta todennäköistä on, että ne ovat olleet tilan päävalaistuksena läpi 40-luvun. Restauroinnissa on kolme riippuvaa pallovalaisinta päätetty palauttaa tilaan ja ne ovat säilyneet hyvin nykyhetken saakka.

Suurten lasiseinäpintojen vuoksi on Palmuhuone talvisin kylmä ja kesäisin kuuma. Ilmalämpöpumpujen sisäyksiköt ovat restauroinnin aikainen lisäys, jolla on pyritty parantamaan tilan lämpötilan säätelyä.

PALMHUONE INVENTOINTIPIHJA 1:150
 ■ ALKUPERÄINEN & v.1998 KUNNOSTETTU
 ■ 1998 RESTAUROINNINNA RAKENNETTU TAI UUSITTU

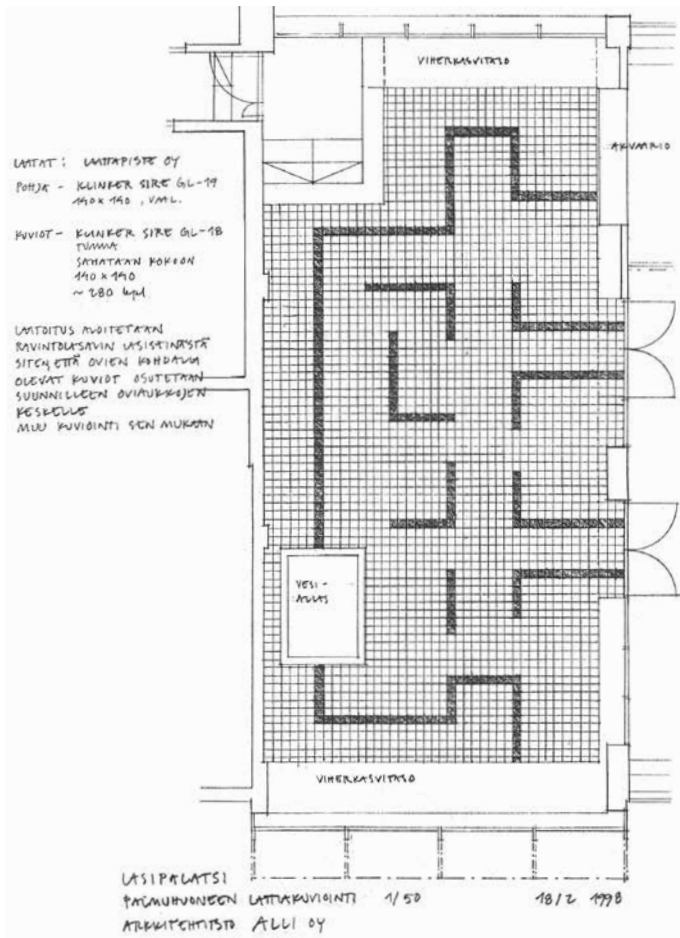

Restauroinnin värisuunnitelma

Leikkaus palmuhuoneen ja kabinetin välisestä seinästä ja akvaariotasosta. (ARK Muutospäiväkirja 52-10, 26.1.1998 / Alli Oy)

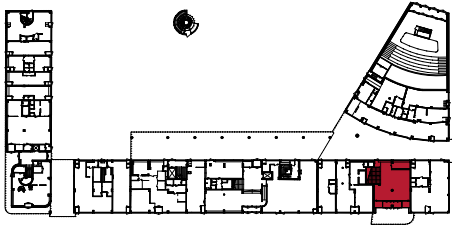
Restauroinnin yhteydessä, käyttäjän tiluksesta suunniteltu tarjoilupöytä.

Rekonstruoiuihin putkituoliin on myöhemmin lisätty vahvistusosat.

3.8.5 S4 Bio Rex sisäänkäyntiaula

Pohjoismaiden ainutlaatuisimpana loisto-elokuvateatterina¹ avajaismaailmallaan markkinoitu Bio Rex oli aikanaan maan uuden aikaisin elokuvateatteri. Elokuvateatteritoiminta oli jatkunut Bio Rexissä restauroinnin alkuun saakka, minkä ansiosta elokuvateatterin tilat, ensimmäisen kerroksen sisäänkäynti mukaan lukien, olivat säilyttäneet hyvin alkuperäisasunsa ja vuosien mittaan tulleet muutokset rajoittuivat väri- ja kalustemuutoksiin.

Tilan ja kalustuksen kuvaus

Tuplapariovet johdattavat kadulta elokuvateatterin lipunmyyntiaulaan, josta nousevat leveät portaat toisen kerroksen lämpiöön. Julkisivun teräslasiseinä ovieneen sekä tuulikaappi ja vitriinit korokelattioineen on kunnostettu ja osittain rekonstruoitu restauroinnissa.

Lattian kumimatto on uusittu restauroinnissa. Maton musta-harmaa raitakuviointi on samanlainen kuin toisen kerroksen päätiloissa, portaassa matto jatkuu harmaana. Seinä- ja kattopinnat on maalattu vaaleanruskealla ja tilan keskellä olevassa pilarissa värinä on kiiltävä oranssi.

Uusien työskentelyvaatimusten mukainen lipunmyyntitiski on rakennettu restauroinnissa alkuperäisen myyntitiskin paikalle. Ulkoisesti tiski on suunniteltu alkuperäisen tiskin kaltaiseksi, poikkeuksena lasiseinä, joka uudessa tiskissä on ulotettu kattoon saakka. Sisäpuolisilta osiltaan tiskin suunnittelua ovat tuolloin ohjanneet tulevan käytön tarpeet.

Aivan alkuperäistä on lipunmyyntiaulan tuulikaapin kaksi kunnostettua valurautapatteria. Kolmas, alkuperäisiä muistuttava patteri, on siirretty tilaan toisesta kerroksesta. Kunnostettuja tai puhdistettuja ovat myös alkuperäiset seinäkello, messinkinen soittokello ja tuhkakuppi. Tuhkakuppia ei inventointihetkellä enää tilassa näkynyt, mutta seinä- ja soittokello ovat edelleen paikoillaan.

Valaisimista alkuperäisiä ja restauroinnissa kunnostettuja ovat porrassyvennyksen opaalisipallovalaisimet ja tuulikaapin valaisinsyvennykset. Kolme muuta kattovalaisinta on restauroinnin aikaisia rekonstruktioita. Seinään ja tuulikaapin alakattoon upotetut valaisimet ovat valmismallistosta.

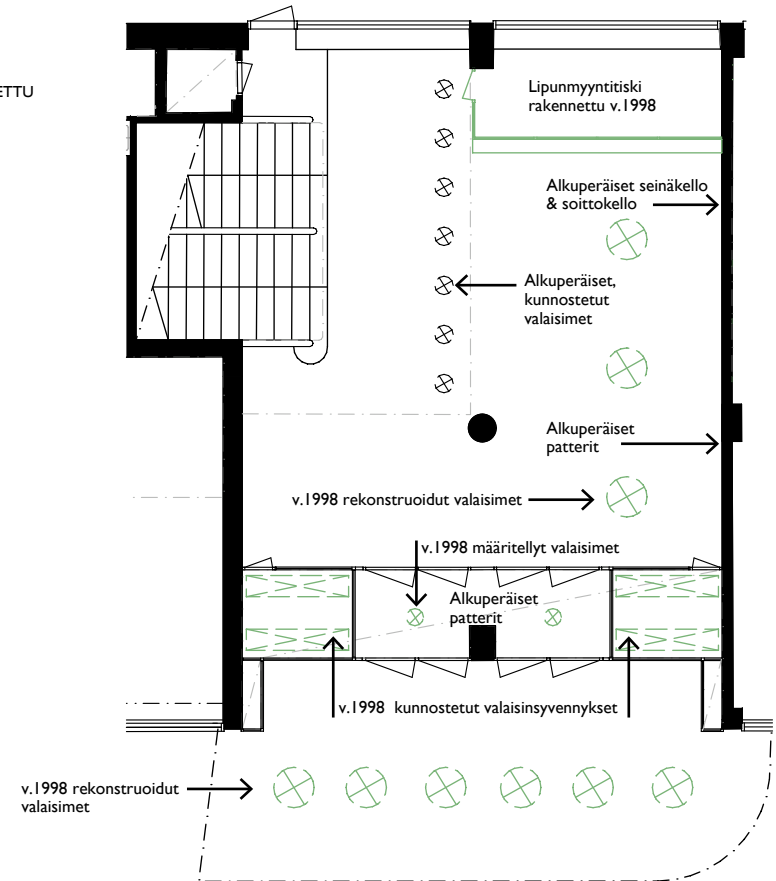
Tilan pystyaulakot ovat käyttäjän hankkimia.

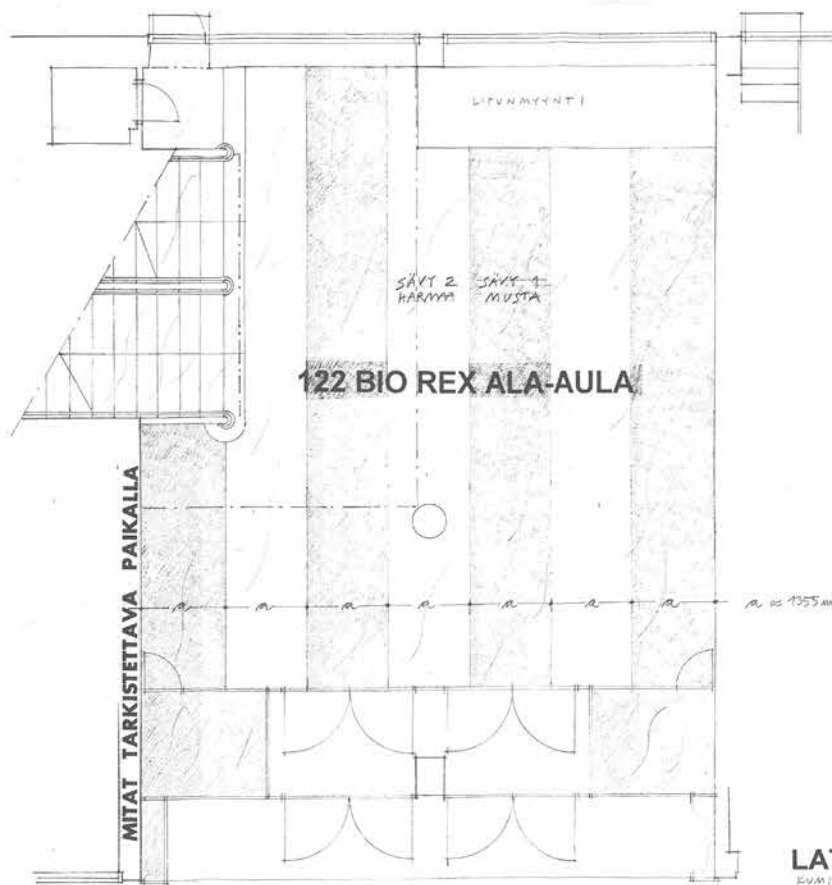
BIO REX SISÄÄNKÄYNTIAULA
INVENTOINTIPOHJA 1:150

■ ALKUPERÄINEN & V.1998 KUNNOSTETTU

■ 1998 RESTAUROINNINNA
REKONSTRUOITU / UUSITTU

¹ Högström 1996, s.25: lehtileike mainoksesta

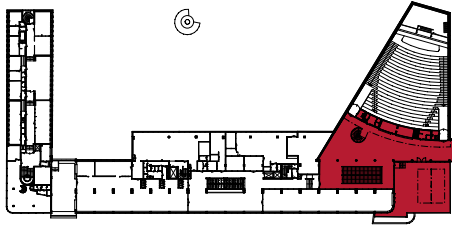
Kuva: SRTM

Mustavalkokuvassa alkuperäinen lipunmyytitiski ja värikuvasssa restauroinnissa rakennettu tiski nykyasussaan. Kuvissa näkyvät tilassa säilyneet alkuperäiset seinäkello, valaisimet, lämpöpatterit ja messinkinen soittokeho.

3.8.6 S5 Bio Rex lämпиö ja kattoterassi

Tilan kuvaus ja säilyneisyys

Bio Rexin sisäänkäynti, lämпиö ja elokuvateatterisali värikyseinen, kalusteinen ja valaistuksinen muodostavat kokonaistaideteoksen. Sisäntuloaulan portaasta nouseaan aikamatkalle 1930-luvun elokuvateatteri-interiöörin glamouriin. Lämпиön murretut ja syvät värisävyt luovat miellyttävän, lämpimän tunnelman, jota pimeään aikaan valaisinryppäistä hehkuva, keltainen valo syventää. Päiväsaikaan suuren lasiseinän läpi tulviva valo heijastelee punaisen ja oranssin pilareiden kiiltävistä pinnoista.

Lämпиön kontrastinen väritys yhdessä tilan ja sen rakennusosien kaarevien muotojen kanssa tekevät tilan ilmeestä voimakkaan graafisen. Kaarevalla seinällä kulkevaa parvea rytmittävät aitioiden loimukoivupintaiset ovet ja parvelle nousevan spiraaliportaan kaitteen puureunus jatkuu viivanomaisena parven kaidetta pitkin. Portaan pyöreän muodon vastapainoksi paljastaa kaitteen alaosaan jätetty aukko porraskelmen suorakulmisen geometrian.

Oranssin pilaririvistön yläpuoleisessa seinässä oleva poistoilmahuuhallin on alkuperäinen ja yhä toiminnassa. Samoin ovat alkuperäisiä lasijulkisivuseinän edustalla lattiasa olevat patterisäleiköt, jotka on restauroinnissa puhdistettu ja oikaistu.

Alun perin lämпиöstä on ollut suora visuaalinen ja käyntiyhteys suurravintolaan. Nykyisin sisäikkunoiden kautta avautuu näkymä Kaupunkiverstaaseen, jossa ikkunoiden takaista tilaa on otettu osittain varastokäyttöön ja arkinen työtilatoiminta tulee näkymän kautta osaksi juhlavaa lämпиötilaa. Alkuperäiseen tapaan ei lämпиöstä myöskään enää astuta suoraan ravintolasaliin, vaan käynti lämпиön pariovesta johtaa käytävän läpi porrassalaan.

Muutosta alkuperäiseen on myös kaarevalla seinällä sijaitseva kioskki myyntitiskineen. Tilassa alun alkaen

1998

sijainneet naulakot oli muutettu kioskiksi jo ennen restaurointia ja toiminta on päätetty säilyttää niin restauroinnissa kuin senkin jälkeen.

Tilan ainoa restauroinnin jälkeinen muutos on lämpiön ja terassin väliseen teräslasiväliseinään lisätty parioivi.

Pintavärit- ja materiaalit

Restauroinnin tilaan palauttama värimaailma on säilynyt hyvin. Seinissä ja pilareissa maalipinnat ovat samaa vaaleaa vihreää ja ruskeaa kuin muissakin Lasipalatsin seinä- ja kattopinnoissa. Seinän vaaleanvihreä jatkuu parven alapuolisessa katossa. Lippuaulasta nousevan portaan päällisessä alakatossa värinä on tumma vihreä ja lämpiön korkeassa katossa punainen. Kuten Palmuhuoneen katto, on vuonna 2010 myös lämpiön punaiseen katon osaan lisätty akustiikkalevyt ja ruiskutettava akustiikkamassa. Tämä on muuttanut katon pinnan tekstuuria, mutta värinä on yhä alkuperäisen kaltainen punainen¹.

Emalimaalatuissa pilareissa väreinä on lasiseinän osuudella hento vaalean vihreä ja lasiseinän linjassa jatkuvan seinän alapuolisissa pilareissa oranssi. Kierreportaan keskipilarissa värinä on tumma punainen.

Lattiaan on restauroinnissa asennettu uusi kumimattolaatoitus. Maton kuviointi on rekonstruoitu alkuperäisen lattiakuvioinnin mukaan punaisesta, mustasta ja harmaasta matosta. Samoin on uusittu aitioparven shakkiruutukuvioitu lattia. Kierreportaan askelmissa matto on etulevyissä punaista ja askelpinnoilla mustaa.

1 Akustiikkamassan väri punainen NCS X 028C

Kuva: SRTM

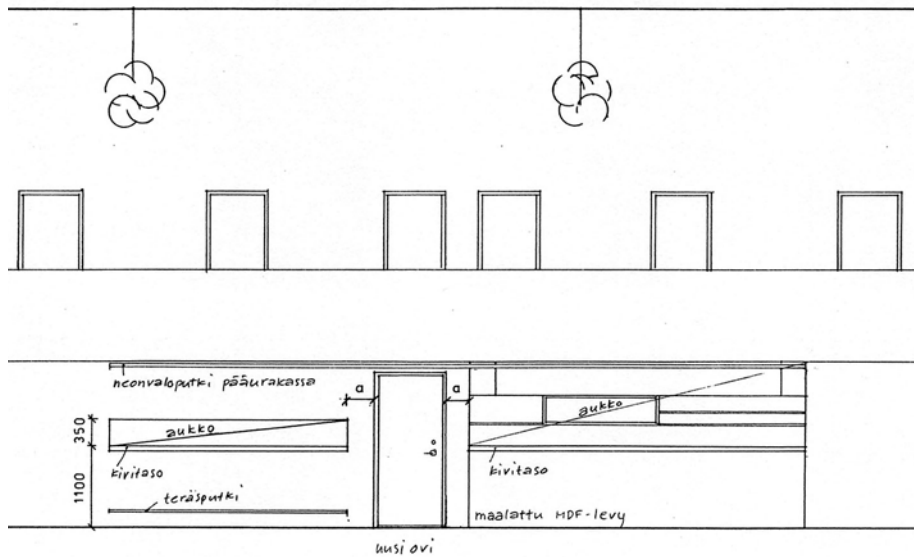
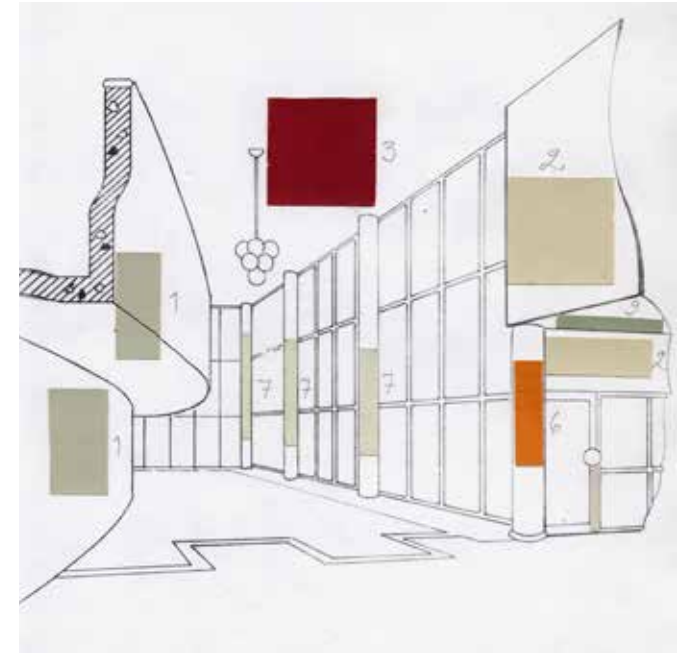

Alun perin vaatesäilytyskeskus ja sittemmin kioskina toiminut tila on restauroinnissa suunniteltu kahvilaksi myyntikeineineen. Alla piirustus suunnitelmasta vuodelta 1997.

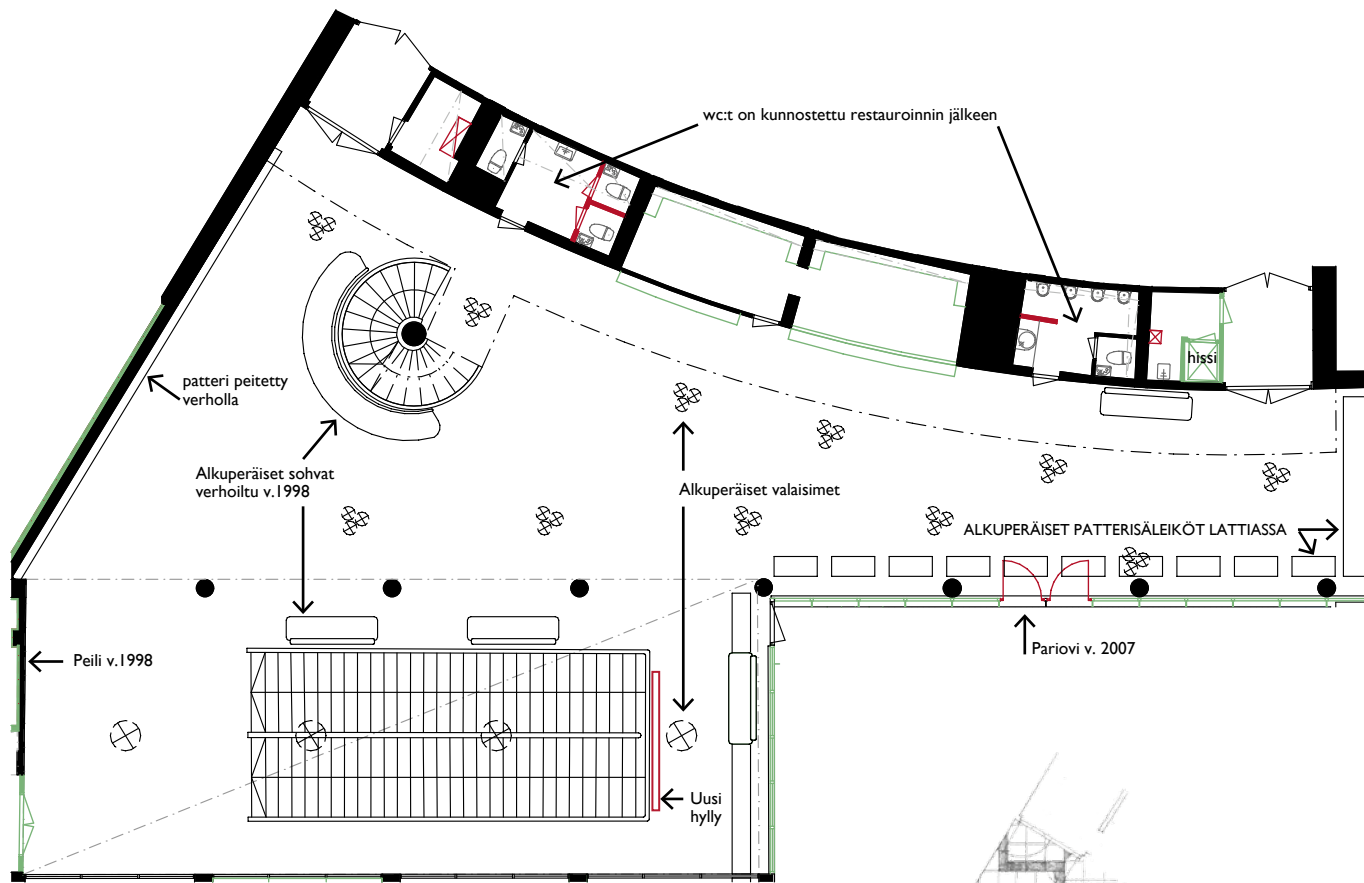

Restauroinnin aikaiset värisuunnitelmat.

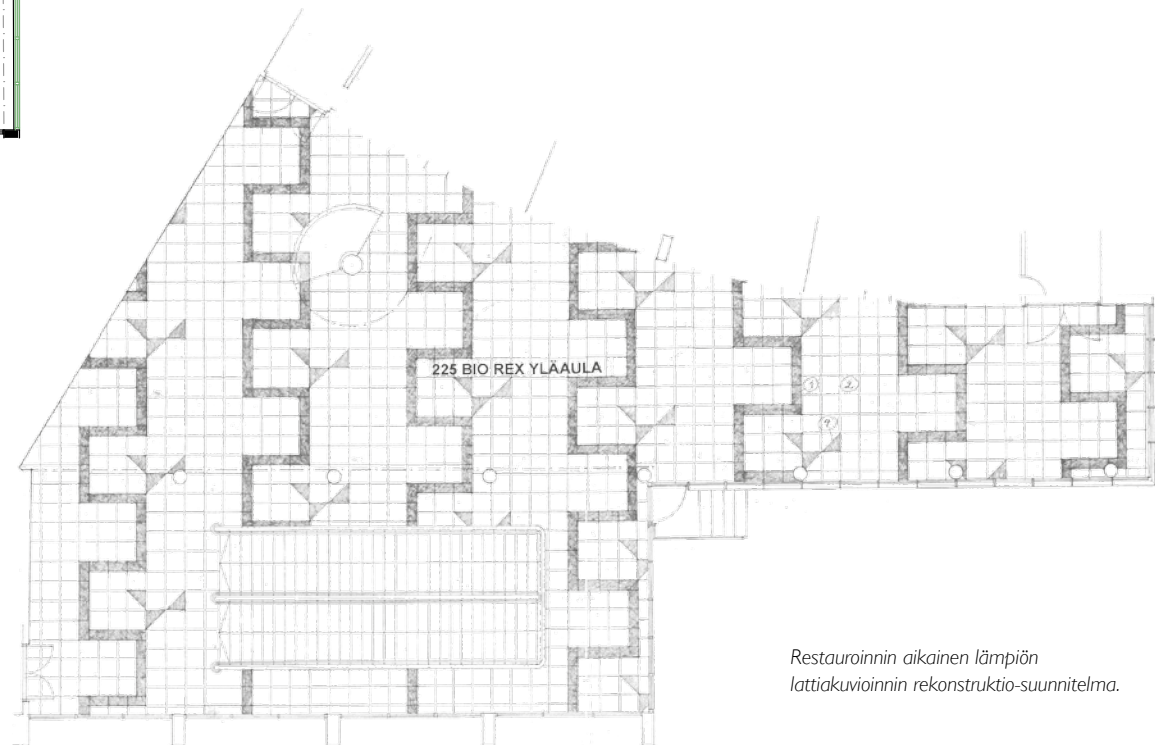

1998

ENTISEN SUURRAVINTOLASALIN
INVENTOINTIPOHJA 1:200

- ALKUPERÄINEN & V.1998 KUNNOSTETTU
- 1998 RESTAUROINNISSA RAKENNETTU TAI UUSITTU
- RESTAUROINNIN JÄLKEISET MUUTOKSET

Restauroinnin aikainen lämpiön
lattakuviinnin rekonstruktio-suunnitelma.

Kalustus

Punaiset sohvapöydät ovat tilan alkuperäistä irtokalustusta. Sohvat on kunnostettu restauroinnin aikana ja ne ovat yhä tuon aikaisessa asussaan. Lisäksi tilaa on kalustettu restauroinnissa tuolloin rekonstruoiduin putkituolein ja -pöydin. Nykyisellään putkikalusteita on löydettävissä enää lämpiön parveelta ja tilan muu kalustus, kuten korkeat pöydät ja huonekasvit, ovat käyttäjän jälkeensä hankkimia.

Alkuperäistä on myös viistolle seinälle ripustettu messinkinen soittokello, joka on puhdistettu restauroinnin yhteydessä. Kahvilan myyntiluukun viereisellä seinällä oleva kaiutin taas on restauroinnin yhteydessä suunniteltu.

Restauroinnin jälkeen on viistoseinällä olevaan patterisyvennykseen lisätty verhokisko ja verho, joka nyt peittää alkuperäisiä, restauroinnissa kunnostettuja pattereita. Samalle seinälle restauroinnin yhteydessä palautetut elokuvien mainosjulisteet on nyttemmin poistettu. Portaiden vastapäisellä seinällä oleva peili on restauroinnin aikainen ja alkuperäisen mukainen.

Seinien opastekirjoitukset ovat alkuperäisiä ja ne on kunnostettu restauroinnissa. Uusia opastetekstejä restauroinnissa on teetetty oviin. Restauroinnin jälkeen on osaan ovista lisätty erilaisia, tilan tyyliin sopimattomia, opastekilpiä.

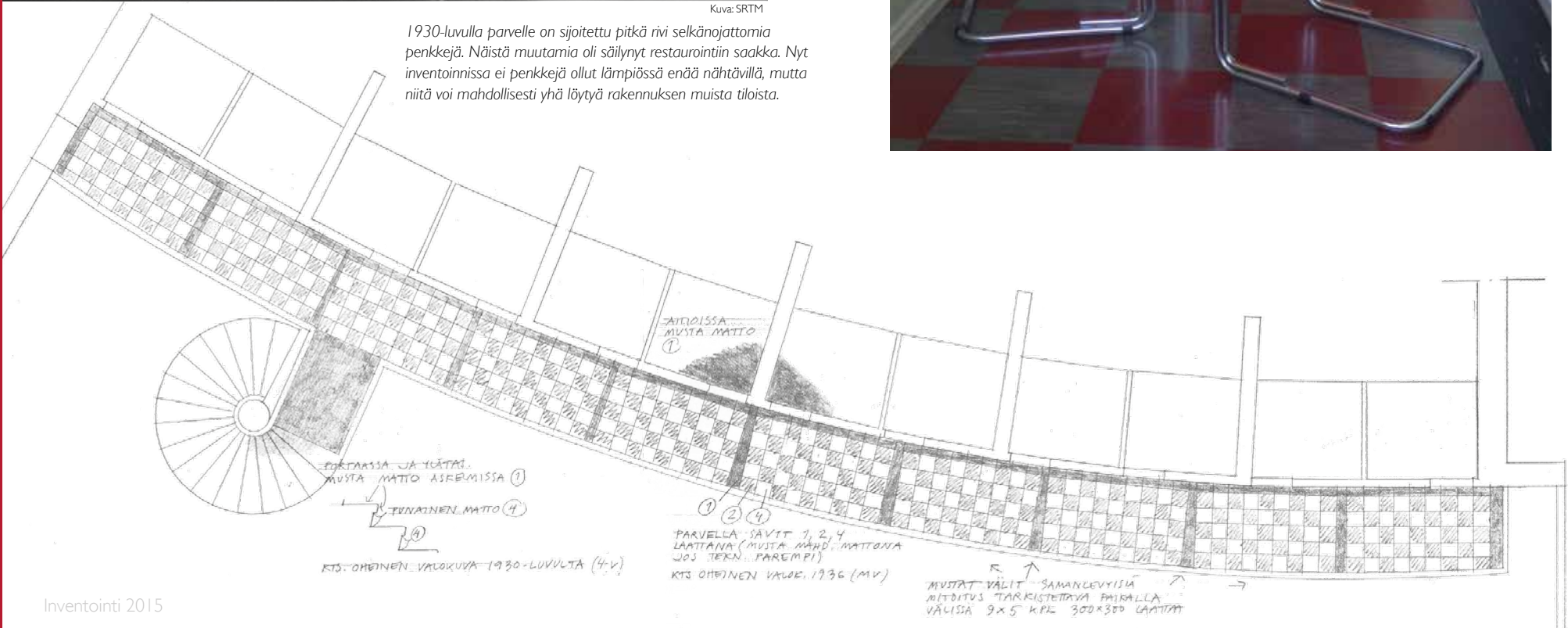
Restauroinnin jälkeisiä muutoksia lämpiössä.

Kuva: SRTM

1930-luvulla parvelle on sijoitettu pitkä rivi selkänöjättömiä penkkejä. Näistä muutamia oli säilynyt restaurointiin saakka. Nyt inventoinnissa ei penkkejä ollut lämpiössä enää nähtävillä, mutta niitä voi mahdollisesti yhä löytyä rakennuksen muista tiloista.

Valaisimet

Lämpöön katosta roikkuvat Paavo Tynellin suunnittelemat pallovalaisinryppäät, joissa hehkulamppuja ympäröivien lasikupujen elävät pinnat heijastelevat valoa saippuakuplien tavoin. Osa valaisimien lasikupuista oli rikkoutunut jo ennen restaurointia eikä restauroinnissa rikkoutuneita osia ole ollut mahdollista täydentää, sillä alkuperäisten kaltaisten lasikupujen valmistamiseen tarvittavat työmenetelmät eivät olleet enää 1990-luvulla sallittuja. 1930-luvulla lasipallojen loimutetut värit on saatu aikaan happosavulla "irisoimalla"¹. Myöskään myöhemmin ei puuttuvia lasikupuja ole täydennetty vastaavan kaltaisin lasikuvuin, erikoisvalmisteiselle käsityölle muodostuvan korkean hinnan vuoksi².

Nykyisellään, kun hehkulamppujen valmistus on lopetettu, on valaisimien säilyttäminen alkuperäisen kaltaisina yhä vaikeampaa. Lämpöön valaisinryppäät ovat tiettävästi ensimmäiset, joissa Tynell käytti hehkulamppua olennaisena osana läpinäkyvää valaisinta³.

Portaan yläpuoliset kattovalaisimet ovat myös alkuperäisiä ja ne on kunnostettu restauroinnissa. Samoin on kunnostettu alkuperäinen, oranssien pilareiden yläpuolisella seinällä sijaitseva neonputkikello ja samalle seinälle ripustetut valonheittimet.

1 Högström 1996, s. 24

2 Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli Oy:ssä on kartoitettu mahdollisia lasikupujen valmistajia viimeksi vuonna 2012. Korkea valmistushinta on noussut esteeksi kupujen hankinnalle.

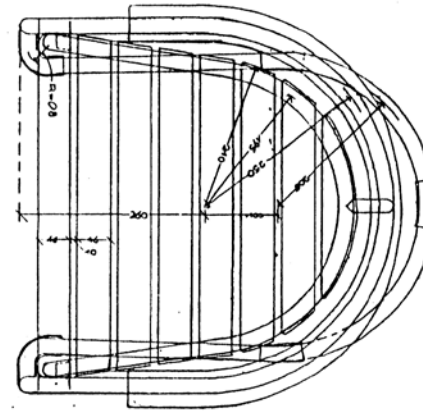
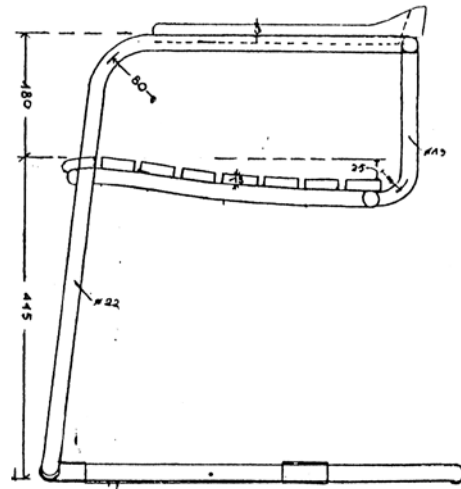
3 Högström 1996, s.24

Tilan valaisimia v.2015.

Kattoterassi

Lämpöistä avautuva kattoterassiin on kohdistunut sisätilaa enemmän muutoksia. Lattialle on lisätty uusi lautaverhous ja keskelle terassia on rakennettu avattava markiisikatos kiinteine valaisimineen. Terrassin kaiteeseen kiinnitetyt varjostimien pidikkeet olivat säilyneet, restauroinnissa on näihin palautettu alkuperäisen kaltaiset varjot. Myöhemmin varjot jalkoi- neen on poistettu. Myös restauroinnissa rekonstruoitu irtokalustus on poistettu uusien pöytien ja muovirottinkituolien tieltä. Terrassin myyntitiskinä toimii liiku- teltava ja avattava myyntikaluste.

Terassin alkuperäiset tuolit olivat rakennuksen suunnitteleiden arkkitehtien piirtämät. Yllä tuolin alkuperäiset piirustukset.

Ravintolan työntekijöitä kattoterassilla 1930-luvulla.

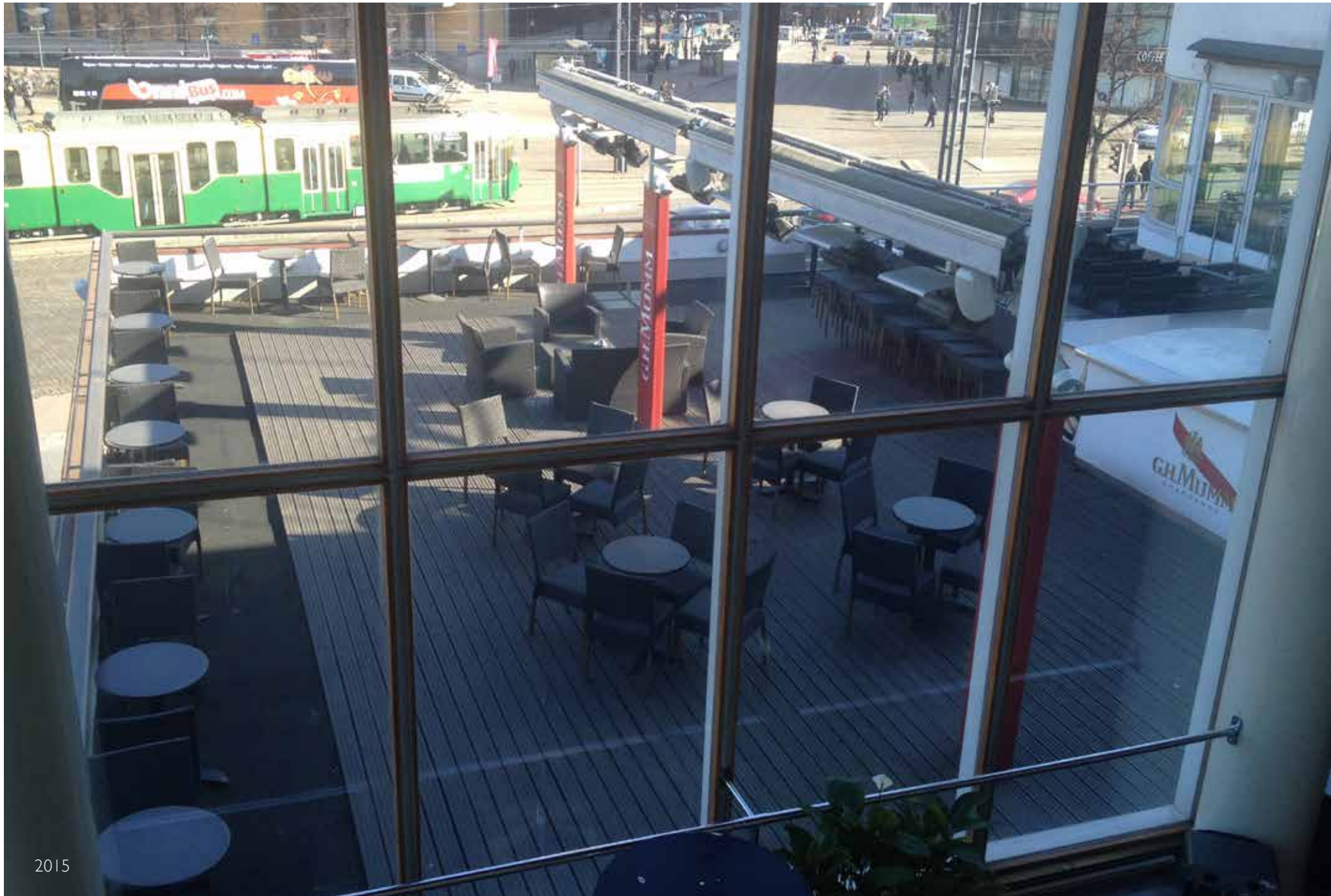

Kuva: R. Roos / HKM

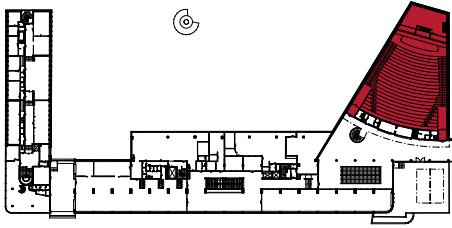
Restauroinnissa palautettiin terrassin kaiteeseen kiinnitetyt punaiset päivänvarjot. Kuva vuodelta 1998.

Kuva: Veikko Niemelä

2015

3.8.7 S6 Bio Rex elokuvasali, aitiot ja konehuone

Tilan säilyneisyys ja käyttö

Kuten lipunmyyntiaula ja lämpiö, oli myös itse elokuvateatterisali aitioineen säilyttänyt alkuperäisasunsa tilan muodon, valaisimien ja kalustuksen osalta ja vuosikymmenten mukanaan tuomat muutokset olivat kohdistuneet lähinnä maalipintojen uusimisiin. Aitioon päällisiin filmikonehuoneeseen, kelaushuoneeseen ja varastotilaan ei kunnostuspaineita ollut kohdistunut edes maalipintojen osalta ja niissä oli alkuperäinen vaaleanruskea seinäväri yhä havaittavissa restauroinnin alkaessa. Salissa sen sijaan 1930-luvun pehmeät värisävyt olivat saaneet päälle mm. mustaa ja tummaa harmaata. Myös katsomon penkit olivat saaneet uuden, punaisen verhoilun reilu vuosikymmen ennen restaurointia.

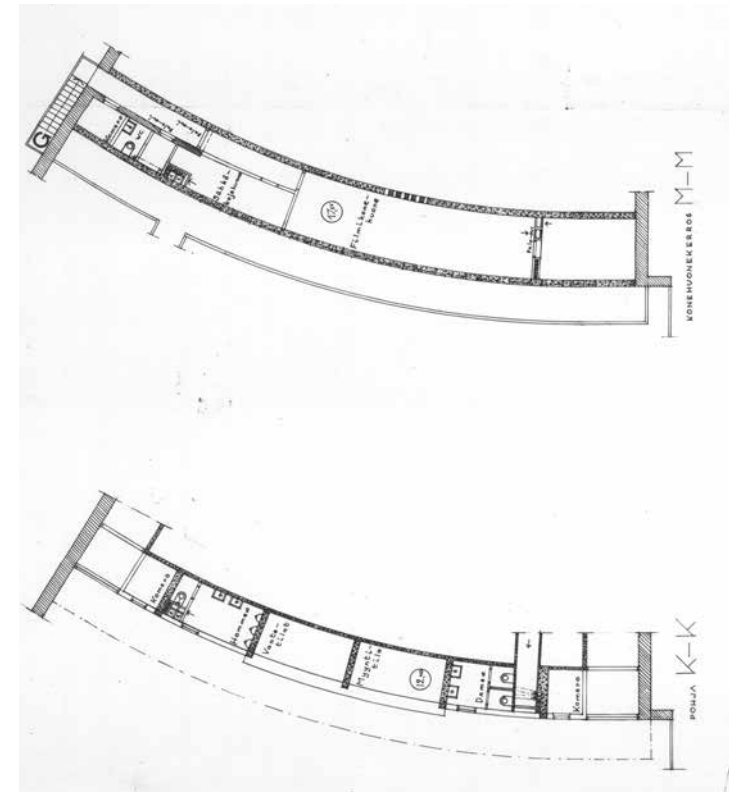
Sali varustettiin 1930-luvulla tuon aikaisella huipputekniikalla niin ilmanvaihdon, äänentoiston kuin akustii-kankin osalta. Salin aikana edistyneellinen ilmanvaihto-järjestelmä oli yhä toiminnassa restauroinnin alkaessa ja se on päätetty restauroinnissa kunnostaa. Puhdas ilma puhalletaan kattovalaisimien päällä olevista tuuletusaukoista ja poistoilma kulkee ulos penkkirivistöjen alapuo-lisissa porrastuksissa kulkevia kanavia pitkin.

Restauroinnissa salin alkuperäisvärityksen palautta-misen lisäksi salin kunnostuksen pääkohdaksi nousi va-rustelun päivittäminen vastaamaan tuon aikaisia eloku-vateatterisalien vaatimuksia. Salin toissijaiseksi käytöksi suunniteltiin kokouskäyttöä, mikä ohjasi osaltaan salin suunnittelulle asetettuja tavoitteita.

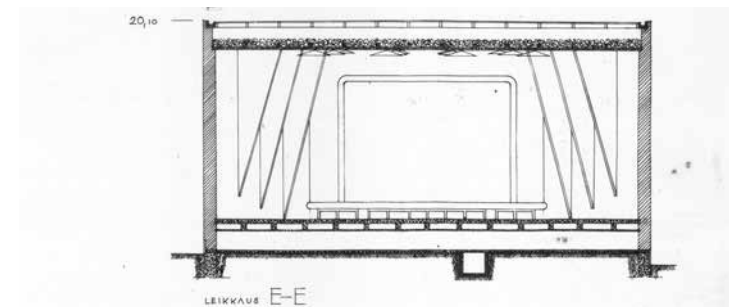
*Alkuperäinen esirippu oli tekstiilitaiteilija
Maija Kolsi-Mäkelän ja koristemaalari
Eino Kaurian yhteisen suunnittelun tulos.*

Kuvat: SRTM v.1936

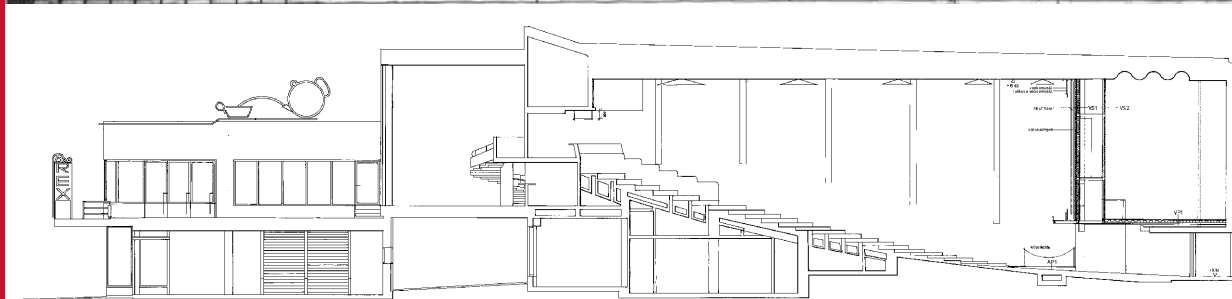
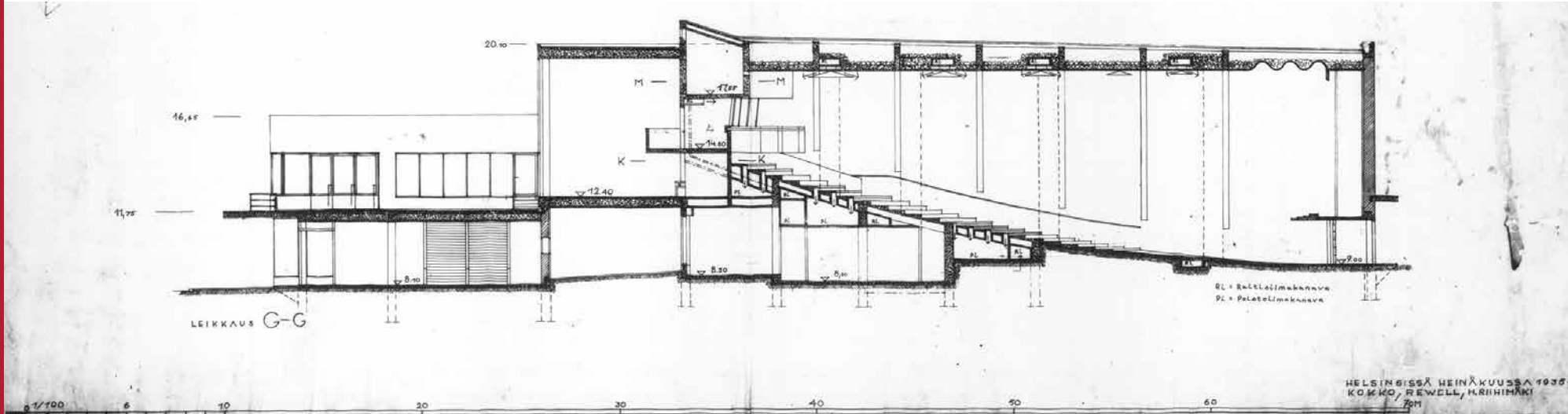

Oy Lasipalatsi ab:n alkuperäisiä piirustuksia heinäkuulta 1935 / Kokko, Rewell, Riihimäki

2015

Leikkaus A-A, työpiirustus ARK 10-05 22.05.1998 (Alli Oy).

Restauroinnin aikaiset ja myöhemmät muutokset

Restauroinnin aikainen merkittävin muutos salissa on ollut vanhan ääniseinän purkaminen ja uuden rakentaminen. Tarve valkokankaan laajentamiselle on pakottanut siirtämään ääniseinää lähemmäksi katsomoa, minkä seurauksena kuusi penkkiriviä on jouduttu poistamaan. Seinän taakse on rakennettu varasto- ja huoltotila sinne johtavine portaineen. Samalla valkokankaan alapuolista, kaltevaa lattiapintaa on tasattu ja paikalle on rakennettu lava tulevaa kokouskäyttöä varten. Restauroinnin jälkeen on valkokankaan takaiseen varastotilaan rakennettu välipohja ja sinne johtava uusi porras. Muita muutoksia ei saliin ole restauroinnin jälkeen kohdistunut.

Filmikonehuoneessa on restauroinnin aikaan muutettu projisointiaukkoja. Tuolloin on myös rakennettu pieni tavarahissi filmikelojen kuljetusta varten. Hissi lävistää yhden aition.

Seinä- katto- ja lattiapinnat

Restauroinnissa palautetut värit ja materiaalit seinä-, katto- ja lattiapinnoissa ovat yhä hyvässä kunnossa.

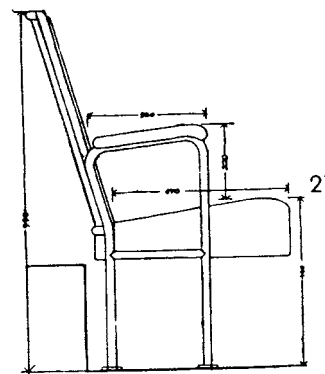
Salin katossa, pilareissa, seinien maalatuissa osissa ja betonikaiteissa väreinä ovat tumma ja vaaleanvihreä. Sivuseinien luontoaiheisissa koriste-

maalauksessa vaihtelevat myös vihreän eri sävyt. Koristemaalattu paneeli on restauroinnissa rekonstruoitu myöhempien maalerkerrosten alta löytyneiden aiheiden mukaan. Vihreän väriyksen rinnalla toisena yleisvärinä on harmaa, jonka eri sävyjä on sekä penkkirivistöjen alapuolisissa betoniporraisissa, alkuperäisessä kumimattolattiasissa sekä seinien akustiikkalevyissä. Viherharmaaseen värimaailman kontrastia tuovat aitiodien oranssi värityys, puiset kaiteiden reunat, käsijohde ja opasteet sekä valkokankaan peittävä oranssi, samettinen esirippu. Esirippu on restauroinnin aikainen.

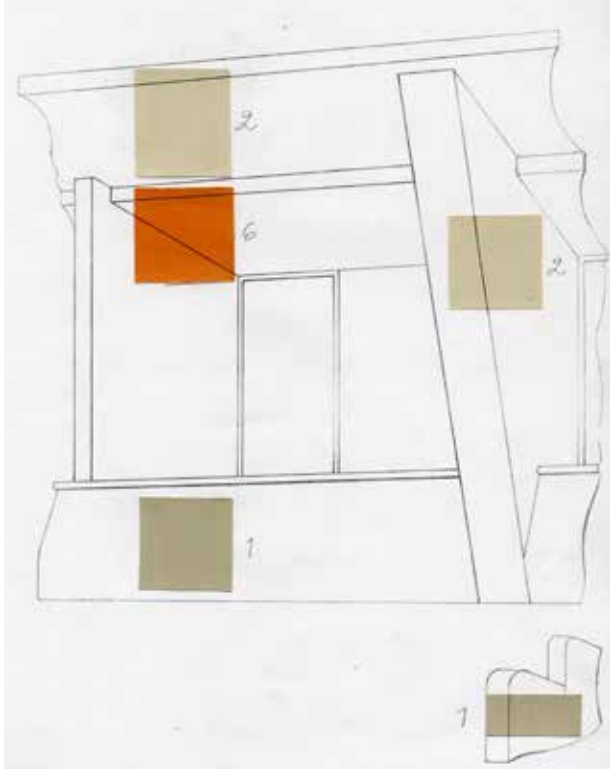
Bio Rexin sali on Lasipalatsin tiloista ainoa, jossa alkuperäinen kumimatto oli suunniteltu restauroinnissa kunnostettavaksi. Lopulta kunnostuksesta oli kuitenkin jouduttu luopumaan ja tilaan on kauttaaltaan asennettu uusi kumimatto v. 1998.

1930-luvulla äänielokuva oli nuori uutuuus. Bio Rexin sali haluttiin tehdä akustisilta ominaisuuksiltaan ensiluokkaiseksi ja seinät päätettiin verhoilla Itävallassa valmistetuilla Heraklith-lastuvillalevyillä. Lasipalatsin loisteliaan tyylin mukaisesti, levyt maalattiin hopeamaalilla. Restauroinnissa paineet seinien maalaamiseksi tummimmalla sävyllä on ollut suuri ja kompromissina levyverhoiluun palautettavasta hopean hohdosta on luovuttu ja väriksi valittu mattapintainen harmaa.

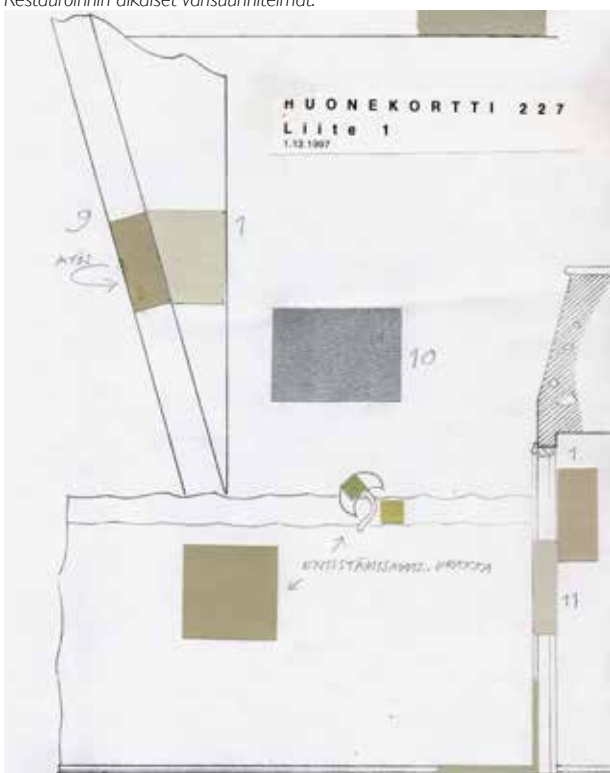
Restauroinnin aikaan salin äänenvaimennuksen parantaminen entisestään on ollut yksi suunnittelua ohjaavista tavoitteista. Tästä syystä sivuseinien yläosiin on asennettu uusi vaimentava rakenne, joka on verhoiltu vakiomittaisilla, rei'itetyillä Expament-alumiinilevyillä, asentamalla kaksi erisilmäistä (10x20 mm ja 6x10 mm) levyä päällekkäin. Lisäksi salin takaseinään on restauroinnissa lisätty Heraklith-levyjä vastaavia kuitulevyjä.

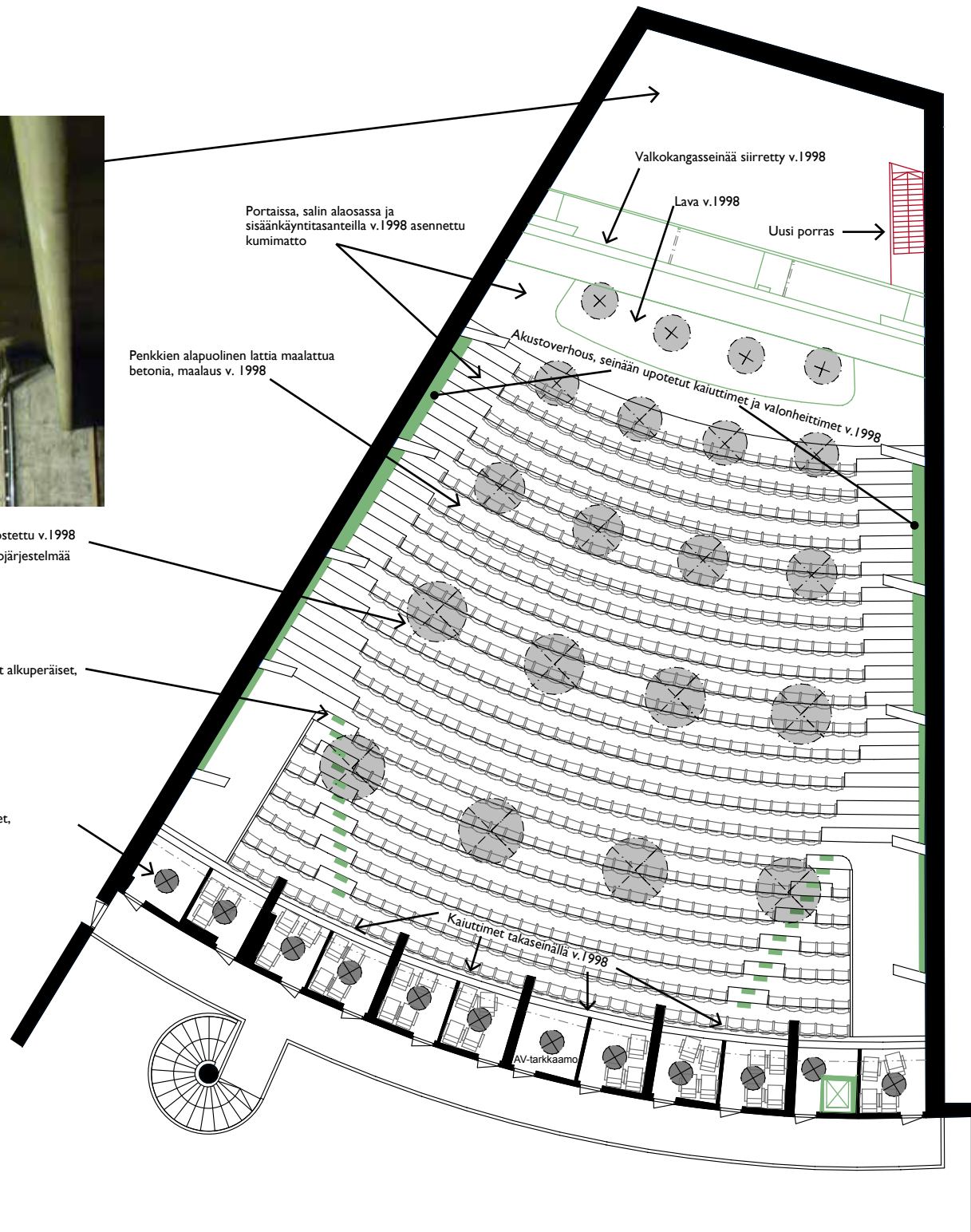
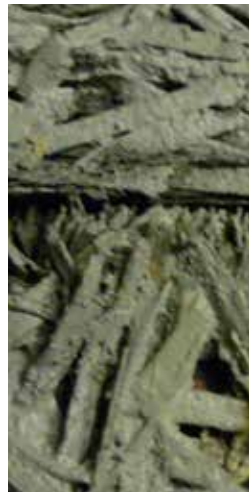
Alkuperäinen piirustus elokuvateatterin tuolista (Kokko, Rewell, Riihimäki).

Restauroinnin aikaiset värisuunnitelmat.

2015

ELOKUVATEATTERISALIN INVENTOINTIPOHJA 1:200

- ALKUPERÄINEN & V.1998 KUNNOSTETTU
- 1998 RESTAUROINNISSA RAKENNETTU TAI UUSITTU
- RESTAUROINNIN JÄLKEISET MUUTOKSET

Kalustus ja varustelu

Elokuvateatterin alkuperäiset, rakennuksen suunnitteleiden arkkitehtien piirustuspyydäällä syntyneet teräspuikkipenkit on säilytetty restauroinnissa. 80-luvulla penkkeihin uusittu punainen verhoilu on myös päätetty säilyttää. Oletettavasti punainen on hehkunut salin penkeissä jo alun alkaen, mutta aivan täyttä varmuutta ei alkuperäisväristä ole. Nykyisellään penkit ovat verhoilun osalta osittain uusimisen tarpeessa.

Uusi tekniikka on restauroinnissa pyritty sovittamaan saliin mahdollisimman huomaamattomasti. Sivuseinien kaiuttimet on upotettu seinien uuteen akustoverhoiluun. Takaseinällä ja aitoissa kaiuttimet on kiinnitetty seinään ilman näkyviä telineitä. Yksi keskimäisistä aitoista on muutettu AV-tarkkaamoksi ja uudelle projektorille on rakennettu koteloteline aition kattoon.

Restauroinnin yhteydessä kaikki projisointi- ja äänentoistolaitteistot on uusittu.

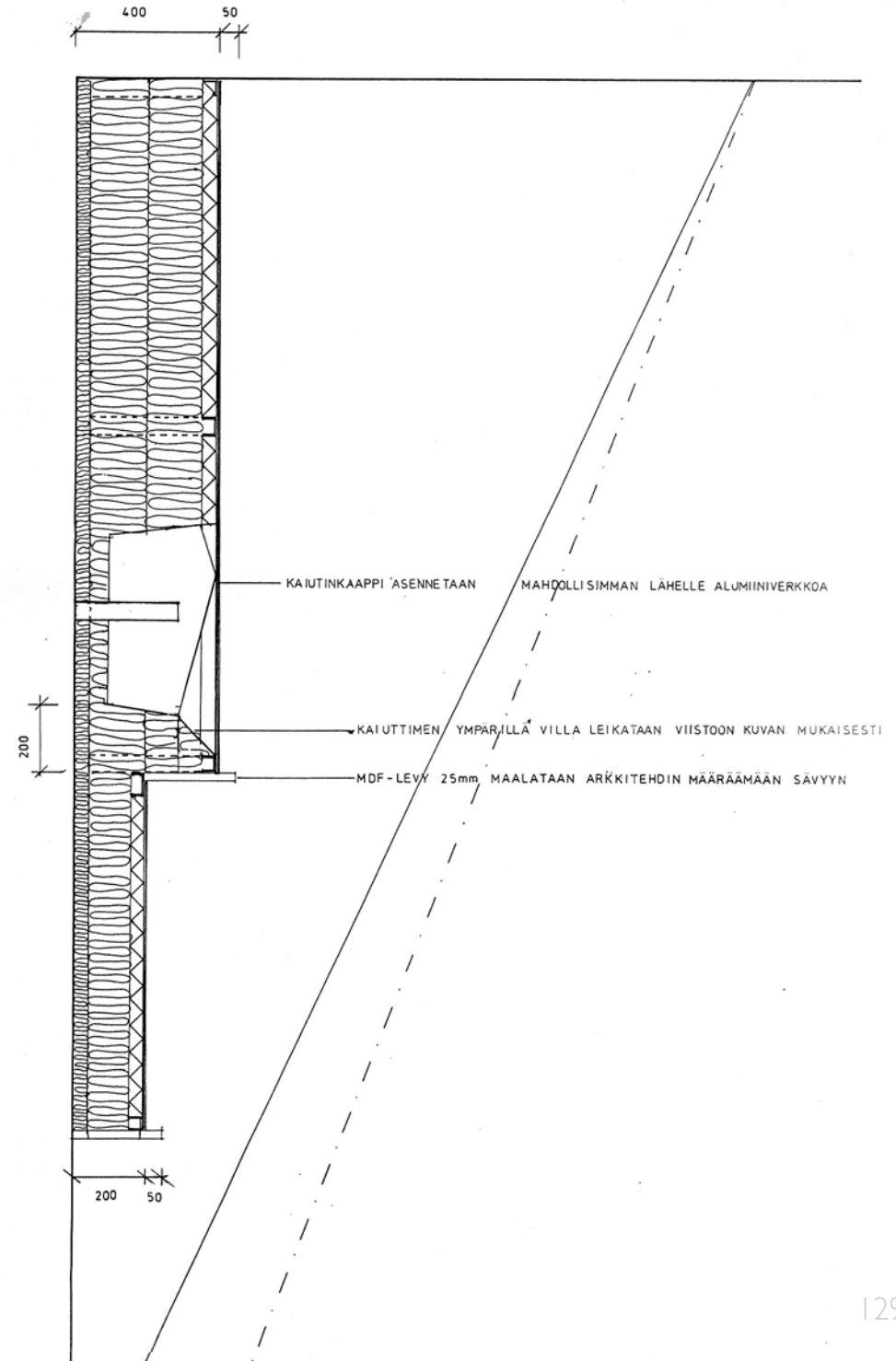
Valaisimet

Elokuvateatterin kattovalaisimet ja aitioiden samanlaiset, mutta pienemmät valaisimet Paavo Tynellin suunnittelemat. Salin ilmanvaihtaukot on piilotettu kattovalaisimiin. Kaikki valaisimet on kunnostettu restauroinnissa ja ne ovat yhä hyvässä kunnossa.

Alkuperäisiä ovat myös sivuseinien alaosissa sijaitsevat, portaita valaisevat turvavalot sekä katsomon yläosan porraskelmiin upotetut valaisimet. Nämäkin valaisimet on kunnostettu restauroinnissa.

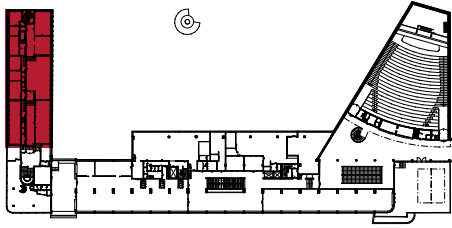
Lavan suuntaan ohjattavat valonheittimet ovat restauroinnin aikainen lisäys.

Suunnitelma seinän akustointiverhoilusta sekä kaiuttimien asennuksesta (Alli Oy, 1998).

2015

3.8.8 TI-5 Toimistot

Toimistosiiven tilamuutokset

Simonkadun siiven toisen kerroksen tilat suunniteltiin jo alun perin toimistoiksi. Porrashuoneelta toiselle kulkevalta, portaittain nousevalta avokäytävältä on aukion puolelle avautunut avotoimistotyyppistä tilaa, kun taas kadun puolella tila on ollut suljetumpaa ja selkeämmin huoneiksi jaettua¹. Vuoden 1996 rakennushistoriaselvityksen mukaan Simonkadun puoleisissa toimistotiloissa alkuperäinen huonejako oli säilynyt. Myös väliovet, ikkunat ja lämpöpatterit ovat olleet näissä tiloissa alkuperäisiä. Aukion puoleiset toimistotilat on sen sijaan jaettu 1950-luvulla pienempiin toimistohuoneisiin.

Restauroinnissa 1950-luvun huonejakoon liittyvät muutokset on yhtä seinää lukuun ottamatta purettu ja tilajako palautettu hyvin lähelle alkuperäistä. Selkeästi restauroinnin mukanaan tuoma muutos on avokäytävän viereen toteutettu sivukäytävä luiskineen, joiden kautta esteetön kulku on järjestetty toimistosiiven päästä toiseen. Sivukäytävän wc-tilat ovat restauroinnin aikaisia, mutta lähes samoilla sijainneilla on ollut wc:t jo alun alkaen. Alkuperäisessä tilajaossa wc-tiloihin on kuljettu keskikäytävältä. Nyt kulku on ohjattu sivukäytävältä ja käsienpesualtaat on sovitettu alkuperäisiin ovisyvennyksiin, joista väliovet on uuden tilajärjestelyn myötä poistettu.

Restaurointi jätti aukionpuoleiset toimistotilat hyvin avoimiksi. Myöhemmin tilaa on jaettu pienempiin osiin teräslasiväliseinin. Jakoseinät on toteutettu samaan tyyliin kuin muut Lasipalatsin teräslasiseinät.

¹ Tilan alkuperäisilmeen kuvaus perustuu 8.9.1935 leimattuun työpiirustukseen, jossa on esitetty toisen kerroksen pohjapiirros toimistotilojen osalta.

Toimistokäytävä ennen restaurointia.

Toimistokäytävä v.2015.

Väritys ja pintamateriaalit

Restauraoinnin jäljiltä värimaailma on kokonaisuudessaan säilynyt hyvin.

Restauraoinnin aikaisen huoneselityksen mukaan lähes kaikki toimistotilojen seinäpinnat olisi maalattu vaaleanruskealla. Nykytilassa osassa seiniä oleva vaalean vihreä sävy muistuttaa kuitenkin Lasipalatsin restauroinnissa käytettyä vihreää yleissävyä ja on siis syytä epäillä, että huoneselityksestä poiketen osa seinistä olisi maalattu vihreiksi ja että seinät ainakin osittain olisivat yhä restauroinnin aikaisessa asussa.

Toisin kuin liiketiloissa, on restauroinnissa toteutetuihin alakattoihin toimistokerroksen osalta valittu värikäsi vaaleanruskea. Samaa sävyä on käytetty myös muissa kattopinnoissa.

Restauraoinnin aikaisten purkutöiden yhteydessä oli löydetty pala toimistokerroksen alkuperäistä mattoa, minkä perusteella lattioihin on päädytty valitsemaan ruskeasävyinen kumimatto. Matto on tiloissa yhä nähtävissä.

Kalusteet, varusteet ja valaisimet

Toimistosiivessä ei ole säilynyt lainkaan alkuperäisiä valaisimia. Kuten kappaleessa 5.6.5 on kuvattu, on restauroinnissa määritelty uusiin alakattoihin upotettavia valaisimia, minkä lisäksi tuolloin on myös suunniteltu oma 1930-luvun henkinen riippuvalaisinmallinsa toimistokerrokseen. Näiden valaisimien sijainnit on piirretty alakatto- ja valaisinkaavioon.

Lisäksi sivukäytävälle, varastoihin ja wc-tiloihin on restauroinnissa määritelty valmismallistosta erilaisia kupuvalaisimia. Näiden säilyneisyyttä ei ole tarkemmin tämän selvityksen yhteydessä inventoitu.

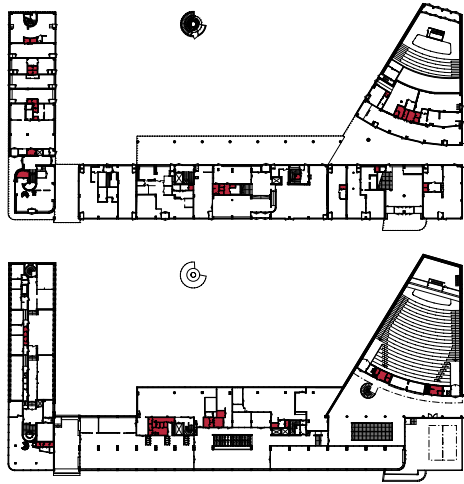
Toimistokerrokseen ei restauroinnissa ole wc-tilojen allastasojen ja kahvihuoneen keittiökalusteiden lisäksi suunniteltu muita kiinto- tai irtokalusteita.

Restauraoinnin jälkeen on Lasipalatsin päätiloihin tuolloin suunniteltua irtokalustusta poistettu käytöstä ja näitä tuoleja, pöytiä ja naulakoita on kulkeutunut toimistotiloihin, mistä nämä alkuperäismallien mukaiset kalusterekonstruktiot olisi yhä pelastettavissa.

Alkuperäisiin oviaukkoihin restauroinnissa upotetut allastasot ovat säilyneet restauroinnin jälkeen inventointihetken saakka.

Ravintolan wc-tilat on kunnostettu restauroinnin jäkeen ilman suuria muutoksia. Täysin uutta ovat allaskaapit- ja tasot.

3.8.9 Wc-tilat

Tilojen säilyneisyys

Alun perin Lasipalatsin liiketiloista ainoastaan pankkien tiloihin rakennettiin käymälät. Toisessa kerroksessa wc-tiloja oli toimistosiivessä, suurravintolassa, elokuvateatterin lämpiön yhteydessä sekä elokuvateatterin konehuonekerroksessa. Liiketiloihin yhteiset ja yleiset wc-tilat sijaitsivat keskitetysti entisen meijeriliikkeen ja Bio Rexin alapuolisissa kellaritiloissa.

Alkuperäisistä käymälätiloista käytössä ovat nykyisin vielä liikehuoneiston L7 sekä elokuvateatterin lämpiön ja konehuoneen wc:t. Muut wc-tilat ovat restauroinnin aikaisia.

Pintamateriaalit, kalustus ja valaisimet

Alun perin wc-tilojen lattiat olivat lasittamattomilla, vaaleanruskean sävyisillä, kuusikulmaisilla klinkkerilaatoilla päällystetyt. Alkuperäisiä laattalattioita oli säilynyt 1990-luvulle saakka.

Restauroinnissa wc-tilojen lattiat on laatoitettu alkuperäistä vastaavilla laatoilla. Seinät on yleisimmin laatoitettu 1300 mm korkeuteen valkoisilla, kiiltäväläsitteisillä 150 x 150 mm laatoilla ja yläpuoliset osat sekä katot on maalattu yleensä valkoisiksi. Muutamassa wc-tilassa maaläsävyinä on ollut vaaleanruskea. Ravintolan wc-tiloissa seinien laatoitus on ulotettu 1900 mm korkeuteen ja yläpuoliset osat ja katto on maalattu kultapronssimaalilla.

Restauroinnin jälkeen on liiketiloihin wc-tiloissa pintamateriaaleja ja -värejä sekä kalustusta muutettu paikoitellen käyttäjien toimesta, eikä niiden ilme ja kunto ole enää yhtenevä läpi rakennuksen. Ravintolan sekä elokuvateatterin lämpiön wc-tilat on myös kunnostettu uudelleen restauroinnin jälkeen, jolloin näihin on valmistettu uudet allaskalusteet. Pintamateriaaleiltaan nämä wc-tilat vastaavat restauroinnin aikaista asua.

Restauroinnissa wc-tiloihin on valikoitu valaisinvalmistajien Glashütte Limburg ja Zero mallistoista lasikupuisia seinä- ja kattovalaisimia. Näiden valaisimien säilyneisyyttä ei ole tässä selvityksessä inventoitu.

Kaupunkiverstaan wc-tilaan ei ole tehty muutoksia restauroinnin jälkeen.

Vasen kuva : osa rakennuksen wc-tiloista on laatoitettu uudestaan restauroinnin jälkeen. Myös wc-kalusteita on vaihdettu. Kuvassa Mbarin wc.

Kuva oikealla: kuten ravintolan, myös elokuvateatterin wc-tilat on kunnostettu uudestaan vanhaa säilyttäen.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Högström, Hilka (1996). Lasipalatsi. Rakennushistoriallinen selvitys. Helsinki.

Högström, Hilka (toim.). (1999). Lasipalatsi. Helsinki: Lasipalatsin Mediakeskus Oy.

Ilonen, Pia (2004). Kaleidoskooppi, Lasipalatsin restauroinnin suunnittelu- ja toteutusprosessin koko kuva. Suunnittelupohjainen lisensiaatintyö. Teknillinen korkeakoulu, Arkkitehtiosasto.

Kokko, Rewell, Riihimäki (1935). Työ- ja aineselvitys Oy Lasipalatsi Ab:n uutisrakennuksia varten neliössä N:o 194 Helsingissä.

Lasipalatsin rakennushistoriallinen inventointi 1994-1995. Helsingin teknillisen korkeakoulun Arkkitehtuurihistorian rakennussuojelukurssin oppilastyö opettaja Maija Kairamon johdolla.

Pekonen, Laura (1996). Lasipalatsista multimediasivusto. Helsingin sanomat 2.3.1996.

Painamattomat lähteet

Amos Anderson Lasipalatsi, Arkkitehtuuriseloste. <<http://amosanderson.fi/app/uploads/2014/07/AA-ark-selostus.pdf>> (Viitattu 17.4.2015)

Frilander, Aino (2015). Näin Lasipalatsi muuttuu taidemuseoksi – kuvat Helsingin keskustan muutoksesta julki. <www.hs.fi/kulttuuri/a1305919116006> (Viitattu 20.01.2015).

Lasipalatsin Internet-sivusto <www.lasipalatsi.fi>

Kartta- ja kuvalliset lähteet

447 Ensimmäinen asemakaava 4., 13. ja 14. Kaupunginosat. 23.10.1906. Helsingin kaupungin karttapalvelu, asemakaavahakemisto. <kartta.hel.fi/#>

Ajantasa- asemakaava. Helsingin kaupungin karttapalvelu, asemakaavahakemisto. <kartta.hel.fi/#>

Asemakaava 12298 2014-011895, Lasipalatsin kortteli (Amos Anderssonin taidemuseo). Helsingin kaupungin karttapalvelu, asemakaavahakemisto. <kartta.hel.fi/#>

Ilmakuva Lasipalatsin korttelista. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Helsingin karttapalvelu: <http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelulautakunta/Suomi/Esitys/2015/Ksv_2015-04-14_Kslk_8_EI/E61CECA6-F543-4CE9-9784-B81A03195940/Liite.pdf>

Lasipalatsin alkuperäisiä työpiirustuksia. Piirtänyt Kokko, Rewell, Riihimäki. Rakennusvalvontavirasto, Helsinki.

Lasipalatsin alkuperäisiä pää- ja työpiirustuksia. Piirtänyt Kokko, Rewell, Riihimäki. Suomen Arkkitehtuurimuseo, Helsinki.

Lasipalatsin vuoden 1936 pohjapiirroksiset, ovidetaljit, kalustepiirustukset. Piirtänyt: Kokko, Rewell, Riihimäki. Julkaistu Arkkitehti-Arkitekten -lehdessä 1937:3.

Kuvalähteiden lyhenteet:

HKM Helsingin kaupungin museo

HOK Helsingin osuuskauppa

KRR Kokko, Rewell, Riihimäki

KSV Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

SOK Suomen osuuskauppa

SRTM Suomen rakennustaitteen museo, nykyisin Suomen Arkkitehtuurimuseo

Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli Oy:n piirustusarkisto:

Arkkitehtitoimisto Alli Oy. Lasipalatsin ideasuunnitelman ja peruskorjauksen selostukset sekä luonnos-, pää- ja työpiirustukset v.1995-1998.

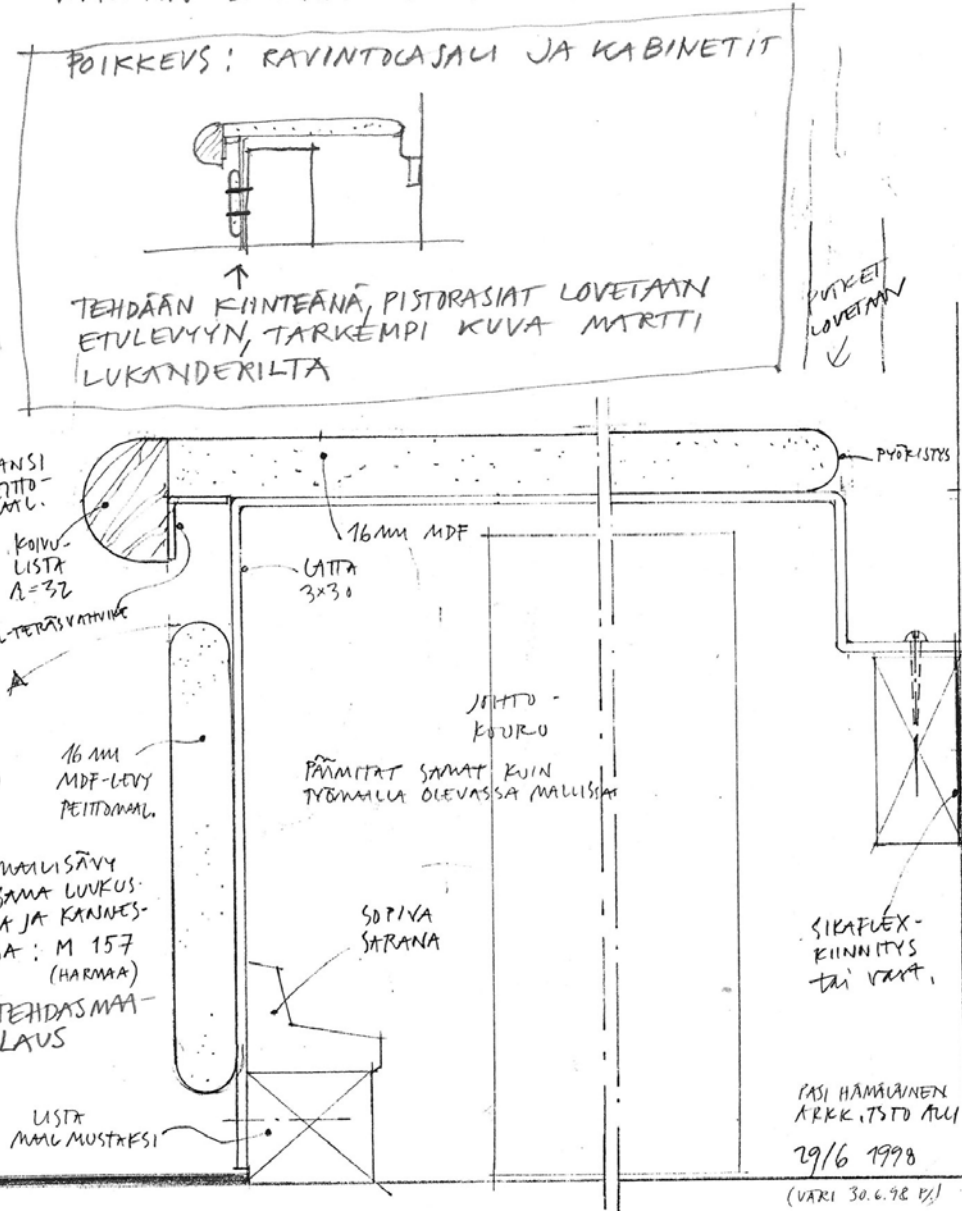
Suunnittelutoimistot Hämäläinen & Lukander. Lasipalatsin peruskorjauksen kalustepiirustuksia ja työselostuksia vuodelta 1998.

Liitteet

Liite I. Pistorasia- ja patteriputkikotelo, työpiirustus 29.6.1998

LASIPALATSI, JOHTOKOTELOT

TÄSSÄ SIIVUSTA AVATTAVA MALLI, PÄÄLTÄ AVATTAVAA MALLIIN SARANA KANSILEVYYN!

Liite 2. Yleisohje julkisivumainonnan suunnittelua varten (9.9.1998)

Yleisohjeet julkisivumainonnan suunnittelua varten 9.9.98

Tämä yleisohje korvaa 18.6.98 laaditun yleisohjeen. Tämän yleisohjeen mukaisesti suunnitelluille valomainoksille ei tarvita erillistä lupaa rakennusvalvontaviranomaisilta. Suunnitelmat olisi hyvä kuitenkin hyväksyttävä arkkitehdillä mahdollisten epäselvyyksien välttämiseksi. Valomainosten sijainnin koordinoi Lasipalatsin Mediakeskus Oy.

Yleistä

Lasipalatsi on yleiskaavassa (1991) määrätty suojeltavaksi rakennukseksi. Suojelutavoitteet ovat peruskorjauksen suunnittelun myötä täsmentyneet. Tavoitteiksi kiteytyivät alkuperäisen tilajäsentelyn ja julkisivun ohella rakenteet, julkisivun läpinäkyvät lasipinnat, liiketilojen läpikuljettavuus, julkisivuvalaistus ja -värytys, sekä Bio Rexin ja entisen HOK:n suurravintolan tilat (nyk. ravintola-, aula- ja kirjastotilat) sisäväreineen ja kalusteineen.

Em. tavoitteet palautetaan ja niitä voidaan ylläpitää, kun huomioidaan seuraavat seikat mainonnan sijoittelussa ja tyylikysymyksissä.

Neonvalomainokset

Lasipalatsin julkisivuille on ominaista värikkyyys harkituissa puitteissa. Valomainokset ovat näyttävä osa rakennusta. Alunperin mainokset ovat olleet pääasiassa neonvalomainoksia. Myös teräslevystä leikattu- ja irtokirjaimia on esiintynyt. Peruskorjausurakassa alkuperäisiä neonvaloja on rekonstruoitu (valoraidat räystäslinjalla, tarjoilijatytöt, kahvikuppi, Bio Rexin valomainokset, kenkä Simonkadun kulmassa rekonstruoidaan mahdollisesti). Rekonstruoitujen valomainosten lisäksi rakennuksessa sallitaan vain rakennuksessa toimivien yritysten ja yhteisöjen mainokset ja tunnukset. Yrittäjien toivotaan siis täydentävän kokonaisuutta noudattaen seuraavia reunaehtoja.

- kirjaintyyli ajaton ja klassinen
- kirjainten korkeus: 1. kerroksessa 400mm, 2. kerroksessa ja Simonkadun puoleisen siiven katolla 600mm ja Palmuhuoneen katolla 1200mm.

- Kirjaimet ja mahdolliset kuviot ovat irrallisia. Suositeltavimpia ovat umpinaiset peltikotelot, joiden pinnassa on neonputki tai em. teräslevystä leikatut kirjaimet.

- Neonvalojen värit ovat perusvärejä. Rekonstruoiduissa valomainoksissa on käytetty lämpimän valkoista, sekä punaista ja vihreää.

- Lyhyitä tekstejä on suositeltava "venyttää" tekstin molemmin puolin yksinkertaisella neonvalojuovalla.

- Tarkemmat ohjeet valomainosten sijoituksesta ja korkeuksista on esitetty tämän ohjeen kuvaliitteissä sekä arkkitehdin piirustuksissa 11-01 – 11-06, joiden mukaisesti julkisivuille on taattu sähkönsyötöt ja tukirakenteet katolle tuleville mainoksille.

Muut mainokset

Muille kuin yleissuunnitelmassa varatuille paikoille harkittavia mainoksia tai muuten yleissuunnitelmasta poikkeavia erikoisratkaisuja varten on anottava lupa Rakennusvalvontavirastosta.

Ikkunat

Hienot saarnipuiset näyteikkunat on kunnostettu ja osin uusittu. Vanha alkuperäinen puitejako on palautettu, lasit on vaihdettu lämpölaseiksi. Karmit ja puitteet on öljykuultokäsitelty. Rakennuksen läpinäkyvyys ja läpikuljettavuus säilyy mikäli yrittäjät huomioivat sen mainonnan ja sisustuksen suunnittelussa. Muutaman vuoden kuluessa Lasipalatsin sisäpihasta, aukiosta tulee yksi keskeinen tapahtumatori kaupungissa, ja tästä läpinäkyvyydestä kannattaa ottaa kaikki irti.

Ikkunamainonnan reunaehdoista keskeisin on se, ettei ikkunoihin kiinnitetä tarrapintoja, kalvoja tai kiinteitä pahveja em. syistä. Sen sijaan yritysten nimen kirjoittaminen esim. käyntioveen tai näyteikkunan keskelle on talon hengen mukaista. 1930-luvulla nämä tekstit ovat olleet kultaisia tai hopeisia. Sama linja on suositeltavin myös nykyään, myös valkoiset läpikuultavat kirjaimet käyvät.

Ikkunapenkkejä ei rakenneta peruskorjauksessa. Niitä on alunperin ollut joissakin liikehuoneistoissa ja ne on toteutettu marmorista.

Näyteikkunavalot

Rakennus on alunperin suunniteltu yhtenäisesti "kokonaisena valoteoksena", jossa halutaan näyttää toiminta ulospäin. Yhtenäisiä rakennuksen läpi kulkevia valaistusratkaisuja on ollut esim. pallovalaisinten käyttö ja näyteikkunoiden yläpuolella kulkevat kattoon upotetut lasin peittämät valaisinrampit. Em. valaistusratkaisut on toteutettu peruskorjauksessa. Näyteikkunavalaistus on lisäksi nykyaikaistettu lisäämällä näyteikkunoiden yläpuolelle valaisinkiskot mahdollisia kohdevaloja varten.

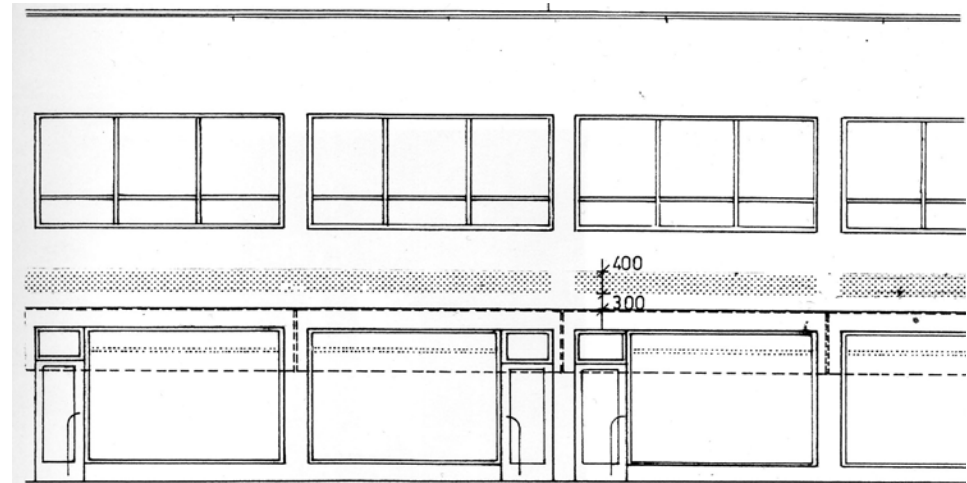
Markiisit

Lasipalatsin 1. kerroksen julkisivu on keltainen, muu julkisivu on hohdavan valkoinen. Värikkäät suorat markiisit ovat tärkeä osa julkisivuväriä, ja tästä syystä ne on suunniteltu talon puolesta valmiiksi, noudattaen alkuperäistä ryhmittelyä ja värejä. Värit ovat punainen, vihreä ja keltainen. Markiisien sijainti käy ilmi arkkitehdin piirustuksista 11-01 – 11-06. Markiiseja ei voi vaihtaa eikä niihin tule kiinnittää mainostekstejä.

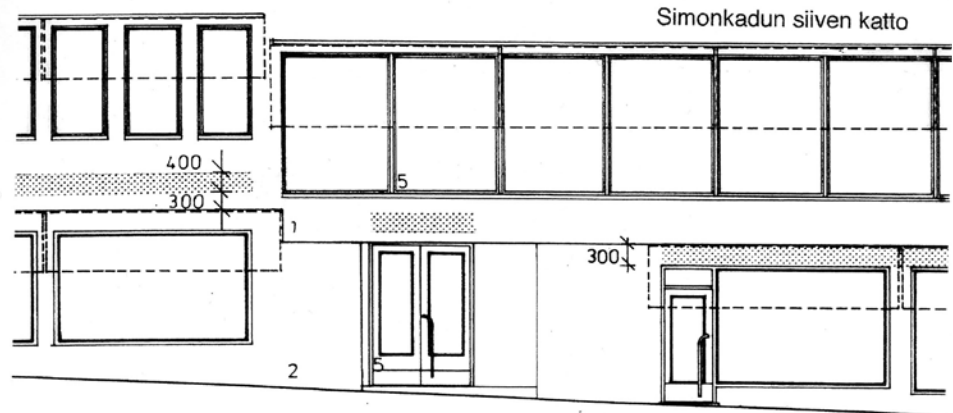
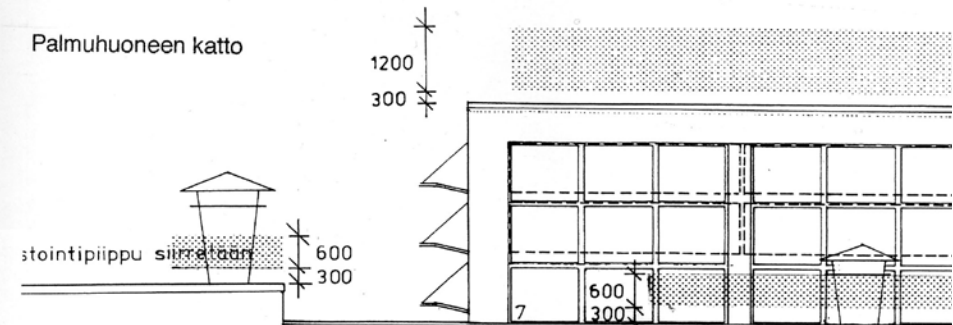
utställning

TEKSTITYYPPI : MUKAELTU CUT-IN MEDIUM
- t- viivat vain toisella puolella
- t- kirjain pidennetty
- e- kirjain käännetty vanhaan muotoon
- y- kirjaimen rullava suositettu
- ä- kirjain mukautettu

näyttely

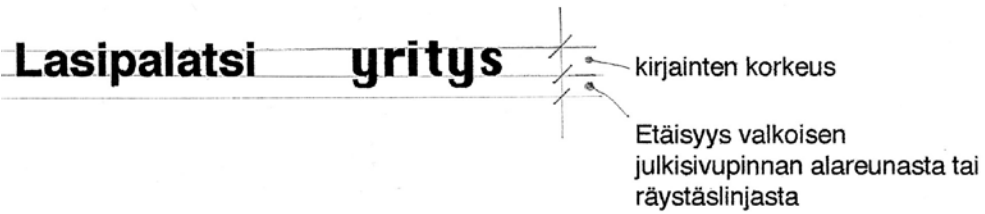

Yleisperiaate Mannerheimintien, Simonkadun ja aukion puoleisilla julkisivuilla 1. Kerroksessa

Pääperiaatteena valomainosten sijoituksessa on, että samalla suoralla olevien tekstien alareuna on samassa tasossa.

Esimerkki:

Tekstille annetun korkeuden saa ylittää kirjainten sakarat (j, k, l, jne.) sekä isot alkukirjaimet ja mahdolliset logoon liittyvät merkit.

Kuva: R.Roos v.1936 / HKM

ARKKITEHTITOIMISTO ALLI OY

PIA ILONEN & MINNA LUKANDER, ARKKITEHDIT SAFA
 UUDENMAANKATU 33 E 00120 HELSINKI FINLAND
 PUH 09-641176, 050-5250598 FAX 09-648390
 sivu 1(2)

26.2.1998-461-1998/PI

LASIPALATSI, VÄRISUUNNITELMA

Värikarttaa täydennetään myöhemmin A-osan toimistotilojen porrashuoneen ja käytävän alakattojen (1-2 uutta sävyä), 2. krs. ikkunasmyygiin (keltainen) ja penkkien (harmaa) ja teräsikkunoiden (harmaa)sävyillä.

OK merkintä = arkkitehti hyväksynyt, muuten tehdään malli

Liite 3. Lasipalatsi, sisävärisuunnitelma 26.2.1998

Numero	Monicolor NCS	Yleisimmät käyttöalueet kts. tarkemmin huonekortit ja sen liitteet
1	S 3010-G60Y vaalea vihreä	OK - liikehuoneistojen seinät - Rexin aulan kaareva seinä ja päätuseinä
1 a	S 063 A vaalea vihreä	OK - vain Rexin salin pilareiden 1 sivu
2	2010-Y20R vaalea ruskea	OK - pääaulojen seinät ja katot - 2. krs päättilojen seinä- ja kattopinnoissa - 1. krs kahviloiden seinä- ja kattopinnoissa
2 a	X 056A vaalea ruskea	OK - vain Rexin aitien seinissä
3	X 028 C punainen	OK - Rexin aulan ylempi katto - 2. krs pitkä seinä, kahvilan 116 seinä (entistämismaalausurakassa) - A-osan porraskäytävässä
4	Y 016 C tumma punainen	OK - Rexin aulan kierreportaan pilari
5	hopea	OK - kierreportaan alapuoli
6	S 2170 = Y 60 R Y 011 C oranssi	OK - Rexin aulan 4 pylvästä yläk. ja 1 pylväs alakerrassa - Rexin aitioiden seinät ja katto
7	H 067 A V-063-A vaalea vihreä	OK - Rexin aulan 3 pylvästä yläk. toimistotilojen 2. krs sävyjä

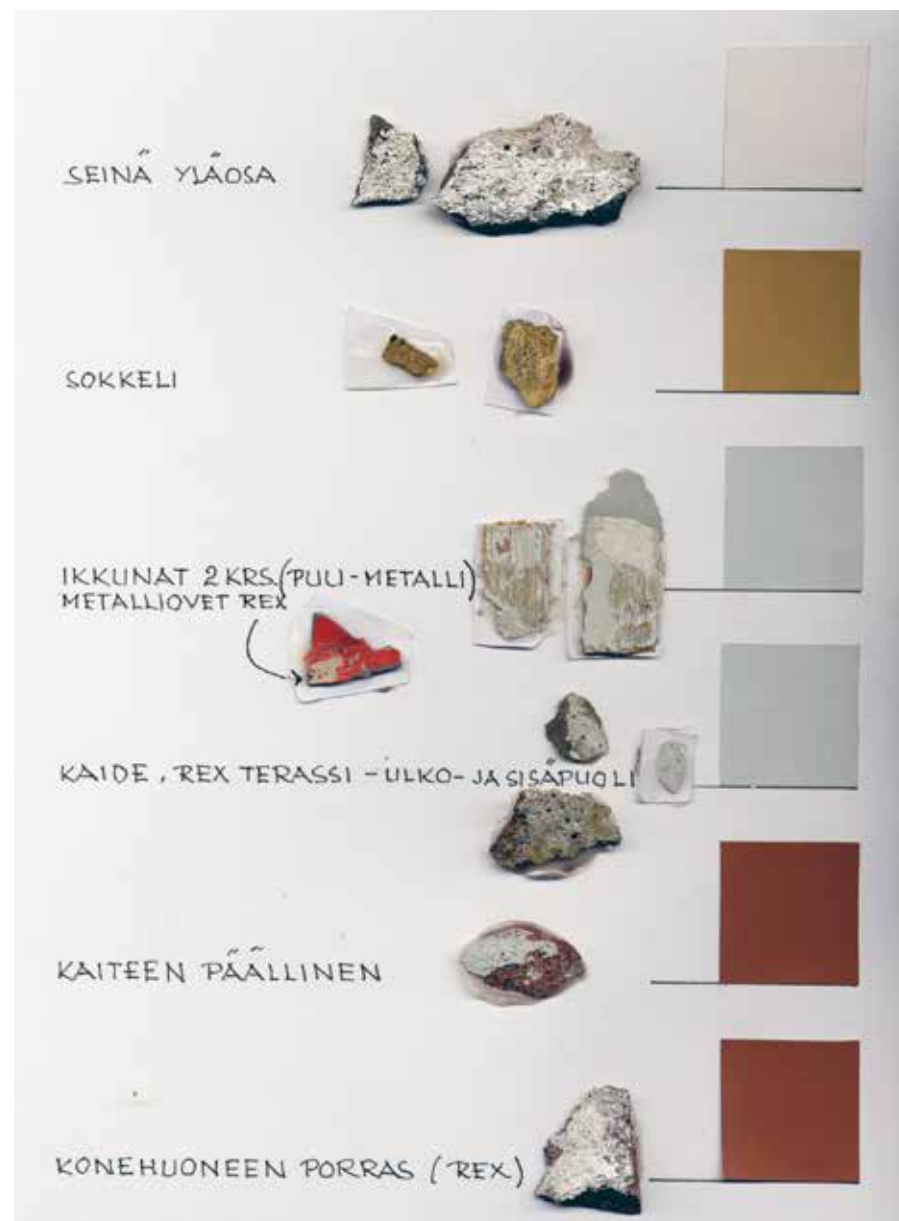
Numero	Monicolor NCS	Yleisimmät käyttöalueet kts. tarkemmin huonekortit ja sen liitteet
8	F 046 A vaalea vihreä	OK - Rexin valaisinten lautaset
9	Y 096 C tumma vihreä	OK - Rexin yläaulan alempi katto pohjam. - Rexin salin katto ja pilareiden 2 sivua - Rexin salin patterisyvennykset
10	X 090 A harmaa	OK - Rexin salin Heraklit-levy - falmuhuoneen päätyseinä <i>TEE → MALLI SEINÄN</i>
11	X 087 A harmaanruskea	OK - teräslasiovet ja teräsosat sisäpuolen lasiseinissä <i>TVUUKAAPIT</i>
12	RAL 7032 Kieselgrau (Tuulikaappikojeissa RAL 7040, nostopöydät RAL 7022)	OK - patterit
13	<i>MATURINVAUK, F 157 (7 KIILTO)</i> valkoinen	OK - myymälöiden ja TV-studioiden katot ja alakatot
14	S 5010-Y10R S-4010-Y30R tumma ruskea	OK - 2. krs. päätilojen seinä- ja kattopinnoissa
15	Y 087 B S-4020-G30Y keskivihreä	OK - Rexin yläaulan alempi katto - 2. krs. pääaulan ak ja smyygit (smyygit entistämismaal.urakassa)

Numero	Monicolor NCS	Yleisimmät käyttöalueet kts. tarkemmin huonekortit ja sen liitteet
16	H 157 A G-157 A vaalea harmaa (sama kuin ikk. ulkop.)	OK - 2. krs ikkunapenkit
17	X 099 A keltainen G 157 A	OK - ikkunasmyygit 2. krs <i>kaikissa</i> keltaisissa ikkunoissa
18	S 7010 - Y 10 R mustanruskea	- portaiden seinään maalattava jalkalista; Bio Rex aula, pääporras ja Simonkadun portaat
19	S 4010 - Y 10 R ruskea (mallipurkki löytyy kattovärikoelusta)	OK - kaikki vuori- ja jalkalistat
20	X 138 C sininen	- Simonkadun päätyportaan pylvä, toimiston toinen LVI-kotelo
21	L 048 C vihreä	- Simonkadun päätyportaan pylvä, toimiston toinen LVI-kotelo

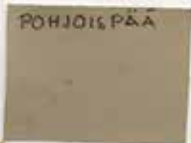
HUOM.

PUISTEN SISÄOVIEŃ VÄRI ~~VIEHÄ HAKKINNASSA~~ ~~26.2.~~ OK
S 2005 - Y 20 R

Liite 3. Lasipalatsi, väritutkimus Ancelo Oy, 19.9.1996

RAVINTOLASALI 2 KRS.
KATTOVÄRIT, RUUDUTUS

ruutu
100 x 500

49,5 cm

myös
seinä
eteläpuolella

SEINÄ KS. TUTKIMUS
pohjoispuolella

AULA 1. KRS
KATTO

PILARI

(Metallisprofiinin päälle
jossain vaiheessa liiretty
lakkaansidottu kulta-pronssi)

KESKUSAULA + PORRAS

SEINÄVÄRI - PORRAS

PANEELI + KAIDE - PORRAS

SMYYGIT

SEINÄ - TASANNE 2. KRS.

PILARI 1 KRS.

PILARI 2 KRS.

